

మూడే మాటలు !

(1) దేశాభివృద్ధికి భాషాభివృద్ధి గొప్పసాధనము. దేశములోని గ్రంథ సంగ్రహమును వార్తాపత్రికలను నేదోయొక దైనికకారణముచే నేడు లేకుండనయ్యెనేని ఆ దేశము తన యాదిమ యుగములోని యన్యగరికతకు దిగుననిచెప్పుట యతిశయోక్తి గానేరదు. దేశమునందలి వ్యాజ్యమును ఆ దేశమునకు మేలుగాని కీడుగాని కలుగజేయఁగల యొక నిర్లక్ష్యకాధికారి యని చెప్పవచ్చును. ఇట్టి శక్తిగల వాఙ్మయమున దగిన గ్రంథములులేని భాష శిశువులవచ్చిరాని పలుకులవంటిదై వ్యవహారమునకును జ్ఞానసంపాదనమునకును పనికి రాకుండును.

(2) ఈ యుద్దేశమును మనము నందిడుకొని మేము దేశచరిత్రలను, ప్రకృతిశాస్త్రములను, వ్యక్తిచరిత్రలను, చరిత్రవిషయక నవలలను, ప్రీతిబోధక గ్రంథములను ప్రచురింప సమకట్టితిమి. ఆ ప్రకారము విజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథ మాలయందిప్పటికి 25 గ్రంథములు ప్రచురితములైనవి. అందు 13 ప్రకృతిశాస్త్రములు, 5 దేశచరిత్రలు, 4 వ్యక్తిచరిత్రలు, 3 నవలలు. ఇవియన్నియు తజ్ఞులగు వారితో వ్రాయబడినవి. చిత్రపటములచే శోభిల్లుచుండును. నుందరమైన క్యాలిగ్రాఫ్ లెండు చేయబడినవి. గ్రంథమాలరూపమున వెలువడు నీ గ్రంథములను ప్రసిద్ధ వాఙ్మయమని విద్వాంసుల అభిప్రాయము.

(3) ఈ గ్రంథములు జనసముదాయముకొనుటకు వీలగునట్లు బహుకొద్ది వెలల కిచ్చుచున్నాము. శాశ్వతపు చందాదారులపద్ధతిని యవ్వబడును. మేము ప్రచురించు పుస్తకముల గొనువారు శాశ్వతపు చందాదారులు. అట్టివారికి నూరుపుటలకు 0.4-0 లచో పోస్తేజి మేమేధరించి యిచ్చెదము. ఇతరులకు పోస్తేజిగాక 0.8-0 లగును. చందాదారులు వెనుకటి పుస్తకముల నన్నింటిని గొనునెడల 0.4-0 లు ముందుపుస్తకములను మాత్రము గొనునెడల 1.0-0 ప్రవేశరును మియ్యవలెను. 0.4-0 లు ప్రవేశరునుమిచ్చి వెనుకటివాని నన్నింటిని యొక్కసారి కొనలేనియెడల ఒక్కొక్కసారి రు 5.0-0 ల వెలగల పుస్తకములు దఫాల్గవారిగ తెప్పించుకొనవచ్చును. పుస్తకముల వీ. పి. గాకుపి సొమ్ము రాబట్టుకొందుము.

జూన్ నెల.

1914

} ఆ. లక్ష్మీవతి, బి. ఏ. ఎం. బి. సి. ఎం.

మనోజరు.

తయారగుచున్న గ్రంథములు

ఆంధ్రులచరిత్రము (మూడవభాగము)

చిలుకూరు వీరభద్రరావుగారు

అర్ధశాస్త్రము (రెండవభాగము)

క. రామలింగారెడ్డి, ఎం. ఎ. గారు

సీవీయచరిత్రము (రెండవభాగము)

రా. బ. క. వీరేశలింగము పంతులుగారు

విజయనగర సామ్రాజ్యము (నవల)

దుగ్గిరాల రాఘవచంద్రయ్యగారు

పాతాళభైరవి (నవల)

ఎ. వి. నరసింహము పంతులుగారు

భౌగోళశాస్త్రము (Geology)

త. పానకాలరావు, బి. ఏ. గారు

మహారాష్ట్ర మహాయుగము

కే. వి. లక్ష్మణరావు, ఎం. ఏ. గార్లు

రెండవసారి !

రెండవదఫా

న వ ల్లా భ హృ మ తి రు. 500-0-0 లు

కథ

హిందూదేశ చరిత్రాత్మకముగా..

నుండవలెను

గ్రంథము

1915వ సంవత్సరము ఏప్రిల్ 31వ తేదీలోగా

విజ్ఞానచంద్రికా కార్యాలయమునకు

చేరవలెను. •

నిబంధనలు మునుపటివలెనే

విశేషములు తెలిసికొనగోరువారు మాకు వ్రాయవలయును.

ఆ. లక్ష్మీపతి, బి. ఏ. ఎం. బి. సి. ఎం.

ఏప్రిల్ 1914

మేనేజరు-విజ్ఞానచంద్రిక

చింతాద్రిపేట-మద్రాసు.

THE VIJNANA CHANDRIKA SERIES

EDITED BY

K. V. LAKSHMANA RAO, M.A.,

Political Economy

*With special reference to
Indian Conditions*

First Part

BY

CATTAMANCHI RAMALINGA REDDY,

Fellow of the Madras University and author of 'Musulamma Maranam'

(Poem) and 'Kavittvatatvavicharam' (Principles of Poetry) etc.,

In Telugu

Vol. II.

MADRAS:

THE VIJNANA CHANDRIKA MANDALI

1914.

విజ్ఞాన-చంద్రికా గ్రంథమాల.

అర్థ శాస్త్రము.

ముద్రణ భాగము

ఇయ్యది

కట్టమంచి - రామలింగారెడ్డి చే

గచింపఁ బడినది

శ్రీకృష్ణాక్షరం తేజశః కలకాశం నెట్టిన

పథిగమహిమ దాని నాదరింతు

కల్పభాగ్యమిద్ధం లక్ష్మీనాగలిగు నట

మరణ కాలములు కలము పోలె

(భాగతము)

స గ ఖ ట ము. ౨

చెన్న పట్టణము

ప్రీతి క

శ్రీ విజ్ఞాన చంద్రికా మండలివారిచే గడచిన సంవత్సరము - బ్రహ్మసంబడిన అర్థశాస్త్రమునకు నియ్యదిరెండవ సంపుటము. ఇందు ఉత్పత్తికాండములోన శేషించిన భాగముంతయు సగపూర్ణముగఁ జూరదిగఁబడి యున్నది.

ఈ రెండు సంపుటములు గలసిన గ్రంథమును నేను 1911-వ సంవత్సర మధ్యమున వ్రాసిన నారంభించి 1912-వ సంవత్సరము మాఝి నెలలో ముగించితినిగాని యనేక కారణములగట్టి ఇంత యాలస్యమౌవఱకు సనుగ్రముగఁ బ్రకటింపఁజాలనై తీసి. అందుచే విషయ విచారణయందు సందర్భానుసారముగ సూచింపఁబడిన తాలనిర్ణయములు అనర్థములై సగంధున పొసగి గూర్చిన పివరములు సవేదింప నలసి వచ్చెను.

ఈ గ్రంథమును ముద్రించిన ఇండియా ముద్రాక్షరశాలవారికిని, విచారణకర్తలును ఉత్తరవాదులునై యజమానులట్లు ఆకార్యమును మిక్కిలి చక్కఁగా నిర్వర్తించిన ఐ. చి. వి. కృష్ణ అండు కో. గారికిని మనఃపూర్వక వందనములు. ఇదివఱలో ముంబైలోగ్రంథములఁ బ్రకటించి యంతాపత్రయముల ననుభవించిన వాడను. అట్లుగుట వీరివలె అతి శీఘ్రముగను అతిశుద్ధముగను ముద్రణకార్యమును నెఱ

వేర్చినపాదని నేటివఱకు చెన్నపురి హిందువులలో నేజూచి
యిండ్లలేదని సమ్మదముమై తెల్పుట కెంతయుఁ గుఱుకొనఁబడి
బయ్యెడిని.

ఈ గ్రంథము ముద్రణములోనున్న శాలమ్మున కొత్త
కోధన కార్యమ్మునను నెప్పటియట్ల శ్రీయుత. అనంత కృష్ణ
శర్మగారు నాకు పలుభంగులఁ దోడుపడిరి.

విజ్ఞాన చంద్రికామండలి వారియొక్క ప్రోత్సహము
నిర్బంధములేనిది నేనీ శాస్త్రరచనకుఁ బూనియుండనేను !
ఇకఁ బ్రచురించువారును వారేయగుట నాకు సర్వవిధముల
మాన నీయులు.

మైసూరు,
1-7-1914

కట్టమంచి - రామలింగం రెడ్డి.

విషయసూచిక

(ఉత్పత్తి కాండమున శేషించిన భాగము)

మొదటి ప్రకరణము

(౧-౨౮)

వృత్తుల పరిణామము

పుట.

గ్రామ్య పద్ధతి	...	౧
విరోధియనుల గృహ జీవితము	...	౭
హిందువులతో గ్రామపద్ధతి ప్రముఖంబుగ నుంటుంకను హేతువు		
తద్వీయనిన	...	౯
వైవాహికా కార్యాచారముల యుత్పత్తి	....	౧౧
గ్రామ్య పద్ధతి నుద్ధరించు కారణములు	...	౧౪
వాణిజ్యోత్పత్తు లిత గీత రాశ్రయములు	...	౧౫
గ్రామ్య వ్యవహారముల వలన గలుగు కీడులు	...	౧౬
భిన్న వృత్తులు	...	౧౭
క్రియా పరిచ్ఛేదము	...	౧౮
గ్రామ్యపద్ధతి స్వాతంత్ర్యాగ్ర శము	...	౧౯
గ్రామ్య పద్ధతిలో జనులకు స్వతంత్రత లేదనుటకు నిదర్శనములు		౨౧
మామూలు జీతములు విధులు నేగ్గడియుండుట	...	౨౪

రెండవ ప్రకరణము

(౨౯ - ౪౪)

వృత్తుల పరిణామము

ఇతర పద్ధతులు

శ్రేణి పద్ధతి	...	౨౯
శ్రేణుల ముఖ్య లక్షణములు	...	౩౭

పరతంత్రపద్ధతులు	...	30
నివేళన వృత్తి	...	31
ఆవేళన వృత్తి	...	33
శ్రమ విశ్లేషణము, తత్పరిమితియు	...	34

మూడవ ప్రకరణము

(౪౫ - ౫౨)

ఆధునిక వృత్తి నిర్మాణము లందలి సామాన్య లక్షణములు

నిర్దేశ స్పర్థ	...	౪౫
జాతిభేదమువలని కీడులు	...	౪౬
స్పర్థయొక్క నిర్వచనము	...	౪౭
శ్రమకరుల స్పర్థ	...	౪౮
మూలధన స్పర్థ	...	౪౯
మన శ్రమకరుల స్పర్థ	...	౫౦
స్పర్థవలని లాభ నష్టములు	...	౫౦

నాల్గవ ప్రకరణము

(౫౩ - ౫౮)

ఆధునిక వృత్తి నిర్మాణములందలి సామాన్య లక్షణములు

శ్రమ విశ్లేషణము	...	౫౩
విశ్లేషణము సామర్థ్యాతిశయకరము	...	౫౪
శ్రమ విశ్లేషణమున కనుకూలించు సమయములు	...	౫౫
శ్రమ విశ్లేషణమువలని లాభములు	...	౫౬
శ్రమ విశ్లేషణమువలని నష్టములు	...	౫౭

ఐదవ ప్రకరణము

(౫౯ - ౬౩)

వ్యవహార నిర్మాతలు

వ్యవహారములు విస్తరించుట	...	౫౯
ఈ వ్యాప్తిచేసిన మాటుపాటు లెవ్వరినిన	...	౬౦

నాణెము	...	౧౨౮
సంభూయ సముత్థానములు	...	౧౩౦
సంభూయ సముత్థాన నిర్మాణము	...	౧౩౨

ఆర్థిక ప్రకరణము

(౧౩౭ - ౧౪౮)

సంశ్లేష విధానములు

సంఘీభౌత తత్త్వము	...	౧౩౭
బలాత్కార సంశ్లేష	...	౧౪౦
స్వతంత్ర సంశ్లేష	...	౧౪౧
తృప్తివాదము	...	౧౪౪
సమష్టివాదము	...	౧౪౬
అమితస్పర్ధ, అనిరోధ స్వామ్యము	...	౧౪౮
సమష్టికి నాయకత్వంబుఁ గుదుర్పవలయుననువారలవర్గంబు లేవీయిన	...	౧౪౯

అధిక ప్రకరణము

(౧౪౯-౧౫౧)

స్వామ్యతత్త్వము

స్వామ్యశబ్ద నిర్వచనము	...	౧౪౯
ఈశ్వరివిధ స్వామ్యములకు మణియొక యంతరము	...	౧౫౦
ప్రభుమార్గ సమష్టి వాదుల యుత్తరము	...	౧౫౨

ఏడవ ప్రకరణము

(౧౫౩ - ౧౬౫)

విస్తారవ్యాపారములు

మూలధన సంశ్లేషణ	...	౧౫౩
సంభూయ సముత్థానములయొక్క గుణములు	...	౧౫౪
ఇంక లాభములు	...	౧౫౬

హిందూదేశములోని జాయింటు స్తోమకంపెనీలు	...	౧౪౩
విస్తారవ్యాపారము	...	౧౪౪
స్థానసాంగత్యము	...	౧౪౬
స్థానసాంగత్యము వలనిగుణములెవ్వయినన	...	౧౪౯
విస్తారకాలలు	...	౧౫౦
సవిష్టరతను మితము నొనర్చు హేతువులు	...	౧౫౧
పణ్యసౌలభ్య మనఁగా ననాయాసముగ దూగస్థులకైన నమ్ముడునోవు	...	౧౫౧
విస్తారకాలలు ప్రభివిల్లు వృత్తులు	...	౧౫౩

ఎనిమిదవ ప్రకరణము

(౨౧౭ - ౨౪౦)

క్షోభలు

ఆర్థికమాత్సర్యముచేఁ బుట్టు ననగములు	...	౧౫౪
ఆర్థికక్షోభలు	...	౧౫౫
అధికోత్పత్తిక్షోభ	...	౧౫౬
అల్పోత్పత్తిచే గలుగు నపాయములు	...	౧౫౭
కొన్నిక్షోభల చరిత్రము	...	౧౫౮
1825-వ సంవత్సరపు మహాక్షోభ	...	౧౫౯
క్షోభల సామాన్యలక్షణములు	...	౧౬౦
ఖండాఖండ క్షోభలు	...	౧౬౧
క్షోభలయొక్క యొకలక్షణము కెలలు వ్రాలుట	...	౧౬౨
క్షోభలు వ్యక్తిసితిచే సంభవించునవియనువాదప్రకారము	...	౧౬౩

తొమ్మిదవ ప్రకరణము

(౨౪౧-౨౬౦)

స్పర్ధను రద్దుపఱచు తంత్రములు

మాత్సర్యము నిరోధింపఁజేయు వ్యవహారముల పద్ధతులు	...	౨౪౧
వ్యవహార సమాజములు ధర్మసంధిజేసికొనుట	...	౨౪౨

సంధిసంఘము లేర్పడుటకుఁ గారణములు	...	..
ధర్మసంఘ చోదకులప్రవర్తన	...	౨౪౪
రాజ్యాంగము వారు ధర్మసంఘుల బంధింపఁ జూచుట		౨౪౭
ఈయంపాఖ్యానముయొక్క యాదేశమేమనిన	...	౨౫౦
ట్రస్టులచేఁ గలుగఁజాలిన లాభరిబులెవ్వియనిన	...	౨౫౭
ధర్మసంఘి సంఘములంగూర్చి సమప్తివాదు లుపన్యసించు ప్రకారము		౨౫౮
ఇంగ్లాండులో సంధి సంఘములు ప్రబలకుండుట...		౨౫౯
అన్యోన్యతా పద్ధతులు	...	౨౬౦
పరస్పర సముదాయముల చరిత్రము	...	౨౭౨
వినియోజకాన్యోన్య సంఘములు	...	౨౭౨
ఇంగ్లాండు గాక తక్కిన పశ్చిమదేశములలోని కో ఆపరేటివ్		..
సంఘముల చరిత్రములు	...	౨౭౯
కో ఆపరేటివ్ ఉత్పత్తికాలము	...	౨౮౨
కో ఆపరేషన్ వలనఁ గలుగు శ్రేయస్సులు	...	౨౮౩
స్వర్ధను నిరోధింపఁజూచుట యననేమి ?	...	౨౮౮
ఏయూర్థి క నీతియందుఁగాని మూఁడు విధములైన స్వర్ధలు		
కాశ్వతములు	...	౨౮౯
అన్యోన్యతా పద్ధతియొక్క ముఖ్యగుణంబులన్న నూ		౨౯౦

స్థాలిత్య సంస్కరణనూచిక

పుట	గీటు	స్థాలిత్యము	సంస్కరణము
౧౯	౧	అద్వానినోఁగొని	అద్వానినోఁదిరిగొని
౩౧	౧౬	యూశోపు	యూశోపు
౩౩	౧౪	విపులత	విపులత
౩౬	౧౫	శిల్పల	శిల్పల
౪౩	౨	పాపము	పాపము
౫౬	౧	దుస్థి	దుస్థితి
౫౯	౧౮	నశ్వరము	అనశ్వరము
౧౦౪	౧౧	తేలించుట	తేలించుట
౧౦౭	౯	వగను	వగను
౧౧౬	౧౯	కాంతి	కాంతము
౧౪౩	౨	యుత్పత్తివర్తకము,	యుత్పత్తి, వర్తకము,
౧౪౮	౧౭	సామాద్యుపాఖ్య	సామాది యితరోపాయ
౧౬౨	౧౫	కావున నిగంజనత విద్వికారత జడత్వమును.	కావున నిరంజనత నిర్వికా రత, జడత్వమును
౨౪౨	౨౧	కొందురి	కొందలు
౨౫౯	౨౧	బఁజీతురు	బనిఁజేతురు

VISWANATHAN TEKUMALLA.

FLAT 501, 'PRASANTH TOWERS'

MUSHIRABAD MAIN ROAD.

HYDERABAD-500043. (A.P.)

సంపాదకీయ భూమిక

మ-రా-రా-శ్రీ, కట్టమంచి - రామలింగారెడ్డిగారు రచించిన అర్థశాస్త్రోత్పత్తి కాండముయొక్క రెండవ సంపుటమును, ఆంధ్రప్రపంచమునకు సమర్పించుచున్నాము. ఆంధ్రభాషలో, అర్థశాస్త్రరచనయొక్క యవసరమునుగూర్చి మొదటి సంపుటముయొక్క యుపోద్ఘాతములో కొంతవఱకు వ్రాసియున్నాము. ప్రస్తుత కాలమున ప్రపంచములోని జాతులయొక్క పోటీయంతయును ద్రవ్య సముపార్జనకొరకే అయియున్నది. రాజ్యములు సంపాదించుటయును ఆయాజాతులయొక్క వర్తకవ్యాపారముల నభివృద్ధిచేసికొని ధనవంతులగుటకే.

ఇక్కాలమున భౌగోళ్యసంతములగు దేశములే నాగరకాగ్రగణ్యములని ఎన్నబడుచున్నవి. మన పాలకుల దేశమగు ఇంగ్లాండులో సగుటుచ సంవత్సరమునకు ప్రతిమనిషియొక్క ఆదాయము ముప్పదిమూడు పౌండ్లు, లేక రు. ౪౯౫ లు ఇక మనదేశమందన్ననో, రు. ౨౭-౦-౦లు. ఇట్టి యార్థికస్థితిలో, తత్వ విచారమునందు మనపూర్వులు మిక్కిలి గొప్పవారని మనమంత గర్వపడినను, మనల గౌరవించు దేశీయలెవరుందురు? కడుబీద.

వారముగ్గుటవలనస్వయంసహాయమువలన నేవిషయమునుగూడ
 సాధింపలేకున్నారము. ఇంగ్లాండులోని వైద్యాలయములు
 విద్యాలయములు మొదలగు వానిలో చాలభాగము దొర
 తనము వారికి సంబంధములేకుండ దేశీయులవలన నేర్పాటు
 చేయబడినవే. ఇంతేకాక ఇంగ్లాండు దేశీయులు కొట్లకొలది
 ద్రవ్యమును ప్రోగుచేసి తమ క్రైస్తవ మతభోధకులను హిం
 దూదేశము మొదలగు నితర దేశములకుఁబంపి విద్యనభ్యసన
 మునకును హీనజాతుల యభివృద్ధికినిదోడ్పడి తమ మతమును
 నాగరకతనుగూడ వ్యాపింపజేయుచున్నారు. మన దేశములో
 ప్రతిగ్రామమునందును పాఠశాలలు కావలెను. స్త్రీలకు, ఉన్నత
 విద్యనిచ్చు పాఠశాలలు కావలెను. అనాధ శరణాలయములు
 కావలెను. రాజకీయజ్ఞానమును జనులలో వ్యాపింపజేయు సం
 ఘములు కావలెను. వృత్తులుకళలను నేర్పు జాతీయ పాఠ
 శాలలు కావలెను. ఇంక నెన్నియో కావలెను. నీని కన్నిటికి
 మనకు ద్రవ్యమెక్కడ? మనము కడుబీదవారము. ప్రతివిషయ
 మునకును మన దారిద్ర్యమే అడ్డమువచ్చుచున్నది. ఇంగ్లాండు
 మొదలగు భాగ్యవంతమయిన దేశములలో లక్షలకొలది
 రూప్యములతో సంఘము లేర్పఱచి యంత్రములతో మిక్కిలి
 శీఘ్రకాలములో బట్టలు మొదలగు వస్తువులు తయారుచేసి
 పొగయోడలమీదను రైళ్లమీదను మనదేశమునకు నెచ్చి
 మనకు విక్రయించి విశేషమైనలాభమును గొనిపోవుచున్నారు.

ఈ యంత్రములమీద తయారైన వస్తువుల పోటీనలన మన దేశములో చేతితో చేయబడు వస్తువులు చౌకగా నమ్మలేక క్షీణించినవి. ఇందువలన మన సాలీలు మొదలగు పనివాండ్రు వృత్తులన్నియు నశించి దారిద్ర్యాంబుధిలో గ్రుంగిపోయినవి. మన దేశమునూడీ మిక్కిలి భనము ఈ వర్తకలాభముద్వారా విదేశములకు సంతతధారగా బ్రవహించుచున్నది. మన యాంగ్లేయ దొరతనమువారు మన దేశములో శాంతిని నెలకొల్పినను నిష్పాక్షికమైన న్యాయస్థానముల స్థాపించినను నాగరకమగు ఇంగ్లీషుద్రవ్యను వ్యాపింపజేయుచున్నను, రైల్వే, తంతి, తపాలా మొదలగునవి ఏర్పాటుచేసినను మన దేశము నానాటికి ఎక్కువ బీదదియగుచున్నది. కాలకమే సామాన్యస్థితియగుచున్నది. ఇంగ్లాండు మొదలగు దేశము లెక్కువభాగ్యవంతము లగుచున్నవి. కాబట్టి ఇతరుణమున “నా దేశముయొక్క దారిద్ర్య మెట్లు పోవును? ఎన్నడు నా దేశములోని వృత్తులు వ్యాపారములు వృద్ధిజెంది నా దేశమైశ్వర్యవంతమై ఇతర నాగరకదేశములతోఁ దులనూగును? ఎన్నడు ఇతర దేశములయొక్క యభివృద్ధికిని నాగరకతకును దోడ్పడుటకు నాదేశీయులు ధనమును బంపఁగలుగుదురు?” అను తలంపులు మన దేశముయొక్క ప్రస్తుతావస్థనుగూర్చి తెలిసిన ప్రతిహైందవుని హృదయమును దహించకమానవు.

సృష్టిలోని ప్రతి పరిణామమునకును క్షీణమునకును గాన్ని నిబంధన లెట్లుండునో అట్లే అర్థోత్పత్తియు నార్థికాభి

వృద్ధియై గొన్ని నియమముల ననుసరించియుండును. ఈయార్థిక
 న్యాయములను నియమములనుగూర్చి పేలుపునదే అర్థశా
 స్త్రీము. నాగరకత ఛేదినదని పేరుగాంచిన ప్రతి జాతీయును
 అర్థశాస్త్రమును జాతీయ జీవనమునకు ముఖ్యమైన శాస్త్ర
 ముగా పరిగణించుచున్నది. మన దేశము ఖగ్యవంతమగుటకు
 మన దేశీయులు అర్థశాస్త్ర నియమములను నిగుగఁ దెలిసి
 కొని పనిచేసి తీరవలెను. ఆయా దేశముయొక్క సాగ్ఘికాచార
 ములనుబట్టియు రాజకీయస్థితిగతులనుబట్టియు, ఆర్థికనియమము
 లుండునుగాన, ఇంగ్లాండులో పనికివచ్చు పద్ధతులు మన దేశము
 నకు సర్వత్ర పనికిరావు. మన దేశముయొక్క రాజకీయసాగ్ఘిక
 స్థితులనుబట్టి సామాన్యప్రజలకు తెలియులాగు మన దేశభాష
 లలో నర్థశాస్త్రముండుట అవసరము. కావున ఈ గ్రంథకర్త
 గారు వలయునంతవఱకు మన దేశపు స్థితిగతులను మనస్సు
 నందుంచుకొనియే ఈ అర్థశాస్త్రమును వ్రాసియున్నారు.
 మన దేశముయొక్క ప్రస్తుతస్థితిలో నర్థశాస్త్రముగఁగియున్న
 ప్రాముఖ్యత ఇంతయని చెప్పటకు వీలులేదు. ఆంధ్రభాషలో
 నీ శాస్త్రమును రచించి గొప్ప కొఱతను నివారింపఁ బ్రయ
 త్నించినందులకు రామలింగా రెడ్డిగారు మనకృతజ్ఞతకుఁ బాత్రు
 లు. మొదటి సంపుటమును మా చదువురులు చదివియున్నారు
 గనుకను గ్రంథకర్తగారు పాఠకులకు కృత పరిచయులు గను
 కను గ్రంథకర్తగారి శక్తి సామర్థ్యములను గూర్చిగాని గ్రంథ

ముయొక్క ప్రాశస్త్యమునుగూర్చి గాని మేము వేఱంగ్రనాయ
సక్కఱలేదు.

మన దేశమునందు పూర్వకాలమున నాధికాభి వృద్ధికి
కులభేదము చాల నోద్బోడినది. వివిధ వృత్తులు వివిధ జాతులు
నెఱవేర్చుచు ఆయావృత్తులను గాపాడి వృద్ధిచేసినవి. వంశ
పారమిపర్యాయముగు తెలివి శేటలు పనివాండ్రుఁగలిగియుండె
డిది. కాని ఇప్పటి పాశ్చాత్య యంత్ర నిర్మాణ కౌశలము ముం
దరను పాశ్చాత్య వర్తక సంఘముల యెదుటను మన ప్రాత
ప్రార్థిల్లు నిలువ నేరక ఎగిరిపోయినవి. ఈ కాలమున రైల్వే
ను పొగయోడలునోను తంతివార్తలనోను అన్ని దేశములును
కలుపఁబడియున్నవి. నాగరక దేశములలో విద్యావంతులు
వివిధ పరిశ్రమలను వృత్తులను హైన్యమని యెంచక నానిని
అనలంబించియున్నారు. మన దేశమందు వడ్రంగము, కుమ్మర
పని, చెప్పలు తయారుచేయుట, నేతపని మొదలగు వృత్తులు
విద్యా విహీనులకు నదలి వేయఁబడినవి. చేతిపనులఁ జేయుట
హీనమని యెంచి విశేష తెలివిని గలిగినట్టియు విద్యావంతు
లగునట్టియు కులములనాగు స్త్రీడరి మొదలగు ఉద్యోగములకుఁ
గాని వర్కారు నొకరీతిగాని వెల్లుచున్నారు. ఇందువలన చేతి
పనులు పరిశ్రమలు వృత్తులు తెలివిహీనుల చేతులలోఁ బడి
మిక్కిలి మోటు పద్ధతులలో జరుపబడి మన దేశములో జఱుగు
చున్న మార్పులనో బాటు అభివృద్ధి చెందక క్షీణించినవి.

చదువుకొనినవారు విశేషము మందియు నీరాశించుచున్న సర్కారుద్యోగములు స్వల్పములునయి చదువుకొనిన వారందఱకుఁ బనులు దొరకకఁ అసంతృప్తిని జేరదచున్నాఁగు. కాబట్టి మన దేశీయధనమును నభివృద్ధి చేయవలె నన్న విద్యావంతులగు వారు చేతిపనులు, వృత్తులు మొదలగు వానిని నీచముని యెంచక వీనినే తమజీవనాధారముగఁ గొనవలెను. ఈ వృత్తులకుఁ దగిన కౌశలమును వీరు చూపఁగలరు. క్రొత్త మార్గములనుగూడ కనుగొందురు. ప్రాతకులకట్టుబాట్లు మన అర్థికాభివృద్ధి కేమాత్రమును నికముందుఁ దోడ్పడ నేరవు.

పూర్వకాలమున నితర దేశములు మనకన్న మిక్కిలి తక్కువస్థితి యందున్నపుడు మన పనివాండ్లు నేతపని మొదలగు చేతిపనులనన్నియు మగ్గములు మొదలగు స్వల్ప విలగల పనిముట్ల సహాయముతోఁ జేతితోనే చేసి అమ్ముచుండెడివారు. ఇప్పుడు ఇంగ్లాడు మొదలగు దేశములలో నావిరి యంత్రములతో సమస్త వస్తువులు తయారు చేయఁబడుచున్నవి. ఒక వస్తువును మనవాండ్లు చేతితో తయారు చేయవలెనన్న కొన్ని రోజులు పట్టును. యంత్రముమీఁద ఒక రోజుకు, ఏబది వేల వస్తువులు మనవాండ్లు చేతితో చేసినదానికన్న నునుపుగాను చౌగాను దయారుచేయఁబడును. కాన మన దేశీయులును యంత్ర

సాహాయ్యమున బట్టలు మొదలగు సమస్త వస్తువులను చేసి తీరవలెను. లేనియెడల మన వృత్తుల పునరుద్ధారణ కాఁజాలవు.

ఈ యంత్రములు మిక్కిలి విలువగలవి. ఒక్కొక్క యంత్రశాలకు కొన్ని లక్షల రూప్యములు గావలెను. కనుక వెనుకటివలె ప్రతి కుటుంబమువారును బ్రత్యేక ప్రత్యేకముగా పనులుచేసి కొనుటకు నీలులేదు. దేశములోని ద్రవ్యవంతులు చాలమంది కలిసి భాగమునకు కొంతచొప్పున విశేష ద్రవ్యమునుచేర్చి సంఘములు పెట్టి యంత్రశాలలు స్థాపించి విరివిగా వస్తువులను దయారుచేసి విశేషలాభమును బొందవలెను. ఇట్లు చేయనియెడల నితర దేశముల పోటీలో మనము నిలువఁ జాలము.

ఇట్లు సంఘములు పెట్టి పనిచేయుటకుఁ ప్రజలలో ఒకరి యుం దొకరికి నమ్మకముండవలెను. రెండవ వారునమ్ముటకు వారిలో యోగ్యప్రవర్తన ఉండవలెను. భాగస్థులలో ఒకరి నొకరు మోసపుచ్చుటకుఁ బ్రయత్నించి దివాలాలుతీసిన వర్తక సంఘములు మన దేశములో మెండుగానున్నవి. ఇది కడుకోఁచ నీయము. శాస్త్రమన దేశముయొక్క భాగ్య మభివృద్ధిచెందవలె నన్న మనదేశములో సత్యము నీతి అభివృద్ధికావలెను.

ఇట్టి విషయములన్నియు గ్రంథకర్తగారు మిక్కిలి విపులముగాను నైపుణ్యముగాను బెక్కు పట్ల నుదాహరణము లతో నీ సంపుట మందువ్రాసినారు. సాంఘిక విషయములను

గూర్చి వ్రాసిన పట్ల పాఠకులలో కొందఱు అట్లు భీష్మ ప్రాయ భేదములు కలిగినను వానినంతగా జూరగొని ఆ (భీష్మ) ప్రపంచమోగ్రంథము నాదధించి దీనివలనఁ బొందఁదగిన యుపయోగములను బొందుదురుగాక యని కోరుచున్నాము.

సహజము సంతోషపడఁజేయు.

ద్వై

అర్థశాస్త్రము

మొదటి ప్రకరణము

వృత్తుల పరిణామము

(1) గ్రామ్యపద్ధతి:—

పూర్వమున రాకపోకలు రక్షణమును లేనికాలములో దేశము ఖండఖండములుగా తేగిన్నదై, సహజముగ నొండొంటియో నెక్కువ సంబంధములేని గ్రామములుగ విభక్తమయ్యెను. పేరునకు దేశమొక్కటిగ నున్నను నిక్కమునకుఁ బెక్కు తుననట్లే యుండెను. గ్రామస్థులు త్రిశంకుస్వర్గములోని వారి యట్లు ప్రశ్నేకించి తమకు నలయువానినెల్లఁ దామే నేకరించికొనుచు, మిగిలినదాని నమ్ముటకును, లోపించినదానిఁ గొనుటకును నవకాశము లేనందున సాధ్యమైనంతవఱకు ప్రతి గ్రామమును సర్వవస్తుసమృద్ధముగా నుండునట్లు నిర్మించుకొని, తామొకరినిజూడక, యొకరికిఁ దామగవడక, యంతఃపురకాంతలట్లు తమతమ నెలవులనె కాలుగదల్పక తరతరములుగ నుండినందున, నూతనసంగతుల స్పర్శయైన లేనివారై, నానాటికి జ్ఞానహీనులును సాహసదూరులు నైరి. ఏకమార్గమునఁ బోవువారికి నుత్తమ మధ్యమాధమ నిర్ణయశక్తి పూజ్యము. పలుతెఱపుల జూడలేకరింగినంగాని తారతమ్య నిరూ

పణ మశేత్యముగదా! విమర్శనోజ్ఞాన మన్ననో ముందరేనున్నది. విమర్శనము లేనిది వివేకోదయ ముండదు. అట్లుగానే ముందు మూఢులై “తాబట్టినకుందేటికి మూఢేశాభ్యు” అన్నట్లు గమయాచారములు, వాడుకలు, మతములు, వేదములును ఎంత కష్టపట్టాపాదకములై రోతను విసుగును బుట్టించునవియును, తదితరసుఖకర మార్గము లున్నవియని ధ్వేషంబుతో నెరిగియున్నవన, వీనికి మించినవేవియు లేవని వృథా యహంభానముచూపి, వృద్ధి నొందక యధోగతి పాలగుదురు.

పాపము! ఇప్పటికిని హిందువులలో బహుభిన్నభిన్నత లింకను నీగ్రామ్యపద్ధతయందే ముడిగియున్నాడు. చూడండి! వచ్చుటకుఁ బోవుటకును సులభముగానున్నచో వానిజ్యము వఱును. వానిజ్యవ్యాప్తిచే దూరస్థలముల నుండియును గోరిన వస్తువుల రప్పించుకొనవచ్చును. అట్లయ్యేనట్టి సీతీగ్రామ మందును వడంగి, కమ్మరి, కంసాలి, చాకలి, పుగోహితుఁడు, ఉండి తీరవలయు ననువిధి యక్కఱ లేని దగును. ఈవిధి పూర్వముండె ననుట గ్రామనిర్మాణమెఱిగిననాగిళ్ల బెల్లబ. కావున దేశము భిన్నమై యరాజకమై అల్లకల్లోలములుగనుండిన కాలమున మనగ్రామములును, వై సామిని ద్యాచారవిధి తులును నేర్పడిన వని పల్కుటయొప్పుగాని, ఇవి నేపథ్యము, ఋషులు వీరిచే నుత్కృష్టతమములని నిర్ధరింపఁబడిన వనుట పుక్కిటి పురాణము. ఆకాలమున నింతకన్న మేలైన నిర్మాణ

మసాధ్యము. అది నెపముగ నిక వేకాలమునకును నింతకన్న మిన్నయగు నిర్మాణ మసాధ్య మనుట కేవలము మూఢత్వము.

హిందువులలో స్త్రీప్రాచీన గ్రామ్యపద్ధతి యింకను యావన దశయందే యున్నదిగాన మనకు దాని స్థితిగతుల నెఱుంగుట యావశ్యకము. అరిదునకుఁ దగినంత సుగమమును.

నవనాగరకతావాసన గాలిదాటుననైన నెన్నఁడును సోకని కుగ్రామము నొకదానిని వర్ణింతము. ఊరివాకిలియొద్ద నడుగువెట్టఁగానే, మిత్రులకు సంఘోషమును, శత్రులకు తస్కరులకు (ముఖ్యముగా వారిపాదములకు) భయము నొనంగు నదియై, చూచినవెంటనే మేనులఁ గుచ్చునో యనునట్లుండు కఱకుముండ్లతోవెలయు నాగదాడికంచె యొకటి మున్ముంద అభేద్యప్రాకారంబై కనులపండువు సేయును. ఊరివారు సోమరి పోతులుగాన ముఖద్వారముగుండ రాకపోకలుచేసిన చుట్టు గదాయని తమతమయిండ్ల సమీపమున వెలుగును బడఁగొట్టి తప్పద్రోవలఁజేసి ప్రాకారముయొక్క ముఖ్యద్వేశ్యమును పాదు పఱచి తమసహజబుద్ధి కాశల్యమును వెల్లడిసేయుట యచటఁ గనులారఁజూడవచ్చును. గ్రామరక్షణ కార్యమింతటితో ముగిసినా? పొగాకును వక్కాకును ముద్దగాఁజేర్చి పెట్టికొనుటచే నుబికిన కపోలఫలకంబుగలిగి, నీవిగాఁ దుడుముఁ దట్టుచు రాత్రులలోఁ దోఁటివాఁడొకఁడు పారాతిరుగును. ఈ యొయ్యారము లన్నియు నరాజకమువలనఁ గలిగినవని వేఱ యెత్తి చెప్పనేల?

రక్షణవిషయమున నెట్లు గ్రామస్థులకు రాజ్యమునూని
 • నిలువీక ప్రత్యేకముగ గ్రామముల సేర్పరాచుకోను నవస్థ
 యాయెనో, యట్లే యార్థికవిషయములందును. మునిగిపోవుట,
 నమ్మకముతో వర్తించుభటులు, పక్షపాతములేని న్యాయాధి
 కారులు, నిరంతరకలహాప్రియులుగాక ప్రజలబీదగిరిపని రాజు
 లును లేని దేశములో వాణిజ్యము లుండవు కాన, ప్రతిగ్రామ
 మునను సామగ్రులన్నిటినిఁ దామే యుత్పత్తి చేసికొనవలసిన
 వ్యవస్థతటస్థించె. కావుననే పల్లెలలో మంగలి, చాణలి, కమ్మరి,
 వడంగి, కంసాలి, కుమ్మరి, మేదరి, మొదలుగూర్చినవలసిన
 సించి యుండుటయు, వీరిలో ననేకులకు గ్రామస్థులు మొత్త
 ముగా నందఱుఁగలిసి యేఁజేటకు నిగతింతయని మాన్యముల
 నిచ్చుటయు సంభవించినది. కలహములఁ దీర్చుటకు పంచా
 యతీదారులు, పూజాపునస్కారములకు మంత్రములు జరిపి
 తెలియని పురోహితుఁడు, లెక్కలను వక్కులుముక్కులుగా
 వ్రాయుటకు కరణము, తానెన్నితప్పులఁ జేయుచున్నను ఇత
 రులయొద్ద ధర్మమును భద్రముగ నిలుపుటకు రెడ్డిమొకఁడు—
 ఇట్లు వీరిచే గ్రామములు రాజ్యము లట్లు సర్వాంగబంధుర
 ములై పరిస్పరభిన్నములై బయటివారితోఁ గలయుక లేనిదై
 యేర్పడినవి.

మఱియు రాజ్యములట్లు గ్రామములు నొండొంటి పైఁ
 గాలు ద్రవ్వి కాట్లాడుటయుఁగలదు. ఒకయూర 'కళారాజేవి'

విడిసిన నామెను సాగనంపుట కాత్తబడిన గెరిగెను. ఇంకొక
యూరి యెల్లలోపల “ఇచటదిగి కడుపాఱ విందు సేయుమమ్మా”
అని దింపి రేని, ఇరుపల్లియలవారికిని భారత సంగరమును చీ
యనిపించునంత వాగ్వాదము చేగి యాకసము బద్దలు సేయును!

మోటుతన మొత్తముదిరినవారి కైసను రవంతయేని వర్త
కములేని బ్రదుకు మృగములకుంగాని మనుజులకుఁ బ్రాతి
గామకదా! కావున నిట్టి గ్రామ్యజనులుగూడ పర్వదినంబులను,
పండుగపూటలను, ఉత్సవకాలములను, ఇరుగుపొరుగు జనులు
గుమిగూడుదు రనియు, అట్లు కూడినను దేవతల కప్రియమాచ
రించిన తమకు నశుభములు గలుగునను భయంబున, నట్టి తరు
ణముల జగడములకుద్యమింపరనియు, పుణ్యస్థలములలో సంతల
నేర్పఱచి తమకుమిగిలిన సరకులనమ్మి కొఱతవడిన వానిం
గొని సంతృప్తివడయుదురు. •భీతిచేత సన్మార్గవద్దులై యుండుట
• గడుసుజనుల తేజంగు. అశ్వత్థము పరమపవిత్రమని భావింపఁ
బడుటం జేసి యావృక్షము నీడలోఁ గల్గలాడరని యచటవిచార
ణలు జరుపుట యాచారమయ్యె. జ్ఞానవంతు లీశ్వరుఁడెల్ల
ప్పుడు నెల్లెడల నున్నాడని యెప్పుడును బొంకరు. ధర్మపథా
న క్షహృదయులు గాకపోవుటచే మూర్తిమంతములైన బూట
కములఁజూపి మూఢజనుల వెఱపించుట యగత్యమయ్యె. శపథ
ములు, స్వామిపాదములనుట్టి ప్రమాణము సేయుట, గురుపాద
తీర్థమిప్పించుట, ఇత్యాదినీచతరక్రియలు వనచరులంబోలిన సర్దు

లుండు డేశములం బ్రవర్తిల్లుట కిదియ నిదానము. బుద్ధియు
గుణములును వికసిల్లినవారికిట్టి యపచారములు దుస్సహములు.

అది యట్లుండె.

ఇచ్చుట తీయుటయు విశేషిరిచి లేనందున ప్రతికుటుంబ
మువారును సామగ్రులం దామే యాయతములం జేసికొన
వలసిన విధియేర్పడియె. కాలక్రమమున నీయభ్యాసమువలన,
నితరులచే జేయఁబడునస్తువులు వాడుట యాచారములోనికి
రామింజేసి, యట్టివి శుచిపదార్థములు గావనియు, ఉపయోజ్య
ములు గావనియు, విధించుకొని, “గోరుచుట్టు మీఁద గోఁకటి
పోటు’ అన్నట్లు ఉన్న ప్రాతయిక్కట్టులు చాలవని క్రొత్తవి
కొన్ని కల్పించుకొని, భగవత్సంకల్పము నిశ్చేయని, తమమత
మంతయును దాకుట, చూచుట, తినుట, వీనింగూర్చిన వ్యవ
హారము క్రిందికి దింపిరి. ఈ న్యాయములకు సాక్షులు మన
యిండ్లే. నేటికిని పల్లెటూళ్ళలో దీపమువత్తులుచేయుట, సెనగ
కాయలు, ఇప్పకాయలు, వేపకాయలు, వీనినిఒలుచుట, వడ్లు
దంచుట, రాగులు, నువ్వులు, కందులు, పెసలు ఇత్యాదులను
వినరుట, ధాన్యముల నెండఁ బోయుట, వడియములు అప్పడ
ములు పెట్టుట, పొళ్ళుదంచుట, దంచినవానిని నూరుట, ఇ
త్యాది కృత్యముల నేకములు ఆయా యింటివారు తమకుఁ దామే
చేసికొనుట సుప్రసిద్ధము. ఇంగ్లీషువారి కిది యాశ్చర్యకరంబు.
‘ఈ హిందువులు నివసించునవి కర్మశాలలా యిండ్లా!’ యని

యబ్బురపడుదురు. మఱియు పశువులను గూడ ననేకులు గృహములలోనే కట్టుదురుగాన కొట్టములా యని సందేహించినను దప్పులేదు! •

• ఐరోపియనుల గృహజీవితము

ఇక నిట్లే యాంగ్లేయుల గృహజీవితములఁ దిలకింపుడు! వారిలో నిఱుపేదలుగ నున్నంగాని జీవనార్థమైన కర్మల నింటిలోఁ జేయరు. జీవనోపాయములఁ జెల్లించుటకు అంగళ్లు కర్మశాలలు కచ్చేరీలు నుండఁగాఁ బవలంతయు నచటఁ బనిసేసి యలసి సొలసి యిల్లుఁజేరినతఱి పనిపాటుల మఱచి హాయిగఁ గొంతసేపయిన భార్యా పుత్రులతో సల్లాపము చేయుచు నందఱుఁగలసి ముచ్చటగా భోజనాదులఁ దీర్చి విశ్రాంతి ననుభవింప గృహము లేర్పడినవిగాని, రేయింబవలును క్లేశభాజనములైన శ్రమల మెడఁగట్టికొని మెలంగుటకుఁ గాదని వారి దృఢమైన యభిప్రాయము. అవశ్యక క్రియలలో నొక వంటపని దప్ప మఱేమియు నింట నుండనియ్యరు. వంటపని యనఁగా వంటపనియే కాని యందులకు వలయు సంభారములం దయూరు చేయుట గోదు. సంభారముల సర్వ విధముల సిద్ధపఱచి యమ్ముదురు. జాతిమతాది భేదరహిత రమణీయ రాజ్యముగాన యథేచ్ఛముగ వస్తువులఁ గొనవచ్చును. దానంజేసి వారిగృహములు పరిశుభ్రములై నచ్చు నవయికలు లేక హృదయానందకర్మబులై సంసారతమంబు నడంపంజాలు తేజస్సులం.

బోలె దేదీప్యమానంబులైయుండు. ఇట్లయిన గృహస్థులు సోమ
 దులై నిద్రాశువులైయుందురో యను శంక వాడమునేమో?
 అట్లెంచుట కుశంక. చదువులు, సంగీతములు, బిడ్డలకు విద్యల
 నేర్పుట, కుట్టుపని, వస్త్రాలంకార రచన, ఇత్యాది నాగరక
 ప్రచారములు వేనవేలున్నవి. వానినెల్ల బహు శ్రద్ధతో నభ్య
 సించి జన్మమును సార్థకముగను సముల్లాసశోభితముగను నెన
 ర్చుట లేశకార్యమా? యోచింపుడు!

“అవునుగాని సంభారములన్నింటినిం గొనవలయునన్న
 సెలవెక్కువయగుంగాదె! ఈ దుర్బుటకార్యమును వారెట్లు
 సాధింతురు? మాపురుషులు నట్టిసత్త్వసంపన్నులయినచో
 మాకీ నిరంతరకాయకష్టము లేకపోవునుగదా! అట్టినాగర
 కతను నేర్చి వారివలె కళగానుండు నంతటి భాగ్యము మాకీ
 జన్మమున రాజాలునా!” యని స్త్రీలు ముఖమును చిన్నజేసి
 కొని ప్రశ్నింతురు కాబోలు! సమాధానమిదిగో! :—

మనమే యన్నినస్తువుల రచించుటకన్న శక్తియుక్తు
 లకు దీటుగుమాడ్కి నేదైన నొక్కదానినో కొన్నింటినో యమి
 తముగ బ్రోగుచేసితిమేని మనకైమిగిలిన రాసులనమ్మి ఇతర
 ములఁగొనవచ్చుననుట యేమిచోద్యము? ఇంగ్లీషువారి వర్త
 నలరీతి యిదియే. ఏకవృత్తిలోఁ బ్రవేశించి వాణిజ్యమూలమున
 సర్వసామగ్రులఁ బడయుదురు. మనము నమ్మకము చెడినవారి

గుంపులోనుండుట, జాతిభేదములు, దూరదృష్టి లేమి, ఇత్యాది వ్యసనములు కతములుగ భిన్నులమై సమూహముతోనుండియు నొంటురులైన యడవిమనుష్యులట్లు వర్తింప వలసిన వారమైతిమి. పరివర్తన పరీణతయుండెనేని సంఘమంతయుఁ బ్రతివానికిని వలయు సామగ్రుల నిచ్చునిధియైయుండును. సంఘము వారందఱు నన్యోన్యసహాయులైనమేలా? ప్రత్యేకముగ నాతురతమై యొకరికి సాయముఁజేయక తానొకరివలనఁ గోరక తనకుఁగావలసిన వన్నియుఁ దానే బడయఁజూచుటమేలా? తలపోసిచూడుడు. అన్నిటిని జేయఁజూచిన నేదియు సరిగాఁ గుదురదనుట పరమరహస్యమా? మన మాతురతగొని యొకరిని నమ్మక పరులపొత్తునాశింపక యన్నింటినిఁజేయఁజూతుము. ఫలమో! పండి పండని పాడుఫలమే! రాకపోకలను వాణిజ్యమును విచ్చలవిడిగఁబెంచి యొండొరులకు సహాయభూతులై యూరోపియనులు సర్వభోగ సమృద్ధతామహిమచే శోభిల్లదరు. ఇది విస్మయావహంబు గాదు.

హిందువులలో గ్రామ్యపద్ధతి ప్రముఖంబుగ

• నుంటుంకను హేతువులెవ్వయిన ?

• గృహములను ప్యాక్టోరీలుగాఁ జేసియుంచినయెడల కష్టములో బహుశభాగము స్త్రీలనెత్తిమీఁదఁబడును. కాన ధీరోదారభావములేని తుచ్చులగు పురుషులకిది యనుకూలించినయెర్పాటు. మనదేశమున నబల లనఁబడువారు మగవార్షి

కన్న నెన్నియో మడుంగులు ఎక్కువగ పాటువడుటం జూచి పాశ్చాత్యులు మనల నతిసీచమానవులని పరిహసించెదరు. బావులు త్రవ్వట, ఇండ్లుకట్టుట, రోడ్లువేయుట, ఇత్యాది యత్నములలో నీళ్లు తాళ్లుమోయుట, సున్నమునూరుట, ఇట్టి దుర్భరకార్యము లనేకములు స్త్రీలకేచేరిన వరప్రసాదములు. ఇంగ్లాండులో భారవహనభాగ్యము స్త్రీలకిప్పు డేమాత్రమునులేదు. మోటువారికిని నాగరకులకును నిదియొక ప్రబలమైన యంతరము. ఎట్లనిన:—ఆఫ్రికాఖండములో మొలగుడ్డదప్ప నింకేమియులేక యడవిమనుష్యులఁ బోలి సంచరించు కాఫరులను తెగవారిలో పురుషులు బహుభార్యోపేతులై యుండుట సర్వసహజము. ఈకృష్ణలీలకు కారణము కామముగాదు. మఱికర్మమా? కర్మమునుగాదు. కర్మవిమోచనము! అనఁగా, పెండ్లాలను బనిచేయుఁడినియానతిచ్చి తాము చుట్టఁగాల్చుచు హాయిగాఁగూర్చుండి తనికీచేయుచు నిష్కర్ములై యుండవలయునను నిచ్చు. అనేకజాయత్వవ్యాపార ప్రారంభమున కిట్టి యోచనలే ప్రధానములు. ఏదేశమున స్త్రీలు బిడ్డలును పశుసమానులుగఁ బరిగణింపఁబడుదురో, యచట పశుసంతతి యెంత తఱుచైన నంతమేలు, అను న్యాయప్రకారము, భార్యాసమృద్ధిని, సంతాన సంపదను బడయఁగాంచుట, అర్థపమృద్ధ్యాదిశోభనసహితం బగుట, సదాచారసమత వహింపును. ప్రకృతము మనలో నిట్టి దౌర్భాగ్యపు నడవడులు

మిక్కిలి కొఱతవడియున్నను, ఇంకను గృహకృత్యసౌలభ్యము నకై ద్వితీయ వివాహములకు సమకట్టు వారు తుట్టగా లేకపోలేదు.

వైవాహికాద్యోచారముల యుత్పత్తి

వైవాహిక నియమములకుఁబుట్టినిండ్లుధర్మశాస్త్రములు గావు. మఱియార్థిక స్థితిగతులు. దారిద్ర్య మతిశయించుటచేఁ గాని, ఇరుగుపొరుగు శత్రుజాతులవారిచేనైనఁగాని, యొక తెగవారి కుత్సాతములు ప్రసన్నములయ్యేని, యే ఋషీశ్వరుని ప్రేరేపణమును లేకయ, సుఖరక్షణముల నపేక్షించి యెట్టి మార్గముననైనఁ గొడుకులఁ గాంచనెంచుట స్వాభావికగు ణము. మనపూర్వులైన యార్యులు, ఈదేశముపై దండెత్తి వచ్చిన యాదికాలమున వారిసంఖ్యస్వల్పము. శాత్రువులన్ననో లెక్కకు మిఱియుండిరి. యుద్ధములు ప్రతిదినచర్యలు. అట్లగుట “అపుత్రస్య గతిర్నాస్తి” యని నుడివిరి! అనఁగా సంఘమునకు శత్రుమోక్షణము సంపాదించుకొఱకే కాని తమ యాత్మల నింద్రలోకములోనిలిపి యన్యాయముగ నగ్నిలో నేయివ్రాసి పాడుచేయుటచే తృప్తిఁజెందించుటకుంఁగాదు. సంఘముయొక్కయు, తద్వారా ప్రజలయొక్కయు స్థితికై పుత్రులంబడయుట ప్రాణాధార సంస్కారమయ్యె! దానంజేసి మన కిప్పుడు నీతిబాహ్యములు, రోతలుగఁదోచుమార్గంబులనైన సంతానప్రాప్తి కారంభించి విచ్ఛలవిడిగ సంబంధములకుం.

దొడంగితి. ఇయ్యవి సర్వసాధారణములై నందున ధర్మంబులని చెప్పుబడియె. విధియేమున్నది ! అందఱుఁజేయువానిని అధర్మములన్న భ్రష్టులెవరు ? భ్రష్టులంజేయువారెవరు? పూర్వము ధర్మము నాలుగు పాదములతో నడిచె ననుటకీదే యేమో యర్థము! అనఁగా నెట్టిపాపకార్యములుగూడ ధర్మకార్యములని యాదరింపఁబడిన నికనధర్మమెక్కడనుండివచ్చును? చూడుఁడు! మను బ్రహ్మగౌర్వస్మృతిలో నెన్ని విధముల పుత్రులుపేర్కొనఁబడియున్నారో!

భారసుఁడు:-భార్యయందు భర్తకుఁబుట్టినవాఁడు. ఇదిసరియే.
క్షేత్రజుఁడు:-చనిపోయినవానియు, బిడ్డలు లేనివానియు, భార్య
యందు నియుక్త ప్రకారమింకొకనిచేఁ బుట్టింపఁబడిన
వాఁడు.

దత్తుఁడు:-ఇదియు సరియే. ఇందేమయు దోషముగానరాదు.

గూఢోత్పన్నుఁడు:-భర్తకుఁ దెలియకయే భార్యయతనికిఁబరుస
వలనఁ బ్రసాదించిన పుత్రుఁడు!

కానీనుఁడు:-పెండ్లి కాకమునుపే కన్యచేగన్న కుమారుఁడు!!

సహృద్యుఁడు:-పెండ్లియపుడే గర్భముతోనున్న స్త్రీకి జనిం
చినవాఁడు!!!

ఇట్టి యనాచారము లనేకములు సదాచారములుగఁ
బూర్వము పాటింపఁబడినవి. వివాహములు నట్లే. బలాత్కార
ముగ నిష్టములేని వనితను జెఱఁగొనిపోయి చెఱచిన నదియు

నొకవివాహముట! ఇక వివాహముకాని దెద్దియో నిరూపింప బ్రహ్మకౌన నలవికాదు. కృతయుగ రీతి యిట్లుండిన ధర్మ దేవతకు కూటితనమెట్లు సంభవించును? ఎంత లోతులోఁబడి నను గాళ్ళు విఱుగవుగాన ధర్మము విధిలేక నాలుగు పాదము లతో వర్తింప వలసిన దాయెను! అందఱు గ్రుడ్డివారుగా నుండిన రంభలుగాని రమణు లుందురె? అంధకారమున నందఱును సుందరులే!

ఇది యసంగత ప్రలాపముని యూహింపఁబోకుఁడు. మన లోని యాచారము లనేకములు కష్టకాలమున నుద్భవించిన వనియు, ఋషిప్రోక్తములు గావనియు నార్థికదశలచే దీర్పఁ బడినవనియు, నట్లగుటఁ గాలదేశాను గుణముగ వీనిని మార్పు టలో దప్పులేకుండుటయకాదు, సర్వవిధముల నైపునియుఁ దాత్పర్యము. ధర్మార్థములకుఁడు సన్యోగ్య సంబంధము వివాహములందుబలె నితర ప్రతీతుల యందంత విశదంబుగాదు.

ఇంగ్లాండులో పురుషులకన్న స్త్రీల నెక్కువగఁ జూతురు. దుర్గుటములు క్లేశసహితములునైన క్రియలు వారి భాగమునకు రావు. పత్నీశుశ్రూషయే పరమధర్మంబు. మనలో పతివ్రత మనునది యెట్లో వారలలో సతీవ్రత మనునది యట్లు. కావున భార్య లెక్కువయైన భర్తకు భారమెక్కువ యగుట సిద్ధము. మఱియు సేవకుల కనేకత్వము చెల్లునుగాని నాయకులకు చెల్లదు. స్త్రీలు నాయకలు, యజమానురాండు. కావున సపత్నీ

వారి యంతరంగముల సైతము త్రవ్విత్రవ్వి చూడ యత్నింతురు. సమీపస్థులును ఊరిలోఁ బెద్దలును గావున కనులెంత దూరము పాఱునో నోరంతదూరము వాగును. వీరికి వీరిమాటయే శాస్త్రము. వాదమే వేదము. కావున నిదిపదిమందికిఁ జెందినది చెందనిది యను విచారములేక సమస్త విషయములం గూర్చియుఁ గాలక్షేపార్థము సగమును తమ యాడంబరములం బ్రకటించుటకును బొట్టవోసికొనుటకును సగమునుగా గుఱగుఱలువోయి యావజ్జీవము జనులకు గజిబిజి సేతురు. మనుజుఁడు సమూహవాసిగావున న్యాయమునకుం గాకున్న భయమునకైనను విధేయతను జూపుటయో నటించుటయో యాచరించును. “మనజనులది సంఘముగాదు. మంద” యని కొందఱు వాదించిరి. మందయొక్క తీరెట్టిది ? గొఱ్ఱలు వ్రక్కనవ్రక్కన మేయును. విచ్చలవిడిగ దవ్వలఁ బోవలయునన్న ధైర్యము సాలదు. నూతన మార్గములన్న భూతములట్లు ! ఒండొంటి నొఱయునవియైనను నన్నియు నచ్చుకొట్టినట్లొకే మాదిరి నుండు నవి గావున నితరేతర సంబంధములకు నెడములేదు. కావున దేహముల పొత్తేకాని మనసుల కలయిక మృగ్యము. మనసులా? మనకు మన మనసులున్నఁగదా ! మనకున్న వన్నియు పూర్వికుల మనసులే. ఎట్లన మనకు స్వబుద్ధినుపయోగించి యోచించి తత్త్వనిర్ధారణ సేయుట మహాపాపముగదా ! పితృపితామహాప్రపితామహాదులాదేశించిన విధమున రెండవమాటలేక కన్నె

త్తియైనఁజూడక ఎన్నఁడో త్రిప్పి పట్టఁబడిన గడియారము లట్లు పోవుజడులుగానవీరికిమనసులు లేవనియు వీరిదేహములతో తాత ముత్తాతలు పిశాచములై యావేశించి యుందురనియుఁ జెప్పిన నతిశయోక్తికాదు. చిల్లరగుంపులలోఁ జేరినవారికి స్వచ్ఛంద వృత్తి కలలోనైనఁ గన్ఁబడని భాగ్యము. మఱియు పారతంత్ర్య మలవాటగుటఁజేసి, దేశము వైరుల పాలైనను, స్వాతంత్ర్యము యొక్క సౌందర్యసంపదలను, గాంభీర్య గౌరవముల నెంత వర్ణించినను, హృదయ ప్రతి బింబితములు గాఁజాలనంత పందలు గావున, నిట్టివారికి విషాదరోషములును గలుగవు. అభిమన్యు లై దేశసేవా విజృంభణ నియుక్తులు గావలయునన్న, చిల్లర సమూహములయందలి మూఢానురాగ భక్తులను బ్రాయ్మినిడి బాగులుగఁ గాల్చుట మొదటిపని ! గ్రామ్యపద్ధతి స్వాతంత్ర్యమునకు విరోధి. స్వతంత్రతా బుద్ధి రాదేని గ్రామ్యపద్ధతి యనశ్వరము. కావున దేశలాభానుగుణమైన స్వతంత్రత సర్వ జన సేవ్యంబు.

గ్రామ్యపద్ధతిలో జనులకు స్వతంత్రత లేదనుటకు
నిదర్శనములు

(౧) ఐరోపాలో గృహనిర్మాణ విషయములో ముఖ్యముగా గణింపఁ బడునవి గదులు. ప్రతివారును బ్రత్యేకముగ చదువు సాముల నెఱవేర్చికొనుటకు ఒక్కొక్కరికి నొక్కొక గది నిచ్చుట వారిలో నాచారము. మనలో పూజా పునస్కా

రములఁ దక్క తక్కిన కార్యములకు అరలు దుర్లభములు. ధనికులొయిండ్ల సయిత మివి గానరావు. అదలును మంద రీతిని గుమిగూడి రేయంబవలు నుండుట పెద్దల తరముల నుండియు వచ్చిన యాచారము. మనలో నంతరంగములను నవి లేవు. అన్నియు బహిరంగములే! పల్లుతోముట, మొగము గడుగుట, స్నానముచేయుట, వస్త్రముల ధరించుట, ఇవి యింగ్లాండులో పరమ రహస్యకార్యములు. మనవారిలో నన్న లక్కలు సరస విరసముల విరచించుచు కాంగ్రెస్ మహాసభగాఁ జేయు నుల్లాసకార్యములు. ఒక వేళ ఈ హేయంపు బ్రదుకు దరిద్రత, తస్కరభయము, పిటికితనము, వీనిచే నిలుపఁబడిన దేమో. ఎట్లును సహ కుటుంబములే దీనికిఁ గారణములు. ఇంతయేకాక నాకు వేదాంతుల తత్త్వముల మీఁదను ననుమానము గల్గుచున్నది. ఎందుల కందురో. వేదాంతులు నిరహంకారత్వ నిర్మోహత్వములం జాపెదరు గదా! ఈ గుణముల్లు పట్టువడుటకుఁ బన్నిన యుపాయములో మనయిండ్లు? ఎట్లన మఱుఁగు మానమును లేనిది మోహములు నివ్వటిల్లవు. 'ర్వమును బట్టబయలుగనున్న నింతేనా యని తూలనాడి పొలఁగుదుము. కావున విరక్తి జనించుటకై మనకు కొట్టము లమర్పఁబడియో గాఁ బోలు! ఈ యపహాసములతోఁ బ్రయోజనము లేదు. ముఖ్యన్యాయము లివి. మఱుఁగు మానము లొండ్లొంటి నవలంబించి యుండును. ఒకటి లేనిచో

నింకొకటి బ్రతుకఁ జాలను. మృగ్యంబుల కివి కెండును లేకుం
టయె యిందులకుఁ దార్కాణము. జనులలోఁగూడ మొల్ల
బట్టలు సైతము సరిగా ధరింప సమర్థులుగాని యంత్యకులజులు
దూషణభూషణ తిరస్కారంబులకు నెడమై జడులై యుంటం
జూడ మనసులు కరఁగకున్నె? “ఇది నాది. ఈ హక్కులు
నాయేవి. వీనినెవరు నుల్లఘించి రాఁగూడదు” అను నాత్మాభి
మానము లేనివారికి గరువతనము గాంభీర్యము నగోచర
ములు. ఈ ధర్మక్షేత్రములో తుదకు మన శరీరములై న మన
విగాఢజూచు కొనుటయు నఘటితంబుగ నున్నది. ఇట్టి వారికి
పోడిమి సాహసమును దీపింపఁ జాలునా? కావుననే సన్యాసి
వేషము ప్రశస్తమని పేరుగనియె. ఈ రీతుల నవులం ద్రోచిన
నహంకారము పుట్టును గదా యని కొందఱాక్షేపింపవచ్చును.
నిజమే. అహంకారమున్న నేనరికేమి నష్టము? అహంకారము
(అనఁగా గర్వము గాదు. నేను, నాపనులు, నాదేశము, అను
బుద్ధి) లేమి మృగప్రాయతమే కదా! అహంకారము లేని
వారు స్వర్గస్థులగుదురన్న పశుక్షి మృగాదులు సైతము తప్పక
స్వర్గముఁ బొందవలసి వచ్చుఁగదా! మనము నరత్వచ్యుతులమై
కీన్నరులమో యశ్వశీర్షులమై గంధర్వులమో కావలసివచ్చును.
అట్టి గతికైన నరకము మేలు. అహంకారము, స్వపరబుద్ధి,
యివి తమంతట హానిదములుగావు. సమూహమునకుఁ బ్రతి
కూలించిన నాను. అనుకూలించిన వైనచో పౌరుష ప్రధానం.

బులు గాన నమేయ శోభావహంబు లవును. నిరహంకారులగు సన్యాసుల కుండునంత యహంకారము సగ్గసారుల కెన్నటికి నుండదు. చూడుడు! సన్న్యాసియొక్క మతమేమి? 'ఎవరే కడగండ్లఁ గాంచిననాకేమి? నే మాత్రము దిస్స, పదవియందున్న జాలును" అని చింతించుట గదా! దీనికి వెనయైన యహంభావము త్రిలోకముల గాలించి చూచినను దొరకదు. అది యట్లుండె. దిగంబరత మేలనుటచే దిక్కులేమి సంభవించె ఇక నిరహంకారత్వము! నిర్మోహత్వము! నిత్య దౌర్భాగ్యమనుటకు ఇవి వేదాంతుల తద్దమా కాజ్ఞాలు!

చూడుడు! ఈ దేశముయొక్క నిరుత్సాహస్థితి వేదాంతతత్త్వముల వలనఁ గలిగినదికాదు. ఆర్థికస్థితి గతు లాచారములకు మూలములు. ఆచారములు వర్ధిల్లిన పదంపడి యాకంపు నింపు చేయుటకై కల్పింపఁబడిన వ్యాఖ్యానములుఁ తత్త్వములు. ఇట్టి నీరసతత్త్వములను నిస్సారులుగాని వారెవ్వరును బాటింపరు.

(౨) మామూలుజీతములు విధులు నేర్పడియుండుట

గ్రామములో సర్వమును మామూలుచే నిర్దిష్టము. కూలి మామూలుకూలి. మేరలు మామూలు మేరలు. దానికిఁ దగినట్లు పనియు మామూలునిద్రతోఁ జేయుపనియే. స్వర్గ, మాత్సర్యము నను నవీనగుణమ్ములు పారంపర్య మను ప్రాకారమునుదాటి రానేరకున్నవి. కూలివాండ్రు మెండైన జీతములు

తగ్గవు. అరుదైన హెచ్చవు. బ్రిటిష్ గవర్నెంటువాతించే నూతనోద్భూతములైన, బాట, రైలువంతెనలు, ఇత్యాదికాభ్యములలో జీతములు పురాతన వేతనములకన్న నధికములుగఁ జేయఁబడినను, తనస్థులమున గ్రామములలోని కర్మకరులభరణమంతగా నుత్కటము గా లేదు. స్పర్థలేమియు, నాచారగ్రస్తతయు? గారణములు. అయిన నిందొక మంచి లక్షణము. వృద్ధిలేకపోయినను హీనతలేదు. స్పర్థాపూరితములైన దేశములలో శక్తిగలవారు తేలుదురు. లేనివారు మునుఁగుదురు. మనలో రెండును మితిమించిపోవు. ఎంతదక్షులైనను కుమ్మరి, కుమ్మరి మొదలైనవారు ధనికులౌట యప్రసిద్ధము. ఎంత యపకృష్టులైనను, ఏమియు గడింపక పోవరనుటయు సిద్ధము. జగాభారముచే క్రుంగి యేమియుఁ జేయలేకయున్నను కరుణాత్ములిరుగుపొరుగువారు వారిం గూడుఁ జీర నిచ్చి యుద్ధరింతురు. ఇదెంతయు నానందకరంబైన యాచారము! పూర్వనివేదితములైన గ్రామములు ప్రత్యేక రాజ్యములవంటివను న్యాయమున కిది యొక నిదర్శనము. ఏకరాష్ట్రీయులెట్లు పరస్పరోద్ధరణక్రియాపరాయణులై యుందురో, ఆరీతినె గ్రామ్యజనులుఁ దమ యూనివారి యెడ నర్పింతురు. ఆహా! గ్రామ్యధర్మమునందు పగతమైనబుద్ధి దేశ్యధర్మము నవలంబించి ప్రసరించెనేని ఎంత తేజోవంతముగా నుండును! ఇట్లు ప్రసరింపక పోవుటకు గ్రామ్యబుద్ధిలో నెట్లో సంకలితమై దానిని గుందింపజేసిన్

కులబుద్ధిమే నిందాపాత్రము. ఇవిరెంటికింగల పరు వేదియనిన గ్రాభుభక్తి దేశభక్తివలె స్థానము ననుక్రమించి యుండును. జాతులెట్లుండినను ఏక గ్రామనివాసులు స్థానభాంధవ్యముచే మనవారని తెలిసికొందురు. కావుననిది యేకీభావమును జనింపఁ జేయు గుణము. మఱియెంతయుఁ బ్రశంసనీయము. కులభక్తి యిట్టిదిగాదు. పరస్థలముల నివసించుచు ముక్కు మొగముల నెన్నఁజెఱుంగనివారును సంతతి ననుసరించి యన్యోన్యముగాఁ బరిగణింపఁబడుటయు, ఇరుగు పొరుగువారలయ్యు జాతిసామ్యము లేనిచో పరులని వెలితిగఁ జూడఁబడుటయు దీని ఖూహ త్యము. కావున నిది దేశదారిద్ర్యమునకును, ఐకమత్యాభావమునకును, ముఖ్యకారణము. ఉత్పాతబీజము. స్థానానుగతములైన భావములు సముచ్చాయకశక్తులు, తదితరములు విచ్ఛిద్ర శక్తులు. మనదేశములో జాతి, మత, వేష, భాషాదులు విచ్ఛిద్ర శక్తులనుటకుఁ గొంకనేల? సముచ్చాయక శక్తియైన దేశానురాగము మాటలఁ దలంపులఁ గోరికలఁ బొడసూపెడుం గాని మనదేశమున నింకను గొందఱియందుఁ దక్క చదువు కొన్నవారియందైన ననుష్ఠానమున సామాన్యముగ నుదయించి నదిగాదు.

గ్రామ్యకుల పద్ధతులు మన సుఖదుఃఖముల కన్నిటికి నుత్పత్తి స్థానములు, నెల్లలును గావున విపులముగ జర్పింప వలసివచ్చె. అయ్యవి యీ దేశమునకు దలవ్రాతఁ నంటివి.

దేశపద్ధతి యిప్పుడిప్పు డక్కడక్కడ మొలకెత్తుచున్నది. ఇది విజృంభించి వైరి పద్ధతులం గీటడంచి వ్యాపించినంగాని, దేశమున మన మానప్రాణంబులు రక్షితంబులు గావు.

(3). ఉత్తరువుల మేరకు శిల్పులుత్పత్తి సేతురుగాని యిప్పటి యట్ల గిరాకి నెదురుసూచి సరకులఁ దయారుచేయరు. కారణము స్పష్టము. సమగ్ర వాణిజ్యము గల దేశములో నెవరైన, తుదకు పరదేశముల వారైనఁ గొందురను నాశమై వర్తకులు వస్తువులఁ దయారుచేసి గ్రాహకులకై నిరీక్షించుచుందురు. వర్తకులకు బేరసారములు పొటకరిల్లి యుండుటంజేసి సాధారణముగ నష్టమురాదు. గ్రామములు చిన్నవియు క్రయవిక్రయము లంతగా లేనివియు నొటంజేసి నిరీక్షింపఁ బడని వారెవరైనవచ్చి కొందురనుట యబద్ధము. కావున కుమ్మరి కమ్మరి ఇత్యాదులు అర్థులను నిరీక్షించి కుండలు కొడవండ్లు ప్రోగుచేసిన నాస్తి చేరుటయేమో కాని యార్తి యగుట తప్పదు. ఇపుడు నగరములలో గిరాకి దారులు వినిశ్చితులు గాకున్నను విపుల వ్యాపార ప్రదేశములు గావున లాభాపేక్షచే సాహసించి యంగళ్ళలో నన్నివస్తువులను నింపెదరు. ఈ సాహసమున కాశ్రయ మేదనగా - రామస్వామి, అయ్యాసామి, వీరు, వారు-అను నికరమైన పుణ్యాత్ములు రాకయున్నను, సరాసరికి ఇందలు జను లేయనామధేయలో వచ్చి పదార్థములఁ గొందురను నమ్మిక. పల్లెటూళ్ళలోఁ గొనువారు ప్రముఖులుగొందఱె. వీరు కొనరేనిసరకులు కుళ్ళ వల్లసినదే. బేరసారము లత్యల్పములు గాన సరాసరులఁ

దోషమున్న సంసారము బహురాజకమగును. బహురాజక మరాజకమున కన్న నతిదుష్టము. కావున సింగ్లాండులో నేక పక్షీప్రతము చిరస్థాయి యయ్యె.

గ్రామ్యపద్ధతి నుద్ధరించు కారణములే.

ఈ దేశమున స్త్రీల దాసత్వము, గ్రామ్యపద్ధతియు నన్యోన్య శరణ్యములు గావున నివి యథాక్రమముగ నేకకాలమున నస్తమించుంగాని యొకటిపోయి యొకటి యొంటిగ నిలువ నేరదు. గ్రామ్యవ్యవహారము కడు బాలిశమనువారు నారీజనుల స్థితి నుత్కృష్టముగ నొనర్ప నుద్యుక్తులుగావలయు. స్త్రీ దా సత్వమియార్థికస్థితికి ప్రథమపాదము. తక్కినవియెవ్వియన:—

(౨) రాకపోకలులేమి:—ఇది వాణిజ్యవ్యాప్తికి ప్రతి ఘాతకరము. వాణిజ్యము లేనిది సర్వమును దమకుఁదామ సన్నాహ పఱుపవలయును.

(౩) దాడిద్రవ్యము :—మృగయా యుగమ్మున బీదతన మతినిబిడమ్ముగ నుండెననియు, తదితరయుగమ్ముల క్రమేణ తఱుగుచు వచ్చెననియు ముందే మందలించితిమిగదా ! దీనికిం గతంబెయ్యది? తమకు వినియోజ్యములగు వానినెల్లఁ దామే సేకరింపవలయునన్న నెక్కువ ప్రోగుచేయుటకు భీమ బలుని కైన నలవిగాదు. వస్త్రముల నేయుట, బట్టలుతుకుట, పంటఁ బెట్టుట, వంటచేయుట, ఇల్లుగట్టుట, అందులకుఁ గావలసిన ఐదురులు, పూరి మన్ను, ఇత్యాదులను దయారుచేయుట వీని

నన్నిటి నొకఁడే ఇతర జన సహాయము లేక పరిష్కరింతుఁ బూనె నేని కల్పాంతమునకై నఁ బనిముగియదు. ఒక పూటకైననుచి కరమగు భుక్తిలభింపదు. మనుష్యులలో నెల్లరు సుఖముగ నుండవలయునన్న సంఘమున నన్యోన్యత యుండవలయు. భిన్న వృత్తులుగాని ప్రజలున్న నన్యోన్యత యుండదు. కావున వేఱు వేఱు వృత్తుల నేర్పఱచి ఒక్కొక్కరు ఒకటింబూని పరిశ్రమించి, విశేషధనముల నార్జించి, వాణిజ్యముచే నెండొరుల కొఱతలఁ బూరించిన కార్యసిద్ధి యగునుగాని వృత్తివిశ్లేషణము లేనిచోఁ గాదు. సంఘ ముద్ధరమగుట కేమి సాధనంబనినః—వృత్తులు విశ్లేషించి వాణిజ్యముచే సంశ్లేషించుట. ఇది యధార్థతత్వము. ఈ విశ్లేష సంశ్లేషములు పరస్పరాస్పదములు.

వాణిజ్యోత్పత్తు లితరేత రాశ్రయములు

వాణిజ్యము లేనిచో విశ్లేషము దుర్లుభము. సాలెవాడు తన బట్టలకు మాటు బియ్యమును గొనవచ్చునను నిశ్చయముండఁబట్టి కాదె బట్టలనేయును! లేనిచో పంటలను బెట్టవలసిన వాడగును. ఇక విశ్లేషణ లేనిది సంశ్లేషణ యంతకు మున్నే మొనయదు. విశ్లేషణము ఉత్పత్త్యతిశయమునకు మూలము. ఉత్పత్త్యతి శయముచేఁ గావలసిన దానికన్న నెక్కువ కర్తలకు నమరును. ఈ యధికములగు బండములే వాణిజ్యపు సరకులు.

వృత్తులు విశ్లేషింపవేని యుత్పాదకశక్తి లఘువగు ననియు, ఈ విశ్లేషణము, నిరాతంక వాణిజ్య సర్వశ్లేషణము, నితరేతర పోషణములనియుఁ జక్కఁగా గ్రహింపవలసిన విషయము. వాణిజ్యము పెఱుగుకొలది నుత్పత్తి యధికము గావలసినప్పును. ఉత్పత్తి యనర్గళము గావలయునన్న శ్రమ విశ్లేషణము, నధికముగ నుంట యావశ్యక కృత్యము శ్రమ విశ్లేషణము విషయమై ఇంక ముందింకను వ్రాయఁబడును.

గ్రామ్యవ్యవహారములవలనఁ గలుగు కీడులు

(౧) ఆచారాద్యుల పాశబద్ధులౌట.

(౨) రాకపోక లల్పము లగుట.

(౩) వాణిజ్యహాని.

విలుచుట కనువులేనిచో నెక్కువగ నుత్పత్తి చేయ నెవరు పూనుదురు? ఎక్కువగా నుత్పత్తి లేనినాఁడు వృత్తులు విశ్లేషించుట కవకాశము తక్కువ కావుననే మన యిండ్లు సర్వ కర్మములకు నాకరములై శిల్పశాల లట్లుండుట! మఱియుఁ గొన్ని కార్యములకుం బూనక యన్నింటికిం దొడరిన నార్జన మచ్చికవడు, నను న్యాయము ప్రకారము విశ్లేషణములేనిది దారిద్ర్యము తుద ముట్టదు.

కావున మనగతి యెట్టిదనినః—దారిద్ర్యముచే విశ్లేషణ వ్యాపింపకున్నది. విశ్లేషణ తఱుచు లేమి దారిద్ర్యము వదలకున్నది. ఇవి యన్యోన్య శ్రయములు గాన, నశించిన

రెండు నొకటిగా నశించును. అనగా ఆధ్యత, హానిజ్యము వలయునేని చిల్లర మల్లరలెల్ల నాశ్రయించుటమాని యేదైన నొక వృత్తి నవలంబించి తద్వారా ఇప్పటికన్న నెక్కువగ సంపాదించి జనులు సుఖభాక్కులు గావచ్చును.

• భిన్నవృత్తులు

హానిజ్య జనుల కేకన్యత్రిప్రాప్తి యింకను లేక పోయినను గొంతెవరికు వృత్తులు విభక్తము లయిన వనుట నిక్కము. మృగయా యుగమునందును స్త్రీపురుషులు భిన్న ప్రవృత్తులయినను యుండిరి. వంటపని స్త్రీలయది. వేట పురుష సామాజ్యము. పశుపాలనా యుగమునందు భిన్నత యింకను బ్రబలమాయె. యజమానులు, పనివాండ్రు, చర్మకారులు, కంబళ్లు నేయువారు, పాలు, పెరుగు, వెన్న, జన్ను, వీనిచే గాలము నొడుపు వారు, ఇట్లు జనులు బహుమార్గ గతులయిరి. న్యవసాయ యుగమునందు ఆర్థిక కర్మమను మహానది చీలినదై యనేక సాంఖ్య ముఖిమ్ములతో బ్రవహించి లోకోపకాణి యాయెను. అప్పుడు పుట్టిన శిల్పులు వడంగి, కుమ్మరి, ఇత్యాదులు. మలకీయు జనులు నారదునట్లు సంచార పరాయణులై యుండుటమాని స్థిర నివాసాసక్తచిత్తులై యున్నందున పల్లెలు, నగరములు నేర్పడియె. సంఘములుగఁ జేరి యొకరితో నొకరు కలసిమెలసి మాటలఁ జర్చలఁ బరస్పరాభివృద్ధిపడసి నందు వలననే యభివృద్ధికి నాగరకతయను పేరుగలిగె. నగరము.

లలో నవతారమెత్తిన నవవిలాసిని నాగరకత. ఇట్లు వ్యవసాయ
యుగము తత్పూర్వ స్థితులకన్న మించి మెఱుఁగెక్కిన దగుట,
అలంకార క్రియ లుత్పన్నములై కంసాలి, చిత్రకాశులు మొద
లయినవారికి నాలవాల మయ్యెను. 'హిందువులు' మొత్తము
మీఁద నీ స్థితిలో నిప్పటికి నున్నారు.

క్రియా పరిచ్ఛేదము

ఇంకను ఘనతఃగాంచిన పాశ్చాత్యులలో వృత్తులు
వేఱుపడుటయకాదు, ప్రతివృత్తికిం జేరిన భిన్నభిన్న క్రియ
లును ప్రత్యేక వృత్తులం బోలి యున్నవి. దృష్టాంతము:—
పొలము కాపు, పంటపండిన తోడనె, గింజలను రాల్చి యమ్మి
వేయును. తనకు ధాన్యముతో నెక్కువజోలిలేదు. వానినెండఁ
బెట్టి, యంత్రములచే బొట్టు దీసి కొన్నవారు పిండిచేయు
వారి కమ్ముదురు. వీరు పిండిసేసి రొట్టెలవానికి విలుతుగు.
పొలము కాపువాని యొద్దనుండి రొట్టెలగొని కుటుంబ భరణ
కార్యము నెరవేర్చును. ఈ దేశములో నీక్రియలన్నియు
గతిపనులు. కావుననె వారికి మనకుంగల శారతమ్య
వ్యధికము. మనము వారలట్లుండుటకు నిదితరుణము
దు. శాదృశ మార్గావలంబనకు దారిద్ర్యమొక నిరోధక
ముగా నుండును. మఱియు, ధాన్యము నమ్మి మనము
కాలమును మిగిల్చితిమేని ఈకాలమును వ్యర్థపుచ్చుక విని

యోగించుటకు వారలయందుఁబలె మనలో శక్తియు, రక్తియు
యుక్తియు, నవకాశమును లేవు.

• గ్రామ్యపద్ధతి స్వాతంత్ర్యార్థము

ఇంకను గ్రామ్యవ్యవహార లక్షణముల వెల్లడిసేతము.
కులము, గ్రామము మొదలగు చిల్లరసమూహములే శరణమని
యుండు వారికి స్వతంత్రత సంపూర్ణముగ సున్న. ఎట్లనిన:—

ఎప్పుడెవరేరీతి నెత్తివత్తురోయను భయమున వడవడ
వడఁకుచుండు పల్లెటూళ్ళలో సైన్యమునందుఁబలె ప్రతివాఁ
డును నియత పద్ధతులం బూనవలయుఁ గాని స్వేచ్ఛావిహారుఁ
డౌట వొసఁగదు. ‘త్రిమూర్తులకన్న నల్పదేవతల యధికా
రము జాస్తి’ యన్నట్లు సమూహమెంత చిన్నదియో దానిచే
చెలాయింపఁబడు తనికీ యంత మిక్కుటము.

“గంగ పాటుచుండుఁ గదలని గతితోడ, ముఱికి కాల్య
పాటుమోత తోడ”నని వేమన యానతిచ్చినట్లు ప్రధాన
మంత్రులకన్న గ్రామపంచాయతీదారుల ధాటి కడుదట్టము.
• కలకత్తాలోని గవర్నర్ జనరల్ గారికి మన మే పోకలఁబోయిన
నేమి? మఱి మనచర్య లిటువంటివనియైన నెఱుఁగుదురా? ఎవ
రైనఁ జెప్పవచ్చిన నాలకించుట కవకాశముగాని యభిలాషము
గాని యుండునా? రాజశాసిత విధులఁ దీర్చినచోఁ దద్ధితరముల
నేమిచేసినఁ జేయకున్న వారికేమిచింత? ఊరి పెద్దలు కులపుఁ
బెద్దలు ‘పిట్టచిన్నదియైనను కూతపెద్దది’ యన్నట్లు ప్రతి.

గొలుచుట పిచ్చితలంపుగావునఁ దొలుత నుత్తరువులఁ జేంద
నడ్కివస్తురచన కెవ్వఁడుఁ దొడంగఁడు వాణిజ్యము క్రొవ్వి
శిల్పాది కళలును, అర్థమును మహారథమునకు చక్రములనం
టివి. రెండుచు సమముగఁ బోవునవికాని యొకటి కాళివద్దఁ
దిరుగుచున్న నింకొకటి రామేశ్వరము నొద్ద మసలుట ప్రకృ
తివిరోధము. వాణిజ్యము విస్తృతమైనఁ గళాచక్రము యథా
క్రమముగ విరివిగాంచుచును. గ్రామపద్ధతియందు రెండును
హన్వములును నలక్ష్యములునై యున్నవి.

(౪) పైవానిలో నెల్ల గలిసిన యంశమింకొండుగలదు.
అదేదన, ఇట్టి స్థితిచే జనులేఃరీతిని పురాణ సరణి నుందుచేకాని
నూతనములైన యూహలు, కోరికలు, ఉద్యమములునుం గల
లోనైనఁ గన నేరరు గ్రామ్యపద్ధతి జడపద్ధతి. వికాసవిన్యాస
ములకు వీలులేదు. ఎట్లన. నవీన కాంక్షలుండెబో, తత్పరిహార
కములగు వస్తుపుంజంబులుండుట దుర్లభము. దుర్లభములును
నదృష్టములు నగోచరములునైన వానియెడ మరులుగాని
పలవరించి ప్రయత్నించుట మనుష్యులకు నసహజము. మఱియు
దాంధ లుత్కటములు గావేని ఉద్యోగములు విజృంభింపవు.
ఈకారణములచే వస్తువులు లేమి వాంఛలు, వాంఛలు లేమి
నుపార్జనములును సన్నబడి జనులనభివృద్ధి నందనోక నికృష్టస్థితి
పాత్రులం జేయును. విధిలేక మితమనోరథులై యుండువారికి
వేదాంతము బయలుదేరి “మితస్పృహులై యుండుఁడీ” యని
యప్రయోజకోపన్యాసముం జేయుటఁ జూడ నెవ్వరికినన్వరాదు?
తిండిలేక చచ్చువారికి, ఉపవాసవ్రత మాదేశించినట్లు.

రెండవ ప్రకరణము

వృత్తుల పరిణామము

ఇతర పద్ధతులు

శ్రేణిపద్ధతి :—

గ్రామపద్ధతి కానంతరికమయ్య నద్దానితోఁగొని భేదమేర్పఱచుటకుం గష్టమైన శ్రేణిపద్ధతి యనునదొకటి గలదు. శ్రేణియనఁగా నేకవృత్తులయిన శిల్పులు స్వరక్షణ లాభ మ్ములకై సమయకల్పనలతో నిర్మించుకొనిన సంఘము. ఇట్టివి యూరోపుదేశమందుబలె హిందూదేశమందంత ఖ్యాతికి రా లేదు. ఎందులకన:- మనలో కర్మలు జాతులలో నుపగతములై వర్ణములుగ మాటినవి. మంగలి, చాకలి, కమ్మరి, గొల్లఁడు, ఇత్యాద్యసంఖ్య కులభేదములు వృత్తి వ్యత్యాసా విరూఢతము లనుటకు సరిదేహములేదు. కావున శిల్పశ్రేణులకుఁ బ్రత్యేక జీవనము లేకపోయె. శిల్పములు జాతులలో నావేశించిన వగుట వ్యవహారకుల ధర్మములు వికృతముండెందె. ఈ పాపన ఘామి గాలిసోకినంజాలు. అన్నియు జాతులొను! వర్తమాన మున జాతిభేదము లనుచితములని వాదించుకొందఱు నిర్భేద .

జాతీయమైన నూతనజాతిగో నేర్పడునట్లు తోచుచున్నది !
 పెక్కుమొగములుగఁ జీలి ప్రవహించు గంగానదిఁబోలె నామె
 ను గొలుచుమనమును ఖండఖండములుగా వేత్రైయుండుట
 యేమిచోద్యము ? మనగతి తెల్లఁబాటినది. దానిమాటయేల?
 యూరోపులో వ్యావహారిక సార్థములు భిన్నజాతులుగోలేదు.

శ్రేణుల ముఖ్యలక్షణములు

కూలివారి వలెంగాక శ్రేణికులు ఉపకరణములు,
 కచ్చాసామగ్రులు మొదలగు సాధనకలాపమునకుఁ దామే
 సొంతగాండ్రెయుండియు, గ్రామ్యపద్ధతియందుంబలె మీతవ్యా
 పారకాలముగావున నుత్తరువులంబొందియే సరకులఁదయారు
 సేయువారైయుండిరి. కూలివారికిని శిల్పులకును భేదమేమన్న,
 కూలివారు పొలములలోఁ బనిచేయువారివలెఁ గొఱముట్లులేని
 వారు. సన్నాహముల నన్నిటిని యజమానులే చేయవలయు.
 శిల్పులన్ననో సాలెలు, వడంగులు, మొదలైనవారింబోలె
 దను. ఆయుధములు, నూలు, కొయ్య, ఇవన్నియు వారికిం జేరి
 నవె. గిరాకిదారులచే నీబడునవికావు. కంసాలులు ఈరెండు
 విధములను జేరక మధ్యమరీతులుగా నున్నారు. పరికరములు
 వారివేయైనను పక్వపఱుపఁబడు బంగారు రత్నములునాజ్ఞా
 కరులచే నియ్యఁబడియెడు నవియే.

పరులు పోటీకే వచ్చిన నుండునదియుఁ బోవు నేమో
 యనుభీతిచే తమచక్రమున నితరులురాఁగూడదనియు అందులకు

బదులు తామెరుల చక్రమునఁ బ్రవేశింపమనియు సమయములంజేసికొని ఆయా చక్రములవారు వారి వారి సీమల నెదురు లేనివారై యుండిరి.

చూడుడు ! వర్ణశ్రేణులకుండు సామాన్య ధర్మంబు. వర్ణస్థులు తమలో తమకేకాని, ఇతరులతోఁగాని, తదితరులచేఁగాని, స్పర్థలేనివారు. శ్రేణులునట్లే. ఇక భేదగుణంబులెవ్వియనిన:- శ్రేణికులు తమలోనేకాక యిచ్చవచ్చిన చోటుల వివాహసంబంధముల నేర్పఱచుకొందురుకాన జాతులుగా నేర్పడలేదు. రెండవది-శ్రేణులుస్థానీభావము ననుకరించునవి. గ్రామములట్లు దేశముల నాశ్రయించిన సత్త్వముగలయవి. ఇందునకు దృష్టాంతము. పేరులు ఊరులఁబట్టివచ్చును. ఉదా. ఏలూరికంబళ్ళవారు, విశాఖపట్టణపు దంతపువారు ఇత్యాదులు. కులభేదములు దేశభేదముల నూనినవి గావని మున్నే చెప్పితిమి. సాలెవా రెన్ని యూళ్ళలోనున్నను వారందఱు నొక తెగ వారు. శిల్పసామాజికులు తమలోనేకాని వెలుపల పెండ్లిండ్ల జరుపమని సంకేతించియుండిరేని యూరేపులోను జాతులు పుంఖాను పుంఖములుగ వెలువడి యుండును.

పరతంత్ర పద్ధతులు

పై నుదాహరింపఁబడిన పద్ధతులన్నియు నొకరీతిజూడఁబోయిన స్వతంత్రములని చెప్పవచ్చును. ఎట్లన, శిల్పులు తమ సామాన్యులకెల్ల నెడయై యుండుటయకాక విరచితార్థంబు

లను నేరగా వినియోజకుల కమ్ముచుండిరి. ఉత్పత్తికరులకు వినియోగపరులకును నడుమ మధ్యవర్తు లెవ్వరు లేక ప్రత్యక్ష వ్యాపారములుండెను. కాలక్రమమున, వాణిజ్యచక్రమువిరివి నొంది నలుదెసలం బ్రసరించుకొలఁది చేయువారికిని, అనుభవించువారికిని దూరమెక్కువయై యుపరోక్షవాణిజ్యవర్తనము పరిహృతంబయ్యె. కర్మకరులయొద్దఁ గొని యుపయోజకుల కమ్ము వాణిజ్య మార్గ ముత్పన్నమై మధ్యమున నిలిచి నందున నుత్పాదకులు వర్తకుల నాశ్రయింప పలసివచ్చిరి. మఱియు వాణిజ్యము వ్యాప్తమగుటచే ప్రాచీన పద్ధతిని పరిసరముల మాత్ర మెఱింగినవారు దూరపు సమాచారముల నెఱుంగునంత చతురులుగారు గావున మధ్యవర్తులు చెప్పినట్లు వినవలసిన వారైరి. నేరుగఁజేయు వ్యవహారములు పోయి యితరుల మూలముగ నడుపవలసిన విధుల కధీనులైరి.

వర్తకా ధీవవృత్తులు రెండు తెఱింగులు. నివేశన వృత్తులు, ఆవేశనవృత్తులు నని.

నివేశనవృత్తి

నివేశనమనగా నిల్లు. ఇంటివారు తమకుం గొక వర్తకుల ముదలమేరకు నివాసములలోఁ జేయుపనులు నివేశన వృత్తులు నాఁబడు. ఉదా. మునుపు వివరింపఁబడినట్లు ఉపయోజకులకు నేరుగ సమర్పించుటకుం గాక తమయొద్దఁగొని యమ్ము వర్తకులకు నిచ్చుటకై తదాదేశ విధేయులై సాలెవారు మొద

లగు శిల్పులు తమ నివేశములలోనె నేతపని మొదలగు శిల్పములఁ జేయుదురేని అది నివేశనవృత్తి.

నివేశనవృత్తులకును గైహిక కళలకును భేదముగలదు. గైహిక కళనఁగా గృహస్థులు తమ సంతోషసుఖములకై చేయు కుట్టుపని, అలంకారరచన, మొదలగునవి. వృత్తులలో జీవనోపాయసిద్ధి ముఖ్యోద్దేశ్యము. ఈ ద్వివిధ శిల్పులకు నొక నామముండినను సందర్భాను గుణమై యోచించి చూచినఁ బొరపాటుల కెడముండదు.

• నివేశనవృత్తి పద్ధతి పూర్వోదిత పద్ధతులకన్న నుత్పత్తి యెక్కువగలది. వాణిజ్య వ్యాప్తియు, సరకులకొలఁది వాణిజ్యము నాతతముచేయు నుత్సహించు వర్తకుల నాయకత్వమును, వృద్ధిఁ బొందించుటయందు నిది యుద్దీపకమై యుండును.

ఇంకను బేహారములు పెచ్చుపెరిగిన నుత్పత్తియు విప్రులతఁ బూనవలయును. ఐన నట్టి మహాత్పత్తికి నివేశనవృత్తులు నిదానములుగావు. మఱి యావేశన వృత్తులందుకుఁ బ్రధాన కారణములు.

ఆవేశనవృత్తి

ఆవేశనమనఁగా కర్మశాల. కర్మకరులెల్లరు గుమిగుడి కష్టించు ప్యాక్టోరీలు.

నివేశనావేశనవృత్తులుకుం గల తారతమ్యములు :—

లను నేరుగా వినియోజకుల కమ్ముచుండిరి. ఉత్పత్తికరులకు వినియోగపరులకును నడుమ మధ్యవర్తు లెవ్వరు లేక ప్రత్యక్ష వ్యాపారములుండెను. కాలక్రమమున, వాణిజ్యచక్రమువిరివి నొంది నలుదెసలం బ్రసరించుకొలఁది చేయువారికిని, అనుభవించువారికిని దూరమెక్కువయై యుపయోగవనిగ్వర్తనము పరిహృతంబయ్యె. కర్మకరులయొద్దఁ గొని యుపయోజకుల కమ్ము వాణిజ్య మార్గ ముత్పన్నమై మధ్యమున నిలిచి నందున నుత్పాదకులు వర్తకుల నాశ్రయింప వలసివచ్చిరి. మఱియు వాణిజ్యము వ్యాప్తమగుటచే ప్రాచీన పద్ధతిని పరిసరముల మాత్ర మెఱింగినవారు దూరపు సమాచారముల నెఱుంగునంత చతురులుగారు గావున మధ్యవర్తులు చెప్పినట్లు వినవలసిన వారైరి. నేరుగఁజేయు వ్యవహారములు పోయి యితరుల మూలముగ నడుపవలసిన విధుల కధీనులైరి.

వర్తకా ధీవవృత్తులు రెండు తెఱంగులు. నివేశన వృత్తులు, ఆవేశనవృత్తులు నని.

నివేశనవృత్తి

నివేశనమనగా నిల్లు. ఇంటివారు తమకుం గొక వర్తకుల ముదలమేరకు నివాసములలోఁ జేయుపనులు నివేశన వృత్తులు నాఁబడు. ఉదా. మునుపు వివరింపఁబడినట్లు ఉపయోజకులకు నేరుగ సమర్పించుటకుం గాక తమయొద్దఁగొని యమ్ము వర్తకులకు నిచ్చుటకై తదాదేశ విధేయులై సాలెవారు మొద

లగు శిల్పులు తమ నివేశములలోనె నేతపని మొదలగు శిల్పములఁ జేయుదురేని అది నివేశనవృత్తి.

నివేశనవృత్తులకును గైహిక కళలకును భేదముగలదు. గైహిక కళఁనఁగా గృహస్థులు తమ సంతోషసుఖములకై చేయు కుట్టుపని, అలంకారరచన, మొదలగునవి. వృత్తులలో జీవనోపాయసిద్ధి ముఖ్యోద్దేశ్యము. ఈ ద్వీవిధ శిల్పులకు నొక నామముండినను సందర్భాను గుణమై యోచించి చూచినఁ బొరపాటుల కెడముండదు.

• నివేశవృత్తి పద్ధతి పూర్వోదిత పద్ధతులకన్న నుత్పత్తి యెక్కువగలది. వాణిజ్య వ్యాప్తియు, సరకులకొలఁది వాణిజ్యము నాతతముచేయ నుత్సహించు వర్తకుల నాయకత్వమును, వృద్ధిఁ బొందించుటయందు నిది యుద్దీపకమై యుండును.

ఇంకను బేహారములు పెచ్చుపెటిగిన నుత్పత్తియు విప్రులతఁ బూనవలయును. ఐన నట్టి మహాత్పత్తికి నివేశన వృత్తులు నిదానములుగావు. మఱి యావేశన వృత్తులందుకుఁ బ్రధాన కారణములు.

ఆవేశనవృత్తి

ఆవేశనమనఁగా కర్మశాల. కర్మకరులెల్లరు గుమిగుడి కప్పించు ప్యాక్టోరీలు.

నివేశనావేశనవృత్తులుకుం గల తారతమ్యములు :—

(1) వారివారి యింటనేయుండి పనులం గావించుచునేని కాలము వ్యర్థపుచ్చక చక్కగా శ్రమపడుచున్నారా లేదా యని విచారించుటకు వీలుండదు. కర్మశాలలలో భృత్యులను పరిశోధించుట సులభముగాన కార్యము లతిత్వదితముగ నడుచును.

(2) ప్రత్యేకగైహికకళలున్నచో నెక్కువ మూలధనమునువేసి గంభీరములైన యంత్రములతో సరకులఁ దయారు చేయఁగాదు. గుడిసె గుడిసెకు నొక మాధియంత్రమును ప్రతిష్ఠింపఁజూచుట వ్యాపారమా, హాస్యమా?

(3) అల్పోత్పత్తిమాత్రమునకు పనుల భిన్నములం జేసిన నవి త్వరలో ముగియుటకు వచ్చుంగాన కాలమెల్ల వినియోగింపఁబడక మిగులుటచే నష్టముదెచ్చును. ఉదా. మామిడితోట చిన్నదిగానున్నఁ గాయలఁగోయుట కొకనిని, కోసిన వాని నేర్పఱచి గంపలలో నింపుటకొక్కని, గంపలఁగుట్టుట కొక్కని, ఆగంపలను రైలునకుఁ దోలుకొనిపోవుటకొక్కనిని, ఇట్లు నలుగురిని నియమించిన ప్రతివాడును బంట యలఁతిగాన పనినొక యరగంటలోముగించి చేతులారవేసికొని కూర్చుండును. ఒక్కనిమాత్రము నియమించిన నరదినముపనియేనఁజేయును. మెల్లకొలఁది వ్యాపించినతోట గల సాహుకారి యొకరిద్దఱినిమాత్ర మన్ని కార్యములం గొనసాగింపుఁడని పలికిన పనియేనాటికిని ముగింపునకురాక వెనుకఁబడుటయేకాదు,

కోసినకాయలు వాడు వాటి చెడును. కోయుట, దింపుట, నింపుట, కుట్టుట, కట్టుట, బండ్లకత్తుట, తోలుట మొదలగు పనులకు మేరకొలది వేటుకూలివాండ్ర నియోగించిన కాలమునకును బుటకును దేనికీని జేటురాదుగాన, విభజనము ననుసరించి పనియుండుట నిజమేయైనను, పని ననుసరించి విభజనము నేర్పఱచుటయుఁ గర్తవ్యమే.

శ్రమ విశ్లేషణము, తత్పరిమితియు

ఉత్పత్తి వాణిజ్యదేశాభివృద్ధ్యాదు లుద్ధరములొటకు మూలమయ్యును, ప్యాక్టరీల ప్రగల్భితశిల్పుల స్వతంత్రతయనులతకు గొడ్డలివంటిది. ఉండిన స్వేచ్ఛయుఁబోవును. సాధన సామగ్రులు, ఆయుధములు సర్వమును యజమానులకే చేరినదిగాని తమకు జీతమునందక్క నింకెందును సత్త్వము పరిహృతము. ఏవస్తువుల నెవరికై యెంతమాత్రము రచింపవలయునను మొదలైన చింతలు విచారణయు యజమానులకేకాని తమకుంకాదు. యంత్రములలో జంగమయంత్రములట్లు “ప్రమ్మి? ప్రల” యని యడుగక మూగలట్లుచెప్పినది చేసి యూరకుండుటయే తమధర్మమగును.

వృత్తులు విశ్లేషించుట మేలనియు, శ్రమవిశ్లేషణమంతకన్న సమర్థమనియు నూచింపఁబడియె. శ్రమవిశ్లేషణకధిక సంఖ్య లావశ్యకములు. నేవకుఁడొకఁడు మాత్రమున్న నన్ని పనులను పూజ్ఞ చేయవలసి వచ్చునుగాన, పూనికల వేటుపఱ

చుట యనంగతము. గిర్రాకియపారమైనచో వస్తు సృష్టికిం గావలసిన ప్రతిక్రియను వెవ్వేఱుజనులచే, జేయింపవచ్చును. ప్రయాస వ్యవచ్చేదమునకు పరిమితిని గల్పించు తత్త్వములు మూఁడు. అవియేవన :—

(౧) శిల్పల సంఖ్య. ప్రతి క్రియను ఎక్కువగా జరుప వలయునన్న ఎక్కువ పనివాండ్రుండవలయుననుట విశేషము.

(౨) సరకు లుత్కృతములగుటయే యీ విభజనము యొక్క సంకల్పము. గిర్రాకిలేనిది యరువుల మూర్ఖానం జేయుటలో లాభములేదుగాన గిర్రాకి రెండవది.

(౩) వృత్తుల స్వభావము.

మొదటిది:—వస్తురచనలోఁబ్రత్యేక పఱుపఁదగిన క్రియ లెన్ని యున్నవో యంతకన్న నతిశయముగ శ్రమ విశ్లేషణ మొనర్చుట తరముగాదు. ఉదా. మామిడి తోటల విషయ మైన క్రియల భిన్నతకుం బాత్రముల నివేదించితిమి. సహజ భిన్నములైన క్రియలంగాక సంకలిత క్రియలను సైతము వికల్పింపఁజూచిన వ్యవహారములకువైకల్యము సిద్ధము. ఎట్లనగంపల నించుటలో నెక్కుక్కకాయ నెత్తి యిడుట కొక్కడని, కుట్టుటలో ప్రతి కుట్టు వేయుటకు నెక్కుక్కడని, ఇట్టి నియమములఁజేసిన దానిపేరు శ్రమ వికల్పముగాదు. బుద్ధి వికల్పము.

రెండవది:—ప్రత్యేక క్రియలున్నను వాని యందొక్కొక్కటియు కాలపూరణముచేయఁదగినంతవిపులత లేనివైనఁ

బ్రత్యేక కళలుగఁ జేయుట హానికరము. దృష్టాంతము, ప్రత్తి
యంత్రశాలలో నుద్యోగ విభజనము సమగ్రమైయున్నది. సేద్య
ములో నంతపరిపూర్ణత యే దేశములయందును వహింపలేదు.
దీనికిం గార్హణింబు లరసిన నీ న్యాయంబు వ్యక్తపడును.

నూలువడకు యంత్రశాలలోని యంగ భాగముల వివ
రము:- మధ్య భాగమున నన్ని చక్రములకు బిసలకు గమనశక్తి
నొనంగు నావిరి యంత్ర మొకటియుండును. దీనిలో నుద్భవించు
శక్తిని రాట్నములద్వారా ప్రత్యంగమునకును వ్యాపింపఁజేయు
దురు. ఇక నీ శక్తిచే సాధింపఁబడు కార్యజాతముల వివరము
—ప్రప్రథమము గింజలును బ్రత్తిని వేటుసేయుట. బోనువంటి
నోరు దెఱచికొనియుండు గొట్టములో పొలములనుండి తెప్పింపఁ
బడిన దూదిని వేయ నది యంత్ర జనిత మహావాయువుచే
నతి వేగముగఁ గొట్టుకొని పోఁబడి చిన్న రంధ్రములగల యొక
యినుపపలకకుం దగులును. ఆయా ఘాతజృంభణమ్మున ప్రత్తి
మాత్ర మా పలకలోని రంధ్రములలో, దూరిపోవునుగాని
బీజములకన్న బెజ్జములు చిన్నవగుట గింజలు వెనుకనిలుచును.
దినమంతయు నీ గొట్టములో ప్రత్తిని దూర్చుచు నొకఁడుం
డును. అనఁగా నొక్కకూలివాని సంపూర్ణ ప్రయాసమునకుఁ
దగినంత దూది బండ్లలోవచ్చి దిగుచుండుననుట. అంతదూది
రానిచో వీరికి కూలితోడ రజా యియ్యఁబడినట్లు విరామముగా
నుండును. గింజలులేని ప్రత్తిని మఱికొన్ని యంత్రములు లాగు

కొనిపోయి ముటికి, మన్ను, మొదలగు నశుద్ధములంబోగొట్టి, పరిశోభముగాఁజేయును. శుభ్రమైన దూదిని నలిపి, పిసికి, బాగుగాఁగలిపి, చిక్కపఱచు నంగములుకొన్ని, జట్టమై బిగు వెక్కినపిమ్మట నొక యంగుళము వెడల్పుగల పోగులుగా దీయు నవయవములుకొన్ని, చక్రాకారముగాఁ దిరుగుచు నా పోగుల పలురకముల సన్నని తిన్నని కనుపులు లేని దారములు గా విడదీయు నంగములుకొన్ని, వడికి నూలు నదిమి బస్తాలు గాఁగట్టు నంగములుకొన్ని, ఇట్లు భిన్నవ్యాపారసాధనము లనేకములున్నవి. ఈయంగములన్నియు నిలువక పనిచేయు నంత సరకులు వచ్చుచుండునుగాన నీవిశ్లేషణము లాభకరము. సరకులు చాలకపోయిన నప్పుడప్పుడు పని నిలుపుట తటస్థించును. కాలము తఱచుచు మిగిలెనేని ఒకయంగముచేతనే యనేక కార్యము లొకదానివెనుక నొకటిగఁ జేయవచ్చును గాన శ్రమవిభజన మనావశ్యకము. వ్యవసాయమున నిరంతర కృషి లేదుగాన నీపద్ధతి యందుఁజెల్లదు ఈవీలులేమికిం గారణం బేమి? వ్యవసాయస్వభావంబై. వానలు, కారులు వీనిని వేచి చేయఁబడునదిగాన అవ్యవహిత యత్నమున కాధారములేదు. మఱియు దున్నినవెంటనే చల్లుటతగదు. చల్లినవెంటనే కోయు కుఁగాదు. ఇట్లు క్రియలు సంయుక్తములుగాక భిన్నకాల ములై యుండుట యనర్గళవ్యాపారమునకు నర్గళము. అట్లుగట శ్రమవిశ్లేషణ మప్రధానంబు. ఎట్లనిన :—దుక్కిచేసినవాఁడే

విత్తుట, కోయుట, కలుపుదీయుట, మొదలగు క్రియలచేయవచ్చును. అవి కాలాంతరకృత్యములు. యంత్రశాలలో నేక కాలక్రియలు సంభవిల్లుంగాన విభజనములేనిది వేయిచేతుల కార్యవీర్యమున కరణీయంబులెల్లం దీర్చజాలడు.

మఱియు విభజనగుణముగల కళలలోనే యంత్రములకు ప్రవేశమధికము. ఎట్లన :—విభజనమెక్కువయగుకొలది ప్రతికార్యము నేకవిధమైన చలన శక్తిచే సరళముగాఁ జేయఁబడునదియవును. దూదిశాలలో ప్రతియంగమును నియతమైన యొక్కతీరునం దిరిగినఁ జాలు. మనచేతులట్లు వంకర, నేరు, వర్తులము, ఇట్లనేకములైన గతుల మిశ్రపటచుట వానిశక్తి మించినపని. సాధారణముగ మనుష్యులుసేయు క్రియలెల్ల నానావిధక్రియలచేఁబరిష్కృతములు. విభజనమునఁగా నొక్కచేయ నేకవిధక్రియలఁజేయక, యేకవిధముగ నాచరించుట. ఏకగతిచే సాధ్యములైనయవి చేయ బుద్ధిబల మగత్యముగాదు. ఇట్టిపనులకు యంత్రములేచాలును. ఘటికాయంత్రము (అనఁగా కపెలను) అందఱును జూచి యున్నారుగదా! అందుఁ బ్రతిభాగమి నేక విధమైన సంచారముగలయదికాని మనయట్లు పలుపోకలఁబోవునదిగాదు. కావున విశ్లేషణయంత్రశక్తులన్యోన్య న్యానుగతంబులు.

చూడుడు! హీనవృద్ధి న్యాయబాధితములైన యుద్యోగములందు యంత్రసహాయమల్పమని పూర్వమే స్ఫుట.

పఱచితిమి. “తగిలినకాలే తగులును” అన్నట్లు శ్రమవిశ్లేషణ సహాయమును ఇందు ఘనముగాదు. అధిక్ష్క వృద్ధికాశ్రయములైన వ్యాపారములందు యంత్రములు, ప్రయాణవిశ్లేషణము వలని సమర్థతయు నర నారాయణులబలె నేకీభవించి తోడు పడును.

ప్రస్తావ వశమ్మున ననుకొన్నంతకన్న నెక్కువచెప్పితిమి. ఇకముం దీ విషయము మఱల నందుకొందుము.

ఆవేశన వృత్తియం దెటుతిరిగినను కర్మకరులు యజమానప్రభావముచే నావృత్తులై యుందురు. “ముల్లును దీయవలయునన్న ముల్లేకావలయు” నన్నట్లు ఈకీడున కావేశన వృత్తియే చికిత్స. ఎట్లన :—

(౧) పరాధీనులైన శిల్పకారులకు నాథవంతులుగ నుండని యప్పటికన్న నిప్పుడు భరణము రూఢియు నాధ్యమైనదిగాన మొత్తముమీఁద క్షేత్రభాజనమైన దారిద్ర్యతాప ముపశమించును. దారిద్ర్యతాపమారెనేని ఉత్సాహాభిమానములును, వన్నెయు వాసియుంగనవలయునను శౌర్యము మొలకలెత్తి పురణించును.

(౨) మఱియు సేవకులైనవారు దినదినమును గలిసి మేలసి మెలంగువారుగాన, ననతికాలమ్మునఁ దామేకీభవించి సంఘములుగా సమయబంధ ప్రవర్తకులై నిలిచినచో, యజమానులతో సమానులై బేరమాడి జీతము మొద్దలయిన

కర్మవిధుల ననుకూలములుగఁ జేయవచ్చునను నుపాయము గుత్తెఱుంగుదురు. ప్రతివాఁడును యజమానులయెడ పుష్కలతె నిస్సారుడైనను అందఱుంబ్రోగుగాఁజేరిన గట్టెలమోపురీతిని విఱుచుటకు నసాధ్యులౌదురు. వర్తమానమున నాగర కాగ్రే సరములైన ఇంగ్లాండు, జర్మనీ, ఫ్రాన్స్, దేశముల శిల్ప శ్రేణులు బలాఢ్యములై యనర్గళప్రచారములై జనబాహుళ్య నిశ్రేయ సోదాత్తములైయున్నవి. ఇట్టి వమెరికాలోనున్నవి గాని యింకను ప్రౌఢములుగా లేవు. కారణమేమనఁగా:- ఆదేశము బహువిస్తారమును, అమితఫలవంతమును కాన బీద తనము ప్రజలయెడనింకను జుట్టు ముట్టనందున తన్నివారణ మనావశ్యకమాయె. ఈకారణము మనయిండియాలో వ్యతిరిక్త మయినను యీశ్రేణు లింకను నిచట సృష్టికిరాలేదు. ఎట్లన:- జాతిభేదములచే నైకమత్యము, నిఱుపేదతనముచే యజమానుల నెదిర్చి నిలుతమను ధైర్యము శక్తియు, నిచట పేరునకైన లేకున్నయవి. యజమానులు కూలివారికై పరస్పరము స్పర్థిం చుటచేఁగాక, ప్రజలస్వప్రయత్నముచే వేతనము లుత్కృటముల గుట యిచట నిప్పటి కసంభావ్యమే

• అనాగరకదశలవసితంబులైన కాలంబుల విపులంబులై యుండి కాలక్రమమున వినష్టములై, తదనంతరము మఱియుం గాలంబుపరిణమించి మాఱులంబొందించుతఱికి శిల్పశ్రేణు లెల్లువునరవతారమహిమందాల్చి యాశ్చర్యావహదీ ప్తిమంతం.

బులై యున్నవై యియ్యద్భుతముం గమనించితిరా ! ఐక
మత్య బనర్గళంబగునేని పౌరుషంబెన్ని భంకుల నెన్నిరూపులం
దాల్చి వికసింపదు ? ఐకమత్యము రాష్ట్రమునకు నేఱువంటిది.
అదితెగక పదిలంబుగ నుండిన కాలవశమున నాకులు కొమ్మలు
నెండి క్రిందఁబడినను క్రొత్తక్రొత్త చిగురులు, శాఖలు, పొడ
మి నేత్రహృదయానందంబుగా నుండుచుగాదె ! ఐకమత్యము
లేనిచో మంత్ర తంత్రంబులు, వరుణజపంబులు, పౌరాణికదో
హదములు, నిరర్థకములును బరిహాస పాత్రములును నగును.

మఱియు నొక వింత. కర్మశాలలో పనిచేయువారికి
నాణ్యోగ్యప్రాణ రక్షణార్థమై గవర్నమెంటు వారు ప్రతి
శాలను మంచిగాలి మొదలగునవి విశేషించి వచ్చునట్లు కట్టింప
వలయుననియు, లేబ్రాయమువారిని, తరుణవయస్కులను,
ఇన్నిగంటలకంటె నెక్కువ పనిచేయించఁగూడదనియు, దిన
మధ్యమున భోజన విరామములకై యొకగంట సెలవియ్యవల
యుననియు నిట్లనేకవిధంబుల నియమముల విధించియున్నారు
గాన, ఈ నిబంధనల నన్నియు ననుసరించిన సెలవులుపెట్టి
యచ్చికములు తఱుగునను తలంపుచే, నీచులైన యజమా
నులు, దారిద్ర్యపీడితులై యెట్టికఠినకార్యములకును మాఱు
వల్కలేని కొందఱ నిఱుపేదలను తక్కువకూలికి వారివారి
యిండ్లనే పనులఁజేసి తెచ్చియియ్యవలయునని నిర్బంధించుటం
జేసి, ఈ నికృష్టమార్గమున నివేశవృత్తులు పునరా విరూఢత

ములయ్యె ! ఈ వృత్తులవలె నిర్దయాత్మకములును ,దుఃఖసం
కీర్ణములునైనవి యెవ్వియులేవు. పాపము ! ఆకట మఖమల
మాఁడువారఁగ్రకౌర్యములకు విధేయులై తీరవలయు. స్వగృహ
ములఁ గష్టించువారుగాన, రాజ్యాంగ విచారణకర్తలు వచ్చి
చూచి, స్థితిగతులనరసి, కఠినహృదయులైన యజమానులం
దండించి, వారిని రక్షించుటకు నవకాశములేదు. అయిన
నొక్కటి. ఈపద్ధతి చిల్లర కళలయందేకాని గంభీరమైన వాని
యం దలముకొననేరదు. కావున దీనిచే బాధితులగు వారి సంఖ్య
యధికముగాదు. ఇది, చింపిరిబట్టలు, ఉడుపులు, పాదరక్షలు,
ఇట్టివి సంస్కారంబు గావించుటయు, ప్రాతవస్తువుల నప్ప
టికిఁ దళుకుగనుండునట్లు చేయు పురస్కార కళలలోమాత్రము
గాననయ్యెడిది. ఎట్లయినను ఇది దిక్కులేనివారిని మాత్రము
పట్టి బాధించునది యనుటకు వేఱుప్రమాణములేల?

వృత్తులు పరిణమించిన వనుటకు నర్థమేమనఁగా:—

సమర్థత విషయమున నొక పద్ధతికన్న నింకొకటి వికాసగర్భిష్ట
మనియు, నట్లగుట నసమర్థోపాయముల నడంగించి చిరతర
ముగ నిలుచు ప్రభావ సమన్వితములనియు భావముగాని,
పూవులు కాయలట్లు వెనుకటిది పుట్టుటచే ముందటి వన్నియు
విరిసి నశించుననుటగాదు. ఈ పద్ధతులన్నియు సమకాలికమే
లయ్య నుండవచ్చును. ఉండవచ్చునని సందేహముగఁ జెప్ప
నేల? ఘన దేశములోఁ బ్రకృత మన్నిరకముల పద్ధతులు నమరి

యుండుటయకాదు, గ్రామపద్ధతియు నింకను గణ్యమైయున్నది. అద్యత భేదములు గొంతవఱకుం గాలాను గూణములైనను విశేషించి ప్రాముఖ్యము ననుసరించి యుండును. వర్తమానమున నుజ్జ్వలంబైన యంత్రశాలాపద్ధతియుఁ గొంతలేనిది గాదు. ఈ కొంతలే దీనిని దక్కువపఱచి యింకను బరిశుద్ధమైన యార్థికస్థితి యావిర్భవించుటకు నిమిత్త మాత్రమనా నేమో! ఇంకముందు చర్చింతము.

మూఁడవ ప్రకరణము

ఆధునికవృత్తినిర్మాణము లందలి సామాన్యలక్షణములు
నిరర్థశస్త్ర

పూర్వకాలమున నాయాజాతివారు కులానుసారము లగు పద్ధతుల నిర్వర్తించుచుండిరి. కాన నొకజాతివారితోఁ దీదితరజాతులవారు జీవనార్థమై స్పర్ధించుట లేకుండెను. ఈ యాచారము మనదేశమున నింకను వినాశమునంతగాఁ బోయక నిలిచియున్నది. దీనిచేఁ గలుగు కష్టనష్టముల నామూలాగ్రముగఁ బేర్కొన నాదిశేషునకైన వలనుగాదు. శ్రీకందుకూరి వీరేశలింగముగారు వాక్రుచ్చిన ప్రకారము,

“మనదేశమునం దాయావర్ణములవారే యాయా పనులను జేయవలయుననెడు నిర్బంధముండుట వలన నొక కుమ్మరి దంతపుపని యందెంత యభిలాషమును నేర్పును గలవాఁడయినను దానిని మాని కుండలనే చేయుచుండవలయును; ఒకస్వర్ణకారుఁడు వస్త్రములను రత్నకంబళములను నేయుట యందెంత యభిరుచియు బుద్ధియుఁ గలవాఁడైనను వానిని వదలి సుత్తితో వెండి బంగారములనే సాగఁగొట్టుచుండవలెను.....పని వాండ్లు స్వేచ్ఛముగా తమబుద్ధి ప్రవేశించిన పనియందుఁ బ్రవే

శించి తమసామర్థ్యమును, కౌశలమును గనఁబఱచుటకు వలను పడక, తమ కిష్టములేని పనులయందే విధిలేక యావజ్జీవమును గడుపవలసిన వారగుచున్నారు. అందుచేతనే యీ హిందూ దేశమునందు శిల్పాదివృత్తులెప్పుడూ నుండవలసినంత మంచి స్థితియం దుండకున్నవి.”

అంపముతో గరగరమని పనిచేయువానిని మంగలకత్తితో సరళముగఁ గొఱుగుమన్న వెండ్రుకలకుఁ జేటులేదు గాని ముక్కుమొగములకుఁ జేటుదప్పదు. ఇంకను విశేషించి ప్రసంగింప నక్కఱలేదు.

జాతిభేదము వలని కీడులు

మఱియుఁ బరస్పరమిశ్రమములుగాని జాతులేర్పడినచో వృత్తులన్నియు నుత్తమ మధ్యమాధమములను రూఢిఁగాంచి యుత్సాహభంగముం గావించి “పురుషకారోద్రేకము నంత మొందించును. ఎట్లున్నను ఎక్కువవారమని శ్రేష్ఠాన్వయులును, ఎంత ధనగుణవిభవోపేతులమైనను తక్కువవారమేయని హీనవంశస్థులును, ఉద్యమములకుం జొరక బీడువడి చెడుదురు. తుట్టతుదకు జగంబెల్ల కర్మనియంత్రితమని మగతనముం గోలుపోదురు. జాతిసంకరము లనుగ్రహణీయములని, నిర్ణయించి, పరస్పర సంబంధము గలవారై యుండిరేని, ఒక యింటిలోనే భిన్నవృత్తులుగల వారుందురుగాన నిప్పటియట్లు వ్యత్యాసములం బచరించుట కనువుండదు. వ్యత్యాసములున్న

ను ఇప్పటివలె ననిర్వాహ్యములై కఠోరములై యుండుజాలవు. సాంగత్యమున దేహమానసోల్లాసంబులు వికాసముంబొంది పరిధవిల్లు. దేశమును ఐకమత్యముంగొని యయోధ్యమైయుండును. వృత్తులలో నిరాబాధముగఁ గోరినవారికిం బ్రవేశమున్నఁ దరుణముకొలఁది సంఖ్యలధికములై గంభీర వ్యాపారములలో శ్రమ విభజింపఁబడుట యెక్కువ సమర్థమై యుండును. సంఖ్యలుమితములు నల్పములును నైన ప్రయాసవిశ్లేషణముదుర్ఘటము. విశ్లేష లేనిది సమృద్ధి సర్వమంగళం.

ఆంగ్లోమహాజనుల రాజ్యములో పక్షపాతము ధర్మగుణమని పరిగణింపఁ బడక, ప్రజలనెల్ల సమదృష్టిం జూచుట న్యాయంబని యేర్పడి యున్నదిగాన, స్పృచ్ఛంద వృత్తిమై నుండుటకు నవకాశములున్నను, పూర్వవాసనా బంధదోషంబునం జేసి, కాళ్లుగట్టఁబడి చాలకొలమున్నవాఁడు సంకెలలఁ దీసినను లేవలేని యట్టును, అంధకార సంచారులను వెలుతురికిం గొని వచ్చినను గన్నులు విప్పని పగిదిని, మనము బెద్దురెద్దుల మాదిరి దిగ్భ్రమంజెంది యున్నాముగాని నూతన సమాసాదితమైన స్వతంత్రతను అలవఱచికొని యనుభవమున నింకను నుపయోగింప నున్ముఖులము గాలేదు. బ్రాహ్మణ లొక్కరు మాత్రము విద్యావంతులు, చతురులు, సాహవంతులు నగుటంజేసి, కాలదేశముల ననుసరించి పోవుటల నితరుల కన్న ప్రవీణులై పఱఁగెదరు. ఇట్లనుటచే దేశమున

బొత్తిగా మార్పులే లేకయున్నవని వచించుట గాదు. మార్పులున్నవి. మనకాళ్ళు ఎంత పురాతన పద్ధతులతోఁ బూడియున్నను, ఇంకను మనుష్యులమే గావున చలనశక్తి నిర్మూలముగా లేదు. మఱేమన, దాదాపు శతవత్సరము లాంగ్లేయ రక్షణమున విరాజిల్లు వారమై యుండియు నింకను బురోహితులను, కులము పెద్దలను, తాతలను, అవ్వలను, బాడగన్నఁ బులులంగనిన మాడ్కి వడవడ వడంకుచున్నారము గాని, తాతాకుల కట్టకన్న మనస్సాక్ష్యము మిన్నయని తఱుచు నడువ నేర్చిన వారము కామైతిమి. లోకమంతయు నీనాడు మాత్సర్యగ్రస్తములై కయ్యమునకుఁ గాలు ద్రవ్వచు నొండొంటిఁ గడన నుంకించు రాష్ట్రములతోఁ గూడి ప్రతాప ప్రదీప్తమై తేజిచూడ రాకయున్నది. చౌటవయు, తెగువయు, చలము, బలము, నున్న కాలములో, నూతేండ్లకొక యడుగు నెంతో బలాత్కారముమీఁద ముందుబెట్టి 'అబ్బా! బహు దూరము వచ్చితిమి. ఇది యమానుష కృత్యంబుగదా! ఇంకేమి? ఇంక నూతేండ్లు సేదఁదీర్చికొన నిక్కడనే కన్నులు మూసికొని గుఱకలిడుదము' అను నల్పోద్యోగులకు నీపోతా పోటీలలో గతి మోక్షంబులు దక్కవు. కావున నేదోయొకింత సంఘ సంస్కారమైనది గదాయని యహంభావముం గొనుట మూడభావము. వెనుకఁ జిక్కిన వారు ముందుపోయిన వారితోఁ గలసి కొనవలయునన్న వారికన్న వేగంబునం బోయినం

గాని మధ్యనుండు దూరంబు తగ్గువడదు. కావున మునుపటి కన్న నెక్కిరిత వడిగల వారమైతిమని తుష్టిమై విట్టవీగుట వెట్టి తనము. యుద్ధమున జయకాంక్ష శత్రుసంత్రాసకరంబైన సైన్యమున్నంగాని ఫలింపనేరదు. పరరాజులు తమ సైన్యములం బదిరెట్టులు వృద్ధి పఱతురేని, తామును నటు సేయక రెండుమూడింతలు మాత్రము ప్రబలపఱచి మునుపటికన్న నుద్దండముగ నున్నాము గదా యను వారి కుద్దండన మసి వ్యర్థము. కావున మనతో మనలం బోల్చిచూచి నిన్నటికైన నేడు గొప్పయసి యుదాసీనులై యుంట తగదు. మఱేమన నాగరకా గ్రేసగులైన ఇంగ్లాండు, జర్మనీ, రుష్యా, అమెరికా, జపాన్, ప్రభృతిదేశస్థుల వృద్ధివేగము నెఱింగి, వారికి మనకు నుండు భేదము నానాటికి బ్రుంగుడు వడునట్లు, త్వరిత గతి సంస్కారము నెఱవేర్చినంగాని ఔత్తగుణప్రధానమైన యి కాలములో బ్రదుకు, పరువు కృశించి కాందిశీకము లాట నిక్కువము.

పూర్వకాలమున వర్ణములు, తద్ధర్మములును, కలిసి యుండినవికొఁబోలు! ప్రకృతమున ధర్మములు కాలధర్మము నేందియు, జీవుఁడులేని మొండెములట్లు వర్ణములు నడపీనుఁగులై యుండియు, పూజామర్యాదలం బడయుటంజూడ నెంతయ వెఱగయ్యెడి. మఱియు వివేకముచే ఖండింపంబడియు గతప్రాములుగాని జాతిభేదములు గవర్నెంట్లు ఉద్యోగములు పొగ

బండ్లు, మొదలైన యార్థికస్థితుల ప్రభావముచే మంచువోలె విరియుచున్నవి. సర్వసమత్వము నోటిమాటలుచేగాని కృత్యములనెన్నడును జూపనీ జాతిశ్రేష్ఠులైనవారును రైలుబండ్లలో తురకలు మాలమాదిగలున్నను, కొసరక, కసరక ప్రక్కనఁ గూర్చుండి పోవుచుండుట యేరికిఁదెలియుదు? వేదాంత ప్రశంసలకన్న నార్థికస్థితులు నడవడి తీర్పుటలో గరియంబులనుటకు నింకను సందియమేల? మాటలతీరునకు బురాణోపనిషత్తులును, వర్తనల సౌరునకు మూటలును, ఎరువు వేసిన పాదులవంటివి.

వెలలు మొదలైనవి నన్యదేశములలో స్పర్ధచే నిర్ధారితములు. ఏ వ్యాపారము నందైన వెలలుపెచ్చి లాభము లధికమయ్యేనేని తదర్థమితరులనేకులా వ్యాపారములం బ్రవేశింతురుగాన నుత్పత్తి విస్తరమునుగాంచి వెలల న్యూనపఱచును. ఏకారణముచేనైన నొక యురువునకు గిరాకిలేకపోయి వెలలు క్రిందికి దిగి నష్టముందెచ్చేనేని, ఆ వ్యవహారులు దానిని వదలి వేఱు వృత్తుల నవలంబింతురుగాన నుత్పత్తి క్షయించి వెలల మఱియు వృద్ధికిందార్చును. ఇట్లు క్రయక విక్రయకుల మాత్సర్య సారంబునంజేసి వృత్తుల స్థితిగతులు క్రమము ననుసరించి యమితలాభనష్టములకుం బాత్రంబులుగాక వర్తిల్లును. ఈ విషయము నింకను ముందుఁ బ్రకటింతుము. స్పర్ధకు సందియ్యని జనములలో వృత్తులం బరిపాలించు న్యాయమెయ్యదియనిన శాసనాచారోపదిష్టములైన నియమములు, దృష్టాం

తము మనమే. గ్రామములలో వృత్తులు, వర్ణములు నెక్కటే కాన పోటాపోటి యగ్గలముగాదు. కావున శిల్పి లిచ్చ వచ్చిన ధతల విధించినయెడల నితరవర్ణస్థులు ప్రవేశించి వెలలఁ గ్రిందుఁ బఱచుట దుర్ఘటము. మఱియు, చర్మకారునికో, స్వర్ణకారునికో గిరాకి రాకపోయిన నా వృత్తులవిడిచి లాతివృత్తుల ప్రాశస్త్యనరయ వెఱపు లేమిచే వారికిని నార్తి దుస్సహమవును. ఇట్లు ఒకతటి సంఘమునకును మఱియొకతటి శిల్పులకును ప్రాణములు తపించిపోవునుగాన, నిఱుతెఱంగులకును హిత మగునట్లు అనుభవ నియతంబైన పథ్యంబొకండు ప్రచారము నకువచ్చె. అదియేదన, మామూలు ధరలు, మామూలు బత్తములు. పెండ్లి పేరంటములలో నవసరమెంత హెచ్చినను కుమ్మరి, మంగలి, చాకలి, ఇత్యాదు లెక్కువయడుగఁ గూడ దనియు, నొక వేళఁ బురుషులందఱును దీక్షవహించుటచే మంగలి యప్రయోజకుఁడైనను, తక్కువయియ్యఁగూడదనియుఁ గాల క్రమేణ, ఆచారమడరి పోట్లాటకాట్లాటలు లేకుండఁజేసెను. చూడుడు! స్పర్ధ లేనిచో సంఘమునకును బ్రజలకును స్వతంత్రత యస్తమితమాట స్వాభావికము. శాస్త్రములు, ఆచారములు, హడుకలు, ఇత్యాదులకు నొకరైనఁదప్పక మెల్లరు సర్వవిధమ్ముల విధేయులై యుండినంగాని యస్పర్ధస్థితి నివ్వటెల్లదు. పరతంత్ర ప్రవర్తన సాహసవికాసములకు భంగహేతువనియు, వృద్ధికి దుర్నివారమైన యాటంకమనియు, పునఃపునః ప్రమాణించి

యున్నాముగాన పారంపర్య సమాగతము అప్రశస్తములనియు స్వచ్ఛాచ్ఛవిహారములు మాత్సర్యము నవశ్యముగ ననుష్ఠేయములనియు వేఱుగఁజెప్పినేల? స్వతంత్రతయు స్పర్థయు నేకవద్యూతములు. ఇవిలేనిచో గొఱ్ఱలవలె దలవంచుకొనిగొడ్డి మార్గములం జనుట విధిలేని శీలము.

స్పర్థ సర్వవృత్తులనావేశించి దుర్దమమై యుండు సీమలు నిరోధదులు. ఆదేశముల నదిచెల్లు విధానముల వెల్లడింతము.

స్పర్థ యొక్క నిర్వచనము

స్పర్థయన నేమి! వైతనికులు యజమానులును కూటములుగాఁ గూడక స్వస్వప్రయోజన తృప్తిచే దమలోదామును, బిండొరులతోను శాసనాచారాదులచే నాపఁబడక నిరర్గళము మత్సరించుట. అప్రమేయము ననర్గళంబునైన మాత్సర్య మూహమాత్రమేకాని కాలదేశవర్తమానములచే బాధితంబై యఖండముగ నెందునుంజూపట్టదు. స్పర్థకుంగల నిరోధము లెవ్వియన:—

లాభంబొందు మాత్రముద్దేశించి బిడ్డపాపలతోఁ బుట్టి పెరిగిన యూరులవిడిచి కడుదవ్వుఁబో నెవ్వరికి నై తోగాదు. వాత్సల్యము, ప్రేమ, కృతజ్ఞత, దయాదాక్షిణ్యములును, కామగమనంబునకుం బ్రతిబంధకములు. ఎట్లన ఎక్కువజీతమునిచ్చెదనని పిలిచినను, ఈవఱకుంబోషించిన యజమానుల విడిచి నేవకులుపోవుటయు, తక్కువకూలికి వచ్చువారున్నను చాల

నాళ్ళనుండి తమునాశ్రయించి బ్రతుకు సేవకుల నివేర్తింప యజమానులును హృదయముల దిట్టములఁ జేసికొనుటయు, ప్రకృతి విరోధముఁ ఇంతేకాదు. తలదండ్రులయెడ భార్యయందు, బంధుమండలిని గల యనురాగము మొదలగు మృదుస్వభావములును స్పర్థయొక్కతై క్ష్యము నుపశమింపఁ జేయునవియైనందుననే సమర్థతకుంబ్రతికూలములని యెన్నరాదు. ఏలన నార్థిక ప్రయత్నములకు నాధారము తమకునైనవారికి పోషణము ప్రీతి సమకూర్చవలయునను నభిలాషయేకద! స్పర్థసంపదలంబొదలఁ జేయునదియైనను, అస్పర్థకు మితత్వముంగల్పించు వాంఛలును కలుముల నగ్గలముగఁ జేయునవియే! ఇది చిత్రమైనను సత్యమే. స్పర్థ యనుగాగమునకును, అనురాగము స్పర్థకునుమేర లేర్పఱచి శుభసంపాదకములం జేయుట మనభాగ్యమేగాని యన్యముగాదు. సంపూర్ణ స్పర్థయుండి యనురాగము లల్పములైన ధనము నార్జించి యేమిసుఖము? ఎవరికిచ్చి సంతోషపఱచి మనమును సుఖపడఁగలము? ఆహా! మనుష్యులకు, పరోపకారమువలె నానందసందాయకము లెవ్వయైనంగలవా? ఇత ననురాగమే పిచ్చి ముదిటి రేయనకపగలనక భార్యను బ్రక్కనఁ గూర్చుండబెట్టుకొని తెప్పవేయక కనులవిందుఁ జేయుచుండిన కూడెట్లు గుడ్డలెట్లు? ఈవిందు నందాసక్తి గలిగించు తక్కిన విందులకుంగతియేమి? ఇదియుండెల్లదు. అనర్గళప్రవాహము లనకట్లుచే నడ్డగింపఁబడి యుపయోగకరములౌ మాడ్కి స్పర్థో

నురాగము లితరేతరసహజ నిరోధకములై యుండుట యను భావ్యములై యున్నవి.

శ్రమకరులస్వర్గ

ఆనాటి కంబలియైన నరుదుగనుండెడివారు దొరకిన మాత్రము లాభమనియెంచి పోటిజేయఁజాలరు. యజమానులకుం గింకరులకునుండు నమోఘవ్యత్యాసం బియ్యదీయ. బేరముంజేయుటలోనధిపతులిచ్చవచ్చినంతకాలము వేచియుండ శక్తిగలవారు. కావున వారాతురపడక ముందు వెనుకలువిచారించి యెంత తక్కువకూలి యిచ్చినంజాలునో ఆ మాత్రమే యిత్తుమందురు. భృత్యులైనవారు చాలునంత వస్తువుల మిగిలించినవారుగారు కావున నిలిచి నిదానముగఁదర్శింపఁజాలరు. మనదేశములో మాలమాదిగలకు గవర్నెంటువారు స్వతంత్రతను ధారాశముగ దక్షిణయిచ్చినను తిండిలేనిది స్వతంత్రతనెట్లు ప్రయోగింపనొను ? స్వతంత్రత యనునది తినువస్తువా ? లేక యంగడికింబోయి యమ్మి యుప్పు, బియ్యము కొన ననువైన నాణెమా? స్వతంత్రతయెంతతీపైనను దాని ధ్యానించుచు నిరాహారులై ప్రాయోపవేశముఁ జేయువారెవ్వరునులేరు. కావున శాసనప్రాప్తమైన స్వాతంత్ర్యము స్పర్ధాక్రియకుంజాలదు. మఱి నామమాత్రంబు. నామమాత్రంబుంబొనరింప శాస్త్రశక్తికిందోడు అర్థశక్తియు రావలయు. మనపుణ్యభూమిలో బలమున్న స్వచ్ఛందవిహారములందఱును జేసికొన

వచ్చునని యాంక్షేయశాసనము లాదేశించి యున్నను, అర్థాశక్తి, అసాచారములు, ప్రతిఘాతుకములై యుంటచో స్వతంత్రత పుట్టి పుట్టని స్థితిలోనున్నది. విదేశములస్పర్ధకు నెక్కువ ప్రతికారము యుండునది బీదతనము. స్వదేశమున బీదతనము నకుఁదోడు మతాచారములును పిరిగొనియుండుట నీపాశము లేశమునఁ దెగునదికాదు.

మన దేశములో సహజనిరోధములు చాలవని కృత్రిమము లసంఖ్యములు గల్పించియున్నారు. అందు ముఖ్యములు (౧) జాతిభేదములు (౨) వివాహములు పితృతర్పణములు మొదలైన ఋణములం దీర్చుటకై తమ బలగములోనికి వచ్చి చేరవలయుననుట. (౩) భూలోక సంచారము నారద మహామునికిఁదప్ప నితరులకు నిషేధ్యమనుట. (౪) ఒడలును దోమనియ నేని స్నానములు, ఆవుపేడతో నలుకుట మొదలగు శుభ్రత లేని శుద్ధులు. (౫) దేశమున వివిధ వేషభాషాదులుండుట, ఇవి మొదలగునవి.

ఏ దేశమైన నిదగ్ధించి చూడుడు. ఆ దేశస్థులు తమలోఁ దాము పోట్లాడు భంగి పరదేశస్థులతో జీవనోపాయము ల్పై పెనంగ శక్యులుగారు. ఎట్లన చలముఁజూపుట యన్యథాస్థాన భ్రష్టత్వ మొనరింపఁ గడంగుట. కర్మకరులు పరదేశము లకుంబోయి యచ్చటి వైతనికులతో మత్సరించుటకు జాతి వర్ణ వేష భాషా వైషమ్యములు అడ్డములు. ఒకరి స్థానము

నింకొక రాక్రమింప వలయునన్న కళానిపుణత యేకాదు, తక్కినే సహకర్ములతోఁ గలసే మెలసి యుండుట, కనుపై న యంత సాదృశ్య మావశ్యకము. చంద్ర మండలమున నున్న వారితో వైరమెత్తుటకు యానాలోభమును, ఖారసీకులు, తురుష్కులు, అంగ్లేయులు, వీరిపైఁగ్గాలి విడియుటకు, వారి దేశములలో వారితోఁజేరి నివసించుటకును వర్ణ భాషాది భేద ములు భంగకరములు. ఇంగ్లాండ్, రుష్యా, జర్మనీ, ఇటలీ, ఫ్రాన్స్, మొదలైన పశ్చిమ దేశములలో వెవ్వేఱు మతము లింత యెక్కువగ లేకున్నను, వారి మతములలో విదేశయాత్ర నిషేధింపఁబడకున్నను, వెవ్వేఱు భాషలు ప్రవర్తిల్లునుగాన జీననోపాయార్థముగ నొకదేశము వారింకొక దేశమునకు యధేష్టముగఁ బోవుట దుర్భరము. అట్లనుటచే భౌతికఁబోరనుట కాదు. స్వదేశమునంబలె సంచారము సులభముగాదనుట.

ఇంగ్లాండులో ప్రతి సంవత్సరము వేనవేలు జనులు ఐరోప్లా ఖండమునుండి యుదరపోషణంబుకొఱకు నచ్చెదరు. నూతనముగ నైదువందల హోయనంబులకుం బూర్వము కని పెట్టంబడిన యమెరికా ఖండము ఐరోపానుండి వెల్లి విఱిసి వచ్చెడు జనంబులచే నిండింపఁబడుచున్నదిగాన నచ్చటఁ బాశ్చాత్యభాషలన్నియుం బ్రవర్తిల్లుటంజేసి నేటికిని ఒక్కొక్క యేడునకు సుమారు సరాసరి పది పదునైదు లక్షల శ్వేతముఖు లందుం జేరెదరు. పరదేశీయుల స్పర్థ యమెరికాకుం దగిలి

నట్లు, ఇక నేదేశమునకుం దగులబోదు. ఆచార విశాచ గ్రస్తు
లైన మన హిందువులుగూడ నిపుడు కూలికై దేశదేశమ్మీలం
ద్రమ్మర నాభంభించి, అమెరికా, కనడా, పినామా, సింగపూర్,
చీనా, మలాకా, దక్షిణాఫ్రికా, ఇత్యాది సీమలలో పనిపాటుల
కుం గుడిరియున్నారు. పై వినరించిన విషయములన్నియు
బీదలను అల్పవిద్యగల వారునైన కూలివాండ్రం గూర్చినవని
యెఱుంగునది.

మూలధనస్పర్ధ

• కర్మకరు వీరీతి సంచార సరళత లేనివారై నను మూల
ధన మాచందంబు నందక విచ్చలవిడి వాయువేగ మనోవేగం
బుల భూచక్ర ప్రదక్షిణము జేయుటలో నద్భుత సామర్థ్యము
గలది. కోలారులో గనుల దింపుటకుఁబట్టి ధనగానులు, ఇం
గ్లాండునుండి యొకనిముసమునఁ బ్రవాహముగ దిగును. చీనా
దేశమున బొగ్గుగనులం బుటభేదన మొనర్చుటకుఁ గానలయు
ద్రవ్యసంచయములు తంతిఁగొట్టి బ్యాంకులద్వారా అమెరికా
వారు పంపుదురు. ధనరూపములైన మొదలు మొత్తమ్ములు
పాదరసమువ్రాలె నిలుకడ లేక చరించు స్వభావము గలవి.
మూలధన స్పర్ధ, శ్రమ స్పర్ధ యట్లు, ఏకదేశస్థముగాక నిష్పక్ష
పాతమైన సర్వవ్యాపిత్యముం బూనియుండు. మన దేశమున
నుండు రైల్వేలు యంత్రశాలలు మొదలైన మహా వ్యవహార
ముల నుపగతమైన ప్రంజితలము దేశదేశములనుండి తేబడును.

గనుక, మనమును అధిక్ త్వరతో ధనప్రయోగమునకుం
బూన్మేని, ఇతరుల సందుజూచికొని ప్రవేశింతురుగాన, మన
ధనములు నిరర్థకములై మూటలలోఁ బ్రచ్ఛన్నములై యుండ
వలసివచ్చును. వస్తువులు, సమాచారములు, నేకొకతయు
లేక, కాలవ్యయముగాంచక, తలఁచినప్పుడు పంపఁగలుగు
యానశక్తి యద్భుతం బొటంబట్టి, దేశభేదములచే న బాధ
తమా మూలధనమునకు లోకము రాజ్యమట్లును, రాజ్యము
లిండ్ల యట్లును సులభముగఁ బొందఁదగినవయ్యె.

మనశ్శ్రమకరుల స్పర్థ

మఱియు శిల్పములు జేయుచుఁ గాయకష్టమున శరీర
యాత్ర నడుపువారు ప్రవాసమునకుందగని వారైనను, కార్య
విచారణ, వ్యవహారనిర్మాణ దక్షత, మానేజరుపని, ఇత్యాది
మనశ్శ్రమలచే నుల్లసిల్లువారు, ఎల్లెడలకు నెక్కువ సుకరముగఁ
బోవచ్చుఁగాన నుత్కృష్టో ద్యోగములలో దేశదేశములకు
స్పర్థయున్నది. బొంబాయిలోని ప్రత్తిశాలలలో విచారణకర్త
లనేకులు యూరోపియనులు. ఏలూరిలో స్థాపింపఁబడిన జనప
నార శాలయందును ఇంగ్లీషు వాడొకఁడు మానేజరుగాఁ
గొంతకాల ముండెననియు నాకు వినికిడి. కాఫీ, టీ, రబ్బరు,
వీని యుత్పత్తి, వ్యాపారములు ఇంగ్లీషువారే స్వయముగ నిచ
టకువచ్చి నెఱవేర్చుచున్నారు. విద్యాధనముల ఖండములుగ

నుండిన నే దేశమునకైన నిరాబాధముగఁ బోవచ్చును, రావ
చ్చును, సత్సానములం బడయవచ్చును.

ఐరోపా అమెరికావారు మనతోఁబలె మనము వారితో
మత్సరింపలేము. మన దౌర్బల్యమునకుం గారణములు జాతి
మతాదిభేదములు, దేశ్యయాత్రా పరాజ్ఞుభవతం బుట్టించు
నాచారములు, రాజసభావములేక విధేయులమై యుండవలసిన
దురదృష్టము, ఇత్యాదులని మున్నేపలుమాటు వక్కాణించి
తిమిఁ చూడుఁడు! పాశ్చాత్యుల వర్తకులు, శిల్పులు, తూర్పు
దేశములం బ్రవేశముంగోరిన, మనవంటివారు నివారించిరేని
ఫిరంగులతో వాదించి త్రోవఁదీతురు. ఆసియాఖండ నివా
సులు బలహీనులగుట నీ తర్కంబు వాఙ్మనన గోచరంబైనను
శక్తి సాధ్యంబుగాదు. దక్షిణాఫ్రికా, ఆస్ట్రేలియా, అమెరికా,
కనడా, ఈ ప్రాంతములయందు తల్లమూతి లేనివారు కొన్ని
నియమములకు లోబడికాని రాఁగూడదని శాసించి యుండు
టంజూడఁగా, మన దేశమున మనుస్మృతి ప్రభావము హీనమౌ
చుండుటం దలంచి మన ధర్మదేవత దానికిఁబాశ్చాత్యుల తిర
స్కారమునిదోడుచేసి యాచారములనిలుపఁ బ్రయత్నించునట్లు
తోఁచెడిని! బలపరాక్రమ సంపన్నులమై దిక్కులెల్లనైన సాధిం
పఁజాలిన వారమై యున్నతఱి భరతఖండమే శరణ్యమనియు
నితరా శ్రయము లశస్త్రములనియు నియమము లేర్పఱచికొని,
సొంతవ్వుగ మనకాళ్లకు మనమే సంకెలలఁ దొడిగికొని కూర్చు

చుంటిమి. ఇప్పుడు బయటఁబోదమను బుద్ధివచ్చినదిగాని ఇది వచ్చు తఱికి శక్తి నెడలిపోయె! ఇచ్చయున్న శక్తియు, శక్తియున్న నిచ్చయు లేని బ్రదుకు మనవారు ప్రయత్నించి గుత్తయెత్తిరి కాఁబోలు!

స్పర్ధవలని లాభనష్టములు

ఆర్థికవిషయమైన స్పర్ధ యంతటను సమముగఁ బర్వకకొన్నియెడల మిక్కుటమును గొన్నియెడల లేశమునై వివిధ గతులవెల్లును. ఇక దీనిచేఁగలుగు లాభనష్టంబుల నిర్దేశితము :—

(౧) స్పర్ధయుత్పత్తికి నుద్దీపకము. ఒకరికన్న ముందుగ నింకొకరు వ్యాపారచక్ర మాక్రమించుకొను నుత్సాహంబుం గలిగినవారైన నుత్పత్తివాణిజ్యములీపోటీచేఁ దఱుచులగును.

ఆక్షేపణ. ఇది నిజమేగాని స్పర్ధయమితమైన నయముగ విక్రయించి వ్యాపార మాకర్షించుటకన్న కర్తవ్యము లేదని, సాములు చూచుటకు దళుకుగాను చూడంబోయిన బెఱికి గాను, ఉండునురువుల త్వరత్వరగఁ దయారుచేసి, యుత్పత్తి రాశిలో నధికమైనను మేల్మీలో బీడువడునట్లుచేయుటచే, సరసమని నమ్మి కొనువారికిం దుదకు విరసతఁగల్పింతురు. ఇది మోసము. అల్పమూల్యములైన విదేశపుసరకులఁ (ముఖ్యముగ జర్మనీసరకుల) గొనువారి కిది యనుభవవేద్యము.

అనేకులున్న గదా స్పర్థ! అనేకులు లేక యొకవ్యాపారమునకెల్ల నొకఁడే యీశ్వరుడైయున్న సరకులగుణముతో వెలలు తగ్గించి తన యమ్మకముం జెడఁగొట్టుకొను నక్కటలేదుగాన నట్టియద్వితీయపదార్థముల శ్రేష్ఠతను భద్రముగఁ గాపాడును. నిర్మాతృత్వ వ్యవహారముల ధరలు సరకులు రేండును గొప్పగనుండును. కావున మొత్తము మీఁద నిదియే సరసకార్యము.

(౨) స్పర్థ వినియోగమునకుందగినంత యుత్పత్తి నాపాదించి రెంటికిని సామ్యముంగూర్చి వ్యర్థతగలుగకుండునటులఁ జేయును. ఎట్లన—ఒకయూరిలో పెండ్లికార్యములు ప్రబలి కుండలెక్కువ గావలసె ననుకొనుఁడు. కుమ్మరి వృత్తిలో నితరులకుం బ్రవేశమున్న వినియోగవిస్ఫారతకుందీటుగ భాండ విస్తరమును గల్పించుటకు మఱికొందఁ బుద్యోగింతురు. అది లేనిచో స్పర్థాతీతుడైన పురాణకుంభకారుఁడేమి పెట్టిన నదియే ప్రసాదమని కోరికలు తీరకున్నను తృప్తివహించి యుండవలయుఁగదా!

ఆక్షేపణ. వినియోగముతో నుత్పత్తియు యథాక్రమముగ వృద్ధిమొందిన నందఱకును సుఖమే. కీడెవ్వరికినిలేదు. కాని వినియోగమునకన్న మితిమీటి యుత్పత్తియార్జనకు వచ్చిన వస్తువు లమ్మబడక నిలిచి కుల్లి కంపెత్తి వ్యర్థము లగును. అమితోత్పాదనము స్పర్థచేజనించు కొఱగాములలో.

ప్రప్రథమము. వీరితినందురో? ఆయూరిలో కుండలకు గిరాకి వచ్చినదని ప్రతివాడును ఆగిరాకిని దానే పూర్తించి లాభపూర్ణుడు గావలయునని యుద్విష్టారుచు చట్లు తట్టుటకుంబూనిన, గిరాకికి మించిన సరఫరా సిద్ధించు. ఇందుచే వెలలుతగ్గి, యది కారణముగ గిరాకిహెచ్చేనేనియు నా తర్వాతను శేషించిన మృత్పాతములు వ్యర్థములనుట కేమి సందేహము? మితిమీరిన స్పర్ధచే మితిమీరిన యుత్పత్తి కలిగి తద్వారా మూలధనము, శ్రమ, ఇత్యాది కర్మసాధనంబులను మోఘంబులంజేసి సంఘంబున కపకృతింజేయును. ఐరోపా, అమెరికా, ఇత్యాదిదేశములలో నధికోత్పత్తిచే వెలలు కృశించి నిలుకడ లేనివై యపుడపుడు మహాత్పాతములంగల్పించి వ్యవహారములఁ గల గుండువడంజేయుట నికముందు విశదీకరించెదము.

(3) స్పర్ధచే వెలలు తఱుగును. వస్తువులు నయములొను. కావున బీదలకును గర్మకరులకును నత్యంతోపకారి. ఎట్లనఁ? వ్యవహారమంతయు నొకని యధీనమందున్న, వాడు పెట్టినది భిక్షము. అందును ప్రాణాధారవస్తువులైన ధాన్యాదులు మానరక్షకమ్ములగు వస్త్రములకు వలయుప్రతి మొదలైనవాని యుత్పత్తికి కొందఱీశ్వరులై కట్టుగట్టికొని నొలిచిన, వీనియందలి యాదర మనశ్శ్వరముగాన వస్తువునుజూచి కాక మనశ్చక్తినిజూచి వెలలు విధించినను గూడినంత నిచ్చుట కోర్చుటఁదప్ప వేఱుదిక్కు వెదకినం దొరకదు. అనేకులీ సర

కులకు నాథులై రేని పరస్పరమాత్సర్యంబునంజేసి తమతమకు వాడుక కాత్రిడెక్కువ రావలయుననుకోరిక నొండొరులఁగడవ వెలలు సరసములుగఁ జేతురుఁగాన బ్రజకు ప్రకృష్టంబగుట స్పష్టంబు.

ఆక్షేపణ :—ఇది కొంతవఱకు నిజమైన న్యాయంబైనను అపవాదములు లేనిదికాదు. సమయాంతరముల ధరలు స్పర్ధచే నున్నతము తొటయుంగలదు. ఎట్లన—ఒకరిని మీఱ వలయునని యొక రుద్రేకించి కృషింజేయుటలో తమతమ సరకుల సంగతి మున్నున్న భోక్తలకుం దెలియవలయునని వార్తా పత్రికలలోను ఇతరమార్గంబులలోను బ్రకటింతురు. ఇంగ్లాండులో బండములవర్ణింపుచు చిత్రపటములచే నేత్రాకర్షణము జేయు ప్రకటనలు తయారుచేయుట ప్రత్యేకవృత్తియైనది. ఈ ప్రకటనలను రైలుస్టేషనుల గోడలమీఁద నతికించుటయే గాదు, రైలుదారి పొడుగునను సమీపస్థములైన పొలములలో మేకులదింపి వానిమీఁద విశాలములైన పలకలునిల్పి, ఆ ఫలకలమీఁదను బ్రకటనలు రచించి ప్రయాణికులు చూచునట్లుంతురు. ప్రకటనకరులకుఁబోవు జీతమేమి? పొలముసొంత గొండంజెందు బాడుగలేమి? ఉత్పత్తివ్యయ మిక్రియలచే హెచ్చుంగాదె! ఇంకను పోటీదారులసంఖ్య యెదుగుకొలది భోగ్యవస్తు సముదాయ మేకస్థితినున్న ప్రతి వ్యవహారియును దక్కువగా నుత్పత్తిఁ జేయవలసిన వాడగును. భాండ నిర్మా.

ఇమున కొకయూరికి స్థైర్యద్రు కుమ్మరులైనఁజాలు. మఱి పదుర్కిడు ప్రారంభించిరేని మొదటి మొత్తములోఁ బదిరెండవ భాగమునకన్న నెక్కువఁ జేయఁబూనుటయసిద్ధము. రాశి తగ్గిన నేమియని మందలింతురేమో! పరివర్తన కళలలో రాశి యెక్కువ యగుకొలఁది వ్యయక్రయంబులు తక్కువ లగునను న్యాయంబు మఱచితిరా? కావున రాసు లధిక సంఖ్యలైన ఏక రాశిగా నున్నపు డున్నంతసుకరముగ నుత్పాదనము జరుగదు. ఏకతంత్రవ్యాపారములలో సరకుల ప్రమాణములకుఁగీత మౌటచే నయక్రయములు కుఁగీతములగును.

ఇత్యాదికారణములచే స్పర్థవలన ధరలు క్రిందగుననుట నిక్కంపుఁదత్త్వంబుగాదు. మఱి యపవాదభూయిష్టంబు.

వెలలు వ్రాలుట యటుండనిండు. పోటీవ్యాపారము లలో వెలలు బహు చంచలములు. పడుట, లేచుట, మాయ మౌట, గంతులువేయుట, మొదలగు నింద్రజాలములంజూపి వర్తకులను, ఉత్పాదకులను, భోగులను వెగఁడుపఱచి వేసరించును. ఎట్లన—స్పర్ధాభువులలో ప్రతివారును పేరాసచే అమ్మక మంతయుఁ దమచేతికేరావలయునని యెక్కువ సృజించిరేని మితిమీరిన యుత్పత్తి జనించి వెలలకు భంగమును ఆసాము లకు నష్టమును గలిగించును. ఈనష్టముచే దివాలెత్తినవారు దివాలెత్తేఁగా, నిలిచినవారును దిగులుచెంది ఇఁకముందెట్లొ యని కడుఁగొంచెము ప్రోగుచేసి యెదురుచూచుచుండుతఱికి,

గిరాకీ యీతబ్బిబ్బులకు నాస్పదముగాదుగాన మేనుసంత
ముమ్మరికము గలదియగుట వెలలు తటుక్కున విజృంభించు.
సముద్రములోని తరంగములంబలె ధరలుపెఱుగుచు, తఱు
గుచు, లేచుచు, నడంగుచుండుట వ్యవహారములకు శ్రేయంబు
గాదు. నేడవశ్యకవస్తువులు సతసములాయెఁగాయని నమ్మి
యితర పదార్థముల మీఁదవెచ్చించువాఁడు, తేపవి ప్రియము
లగుడు నప్పులపాలగును. ధరలు, ఆర్థికరథమ్మునకు నశ్వ
ములు. ఎటుబోయినను నపాయము లేదుగాని, మెల్లఁగా క్రమ
ముగ గీతిమాంద్యమో వేగమో యాశ్రయింపవలయుననుట
యగత్యము. అట్లుగాక యున్నట్టుండి పఱువువాఱుటో, హఠా
త్తుగ నిలుచుటయో, తటాలునఁ దిరుగుటయో, యకస్మాత్తుగ
ముంగాల్లుమీఁదికెత్తి దుముకుటయో, ఇట్టి వినోదములకుం
గడంగిన బండిలోనున్న కుండలేనా తలలుగూడనెఱ్ఱెలు విడు
చును. నిర్మాత్సర్యవ్యవహారముల ధరలగమనము, ఒకపద్ధతి
ననుసరించి దేహము లసియాడని విధంబునం బోవును.

(౪) నిరతంక స్పర్థచే వృత్తులు సమాన లాభకరంబు
తాను. ఎట్లన నెందేని నమితసంపాదనమున్న నితరులందుఁ బ్రవే
శించి యమితమును మితముంజేయుదురు. సంపాదనము తగ్గిన
చో దానిని విడిచి మేలైన శిల్పములకుంబూని బాగుపడుదురు.
లాభముతోఁ బోటాపోటియు హెచ్చి ప్రాప్తిం గుదించి సమత్వ
స్థాపనం బొనరించుటయు, నష్టమున్నఁబోటి లఘువై ప్రాప్తి

నెగజనంద్రోయటయు, నమనీసాధనద్వితయంబునం జేసి వృత్తి సామ్యంబు సేకూర్చు. ఆర్జనమున నెల్లరుఁ దుల్యప్రాభవులైన మర్యాదా గౌరవము లందును దుల్యులౌట, సర్వజనులు నిమ్నోన్నతభావములేక యేకాసనాసీనులట్లుండురు.

ఆక్షేపణ. ఇది కవికల్పనంబోలి నదిగాని నిజమేమాత్రము గాదు. చూడుఁడు! పరస్పరవైరంబున సర్వజనమైత్రి సిద్ధించు ననుట విపరీతవాక్యముగాదా? దీనిలో నెకవిధమైన సత్యము న్నదిగాని యిది వివరించితిమేని యసహ్యముగఁ దోఁపక మానదు. ఆసత్యమేదన భూలోకములోని వారెల్ల ద్వేషబుద్ధిచేఁ గలహంబులకుం బ్రారంభించి ప్రాణాంతమగువఱకును యుద్ధముంజేసిరేని, వీనిచేవాఁడు, పెఱవానిచే వీఁడుగా నందఱును మడిసిన, చిట్టచివర కొక్కఁడుమాత్రము మిగులును. నిలిచిన వాఁడొక్కఁడేయైన, తనకన్న నెక్కువవారుగాని తక్కువవారు గాని యుండరుగాన వానియాయువుపర్యంతము నిమ్నోన్నత రక్షితసమత్వము సిద్ధించుననుట! ఇది తర్కప్రకారసిద్ధమైన యంశమైనను విశ్వసనీయంబుగాదు. మఱి వెక్కిరింతమాట. ప్రజాక్షయ సంజనితంబైన ప్రళయకాల సమవర్తనము మాకెవ్వరికిని వలదు. మీకుంగావలసిన నింకొకలోకమునకు వెడలి గడించుకొనుఁడు! మాయెదుర నీ విపరీతములు విప్పుకుఁడు!!

స్పర్థయనఁగా వైరము. వైరముచే బలవంతులకు బలమును దుర్బలులకు దౌర్బల్యమును మఱింతపొచ్చి యెక్కువతక్కువ

తెక్కువ యగు ననుట సుప్రసిద్ధిన్యాయము. దీనిచే బ్రళయ కాల సమత్వము చుప్ప ప్రయోజనకరములైన సమత తేవ్వి యుఁ బడయఁబడవు. పూర్వము, ఆర్థికవైరము లల్పములుగా నుండినందునఁ గుబేరులుగాని యష్టదరిద్రులుగాని లేకుండిరి. ఇప్పటికిని స్పర్ధారహితములైన మన గ్రామములలో నాధ్యాధ ములకు నాగరక ప్రదేశములందుండు నంత వ్యత్యాసము లేదు. ఐరోపాలో కోటీశ్వరు లొకవంకనున్న గోఁచికైన లేని వా రొకవంకను; లక్షాధికారులకు వ్యతిరిక్తబింబముల పగిది భిక్షా ధికారులు నసంఖ్యులై యుండుటచే, దేశ సౌఖ్యము, అమితమను వ్యాధిచే నపకృష్టమై తపించెడిని. సంఘంబను త్రాసు సరిగా నిలుచునట్లు గానము.

చలములేక యేదే నొకతీరున నితరులకు ధారాళముగ నెడము ప్రోపుల నొసంగి మను మనవారిలో దినదినమును పర మాన్న మారగించువారు లేకపోయినను అంబలియైన లేని వారును లేరు.

(గీ) స్థితిలోనే లయము గుప్తంబై యున్నదను తెఱు గున స్పర్ధస్పర్ధచేతనే సమాప్తింజెందును. ఎట్లన, యుద్ధరంగంబునం బోలె నార్థికరంగంబునను తాత్రము శోభిల్లి యొండురుల్లం బొడిచి యడఁచిరేని, ఓడిన వారుపోఁగా జయమండితులైన వారు నిరర్గళ వ్యాపారులగుదురు. ఇయ్యిది యనుభవదృష్టము. అమెరికా దేశములోఁ దొలుత సర్వస్వతంత్ర స్పర్ధ విజృంభించి.

యందుచే ననేకులు కనన్తం గఱచినవారుకాఁగా నిప్పుడు వ్యవహారో చక్రంబులో బహుళ భాగంబందుగఱతేటిన కొందఱ యధీనముక్రిందికివచ్చినది. రాష్ట్రముల యందెట్లో వ్యాపారముల యందు నట్లే. క్రమనియమముల సరకుగోనక రాష్ట్రములు గవర్నమెంటు వలదని వాద్దుపద్దులేక యమితస్వేచ్ఛలై తిరుగఁజొచ్చిన బలమఱి శత్రువులపాలై యే స్వేచ్ఛయు లేనివారగుదురు. అమోఘ స్పర్ధయు నాత్మోప హతంబై మోఘంబగును. ఇది విశదమాటకుం గొన్ని నిదర్శనములు:-

అమెరికాలో “రాకిపెల్ల” రను భూలోక కు బేరుఁడొకఁడున్నాఁడు. అతఁడాగర్భ శ్రీమంతుఁడుగాక పోయినను సాహస బుద్ధిబల సంపన్నుఁడౌట కిరోసెన్ నూనెయొక్క యుత్పత్తి పరివర్తనాది కళలలో నేకచ్ఛత్రాధి పత్యము వహించెను. ఆక్రమం బెట్లసిన: నూనెను, ఇనుపకొళాయలగుండ దీసికొని పోవచ్చుననుట గనిపెట్టి, అయ్యది తానే కల్పించిన తంత్ర మాట, నింకెవ్వరు నా పద్ధతి నవలంబింపఁగూడదని, అమెరికా సర్కారు వారియధికారప్రతికనుబడసి, రైల్వేకంపెనీలవారితో, నా సరకులను తక్కువ వేతనమునకుఁ దీసికొని పోతిరా సరి, లేకున్న గొట్టములద్వారా నేను పంపుదును. అట్లైన నాసరకు మీకేమియు దక్కదు. అందుచే నష్టపడువారు మీరో నేనో చూచికొందము!’ అనిన రైల్వేకంపెనీలవారు ‘వీఁడసాధ్యుఁడు. చెప్పినదెల్లఁ జేయునంతటి వాఁడు. యానవేతనములఁ దగ్గించ

కుంటిమా యొక బండినూ నెయ్యెన' మన మూలకముగఁబంపఁడు. వీనింజూచి యితరులును మనల సడ్డజేయకపోయినఁ జెప్పురాని నష్టమౌవును, సర్కారువారి యాజ్ఞయో పక్షపాతములేక యొక రీతినే కూలి విధించవలసినదని యున్నది. ఏకరీతినూనిన నేరీ తియులేక పోవును. ఏమిచేయుదము?' అని తర్కించి విధిలేక రహస్యముగ నొడంబడిరి. పిమ్మట 'రాకిపెల్లరు' చిల్లర నూనె వర్తకులంజూచి 'మీవ్యాపారమంతయు నాయధీనముగఁజేయుఁడు. మీకు మంచి సంబళము లేర్పఱచెదను. ఒకనికి లోనై యుందుమా మేమని గర్వముచే నిరాకరించితిరేని మీయూరు లలో చుట్టుప్రక్కల నాయంగడుల నిలిపి అతిసరసముగా విక్రయించెదను. నాకునష్టమని యందురో, ఇట్టివెన్ని కలిగినను, ఏనుఁగునుదోమ గుట్టినట్టునాకు లక్ష్యము లేదు. మీరు నానష్టములో శతాంశమునకైన నోర్వలేక నాశమెత్తుదురు. భద్రము." అనిచెప్పివారిపై దండెత్తిన వారలు పాపమేమిచేతురు? లొంగినవారులొంగిరి. తిరస్కరించినవారాతని స్పర్థదెబ్బదగ్గులఁగనే తోఁకలుముడిచికొని కాళ్లునాకవచ్చిరి. ఇట్లు చిల్లర వ్యాపారమంతయుఁ దనదైనపిదప గొప్పవ్యవహారికులను నదే రీతి నణఁగద్రొక్కి ప్రపంచమున నించుమించు నాలవపాలు వ్యాపారమునకుం జక్రవర్తియై యెదుటివారులేక పోటీలను భయము కలలోనైనఁ గానక, తనసరకులు బర్మా, ఇండియా, ఇత్యాదులుగూ తూర్పుదేశముల మీదను విజృంభింప నిర్వక్ర .

ముగ కిరోసెకనూనె సార్వభౌమత్వము నందియున్నాడు. స్పర్ధ స్పర్ధచే నెగురఁగొట్టబడినందుల కిట్టితార్కాణము లెన్నేనిఁగలవు. రాకిపెల్లరుగారింగూర్చి యొకమంచి మాటఁజెప్పకపోవుట యన్యాయము. ఏదన, ధనలుబ్ధుడై యితఁడిట్టికార్యములాచరించె ననుట సత్యమునకుఁజాల దూరము!

మఱొందువలన ననినః రాజసభావముచే. ఈవ్యాపార ప్రపంచమునం దనకు మించినవారును నములును నుండఁగూడదని వారికి తూత్రము. తన ప్రసాదంబునంగాని లోకమ్మునఁ జీకటి విటియఁగూడనిదై యుండవలయునను మహాభిమాన శోభితుఁడు. ఇహలోక చంద్రముడను బిరుదునాసించినాఁడో, లేక జనులందఱుఁ దన్నుదలంచి సాయంకాలమున „దీపంజ్యోతిః పరంబ్రహ్మ కిరోసెకనూనె మండితమ్,, అని యెల్లరు తన్ను దేశించి సంధ్యావందనముం జేయవలయునని తాత్పర్యమో! ఏదై ననేమి? రాజసలాభముగాని తామసలోభముగాదు. తానుకొట్లకొలంది నార్జించినాఁడు. ఆర్జనకు ననుగుణములైన దాన ధర్మములను పాత్రములనెఱింగి యథేష్టముగ లోకంబు వితాకు వడు వడువునఁ జేసినాఁడు. చేయుచున్నాఁడు. చేయునున్నాఁడు!! „చిక్కాగో“ మహానగరమున సర్వకళాశాలకు నితఁడిచ్చినది సుమారు ఏడుకొట్లు! చీనాదేశమున విద్యాభివృద్ధికై యిచ్చినది యఱిగోటి. „నీగ్రోలు“ అనఁబడుచు, మాలమాదిగలట్లు నికృష్టులుగఁజూడఁబడి యమెరికావారిచే హింసింపఁబడు ననా

థుల నుద్ధరించుటకు నిచ్చినది యొకకోటి. ఇట్లు జాతిమతాది భేదములులేక దిక్కులుపిక్కటిల్లజేయు దానకళలచేయశో భరితుడైనవానిని లోభియనుట తక్కువ పలుకుగాదా? పూర్వము మనరాజులు దిగ్విజయముజేసినట్లు తానును వ్యవహార విషయమైన దిగ్విజయము నొనరించి పట్టభద్రుడైనాడు!

అమెరికా, జర్మనీ, దేశములలో స్పర్ధయమితమగుటచే బాధితులైన వ్యవహారకర్తలు పరస్పరము కలసియుండినమేలని యిపుడు మహాసంఘములుగా నేర్పడి వైరములేనివృత్తుల జరుపుటకు మొదలిడినారు. కర్మకరులును మేరలేనిమాత్సర్యము వినాశహేతువని శ్రేణులుగాఁ గూడుచున్నారు. వర్తమానమున నెల్లెడలఁజూచినను జనులు తమకుందాము మాత్రముగ నెల్లరతోనెదిరి యప్పళించుటమాని, సంఘములుగఁజేరి వ్యూహములు వ్యూహముల, సైన్యములు సైన్యముల రీతి ప్రతిఘటించెదరు. ప్రతివ్యవహారములోను యజమాన సంఘములు భృత్యసంఘములు దినదినమును బయలుదేరుచున్నవి. దేశదేశములనుండు కర్మకరులు ఒండొరులతోను, యజమానులు తమలోఁదామును మిత్రత్వము నెఱపుచు నార్థికకలహములఁ దోడు పడుటయుంగలదు.

పైవాక్యమునకువ్యాఖ్యానము లేనిది యర్థముస్ఫుటంబుగాదు. వృత్తులపరిణామముంగూర్చి వ్రాయు సమయంబున నొకభిషము యొక్క ముఖ్యతను దగినట్లు విశదపఱుపలేదు.

పదన, గ్రామ్యశ్రేణిపద్ధతులలో కూలివారే యువకరణములు మొదలుగ మూలధనములనుగలవారుగానుండిరి. అస్వచ్ఛందములైన నివేశనావేశనవృత్తులలో దొలుతఁ గూలివారికి మూలధనసంపత్తి లేకయుంట తటస్థించును. వ్యవహారముల్కు నెగడి నివ్వటిల్లంజొచ్చిన యంత్రాదిసాధన నిచయంబులకు మూలార్థమతిశయముగ వలయుఁగాన కర్మకరులుయజమానులై సొంతముగఁ గళల నిర్వర్తింపఁజూచుట యరిదితలంపు. పూర్వమున, నేడు కూలివాఁడుగా నున్నవాఁడు రేపుసొంతగాఁడు గావచ్చును. అధునికమున నియ్యది కష్టతరసాధ్యముగాని యలఁతులనిదీఱునదిగాదు. కావున శ్రమకరులనువారు ప్రత్యేకపుఁ బెగవార్తై యెంత తపస్సుచేసినను యజమాన పదవినందుట దుర్ఘటంబుగావున వారితోఁగలయిక లేనివార్తై యుండవలసి వచ్చె. ఇందుచే వ్యవహారచక్రమంతయు కర్మభర్తలు, కర్మకర్తలునని రెండుతెగలుగ భిన్నమై సంఘముయొక్క యన్యోన్యతకు భంగ కరమో యనునట్లున్నది. ఈ యంశమునకే కొందఱు “శ్రమమూలధనముల వియోగం” బని పేరిడిరి.

చూడుడు! శ్రమకు మూలధనమునకుంగల సంబంధములు. రెండునుంగలసినఁగాని యుత్పత్తియు నార్జనమును లేక. రెండును గృశించి కీర్తిశ్రేషములొను. ఉత్పత్తియం దేకీభవించినను ఫలము విభజించుకార్యమున వివి పరస్పర విరుద్ధములు. శ్రమకెక్కువభాగముజేరిన మూలధనముకుఁ జేరునది తక్కువ.

పుంజీదారు లెక్కువ కొట్టివేసిరేని కర్మకరులకు షిగులునది కొంచెము. నీకువచ్చిన నాకు లేదు; నాకువచ్చిన నీకు లేదు, అను సమాచారముగా నున్నది. ఇట్లు తొలుత వియోగమును, వియోగంబు, కానుగాను మైరమును ప్రాప్తించి కర్మభర్తలకుఁ గర్మకర్తలకును బ్రబలకలహములు వుట్టుకారణంబాయె. ఇది యు స్పష్టమైన కొఱిగొమియే యనుట తేటతెల్లంబు.

ఈ యార్థిక యుద్ధమునఁజేలినవారు కొందఱు. మునిఁ గినవారు పెక్కుఱు. పుంజీదారులు కొల్లగొట్టువారు. శ్రమ కరులు కొల్లపోవువారు. అధిపతులూ స్తిగలవారుగాన బలాధ్యులు. రథికులవంటివారు. భృత్యులు పాదచారులైన కాల్బలములు. ఇదివఱిగో రథికుల తీవ్రత యాపరానిదైయుండెను. ఇప్పుడన్న నో కాలము, వైవమును బక్షముల మాఱుచున్నవి కాఁబోలు! పనివారు దృఢవ్యూహములంబన్ని నవారగుట మేలు చేయిగానిగకను రాకున్నను సరిసమానముగ నిలిచి వ్యాపార సమరంబున నవికలస్వగుతులై యున్నవారు.

జేశ భేదముల నైసఁ బాటింపక శ్వేతఖండ నివాసు తెల్లరు, ఈ సంఘముల స్వస్వలాభముంగోరి చేరి యుండుటంబట్టి యొక జేశమున జగడమారంభమైన నది యన్యజేశమునకువ్యాపించు టయుం గలదు. ఈవిషయము నెదుటవచ్చి నిలిచినట్లు విశదం బొనర్ప గతసంవత్సరమున* నడిచిన యొకటిరెండు భీకరాఘాతముల వర్ణించెదము వినుఁడు.

* అనగా 1911-వ సంవత్సరమున ననుట!

ఓడల కంపెనీలవారికిని, సామానుల నెత్తుట, దింపుట, ఇత్యాదికర్మలనుజేయు సేవకులకును జీతముగఁగఱచిన రాయ బారములుజటిగి, యివి తుదఁదాకనందునఁ గర్మకరులు పనికి రామని సమయముజేసి నిలిచిపోయిరి. అందుచే నోడలప్రయాణము క్రమముదప్పినందున సొంతగాండ్లకు నగణ్యమైన నష్టము వచ్చినది. పనివాండ్లకును గూలిరాదయ్యె. ఇట్లీరుపక్షముల వారును గష్టములకుంబాత్రులయ్యును బంతమువదలుటెట్లని సమాధానము నాశ్రయింప నెవరును రారైరి. సేవకులకండ్రొవ్వు నీఱుచేయవలయునని యజమానులు విశేషించి భరణ మిచ్చెదమని యాశఁజూపి యీపనులకు నితరుల నాశాపాశ ముచే నీడ్వసాగిరి. బీద లసంఖ్యులుగాన నందఱనుక కట్టుగా గుంపుజేర్చుట కెవరికి శక్యము? నౌకలందుండు నౌకరులబృందములంగూడని పెఱనౌకరులు వీరికిఁగ్రాహ భ్రష్టత్వమాపాదించి సంపాదితమను తమకమ్మున తండ్రోపతండమ్ములుగ రాఁదొడంగుడు, గుంపుగా నవఘళించి యుండిన ప్రాతసేవకులు వారిపై దండెత్తి తాలురువ్వి బాహుయుద్ధముంజేయఁ జొరఁబడుతఱికి పోలీసువారు మధ్యస్థులుగ రావలసినచ్చెను. న్యాయాన్యాయములెట్లున్నను దొమ్మిదేగి జను లొక రొకరిపై కయ్యమునకు నాయితంబైన గలబ లేకుండఁజేసి రక్షణకార్యంబు నెఱవేర్చుట రాజ్యాంగమువారి ముఖ్యకర్తవ్యముగదా! ఇట్లెన్నియడ్డంకులు వచ్చినను వెనుదీయక యాకర్మకరులు

జర్మనీ, హాలేండు, ఫ్రాన్స్ దేశములలోని సహకర్మకరులం దనుకు సహాయముగా నలసినదని కోరగా వారు తమతమదేశ ములలో దామును బనులకుఁబోవుటఁజాలించిరి. ఓడలకు నిండ్లాండులొనేకాదు, ఇతరదేశములందును బ్రయాణసన్నా హము కష్టసాధ్యమగుఁడు, యజమానులు కొంతవఱకుం బరి శ్రాంతతఁజూత్తులైరి. పనివారును సంధికి సిద్ధముగా నున్నందున నెవరికిని ముఖము చిన్నపోఁగూడదని గవర్నమెంటువారు తామే మధ్యస్థులుగనిలిచి తీర్పుచేసెదమని రాగా నారిపంచా యతీ తనమునకు నిరుదిక్కులవారు నంగీకరించిరి. మొత్తము మీఁద జయమేరికన్న శిల్పినంఘమునకే. సంబళము హెచ్చింపఁ బడెను. భృత్యులు మఱలఁబనులం బ్రవేశించి మునుపటి యట్ల జాగరూకతతో మెలంగుచున్నారు. ఐరోపీయనులలో నుండు మొకదివ్యగుణ మిందు సువ్యక్తంబయ్యె. ఎంతపోరినను పోగునొలించినతోడనే కల్మషములేని హృదయముతో నొడం బడిక ప్రకారము ప్రకరణశుద్ధిగ వర్తింతురు! “పనియ్యాన్యాడు వడలుదుము” అని కొన్ని గోజులకు మున్నే యజమానులకువిన్న వించి యానాటివఱకును నేయసమ్మతమును లేనియట్లు మెలఁ కునతోనర్పించి సమయమాగతమగుడు విసర్జించి వెడలుదురు. యజమానులును పనివారిట్లనిలేయని నీచపుంబగఁదాల్పక వేత నములు, కాలముమొదలగునవి చల్లని మనసులతో నిర్భేద ముగ విధింతురు. పెనఁకువలన్నియుఁ దీతిన పదంపడి ప్రణయ

కలహానంతరము నాయికానాయకులట్లు పరస్పరానురాగపూరితమై పాతుదాల్తురు. „నాలుక బెల్లము, ఎఱుదక పైర” యను కపటము, కుటిలస్వభావము, వీనిపొంతకు రాజనగుణులెన్నంటి కింబోరు. నక్కవినయములు చూపుచు, స్తోత్రములు పఠింపుచు సత్త్వగుణగరిష్ఠులమని చరింపుచున్నవారిలో నుండునంత గూఢభావము, కౌటిల్యము, ముచ్చందనము, నమ్మికద్రోహము, ఇత్యాది దుర్గుణములు క్షుత్రియతేజంబుండు వారియెడఁ ద్రవ్వి చూచినను దొరకదు. మనదేశమున రజోగుణము ద్వితీయమన్నందుననే మోసములుమెండయ్యె. అయ్యది యద్వితీయమును, అత్యంత సేవ్యమును, అనుట చరిత్రశోధనముంజేసిన వారికెల్లరకుం దెల్లంబ. అదియట్లుండె.

ఇంగ్లాండులో రైల్వేనౌకరులందఱు జీతములు జూచి చేయవలయునని ప్రార్థించి, తమప్రార్థనకు సరియైన యుత్తరముం బడయనివారై, కొన్ని నెలలక్రిందట* పనిచాలించిరి. ఇట్లు పనిచాలించుటకు, కర్మోపసంహారమనిపేరు. అసాధ్యమైన వాణిజ్యమే బ్రతుకుఁగాఁగల రాజ్యములలో రాకపోకలు నిలిచిన గతియెట్లు? కొన్ని పట్టణములలో నొక వారమునకన్న నెక్కువభుక్తి పదార్థములుండుట యనంభవము. సెలవగుకొలఁది వారు నస్తుత్రుల రప్పించుకొనువారు. ఇట్టివారికి రైలుబండ్ల పోకలు నిలిచిన నాహారమెట్లు? పొగబండ్లు నిలుచుట, యవిరళములైన సేనావళులచే ముట్టడివేయఁబడుట, ఇవి రెండును సమా

నోత్పాతములు. ఏమి చెప్పవచ్చును శి దేశమంతయు తీర్చవడి
 కంపితహృదయమై దిక్కుదెలియనిదయ్యె! రైల్వే కలిపెనీ
 వారికి గంటిగంటకు లక్షలకొలది నష్టము! పనివాండ్రకు
 గడువుత్రమి సాగకుండుట. ఇట్లు మహాత్తోభంబై యిరు
 దిక్కులఁ గ్రుక్కదిరుగనంత యిక్కట్టులైనను వెన్నిచ్చి పాటు
 టకన్న చచ్చుటమేని పట్టుగ నిలిచియుండిరి. అంత నితరులచే
 బండ్లదోలించఁజూచిన వీరికిని పూర్వభృత్యులకును ఘోరమైన
 ప్థోరుజరిగినందున రక్షకభటపైన్య మడ్డుపడవలసె. “పొట్టేళ్ల
 యుద్ధములో నక్కతగులుకొని చచ్చినట్లు” ప్రజకు సరఫరాలు
 రానందున బహుప్రయాసయాయె. అట్టి యుపద్రవము మాన్పఁ
 జూడక రాజ్యాంగము వా రూరకుండుట తగునా? గవర్న
 మెంటువారు ప్రజాసంరక్షణ పోషణమ్ము లనివార్యధర్మంబు
 లని పైనికులంబంపి బండ్లసాగజేయఁగా, పనివారు పూర్వ
 మట్లు రవడిచి మరమ్మనకు వచ్చినందున పైనికులు తుపాకు
 లంగొల్పి యనేకులకు గాయములను మరణములను స్థమకూ
 గ్చిరి. మతీయు మడియకర్మకరులును తమవారేగాన, గవర్న
 మెంటువారిట్టి ఘోరకార్యమ్ములు దేశమునకే విపత్తుఁదెచ్చు
 నని దయాద్రిహృదయమై యిరుకట్టులు నెప్పుకొనఁదగిన
 మధ్యస్థసంఘము నిర్మించి, యప్పటికి భండనము చాలించునట్లు
 చేసి బద్ధసఖ్యత యొడఁగూర్చు విరవుల నరయుడని పంచా
 యతీదార్ల నియోగించి యప్పటికి శాంతినుద్ధరించిరి. ఈ

పంచాయతీలోని సభ్యులెవరనఁగా గవర్నమెంటు తరపువారు
కొండలు, రైల్వేకంపెనీపక్షము వాఁడొక్కఁడు. సేవకుల
ప్రతినిధియొక్కఁడు. చూచితేరా సేవకులు యజమానులతో
నుద్దియై చెలంగిరనుటకు నిదర్శనములు !

పిచ్చుటఁ గతిపయవాసరమ్ములలోన రైల్వేకంపెనీవారు
తమ యావద్భృత్యమండలమునకు నూటికింతయని వేతనముల
నధికముచేసి, వారి సమ్మతితో ప్రయాణశుల్కముల (అనఁగా
టిక్కెట్లవెలలను) నెక్కువచేసి నష్టముం బూరించుకొనిరి.
వారికేమో సంధియు సుఖము నబ్బెఁగాని యాసెలవంతయుఁ
బ్రయాణికుల తలమీఁదఁబడి జనసామాన్యముచే శ్రమ మూల
ధనముల పరిణయమున కియ్యఁబడు శుల్కమో యనునట్టి
దాయె !

విభజనార్థమైన జగడములు, వానిని నివారించుటకై
సృజింపఁబడిన మధ్యస్థసభలు, వీనింగూర్చి చర్చించుటకిది తావు
గాదు. విభజనకాండమందునకుఁ దగినది. ప్రకృతమున, శార
యిత్ర, కర్తృ, భోక్తృ, సంఘమ్ములకు ఫలవిభాగంబున
శత్రుత్వముండుట స్పష్టము. వీరికి శాశ్వతసంశ్రయం బుత్పా
దింప నెట్టినియమముల నెవ్వరాదేశింప వలయుననుట యీ
కాలమ్మున నుద్దండమైన ప్రశ్న. ఇయ్యది యనుభవముచేఁ
గాలక్రమమ్మున గోచరించు నర్థమ్ముగాని యోగదృష్టి మొదలగు
టక్కులకు గ్రాహ్యంబుగాదు.

ఇనన్నియుఁజూచి కొందఱు జనసామాన్యమునందను
కంపాసహితులై సమాత్సర్యపద్ధతి క్రూరంబని గర్హించెదరు.
వీరిమాట నిజమని నమ్మితిమేని, స్పర్ధయన వేతేమియుఁగాదు,
ముక్కలుమ్మోవ్వీసముమంది నోరుగొట్టి వీసముమందికి వేయు
నాచారమునకు మర్యాదకు నై యీబడిన నామధేయము.

స్పర్ధ తగదనుటతోఁ గొందఱు తృప్తింజెందుదురు. మఱి
కొందఱు అంతటఁబోక, స్పర్ధను రద్దుజేసి యనిరుద్ధరీతి వ్యవహార
ములఁబొలిచుట మేలనియు ముట్టనాడెదరు. వీరివాదముల
మున్నే వెల్లడించియైనది. ఇంగుల కు తరపక్షము లేకపోలేదు.
అయ్యది విస్తారసముచ్చయ* వ్యవహారప్రకరణములకుం జేరి
నదిగాన నిటఁబొందింప నవకాశము లేకున్నను, ఒక్కమాటైనఁ
జెప్పక విడువరాదు.

ఏకతంత్రవ్యవహార ప్రవర్తనప్రయోజనములెవ్వి? :—
సమాత్సర్యంబునకన్న నయమైనట్టివియు స్థిరమైనట్టివియు నగు
వెలల నిలుకడఁజేయంగల సమర్థత మొదలగునవి. ఈ సమర్థత
యున్నదనుట నిజమేగాని యధిపులైన వారాసమర్థత ప్రకా
రము వర్తింతురనుట యేమి నిజము? పోటీలవలని భయము
లేదుగాన సచ్చవచ్చిన వెలలనేల నిలువఁబెట్టి తీయఁగూడదు?
ఉత్పత్తివ్యయము లేకునుగనిరికదా! ఒప్పుకొంటిమి. వ్యయము
లేనిదై న క్రయమును జేలిక కావచ్చును. అవునుగాని “కా

* సముచ్చయ = పరిస్పృగపద్ధతి నవలంబించిన.

వచ్చును” అనుసంభావనమునకు “అగును” అని స్థిరీకరణ మర్థమని యేమూఁడు సేయఁగలఁడు? ఆవశ్యకవస్తువులెంత వెల పొడుగైనను మానముపోయినఁ బోనిమ్మని జనులు బడయంజూచుట స్వాభావికము. ఇట్టివానికెల్ల నెవరినైన నొకరిని సర్వాధికారింజేసితిమేని, ఉత్పత్తియెంతవిరివిగ సరసముగ జరిగినేనియు ప్రజకు సుభిక్షము గలుగునని యభయహస్తమీయ్య నెట్లుసాధ్యము? ఒకవేళ ‘రాకిపెల్లరు’ ‘కార్నెగీ’ ‘మార్గన్’ మొదలగు వర్తమానధనేశులంబోలి యశాదార్యబుద్ధిగలవాఁడై యుండెఁబో, భోజనము మిగుల పనందుగా జరిగినను, అయ్యది భిక్షాన్నప్రాయమేగదా! మనకు సర్వవిధముల నతీతఁడైన వాని నాశ్రయించి జీవించుట కన్న మరణము మేలు. ఇంచు మించు సరిసములై వారికి మనము, మనకు వారును నూతగా నున్న నది జీవనముగాని తక్కినది దాసత్వము. మేలకై యెవఁడైన మేకవలె వెంబడించి యుండుట కొడంబడునా? కావున రాజ్యాంగవిషయములందుంబలె వ్యాపారములందును అనర్గళ ప్రభుత్వము ప్రాణమానంబులకు భయావహము.

చూడుఁడు! దుష్పరిపాలనము ముత్తైఱంగు. బహురాజకము, అరాజకము, ఏకరాజకము, అని. అరాజకమనగా నేలిక యెవ్వఁడును లేకపోవుట. అయ్యదియెంతఁబెద్దదని మనసారి కనుభవవేద్యము గాకున్నను, మనపూర్వులు గుడిచిన గోడు గాన నందఱకును విశ్రుతముగానున్నది. నేటికిని బట్టణములకుఁ

గడు దవ్వులనుండు పల్లెలలో దుర్జనులు స్వేచ్ఛగా బీదవారల
 బీడించుచుంటంజూడ బ్రిటిష్ వారికిఁ బూర్వము వీరెంతి కావ
 రించియుండుగో యని యూహింప కుండుటకుఁగాదు. అరా
 జకమును బహురాజకమును నన్నదమ్ములనంటివి. ప్రాయశః
 తుల్యములే. ఎట్లన ప్రభుత్వము లేనిచో నెల్లరు ప్రభువులేగదా!
 బహురాజకమునకు దృష్టాంతము పురాణ హిందూదేశము.
 జమీన్ దార్లు, పాళెగాండు చాలరని పట్టభద్రులయిన మహా
 రాజులు వందలకొలది బయలుదేటి గోగ్రహణము, (పశువుల
 హింసించుట) ఇత్యాది నాశనములు వీరకర్మములని యెంచు
 నంత హీనులై ధర్మదేవతను దిక్కులు తెలియక సామ్యసిల్లు
 నట్లు తఱిమి దీనం గావించిరి. ఏకరాజకమనఁగా నడ్డములేని
 ప్రభుత్వము. ప్రజలచేతను నితరవిధంబులను మేర మితము,
 అనుమాటలు లేక సర్వస్వతంత్రముగాఁ బరిపాలించుట. ఇందు
 నకు దృష్టాంతములు పూర్వమందేగాదు, ఇప్పుడును నీదేశము
 నేలు ఘనులు. హైదరాబాద్, మైసూరు, బగోడా, ఇత్యాది
 సంస్థానాధిపతులును బ్రిటిష్ గవర్నెంటువారును, ఈదేశముల
 లోని ప్రజలకేమాత్రము నుత్తరవాదులుకారు. వారిదయ
 యే మనకుగతిగాని మనశక్తి జమాఖర్చులేనియంకె. అనఁగా
 నిండునున్నయనుట! ఈపరిపాలనము సత్ఫలాతిశయ ప్రతిపా
 దకమే. శ్రేయోదాయకమే. అయినను, ఏకతంత్రతకన్న జను
 లకు స్వతంత్రతయుండి, ప్రభువులు ప్రజాప్రతినిధులును సమా
 ధికార సంపన్నులై, పరస్పర సమ్మతిమై బరిపాలన కార్యము

నిర్వర్తితురయేని యంతకన్న మించిన భాగ్యము వేటొందు
గలదా! భూలోకమున మితము లేనిది మంచియుఁ జెడ్డయగును.
వానమంచిది. అతివృష్టి యీతిబాధ. నదీప్రవాహమున కొడ్డులు
లేకున్న వెల్లువలుపాటి పంటలం బెంటలఁ జేయును. సము
ద్రము సపారంబొటఁగాదె మనము సజీవులమైయుండుట? కా
వున ననర్గళములన్నియు నవిశ్వసనీయములు. మేరలేని స్పర్ధ
అడ్డులేని యాధిపత్యము, రెండును క్షయకారకములే. ఆరీతి నే
ఆధిపత్యమును స్పర్ధయును, ఏమాత్రమును గురిగింజయంతయైన
లేకున్న క్షేమంబనుటయుఁ దెలివికిఁ దక్కువయైనమాట. విం
దులో రసములట్లు క్రమమువిడువని మిశ్రత నీరెంటికిం గలుగఁ
జేయఁజూచుట సర్వజనాదరణీయము.

కొందఱేకచ్ఛత్రత యుత్పత్తికిని, వైరప్రభావంబు విభ
జనమునకు ననుకూలించునవియని సెలవిచ్చిరి. ఇదియుఁ దప్పే.
స్పర్ధచిక్కి బిక్కిరించెడు నీ దేశమున దారిద్ర్యవిభజనమున్నదే.
కాని యర్థవిభజనము మఱుంగుఁజేరినది. స్పర్ధలేనిది, ఉత్ప
త్తియుఁ జీఁగించుననుటకు మనమే సనాతన నిదర్శనము. మన
దేశములో నాచారములకుఁ జెల్లినట్లు, ఏ ప్రభుత్వమునకు నధి
కారముచెల్లఁబోదు. దానిచే మనము గట్టికొన్నమూటలెవ్వి,
మూర్ఖతఁదప్ప? మఱియు నిర్మాతస్పర్ధమున నుత్పత్తి మేలుగా
వచ్చుననుట తగు నైనను మేలగుననుట యసంబద్ధసిద్ధాంతము.
ఎట్లన, పోకిరివచ్చువారు లేరుగదా యని కొన్నాళ్లకు వస్తు
వులగుణమును, రాశిని, పాజేల చేయఁగూడదు? నష్టమువచ్చు
నను భీతిలేనిచోఁ గష్టమెవ్వఁడుపడును? మనదేశములో లాభ

మును నష్టమును తఱచులేని పద్ధతీయుండుటచేత స్నిహాదేవి యిది యనుకులదేశమని యెన్నఁడో వచ్చిచేరినది. ఇక నష్టము లేమియగాదు, ఖండితముగా లాభము వచ్చునను నిర్ధారణము కుదీరిన నశ్రద్ధకు సంతముండునా! నిర్వైరత నిర్వీర్యత. ఈవిషయములు ప్రకరణాంతరములకుం జెందినవయ్యుఁ గ్రిందఁజూపఁబోవు సంగతులు చక్కఁగా స్ఫురించుటకై తెలుప వలసెను.

పై చర్చవలనఁ జేలినసంగతియేమి? స్పర్ధకు మితమే ర్పఱకుట యత్యావశ్యకమనుట. ఆర్థికస్వతంత్రతకు—అనఁగాఁ బ్రతివాఁడును దానుగోరిన ట్లుపార్జనాది కృత్యంబులకుం బర సహాయములేక తొడంగుట—నెల్ల లేర్పఱచినంగాని దానిచే సమగ్ర సమర్థత సిద్ధింపదు.

మనవారు కొందఱిమాట వినినదే నవ్వనాఁపలేక “అయ్యో! నవనాగరకుఁడా! మనదేశములో నార్థికస్వతంత్రత—ఇది యొక్కటేనా? ఏ స్వతంత్రతయులేక క్రమము దప్ప కున్నాము. మమ్ము జడులని దూషించితివి. పశ్చిమదేశమువా రెంఱో స్వేచ్ఛగా స్పర్ధింతురు. అదియుఁ గూడదంటివి. ఒక్క కూడదను మాటయేనా? ఏదైన నొకరీతి బంధనము లేర్పఱచ వలెనంటివి! కాలక్రమేణ అనుభవ నిర్మితములైన బంధనములు ప్రచారమునకుఁ దేబడుననియుఁ జెప్పితివి! దీనికేమి యర్థము? ఐదోపావారును మనవలె నస్వాతంత్ర్యము నారాధింపఁ బ్రారంభించిరనుట గాదా? కావుననే హిందూపద్ధతులెంత ముడుసలితనము వహించినవ్రా యంతనుందరములని

నీనోటముగియే నచ్చెగదా! మనవి యపొరుషేయశాస్త్రము
లనుటకు వేఱుప్రమాణము లేల? నీ పొరుషము తెల్లవాణినది,
తెలిసెనా!” అని మందలింప వచ్చునుగాన వారికి వినయ
ముతో సమాధానము నివేదించెదము.

చెట్టు పోతరించిపెరిగి యాకులు పూవులు మాత్రము
బయటఁ బెట్టుచుఁ గావునియ్యదేని దానికొవ్వు నడంచుటకు
వేరులు కత్తిరించుటయను దోహదముండేతురనుట ప్రసిద్ధమే
గదా! అదిగాంచి “యెంతమంచి రెడ్డియైనను ఉస్తికాయంత
వెట్టి లేకపోదు” అను సామెతను నిలుపఁబుట్టిన వాఁడొకఁడు
తనతోఁటలోఁ జిగురించుటకుంజాలక కృశీభూతమైన చెట్టును
జూచి ఆదోహద మిందునుం బ్రవర్తించునని వేరులు గోసివేసిన
నాచెట్టు మఱునాఁడే యెండి వంటకట్టలకుం బనికివచ్చును.
అట్లే, అమితస్పర్ధచే నాక్రోశించువారు మాకు క్రమములు వల
యునన్న, అమితక్రమములచే నాక్రోశించువారు—ఆక్రోశిం
చువారా! ఆక్రోశించుటకుం దెలియనిమూఢులు—మాకు
స్వతంత్రతాస్పర్ధలు వలదనుట జ్ఞానబాహిగము.

మఱియుఁ గ్రమము లనుటచేతనే అన్ని క్రమములును
నేకమగునా? ఐరోపా వా రాచారబద్ధులుగా నుండుట మేలని
యెదరని వినంబడినతోడనే మనుస్మృతి నెగుమఱిజేయుట
యేల? వారాసించు నిబంధనలకు మనవృరాకృత సమయాచార
ములకును “అమృతము” “విషము” అను పదంబులు రెం
డును నీటినిబోధించినను నయ్యవి యెట్లు సమములుగాఁబ్రొ,
అట్లే వాసి యిసుమంతయును లేదు. ఎట్లన :—

పాశ్చాత్యుల ప్రయత్నము

(౧) ఉద్దేశము. సంఘము యొక్క ప్రతియంగము యొక్కయునును దేజంబును. అనేగా జనసామాన్యముయొక్క యభ్యుదయము.

హిందువుల దుస్థితి

హిందువుల యపారమే యాచారములు “కాకులను గొట్టి గ్రద్దలకు వేసె” నన్నట్లు ప్రజలందఱంబీడించి యల్పసంఖ్యలైన శ్రేష్ఠకుటులకు ననువుగా సర్వము సేకూర్చుట. కొన్ని యంగములకై శరీరమును బాదుఁజేసినట్లు.

(౨) ఉద్దేశము నెఱవేర్చు మార్గము

కర్తృకరణ సంఘంబులు ప్రజాప్రతినిధులు గలిసి యొచించి వ్యవస్థల విధించుట. అనఁగా సమష్టిరాజకముద్వారాయని భావము. సమష్టిరాజకమన సర్వజనులు గలిసి ప్రతినిధులచే నడుపు పాలనము.

చెదలుతిని మిగిలిన తాటాకులకట్టలతో నెత్తిమీఁదమోదుట. అనఁగా ప్రాచీనుల వాక్యములని యెన్నఁబడువానిలో నాచారములకు న్నాధారముగా వ్యాఖ్యానము చేయ శక్యమైనవానిని మాత్రము ప్రమాణములని యాదరించుట. ఈ రాజకమున కేమి పేరు పెట్టదము! పితృరాజకమని యాతాటాకులరాజకమనియా? భూతరాజక మనియా?

కాలానుగుణముగ మార్పు
లం జెరిగఁజేయుట.

సనాతనము లని శాశ్వత
ధర్మంబులని మార్పులే లేక
నిలువఁజూచుట.

(3)స్వతంత్రత. స్వతంత్రత
లోని యమితమును మాత్ర
మాపఁజూతురుగాని బాత్తిగాఁ
దీసివేయఁ గంకణముఁ గట్టు
కొన్నవారెవరును లేరు.

స్వతంత్రత ఏకతంత్రత, ఇ
త్యాదులగు నేవ ర్తమాన తం
త్రంబులును వీరికి సరిపడవు.
వీరిమతము భూత తంత్రము.
అనఁగా గతకాలముచే బామ్మ
లవలె నాడింపఁబడుట.

జాగ్రత్త :—యూరోపియను లీక్రమము స్థాపించుమార్గము
నింకను నన్వేషించుచున్నారు. మననియముములట్లు
వారిలో నది యాగతమైన విశేషంబుగాదు. ఉద్దేశ
మున్నదిగాని విధానములు పరిశోధనపాత్రములు.
స్థిరీకృతములుగావు.

కావున మనుస్మృతికై యూరోపియనులు వాసిపోవు
చున్నారనుట మూఢభావమేగాని ప్రౌఢభావముగాదు. నామ
సాదృశ్యముచేవస్తుసాదృశ్యముననుమానించుటవివేకదూరము

సభాధనిర్బాధ స్పర్ధలు మిళితములైయుండుట యసా
ధ్యముగాదనుట కొకనిదర్శనము. వైరముండుటచే నొకరిని
మీఱవలయునని యొకరు నూతనపరిశోధనలంజేసి నవీన యంత్ర
సృష్టిఁజేయ నుద్యమింతురు. యంత్రసృష్టికిని గాలముగావ
లయు. సెలవుఁ జేయవలయు. ఎన్నియో పరీక్షలంజేయవలయు.

పీనిలో ననేకములు కాయలుగావచ్చును. పండొనడి యొక్కటి మాత్రము. ఇట్లు బహుశ్రమవ్యయములతో గనిపెట్టిబడిన యంత్రమును, ఇతరులును స్థాపించు హక్కుగలవారై యున్న యెడల నిర్మాణకారునకు లాభము లేక పోవును. వైరులును తుల్యసామర్థ్యలై పోటీచేతురు. కావున గవర్నమెంటు వారొక శాసనముఁ జేసియన్నారు. ఏదన, ముందెవ్వరు నెఱుంగని యంత్రముల నెవఁడైనఁ గ్రొత్తగఁగల్పించిన, ఇరువదియో ముప్పదియో నియమిత సంవత్సరములు వాఁడు దక్క నితఁ గులు దానిని పరిగ్రహించి యుపయోగింపఁగూడదని. అట్లుప యోగింపఁగోరిన, వానికి బాడుగనిచ్చి యజమానతఁబడయ వచ్చును. కొన్ని వత్సరములకేయని పరిమితఁబెట్టినందులకుఁ గారణమేమినున. ఒకటి. తనవెనుక నచ్చువారికి దాని సొంతము నేల యియ్యవలయును? తండ్రి దత్తతఁజూపినఁ బుత్రుల కది సమన్వీంపనేల? కావున నొక జీవితకాలమంతయు సర్వాధికార నరమునంగినంజాలు, రెండవది. సమయానంతరమున హక్కులు వికలమునొననిన నంతలోన నింకను విశేషించిన గురునిర్మాణములం బొందింపఁజూతురు. అందుచే దేశమునకు వృద్ధి యతిశయిల్లును. మూడవది. ప్రజలశక్తియుక్తులపై సంఘమునకు బాధ్యతలేదా? మనయుద్యోగములన్నియు తుదకు దేశసంఘముం జేరిన నెల్లరకు శుభమె. చూడుడు! మాత్ర ర్యము, నిర్మాతృర్యముగ ఫలము ననుభవించుట, ఈరెంటిని

బదిలపటిచినంగాని నూతనస్పృష్టలకుం బ్రోత్సాహముండదు. సాహసము, రక్షణము, ఇవిరేండును ఉత్పత్తికి మూలములు. గడించినవి తన్నే చెందునని నిశ్చయము లేకున్న వస్తుసంపాదనముతోఁ బనియేమి? ఇక సాహసము సున్నయైన సంపాదన ముండదుగాన రక్షణమెందుకొరకు? ఈ గుణములకుండు పోలిక కంటికి దీపమునకు నుండునట్టిది. గ్రుడ్డివానికి దీపమనా వశ్యకము. దీపములేకున్న కండ్లుండియుఁ జూపుండదు.

నూతనకల్పనలయందలి బాధ్యతకు, “పేటెంటు” హక్కులనిపేరు. పేటెంటులంగూర్చిన చట్టదిట్టములు మన జేతముతోఁ దగినవిగానుండనందున నవ్యపరిశోధనలకుం బరీక్షలకుం బాధకములు. సాహసము, ఉత్పత్తియుఁ జేదవడియుండుట కిదియు నొక కారణము. త్వరలోనే సర్కారువారు వీనిని సంస్కరించి సర్వసమ్మతముం జేయఁజూతురనుటకు సూచనలు లేకపోలేదు.

పూర్వము చెప్పినమాట మీకు జ్ఞప్తికివచ్చినదో లేదో కాని యెత్తిచెప్పెదగమనింపుడు! ఆధునికమున నైకోపాది నాగరక ఖండములలోనుండు నాగ్నికయుగంబు నిరామయంబు గాదనియు పరిశీర్ణక హేతుగర్భితమనియు వక్కాణించియుంటిమి గదా! ఆవిషయమిప్పుడు విశదంబాయఁగాఁబోలు! అనిరుద్ధ స్పర్ధ నవరుద్ధగఁజేయు కార్యము మనకన్నులయెదురనే కొనసాగింపఁబడుచున్నది. స్పర్ధ యమితమాటచే పరిమితంబగుటకుఁ దానే సాధనంబగుటయు, శిల్పశ్రేణులు, యజమాన సమూహంబు

లు, సర్కారువారియాజ్ఞ, ఇత్యాదులచే గ్రమక్రమముగ బద్ధం
 బగుటయుఁ జూచుచున్నాము. తీర్థికవారిధి, స్థిరసౌఖ్యసమృ
 ధులను అభిలాషలు తృప్తములౌటకై, కర్తృకరణ సంఘంబు
 లచే మధింపఱుడుచున్నది. ఇందు వేతనస్థితి వాసుకి. కూర్మము
 రాజ్యాంగము. మందరము కొండంతకోరిక. ఎయ్యైవిధానములు
 పుట్టనున్నవో తెలియనెవరితరము? అమృతము మాత్రము
 పుట్టునో! ఒకవేళ విషముదప్ప సంకెవ్వియు వెలువడవో?
 సవిస్తరముగ విశదీకరింప నసాధ్యమైనను మొత్తంపుటర్థముగఁ
 గొన్నిరిటి నుడువనొను. అవేవన, వర్తమానస్థితికి నిలుకడ
 లేదు. అదిమాటును. ఈమాటు మిక్కిలి మెల్లగాఁ దిన్నఁగా
 వచ్చునుగాన చుఱుకుచూపులు గలశాస్త్రవేత్తలకుఁగాని
 యితరులకు గోచరంబగుట యపూర్వము. చివరికు శుద్ధామృత
 విషంబులు రెండునురావు. మఱి నుఖదుఃఖములట్లు సమ్మిళిత
 ములై సంభవిల్లును. వీనిలో నుఖము ఘనతరముగనుండు ననుట
 సంభావ్యము. ఎంత నుఖసమృద్ధులున్నను మలినముపూర్ణ
 ముగఁ బరిహారంబుగాదు. కాకుండుటయు మంచిదే? ఏలన,
 ఈమలినమును సదమలముఁ జేయజూచుటయే వృద్ధికి నుద్దీపక
 ము. పరిశుద్ధము, నశ్వరము, అఖండమునగు సౌఖ్యము అవత
 రించెనేని పౌరుష మస్తమించి యంతమొందును. అట్టిస్థితి
 సోమరిపోతులకుంగాని యితరులకు నిరపుకాదు.

పశ్చిమ ఖండములలో స్పర్ధపరిణమించిన క్రమము

(౧) తొలుత సామాన్యబలులైన వారొండొరులతో వైర మెత్తుట.

(౨) తరువాత, నావైరంబుచే హీనబలులు స్వతంత్రతండ్రితో పోగా మహాబలులైనవారు కొందఱు దినదిన ప్రవర్ధమానతేజస్కులై నిర్వైరంబుగ వ్యవహారంబుల జరుపుట.

(౩) తదనంతరము. మహాబలులు సయితము సంక్షేభవన మనర్గళ బలప్రదాయికంబని యొండొరులతోఁగలిసి, వ్యవస్థలేర్పఱచి యేకచ్ఛత్రంబుగఁ బరిపాలింపఁజూచుట. ఈసంఘములకు “ట్రస్టులు” అని హూణభాషలోఁ బేరు.

(౪) యజమానులతోను, యజమానసంఘములతోను బ్రతిఁ ఁ ఁ ఘటించుకొఱకు శిల్పులు శ్రేణులు వన్నుట.

(౫) ఈ యార్థిక వైరములలో జనులకు ననర్థములుగునని సర్కారువారు, ఇరుపరమ్ములవారిని తమపైవిచారణ నిబంధనములకుం బాత్రులంజేయ శాసించుట.

(౬) “సర్కారు వారేల ? మనమె మైత్రీనెఱపి క్రమములఁ దీర్చికొన్న నింకను కారవముగదా” యని వియోగము

వీడి, * సంయుక్తోత్పత్తి పరివర్తనాది క్రియాసమాజంబుల స్థాపించుట. దీనికి అన్యోన్యతాపద్ధతి యన్నిపేరు. అన్యోన్యసంఘంబు లనేకవిధంబులు. కర్తృకారయితృ సంయోగ సమాజములు, భోక్తృత్వాదక సంయోగ సమాజములు, ఇత్యాదులు. వీనియంద్రేణ మేమన, సర్కారువారి యధీనముగానుండక స్వేచ్ఛమై, నమిత స్పర్ధవలని నష్టములఁ బాఱుదోలుట. పైవిమగ్నలోని ౩, ౪, ౫, ౬, అంకెలుగల విషయములు సమకాలిక ములును పరిస్పర కార్యకారణభూతములునై యున్నవి. మున్నుండు వీనింగూర్చిన వివరములు ప్రకటింపఁబడును.

స్పర్ధను సంక్షేపించ వలసిన భారము పాశ్చాత్యులది. విక్షేపించవలసిన భారము మనది. మితమును మించిపోవుటచే వారును, మితము భావగోచరముగానియంత వెనుకఁబడుటచే మనమును కష్టములంజిక్కితిమి. అత్యధికముచేఁ గలుగుబాధల నివారించుట సులభమైన కార్యముగాన పాశ్చాత్యులకేమి కొదువ ? లేమిడిని పోఁగొట్టి పూర్ణులవఱుట దుర్లుభముగావున సాహసమే మనకు ననుష్ఠింపవలయు ధర్మము. సాహసములోను కీడులున్నవిగదాయని యత్నము లేకయుండుట రోజాపువ్వును జూచి ముండ్లున్నవిగాయని మొగము ద్రిప్పుకొన్నట్లు. మఱియుఁ దాఁకూలదెబ్బచే మోకాలువిఱిగి కూలఁబడినవారు వాయు

* సంయుక్త = అన్యోన్యపద్ధతులరీతిని పొత్తిక గల.

వేగంబునంబోయినఁ గన్నులు దిరుగునను సాకుచే కాలునకు
 బలఁజేసి లేకుంటయేమేలని సిద్ధాంతముంజేయుదురయేని, అంతకు
 మించిన విదూషకత్వము సృజింపఁ గాఢిదానునైనఁ గాదు !
 స్పర్థను సంగ్రహించుకార్యముల చింతమనకేల? అనుగ్రహించు
 టకుఁ దొడంగుదముగాక !

నాల్గవ ప్రకరణము

ఆధునికవృత్తి నిర్మాణములందలి సామాన్యలక్షణములు

౨. శ్రమ విశ్లేషము

విశ్లేషము సామర్థ్యాతిశయ కరము

సంఘము శరీరముంబోలినది. అంగములు ప్రత్యేక కార్యములగజేయు నవియైనను, అసర్వకార్యములును సంశ్లేషింపనిది ప్రాణములకుభద్రముండదు. కార్యములుభేదించినను, ఉద్దేశ్యమొక్కటాటంబట్టి శరీరమును ప్రధానమనియు నంగములుపకరణ ప్రాయములైన భాగములనియు వాడుచున్నాము. ఉద్దేశ్యమున యోగమును, తత్సాధన క్రియల వియోగమును, 'ఏల ప్రవర్తిల్లెడును' అని ప్రశ్నింతురేని, దానికి సమాధానము పూర్వనివేదితంబైన సమర్థతయే. విశ్లేషముచే సామర్థ్యమతిశయించి యుద్దేశ్యము సాధ్యమైనంత సమగ్రముగ సిద్ధికి వచ్చును.

జీవకోటులలోను నీన్యాయ మద్భుతంబుగ నిదర్శింపఁబడియున్నది. ఆదిమములు నతితుచ్ఛములు నైన జంతువుల

నంగవిభేదములేదు. వానికి దేహమంతయు నోళ్ళే, కన్నే, పాదమే! అనగా నన్నిక్రియలను దేహమంతయుఁ జేయును. ఈభూతము లతి నూత్నములును సత్యల్పములునై యున్నవి.

జీవములు వృద్ధిమొంది పరిణమింపఁబరిణమింప నాయా తరగతికిఁజేరిన పనులకు వేఱువే ఊగములేర్పడును. అంగములువేఱుపడినను, ఒంఁపొంటికి ననువుగవర్తించుటకై మెదడావిర్భవించును. మెదడు నుండి బయలుదేఱి కాయమంతయుం బ్రవరించు సరములు పగ్గములవంటివి. ఒక కాళొకదిక్కునకును, ఇంకొకకాలు వేఱొకదిక్కునకును, ఒక కన్నుతూర్పునకు నింకొక కన్ను దక్షిణమునకుం బొఱిగుండునట్లు, అంగములన్నియుం బరస్పరానుకూలగతిం జరియించుచు జీవసంరక్షక పరిపాటి ననుకరించి మెలఁగునట్లుచేయు నాధిపత్యము మెదడునకుంజేరినది. ఏకావయనమే బహుకృత్యభాగమువహించినచో, మనవారు పాములంగూర్చి చెప్పనట్లు శ్రవణమున్న దృష్టి దృష్టియున్న శ్రవణము, లేకుండుట తటస్థించి ప్రాణకంటకంబగును. ఉన్నట్టుండి భయంకరమైన యాకారమెదురఁదోచిన మనప్రయత్నము లేకయ కాళ్లు వెనక్కుంబోవును. నుందరాకారము దర్శనపథముంజేరిన కనులతోఁ గాళ్లును, ఎంతబుద్ధిచెప్పినను వినక యావంకఁగొంతయైన జరుగకపోదు. తటాకున నగ్ని పుల్లగీచి చేతికంటించిన నవధానమింకొక మెడనున్నను చేయి సరుక్కున వెనుకకు లాగఁబడును. బాటలోఁబోవునప్పుడు మన

సెక్కడకో చింతఁ గొనియుండినను. మనకుందెలియకయ ముం
డ్లను నేత్రములు గనుఁగొనును. పాదములు తప్పించుకొనినడుచు
ను మస్తిష్కముయొక్క సంశ్లేషణశక్తి కీందర్శనములుచాలును.

ఏయర్థనిమిత్తమైన సంఘమైననుసరే, అభిమతమున నేకీ
భవించి తదనుగుణములైన పనులంబంచికొని చేయుట యుక్త
ము. ఈన్యాయ మార్థికప్రపంచమం దుపగతింజెందియున్న
దనుట గ్రామ్యాది పద్ధతులు దెలిసినవారికెల్ల సులభగ్రా
హ్యంబు.

కొన్నియెడల విశ్లేషణయేలేని సంశ్లేషణ ప్రథితంబు.
దృష్టాంతము. పెద్దబండ నెత్తవలయునన్న నందఱుంగలిసియే
యుద్ధరింపవలయు. ఇట్టిచోటను నొకవిధమైన విశ్లేషము సిద్ధము.
ఆబండను మూలకొక్కరుగాఁ బట్టి యెత్తుదురుగాని యందఱు
నేకస్థానమున తలలంజొనుపఁబోరుగదా !

సృష్ట్యాదినుండి స్త్రీ పురుషులజాడలు (అనఁగా నార్థిక
తంత్రములు) వేఱు. గృహకృత్యములు స్త్రీలపాలిటివి. బయటి
పనులో స్త్రీల నవసరపెట్టుటో పురుషులవిధి. పురాతనము
లైన యనాగరకజాతులలో భారములైన పనులన్నియు నారీ
మణుల నెత్తినఁగట్టి మగవారు వేటాడుట, తలలఁజెండాడుట,
మొదలగు నుద్ధత వ్యవహారముల విహరించెడివారు. ప్రప్రథ
మంబున దాసత్వసిద్ధినందినవారు కోమలాంగులే. ఆనాటి
ప్రచారము లనేకములు పతివ్రతాచారము లనుపేరనేటికిని బర

గుచున్నవి. కూలిలేని చాకిరియని యభేష్టముగ దాసీజనముల బొట్టుగట్టి కట్టకయే మందకుఁజేర్చుటయుఁ బురాణప్రసిద్ధము. మంగళసూత్రంబు నొబడునది తొలుత వీరింగట్టి గుదించి యుంచుటకై వేయఁబడిన మంచిమెడత్రాడుగాఁబోలు! ఒక ముడివేసిన విప్పుకొందురోయని మూఁటికిఁదక్కువగాక వేయ వలసినదని నియమముంటఁబట్టి చూడ పూర్వికుల పాశుపా ల్యాది వ్యవహారనైపుణి మబ్బునుండి వెలువడిన మెఱుంగుదీఁగ వలె సిగ్గువిడిచి యెదుర నిలిచినట్లు కనఁబడకపోదు.

పశుపాలన మహా యుగంబునుండి యర్థముతోఁ గోరి కలు, కోరికలతోవృత్తులు, వృత్తులతో నర్థములును విలసిల్లఁ గా వ్యవహారచక్రము విన్యస్తమై వెంటనంటి వచ్చుచున్నది. వృత్తులును వేఱువడియె. వృత్తిభేదముతో నైగోపాలో శిల్ప శ్రేణులును హిందువులలో వ్యవహారజాతులును విశాసముం జెందె. ఈవిషయము లిప్పటికి మీకు ప్రాత కథలు. కావునఁ గ్రొత్తకట్టల విప్పుదము.

క్రియావిభజనమిపు డత్యద్భుతముగ వ్యాపించియున్నది. మన గ్రామముల వడంగి కొయ్యపనుల నన్నియుంజేయును. వ్యాపార పారీణరాజ్యముల నాయొక్క వృత్తి యెట్లు పరిణమిం చినదోచూడుడు! బండిచక్రములఁజేయుట, బల్లలు, కుర్చీలు, సోఫాలు వీనివని, ఇల్లుకట్టు సామానులఁ దయారుచేయుట, ఇత్యాదివృత్తులు వెవ్వేఱు.

క్రియాపరిచ్ఛేదమింతటితో సమాప్తమా? కాదుకాదు !
ఇయ్యది యుదయకాలము. మధ్యాహ్న మింకను ఘడియిండు
న్నది. ఏకవస్తు నిర్మాణమునంగూడ ప్రత్యేకపఱువఁదగిన ప్రతి
యంశమునకును ప్రత్యేకకర్మాంగము లేర్పఱుపఁబడియె. ఇది
సాధ్యమౌటకు నీస్థితసంఖ్య శిల్పులొక్కయెడఁజేరుట యావ
శ్యకముగాన నీపరిణతి యావేశనవృత్తులుద్భవిల్లిన కాలములో
మూర్తిభవించెను. దీనింగూర్చి ఆర్థికశాస్త్ర పితామహుండని
ప్రఖ్యాతిగన్న 'ఆదాముస్మిత్' అనునాంగ్లేయుఁడు వ్రాసిన
ప్రకారము:—

అన్నిపనులను దానేచేసి కార్యంబు పరిసమాప్తి నొం
దించునేని ఎట్టి కుశలుఁడైనను దినమున కొక గుండునూదిని
తయారుచేయుట యబ్బురము. ఇప్పటికాలములో నీరీతిఁజేయఁ
బిచ్చివాఁడైనఁ దలంపుఁగొనఁడు. వర్తమానవ్యవహారములలో
గుండునూదుల నిర్మాణము, అనేకాంగములుగా విభజింపఁబడి,
ఒక్కొక్కయంగము నాక్రియయందు మాత్రమారి తేటినవార్గగు
శిల్పులచేఁ బోషింపఁబడుచున్నది. ఈ విభాగము లెట్లన:—
ఒకవంకఁ గడ్డిల సాగఁదీయువారు, ఒకదిక్కువానిని వంకరలెవ్వి
యులేక సరళముగానుండు నట్లేడ్చువారు, ఒకయెడ వానిని సమ
భాగములుగఁ గత్తిరించువారు, ఒకవైపునఁ దలలఁ గుదుర్చు
టకై కొనల నూరువారు, ఒకదెనఁ దలలఁదీర్చువారు, ఒకచోట
దలల నతికించువారు, ఒకతావున నూదులకు మెఱుఁగుపెట్టు

వారు, ఒకస్థలమున వాన్నిని గొగితములలోదూర్చి కట్టువారు, ఇత్యాదులు. మొత్తమునకు పదునెనిమిది యుపకర్మలుగలసిన గుండునూదులు ప్రవాహముగఁబాటును. శ్రమ విశ్లిష్టమగు కొలఁది క్రియలును భేదింపఁబడి, మిశ్రములుగ నుండుటమాని యేదైన నెకతీరగు గమనముచేతనే సాధింపఁబడునవియగును గాన, నట్టిచలనముగల యంత్రముల సహాయమును క్రియలతి సరళములగుడు పడయవచ్చును. మిశ్రగతులు యంత్రములకు నసాధ్యములనియు నొక్కతెఱంగునఁ దిరుగుటయో, మీఁదికి లేచివ్రాలుటయో, ముందు వెన్కలకుఁబోవుటయో, ఎట్టివినులను పునఃపునఃచేయుటలోమనుజులకన్న యంత్రము లధిక చతురములనియుఁజెప్పుట చర్చితచర్చణంబు. యంత్రములును, శ్రమవిశ్లేషమునుజేరిన, పుట్టలోని చెదలకన్న దట్టముగ నూదుల నుత్పత్తిజేయుట యల్పకార్యంబు. పదిమంది పనివారు మాత్రమున్న యొకానొక కర్మశాలలో, కొంతమంది రెండు మూఁడు క్రియలఁజేయవలసిన వారయ్యు, నొక్కొక్కదినమునకు నాశాలవారు 48,000 నూదులను విరచింపఁగలిగిరి! అనఁగాఁ జేతులతోనే యన్నిపనులనుంజేయఁజూచిన నొక్కనూదియైన ముగింపలేనివాఁడు, ఇతరులతోఁగలసి పనులభాగించుకొని, ఏకక్రియాశక్తిమై యంత్రశక్తి యలవరించి యత్నించిన దినమునకు 4800 నూదులంజేయఁ బ్రవీణుఁడౌననుట! శ్రమ సంశ్లేషణ ప్రభావమునకు నత్యాశ్చర్యకరంబైన యీయుప

మానమొక్కటి చాలదా? ఇది • నూతేండ్రక్రింద' ఆదాము స్మిత్తుగారు, అనుభవపూర్వకముగ శోధించి స్థాపించిన' న్యాయము. ఇప్పుడు మనకాలములో యంత్రశక్తి యమేయమై వినువారికిం • గనువారికిని వెలుగుబుట్టించు నదియై యున్నది. అప్పుడు 10-మందిచేబరిష్కృతములైన నూదుల సరాసరి పరిమాణము దినమునకు 12-పౌనులు. నేడు యంత్రప్రభావముచే దినమునకు 1000-మంది పరిష్కారముచేయు నూదుల శూనిక 3½ టన్నులు. 3½ టన్నులనగా 7840-పౌనులు. నూతేండ్రక్రిందట ఇప్పుడు హరువుపరువుగలవని పేరువైందిన పద్ధతులప్రకారము, ఒకనిచేనైనది 1½ పౌను మాత్రమే. ఇప్పుడో స్వసాధారణమున బ్రతికిల్పియు జేయగలిగిన నూదులకొలఁతయే ఇంచుమించు 8 పౌనులు! సమగ్రత యొక్క శతాబ్దములో నేడు రెట్టులధికమయ్యె, ఏమిచెప్పవచ్చు!

రాశిపోకలు లేనికాలములో బ్రతిగ్రామమును నకల సామగ్రి సంభూతికి నాస్పదమైయుండ వలసినచ్చెగదా! ప్రయాణసౌకర్యముగల యీదినంబులలో వాణిజ్యవ్యాప్తిచే గోదినవస్తురాసుల దెప్పించుకొనుట యనువుగాన సంపూర్ణ సామగ్రిలేకున్నను వెలుపులేదు. ఇంతేకాదు. మనుష్యులలో బలె నూరులయందును వృత్తిభేదములున్న శ్రమ విశ్లేషణముచే గలుము లఖండములై యలరారున. చెన్నపురిలోని జనులు తాముపెట్టిన పంటతోనే జీవించవలయునన్న అర

దినపుభుక్తికై నలేక తపింతురు. పంటలలో తమకు న్యూనత
యున్నను వాణిజ్యముచే బయటిజిల్లాలనుండి, వడ్లురాగులు
మొదలగునవి తెప్పించుకొని సుఖముగనున్నారు. జిల్లాల
వారును మిగిలినవానిని వారికమ్మ కొఱతవడినవానింగొని
పూర్ణమనోరథులయ్యెదరు. కావున మునుపటియట్లు ప్రతి
సీమయు సమగ్రగతింజెందజూచుట యీ కాలమునకు వ్యతి
రేకమైన మతము. దేశమునందు విశ్లేషణయున్న వృద్ధియేగాని
క్షయము లేదు. గొప్పపణ్యాస్థానములైన బొంబాయి, కలకత్తా
మదరాసు, ప్రభృతిపురంబులు, ఆహారపదార్థములకై గ్రామ
జనపదంబులను నమ్మియున్నవి.

రాకపోకలు, వృత్తివిభేదము, శ్రమవిశ్లేషణము, ఇవ
న్నియు దేశముననుండు సీమలను సీమచారిని అన్యోన్యశ్రయులు
గాఁజేసి జిగిబిగియల్లికగానల్లి ఐకమత్యము వృద్ధిజేయునవి.
అనఁగా వెట్టిముదిటి జాతిభేదములను నిరోధకనియమములకు
జనులు పాల్పడకుండినయెడలనను వ్యవస్థగూర్చును. చెన్నపురి
లేకున్న తఱుకులు, బెళుకులు, విద్దెలు, వితిరణలు నశించి
నాగరకతచెడినవార మగుదుము. కృషికశాశోభితములగు గ్రా
మాదులు మాయమైనచో చెన్నపురి వారికి లంబోదరములు
తడవిచూచినను చేజిక్కనంత కృశముబొను.

దేశములోని సీమలయందెట్లొ, ప్రపంచములోని దేశ
దేశములును అట్లే. ఏవైన కొన్ని కెలసములకు ఖాత్రము

పూనుకొని విదేశవాణిజ్యమే శరణవుని యున్న మేలిని కొంద
అనెదరుగాని యది సర్వసమ్మతమైన యభిప్రాయంబు శోదు.
ఎట్లన చెన్న పురియు రాజధానియు విశ్లేషించినవయ్యును, ఏకదేశ
భాగంబులగుట నవి యొండొంటిపై సమరసంరంభమునకుం దొ
డంగుననుట యవివేకపుడలంపు. ఇట్లేబంగాళా, పంజాబు మొద
లైన, స్థలములవారును నునమును నేకమాతృసంతానమట్లు సౌ
హార్దముతో యావత్కాలమును మెలంగువారమనుట సత్య
వ్యత్యస్తముగాదు కాఁబోలు. ఇట్లు సహజసంయోగము లేని
చో సార్థిక విశ్లేష మపాయకరంబు. ఎట్లన లోకమున రంగని
రాజ్యము చెంగని రాజ్యము రెండుమాత్రమే యున్నవనియు,
అందొక్కటి కచ్చావస్తువులను ఇంకొక్కటి పక్కావస్తువు
లను సిద్ధపఱచి వ్యాపారముచేఁ గోరికలఁబూరించు కొను
ననియు ననుకొందము. గ్రహములు దారెదప్పి వక్రించినందున
వారి కేదోకారణముండియో లేకయో యుద్ధము నడిచిన విర
చితములు (అనగా వస్త్రాదులు) చాలక అరచితములు (అనఁ
గా ధాన్యాదులు) గలరాజ్యమును, అరచితములు చాలక విర
చితములుగల రాజ్యమును కత్తులుకటారుల కాంతులు ప్రాకక
మున్న దీసతఁగనును.

దీనికి బదులు గొందఱున దేమనఁగా, అట్టిస్థితిలో
రంగఁడు చెంగఁడును యుద్ధోన్ముఖులెన్నఁటికిని గారుకావున
భూలోకము రణతీవ్రత లేక చల్లపడి యెల్లప్పుడును మలయ

మారుతములు వీచుచుండునట్లుండును ; కావున దేశములు, ఉత్పత్తివిశ్లేషించి వాణిజ్యముచే సంశ్లేషించినేని, శాంతి శివ లింగమువలె స్థిరముగ నిలుచునుగాన లోకము సర్వమంగళా కరమైయుండుననుట యంభునకైన విశదముగదా !

దీనికి ప్రత్యాఖ్యానము. ఏక రాజ్యములోని వట్టణజనమ్ము లలోబలె సంపూర్ణ విశ్లేషము మీ యుత్పేక్షలోని రంగచంగ రాజ్యములలో నున్నదనుకొనినట్లు ఎక్కడను గానిపింపదు. కానిపింపనుబోదు. ఉత్పేక్షలు గట్టివని నమ్మి వాదములకుఁ జొచ్చుట బుడ్డనునమ్మి ఏటిలో దుమికినట్లు. సంపూర్ణ విశ్లేష యుండుటయేగాదు, వారు మార్పుకొను వస్తువులును, సమా నావశ్యకత గలిగినవిగా నుండినంగాని యేల యుద్ధమునకుఁ బోగూడదు ? మీ యుపమానము సైతము లోపములేనిది గాదు. అరచితములు గలిగినవారు కొన్నినాళ్లు విరచితములగు వస్త్రభూషణాదులు లేకున్న నోర్తురుగాని, విరచితకళావ్యా పారులు ధాన్యములులేకున్న నోర్చుటెట్లు ? వస్త్రాదులతోఁ గడుపును గప్పవచ్చుగాని నించవచ్చునా ? కావునవారు సమ తతో చేతులుజోడించి రావలసినదేగద ! లోకములో రాజ్యము లుత్పాదనాది క్రియలలో తారతమ్యములు గలవియైనను, ఆవ శ్యక వస్తుసంతానవిషయమై, ఇతరులతోడి వాణిజ్యమే తావల ముగ నుండునవి లేవు. ఒక వేళనుండఁబో ! వానికిఁ గాచికోలు

కష్టము. ఈవిషయము విని మయకాండమునకుం జేరినచోట నిక్కడ నింతచాలా.

దేశములు సమగ్రములుగానుండుట యావశ్యకమా కాదాయను విచార మటుండనిండు. వాణిజ్యవ్యాప్తిచే దేశములు సమగ్రములుగాకపోవుజాడగలవిగా నున్నవి. ఐరోపావారు పరివర్తన కళాపారీణులుగదా. మనము పంటకాపులము. నారికి పంటలు ప్రియములుగాన నధికముగ వెలనిత్తురు. ఇంక పరివర్తనకళలు మనకేల? ధాన్యముల ధరలు నానాటికి మించుచున్నవి కదా? ఇందుచే వచ్చినలాభముచే విరచిత వస్తువులన్నియుఁ గొనవచ్చును. మనమే విరచించుట యేల? అనియున్న మనకు కృషివృత్తియే ప్రధానమగును. ఏకవృత్తి నుండు రాజ్యమును ఏకపుత్రుఁడు గలిగిన కుటుంబమును సమానములు. అనఁగా నమ్మి తృప్తిమై నుండఁదగినస్థితి నావహించినయవిగావు.

భూమండలమున నివుడున్న రాజ్యములలో నింగ్లాండ్ ఓక్కటి మాత్రము చూచుటకు నపాయకరమైన యార్థికగతిం దాల్చియున్నది. వాణిజ్యము పరివర్తనక్రియలును భావింపరాని యంత యుత్కృష్టస్థితిం జెందినవికాని, ఇండియా, ఈజిప్టు, ఇత్యాదులగు ప్రాంతరకపు ప్రదేశములు విధేయములై వాని వర్తకమెల్ల తన్నుంజెందుటచేతను, అమెరికా, దక్షిణామెరికా మొదలగు ఖండముల దేశములలో బహుభాగము తనవశం

బగుటచేతను, తమతో రక్తసంబంధమును రాష్ట్రసంబంధమును
 గల ఆస్థిలియా, దక్షిణాఫ్రికా, కానడా మొదలైన సీమలుం
 డుటచేతను, కచ్చాపస్తువులన్నియు దిగుమతి చేయించుకొనిన
 ప్రయము తక్కువయని ఇంగ్లాండు మహారాజ్యము కృష్యాది
 పరికర్షణక్రియల నశ్రద్ధచేసి కడులాఘవసంబంధఁజేసినది. మనకు
 భూవ్యవసాయమెట్లో, వారికి యంత్రప్రవర్తిత పరినర్తనక్రియ
 లట్లు. శత్రువుల యుద్ధపునావలు అభేద్యమైన ముట్టడింబన్నిన
 పదిదినములలో యామపీడనముచే వినయ వినమితులు గావలసి
 వచ్చుననియు, ఒకటి రెండువారముల మాత్రమునకన్న నేక్కువ
 యాహారమయ్యెడ నేకకాలంబుననుండుట లేదనియు, తామే
 పంటలంబెట్టినను నందఱకుం జాలినంత తెలించుటకుం దరము
 గాదనియు, కోవిదులు మొగమోటము లేక పల్కుచున్నారు.
 “ఇంగ్లాండ్‌రీతిని ఒంటికాలున నిలిచినదే! దాని యైశ్వర్యము
 శంపాలతం బోలినదిగదా” యని సంశయించిన, అది స్థిరమో
 యస్థిరమో నిర్ధారణఁజేయుటకు నేనుఆనిబెసంటమ్మగారి శిష్యుఁ
 డను గాను. ఇంగ్లీషువారు నిర్భయత నుండుటకై యాయత్త
 పఱచిన సన్నాహము లేవనఁగా:- (౧) అద్వితీయమైన యుద్ధ
 నాకాశ్రేణి. వీరు ఐరోపాలోని రెండు మూడు రాజ్యములు
 గలిసివచ్చినను సముద్రయుద్ధములో సనాయాసముగ నోడించు
 నంత శక్తిగలవారు. వరుణలోకచక్రవర్తులనందగినంతబలాధ్యులు
 ఇంగ్లాండు ద్వీపముగాన నావలచేనే గాని భూచార సైన్యములచే

నోడించుటకుఁగాదు. ప్రకృతము దానిని నావలచే నావరింపఁ జూచుట సింగంబునకుఁసిల్లుఁ జూపినట్లు. (౨) ఇండియా యొదలైన తూర్పుదేశములను, తమజాతివారే వలసపోయి వ్యాపించి ప్రసిద్ధికిఁదెచ్చిన కానడా మొదలగు పుత్రికారాష్ట్రములను, తమ్ము వదలకుండునట్లు. భయము నయముం బచరించి బద్ధ సఖ్యములంజేసి వానితోడి వర్తకము ననంతముగఁజేయుట. ఇందుచే ధాన్యాదులగు పచ్చివస్తువులకుం గొడువలేక యా చంద్రతారార్కముగా నుండవచ్చునని వారి తలపోత. తల వ్రాత యెట్లున్నదో యెనరెఱుంగుదురు ?

శ్రమవిశ్లేషమున కనుకూలించు సమయములు

వీనిని బూర్వమే చర్చించితిమి గాన సూచనగా నిటఁ జూపినఁ జాలుఁగదా ! ఉత్పత్తి వాణిజ్యము ఇవి యితరేతరా ధారములు. ఇవి విస్తరతగాంచినంగాని మామిడి తోటల సామ్యముచేఁ జూపినట్లు శ్రమవిశ్లేష మిక్కిలిగాఁ గొనసాగ నేరదు. కావున వాణిజ్యచక్రము శ్రమ విభజనమును పరస్పరాను కూలములు. మఱియు వృత్తులు భిన్నములుగాక యెల్లరును తమకుం గావలసినవన్నియుఁ దామే యార్జించుచుండిన వర్తకములుండవనియుఁ జెప్పియున్నాము. ఇవి యెట్లు కలసి మెలసి పిరిగొని యున్నవై చూడుఁడు !

మఱియు నుత్పత్తి యనుకూలించెఁబో, వస్తువులగుణంబులు ననుకూలించినంగాని ప్రయాసను పాలుపెట్టుటకుఁగాదు.

(౧) రచనక్రియలు, వెవ్వేటుగాఁ జేయుటకు ననువైన విగాఁమండవలయు.

(౨) కర్మకరులకు నిండినట్లు నియతకాలముజెల్ల వచ్చునంత పనులుండవలయు.

(౩) కర్మములు పర్యవసితములుగాఁబరిగి నొకటి నొకటి యొరసి యేకధారగా నుండవలయు.

ఈ సమయంబులు విరచనక్రియలందఱ నాగ్రదముగఁ బంటపనులయందుఁ జెల్లవు.

ఈ విషయములు మఱచియుందులేని నా మామిడి తోటకు మఱలంబోయి తపనుఁ జేసిన నర్థము ప్రత్యక్షంబగును.

కృషులయందును, ఇంకొకచందాన విశ్లేషణము గలుగ వచ్చును. కలుగుచున్నది. అదేదన, వెవ్వేటు పంటలనున్నది చేయుట. ఉద్యానవన కృషి చేయువారును బాడ్లతోటలు వేయువారును నేవైన కొన్ని రకములం బోషింపఁ జూతురే కాని క్షన్నులకు చెవులకు సోకిన ఫల వృక్షంబుల నన్నింటిని గజిబిజిగాఁ గలిపినాటరు.

శ్రమవిశ్లేషము దానికిఁ దోఁబుట్టువులైన యంగ్రముల మాడ్కి అధిక వృద్ధిన్యాయ పాలితంబులైన వ్యవహారముల యందుబలె హీనవృద్ధి పాలితంబులగు మార్గంబుల విహరించి నేత్రోత్సవంబుగావింపదు గాన వీని శృంగారము ధనికులకే గాని నిర్ధనులకంత చక్కఁగా గోచరంబుగాదు.

శ్రమ విశ్లేషమువలని ఫలాభములు

(౧) క్రియుల భాగింప భాగింప బహు సులభముగ్గయో చన సైతము లేకయే చేయఁబడునంత సరళమైన కార్యనము దాయంబుగ నేర్పడును. వీనిని నేర్చికొనుట యనాయాస కృత్యము. తుదకు నీ సాధనమునకు జడములైన యంత్రములైనం జాలును.

(౨) ఇట్లేర్పడిన భాగములు నైపుణి విషయములైన తారతమ్యములను గలిగియుండుట స్వాభావికము. ఇందుఁగొన్ని సుకరములు. కొన్ని దుష్కరములు. ఒకయెడ బుద్ధిబలమెక్కువగును, ఇంకొకయెడ బాహుబల మెక్కువగను గావలసి వచ్చును. కావునయజమానులైన వారుప్రయాస వృధగాకుండు నట్లు ఆయా క్రియలయందు వానికిఁ దగినవారి నియోగింతురు. ఇందుచే ఫలాభివృద్ధి సిద్ధము.

ఒక్కఁడే కీడనక మేలనక యన్నిటికిందొడంగిన నష్టమెట్లు తప్పును? చక్కఁగా నేయనేర్చిన సాలెవాఁడు నేత పసిలోనె యుండిన మంచిది. అట్లుగాక కొంతసేపుండి పిదప పోగులు చక్కఁగా నున్న వాయని చూచుటకువెళ్లి, తరువాత రంగులు పట్టించు పనులలో కొంతసేపుండి, ఇట్లు నానావిధముల దృష్టి సెదరనిచ్చిన కాలకర్మంబులు రెండును ధ్వంసములౌను. యోచనాపరుఁడు మానసిక క్రియలందే యవికల స్వాంత్యఁజేయున్న విషయశోధనంబు సుఘటంబు. మన యిం

క్షలోబతా బిడ్డల నోదార్చుట, బిచ్చగాండ్రతో వాదించుట, ఇత్యాది కార్యములఁగూడఁ జూచికొన వలయునన్న తలంపులు కొనసాగవు. తపసునరిచెట్లొ వ్యవహారములందు నశ్లే. అనఁగా నేకాగ్రత యమోఘము.

కష్టముకొలఁది పనులను రకములు రకములుగఁ జేసి పెట్టుటలో నింకను నొక గుణమున్నది. ఏదన దుర్బలులైన వారిఁగూడ వారి కనుగుణములైన వృత్తులలో నియమింపఁ జేయవచ్చును. కొన్ని యంత్రశాలలలో కుంటివారికి సైతము కూలిదొరకుచున్నది.

కావున శ్రమవిభాగ మిటుదెఱంగుల శుభావహంబు. బలాధ్యులు కళాదక్షులునైన వారిని శ్రేష్ఠతర ప్రయత్నముల యందే యస్థలిత వృత్తులంజేయుట యొకటి. బలహీనులు మందులు వికలాంగులునైన వారినిగూడ వ్యర్థులంజేయక యుచిత గతి సమర్థులంజేయుట రెండు.

(3) “అనఁగ ననఁగ రాగ మతిశయిల్లుచు నుండుఁ

దినఁగఁదినఁగ వేము తియ్యనగును”

అన్నట్లు, ఏకక్రియారూఢిగఁ బనిచేయువారికి దానియందు పాట వము ప్రబలమౌను. మూనిపనియే చేయుటంజేసి వడంగి దానియందితరుల కన్న నెక్కువ కుశలుండున విధంబుననే యావడంగి యొక్క క్రియల సైతము విభజించి పంచిపెట్టిన నా ప్రత్యేక క్రియలందు నిరంతరాభ్యాసముగలవారు సర్వ

క్రియాభారము వహించు నడంగికన్న నధిక చాతుర్యముగల
వా రౌదురనుట సుబోధమేగదా!

శాస్త్ర విచారణయందు సీన్యామము చూపట్టెడు.
అల్పవిద్యావీదు లనేక విద్యల నేర్చినవారుగాను, పాండిత్య
గంభీరులు కొన్నింటి మూత్ర మామూలాగ్రముగఁ జర్చించిన
వారుగాను నుండుట మన కెల్లరకు ననుభవవేద్యము. పల్లె
టూరి పురోహితుఁడు రైతులమెదుర జ్యోతిషము, వేదాంత
ము, తర్కము, సాహిత్యము, మొదలగు నన్నియుఁ దెలిసినట్లు
నటించును. నిజముంజూడఁబోయిన వాఁడు నిరక్షరకుక్షి! విశార
దులైనవారొక తర్కమో వేదాంతమో చక్కఁగా నెఱింగినం
జాలునని యావజ్జీవము కృషి సేతురు. దీర్ఘలోచనా పరులు
గావున నపీనశోధనలకు నూతన వృత్తాంతములకును వీరు జన్మ
స్థానములు.

(౮) పనులనుండి వేఱుపనులకు దిగవలయునన్న కాల
ము నష్టమౌను. ఏక కార్యస్థితులమైయున్న కాలస్వయంబు
గలుగదు. వర్తమానమున కాలమునకుఁ గలుగు విలువ యింకే
వస్తువునకును లేదు. ఐరోపా, అమెరికా ఖండములలో కాల
రక్షణార్థమై సృజింపఁబడియుండు తంత్రములవర్ణింప నేనెంతటి
వాఁడను! చూడుఁడు! నలుబదియేఁబదియంతస్తుల మేడలున్న
వని వచించితింగదా! టూఁదికిఁబోవఁగోరిన మెట్లెక్కి దీర్ఘ
నిశ్వాసములఁ బుచ్చుచు సేదదీర్చుకొనఁబనిలేదు. విద్యుచ్ఛక్తి

చేత క్రిందికి మీదికి రాశపోకలు గలిగిన బండ్లున్నవి. వ్రతి అంతస్తు వద్దను నాబండ్లతో సంబంధము గలిగిన బిసలున్నవి. వీనిందాకిన నాయంత్రము నడుపువానికి నిన్నవ మిద్దెవారు పిలుచుచున్నారని యేర్పడి వాడుబండి నటదెచ్చినిలుపును. పిమ్మట బ్రహ్మాణికులందు బ్రవేశించి పైనికైన గ్రిందికైన బొమ్మన్న నేయంతస్తునకుబోవ గోరుదురో యచటకు జేర్చును. ఈఉద్వహనయంత్రంబులు రెండు విధములు. అనతివేగములు అతివేగములని. అనతివేగములనఁగా బ్రతి అంతస్తు వద్దను నిల్చునవి. అయిదైదంతస్తులకొకతూరి నిలుచుచు తలదిరుగునట్లు గవియునవి యతివేగములు. చాలపొడుగుభాగములకుం బోగోరువారు వీనిన యధిష్ఠింతురు. ఈశ్రమము లన్నియుఁగాలరక్షణోద్దేశ్యములని వేఱుగ నెత్తి చూపవలయునా? అమెరికాఖండములోని న్యూయార్కు అనుపట్టణరాజములో వీధులంబోవు ట్రాంబండ్లు ముత్తేఱంగు. భూచరములు, ఉష్ణరి చరములు, అధశ్చరములు, అని.

(౧) భూచరములు. ఇవిసాధారణముగ చెన్నపురిలో బలె వీధులమీద వేయబడిన యినుపకమ్ముల మీదఁ బోవునవి.

(౨) ఉపరిచరములు. వీధుల ప్రక్కలలో పడునైదిరు వది యడుగులపొడవుగల గొప్పయినుపకంబములనాటి, వాని పై వంతెనలవీతి గటాంజనంబుల నేర్పఱచి, యినుపదారుల

వేసి వానిపై ట్రాంబండ్ల నడపించుచున్నారు. గుట్టపు బండ్లు, మనుష్యులు మొదలగు నవేమియు నెదురురావు గావున నవి భూచరములకైన నెక్కువ వేగవంతములు. వీధులమీఁదఁ బోవునవి. •

(3) అధశ్చరములు. ఇండ్లయొక్క యస్తిభారములకు నేమాత్రము నపాయము లేకుండునట్లు మిక్కిలి లోతుగాఁ ద్రవ్వి భూమిలో వివరముగావించి, యావివరములో నినుప దారులు వేసి వానిమీఁద నడిపింపఁబడునవి. అక్కడక్కడవిద్యుచ్ఛక్తి వెలుతురుచే దేదీప్యమానములైన స్త్రీషనులుండును. దిగువాగు పైనికిఁబోయి వీధిఁ జేరుటకు ననుకూలములగు నుద్వహన యంత్రములున్నవి. ఈయంత్రములే పైనుండువారిని క్రిందికి దింపును.

శీఘ్ర గమనయంత్రములే యాశ్చర్యకరములుగానుండ నింకను నాశ్చర్యకరమైన క్రమమొందు గూడఁగలదు! ఈరథములన్నియు నుద్వహనయంత్రములట్లు అనతివేగాతి వేగములని రెండువిధములు. మనదేశములో రైలుబండ్లు టపాల్ ట్రెయిన్ సాదాట్రెయిన్ అనియుండలేదా? ఆరీతిగనే యవి యునసి గ్రహించునది. అతివేగములు కొన్నియెడల మాత్ర మాపఁబడును. చూడుఁడు! కాలమునందు పాశ్చాత్యులకెంత దృష్టియున్నదో! మనదేశపు రివాజు వేఱు. రాహుకాలమని, పగలుకాలమని, నక్షత్రముబాగుగ లేదని, వారశూలయని.

పిల్లివచ్చెననియు, బల్లిచచ్చెననియుఁ బుంఖానుపుంఖములైన వ్యాజ్ఞముల శరణుజొచ్చి సోమరితనమును సమస్త శుశ్రూషలఁ జేయుచు నుపాసించుటయ పరమధర్మంబనియున్నా మే? తమో గుణము మనకు నాస్థానముగదా? దారిద్ర్యజేవతకుఁ దమో గుణము సింహాసనము. మన మాయాసనమును బదిలముగ స్థాపించియున్నాముగాన నాయమ్మ దిట్టముగఁ గదలనని మన దేశమునఁ గూర్చొనియున్నది !

(గీ) సాధన సమర్థత. ప్రతివాఁడును నొక సాధనము మాత్రముపయోగించిన విరామము లేక దానిని వాడవచ్చును గాన దానినుండి యెంత పనిఁదీయవచ్చునో యంతపనిని బూర్ణముగఁ దీయఁగలడు. బహుకార్యపరులమైనచో కార్యముల మాఱువేళల నయ్యై కార్యముల కనుగుణములైన పరి కరములఁ బూనవలసి వచ్చుటంజేసి తదితరపరికరము లూరకపడియుండును. ఇందుచేత వ్రయమేగాని యాదాయములేదు. మఱియు న్నూరక పెట్టియున్న నుపకరణములు త్రుప్పువట్టి చెడిపోవును.

(ఁ) పనులు బహు లఘువులౌటచే త్వరలో నేర్చికొన వచ్చును. శిక్షకు విశేష కాలముపట్టదు. పూర్వము బాల్యము నందే గురువులయొద్దఁజేరి యెన్నియో సంవత్సరములవఱకు క్లేశించి పనినేర్చికొనుట యావశ్యకముగా నుండెను. ఇప్పుడీ శిష్యత్వము త్వరలో గురువునకు తిరుమంత్రముఁ జెప్పినంతటి సమర్థమగును.

శ్రమ విశ్లేషమువలని నష్టములు

(౧) కర్మకరు లేకరీతినే కీలుబొమ్మలమాదిరి చేతులా
డించుచుందురుగాన నయ్యది మనశ్శరీరముల వికాసమునకు
భంగకరము. జన్మమంతయుఁ గృషిచేసినందుల కేమి ఫలమని
యొకఁడడిగెనేని గుఱడుస్థాదిలోని యొక మిదవయంశమని ప్రత్యు
త్తరమిచ్చుటలో నేమి ఘనతయున్నది? మనుష్యులు యంత్రాం
గములట్లుండుట హీనవృత్తియేగదా?

దీనికి తురము, (౧) నిజమేయైనను, శుద్ధముగ నేమా
త్రము యోచనలేక దేనినైనఁ జేయఁగల్గితిమేని త్వరలో నాకా
ర్యమును యంత్రాధీనముఁ జేతురుగాన, హస్తకళలుండు పట్లనెల్ల
బుద్ధియు వినియోగమునకు వచ్చుననుట నిక్కువము. కావున
జడక్రియలబాధ యాధునిక పద్ధతులనల్ల తగ్గుచున్నదేకాని
హెచ్చుచున్నదనుట యిమ్ముగాదు. (౨) యంత్రములు, శ్రమ
విశ్లేషము, ఇత్యాదుల ప్రాప్తన నుత్పత్తి విలసిల్లుచున్నందున
పూర్వమువలె దీర్ఘకాలము కేపనిఁ జేయుచుండుట యన్యవశ్య
కము. అసఁగా నెక్కువసేపు విరామముగా నుండవచ్చుననుట.
ఇట్లు లబ్ధములైన విరామా వసరములను దేహమనః పరిశ్రమ
ములచేఁ బూరించి పూర్ణసుఖమేల పడయరాదు? ఐరోపాలోఁ
బూర్వముకన్న నిపుడు నేవాజీవులైనవారు చదువుసాముల
మించిన వార్తైయుండుటకు సామర్థ్యాతిశయత తంత్రములే
కదా కారణములు?

(౨) శ్రమవిశ్లేషముచే గర్మకరులు బాతుగ స్వాతంత్ర్యము లేనివారగుదురు. ఒకచిల్లరపని మాత్రము నేర్చి జీవించువారి కాపని యయిపోయిన నేమిగతి? వారు యజమానుల దౌర్జన్యము నెట్లెదిరింపజాలుదురు? ఒక్క వస్తువునంతయుఁ దానే పరిష్కరింపజాలునేని “ఈక్రూరుని దండనుండుటెల? ఇంకొక యెడకరిగి యావస్తువులఁజేసి పొట్టఁబోసికొందము” అను ధైర్యమున తమయధీశ్వరులైన శారవమునకుమీఁగి రాకుండు నట్లు చేయఁజూతురు. మహాయంత్రములో నొకచిన్న చక్రమట్లు తగులుకొన్నవానికి స్వేచ్ఛావర్తనంబు సాధ్యమా? తిరుగు మన్నదిరుగవలయు, నిలుపుమన్న నిలునవలయు!

ఇందునకుం బ్రత్యాఖ్యానము. నిజమేయైనను నొక్కమఱు మాటయున్నది. ఏదన, కర్మకరులొకడొకఁడుగఁ జూచిన దిక్కు లేని పక్షులట్లు లుండువారేయైనను వారెల్లరు సమూహముగఁ గూడి నియమబద్ధులై యేకవాక్యముగ నేకచర్యగసలిపిన యజమానుల భయకంపితులం జేయుదురనుట మఱువఁగూడదు. ఏ శ్రమ విశ్లేషము వీరిం బరాధీనవృత్తులంజేసినో యాశ్రమ విశ్లేషమే వీరింబ్రోగుగాఁగూర్చి సంఘీ భావమునకుఁదరుణము నలవరించి సుఖయాత్రకు నావపంటిదాయె. విషమును నదియ, విటుగుడు నదియ! మొత్తమునకు దీనిచే మేలేగాని కీడుగాదు.

(3) ఉండనిండు! దేశములోని జనులు వృత్తులచే వేటు వదుట తగునా? ఒక్కొక్కరొక్కొక్కపని మాత్రము నేయువారై

రేని, ఎక్కువ తక్కువలు నిత్యములొను. దానిచే సంయోగము నశించును. ఆర్థిక వర్గములలో నుండొంటికి భేదములుప్పతిల్లి కలహములకుఁ గారణములై యనర్థకములుగఁ బరిణమించును. శావున నెక్కిక్కరు నానావిధ వృత్తులకుంజేరిన వారేగా నుండిన నైకమత్యంబారును, తేలును, అంతటను వ్యాపించును.

పైవాదము శుద్ధముగ ననాదరణీయము. కారణములు. (౧) అందఱు నచ్చుకొట్టినట్టు లేకరీతిగనున్న సంయోగ మసంభవమగును. భిన్నతయే కూడికకు మూలము. స్త్రీలు స్త్రీలు గను బురుషులు పురుషులుగను నుండఁబట్టియేకగా అన్నియోగములును వద్దనినను వచ్చి పట్టుకొనుచుండుట! (౨) విశ్లేషముచే నొకరికొక రా ధారముగా నుండుట తటస్థించును. అందుచే సంఘము ధృఢమైన ఐక్యభావముం గాంచును. వృత్త్యాది విభజనము లేనివారు పిరులు లేని త్రాళ్లువలె నిస్సారులగుదురు. (౩) ఇఁకఁ గలహముల కెడమున్నదనుట యొప్పుకోవలసిన విషయము. జీవమున్నఁ బోటియుండక మానదు. పోటి యొక్క జోలియే వలదనువారు ముక్కుమొగము మూసికొని చావవలసినదే. అట్టివారింక బ్రహ్మదేవుని నగ్నిగుండమునుండి లేపి, ఇంకొక ప్రపంచమును సృష్టించుకొని యక్కడకుంబోయి యే మాతృర్యమును లేక విజృంభించక సుఖముగా నిద్రపోవచ్చును! ఇందును నొక విశేషము. కార

యితృ క్షాత్రికులకు వైరమున్నదంటిమి. ఎందున? ఫలవిభాగమునఁజూతము. ఫలోత్పాదనమున మూలధనము వారు సేవకులును బొత్తుగొని యుండవలసినవార. అట్లుగానిచో జగడమాడుటకు ఫలమేయుండదు. ఫలము పంచుకొనుటలో విరోధముండవచ్చుగాని యా విరోధము సార్వత్రికమును నని వార్యమునని యెంచుట తప్పు. మితికిలొంగిన భేదమేగాని యిది మితిలేని భేదముగాదు. ఎంత పోరాటమున్నను, నారాటము మానునట్లు, ఉపార్జన క్రియల నుమ్మడిగలవారై యుండవలయుననుట సహేతుకము. మఱియు నప్పటికెన్ని కోప తాపములున్నను సర్వసంగ పరిత్యాగబుద్ధితో నెకగి ముగము నెకరెన్నఁడును జూడమని గంటు వెట్టుకొనిన నిరుకత్తుల వారను నశింతురు. కాన చిరవైరము వొనగదు. తాత్కాలికముగఁజూచిన వియోగమున్నను, దీర్ఘ కాలము తీరును గమనించిచూచిన సంయోగమే దృఢతరము. పుంజీదారులయు వేతనజీవులయు బ్రతుకు భార్యాభర్తల బ్రదుకట్లు. దంపతులకుఁ బ్రణయ కలహము లెంత కఠినముగా ముదిరి దేహమునకు మనస్సునకు గాయములు గలుగఁజేయునట్లప్పు డప్పుడు గలుగుచున్నను నాయలలచేతఁ బొంగి ప్రళయమాపాదింపక సంసారసముద్రము మొత్తముమీఁద శాంతిగానుండునుగదా? వ్యవహార సముద్రము నిట్టిద.

“అట్లేని జాతిభేదముల నేల ఖండింపవలయు? హిందువుల వర్ణధర్మంబులు దేశంబున కహితంబులననేల?” యని

యేపూరి పుడక మైన నానికగఁగుదురునాయని పేదవులెండ
 రోయువారు కొందఱు ప్రశ్నింతురేమో! దీనికి వేయిపాదము
 లేల? రెండుచాలును. (౧) శ్రమ విశ్లేషమునకును దీనికిని దార
 తమ్య మధికము. చూడుడు! మన సర్వకళాశాలలో విద్యా
 ధులకు విడుదు లేర్పఱుపవలయునన్న నెక్కొక్కతెగకు నొక
 మండపమును వంట శాలయు నిర్మించుట విధిలేని క్రియ.
 దీనిచే మనకందు మర్యాద భాగహారముగాదు. గుణకారము.
 అనఁగా శ్రమవ్యయములు గుణీకృతములగు చున్నవిగాని విభ
 క్తములుగావనుట స్పష్టము. (౨) “ఎట్లుండిన నేమి? దూర
 దూరముగనుండి మీ పోకలమీరును మాపోకల మేమును
 బోవుచున్నను దేశీయవిషయముల మాత్రము కలసిమెలసి
 యేలయుండరాదు?” అనితలపోయు ప్రాజ్ఞు లీ కురుక్షేత్రమున
 నున్నారు. మనసు లేని పెండిలి మహాచారమను వారికి నిక్క
 మైన కలయికకు సమయము లేవ్వియను విషయమై యేమి
 తెలియును, తెలియఁబోలును? మఱియు నేలకాఁగ్గాడవను
 సంభావన వమ్మగు వచనము. అనుభవమున నున్నదా లేదా
 యను విచారణ ముఖ్యమైన యంశముగాని “పూర్వముండెను
 గదా! మంత్ర తంత్రములచే మన పూర్వుల మాడ్కి మఱిల
 సృజితము” అనునూహలు పిచ్చి తలంపులేకావు, దుర్మార్గపు
 యోచనలునుగా నున్నవి. 1882-వ సంవత్సరము వఱకు నిం
 గ్లాండులో రాజ్యతంత్రమంతయుఁ బ్రభువుల యధీనమై యుం

జెను. ఆ సంవత్సరమున వర్తకులు మొదలగు వారు తమకును నధికారము గావలయునని కోరి, ప్రభులందులకుందగిన చట్టములను సెలవియ్య మన్నందుచే గోపోద్దీప్తితులై వేలుపడెదమని భయముఁ జూపిరి. అప్పుడు ప్రభువులు వారింజూచి “మీ తండ్రులు తాతలు మాకు విధేయులుగ నుండలేదా? మీరును నా తీరుననే కలకాల మేలయుండరు? పితృలకన్న మిన్నలై యుండఁజూచుట మహాపాతకముగదా!” యని బూతు వేదాంతముల నుపదేశించుటకుం బూనక “ఇంకను నెదిరించిన నేక దేశస్థులొండొరులఁగోఁబ్రాణాంతముగఁబోరుటసంభవించును. అందుచే రాజ్యక్షయమును, తద్ద్వారా వీరు వారనక యెల్లరు ప్రాభవ హీనులగుటయుఁ దప్పదు” అని తలపోసి తమకు పదవి పోవుననుట నిస్సంశయమైన యుత్పాతమైనను, కొడువలేదని ప్రజల మతమునకు నంగీకరించి స్థానచ్యుతులైనను గీర్తిచ్యుతులుగాక మనిరి. కావున ‘ఇట్లుండరాదా? ఇట్లుండరాదా’ యను న్నవ్వుల కథలతో మనకేల? వర్తమాన భవిష్యత్తుల స్థితిగతుల మేరకు సర్వము చక్కఁబెట్టుకోవలయునే కాని భూత గ్రస్తులై యుండుట బుద్ధిలేని మతము.

విద వ ప్రకే రణ ము

వ్యవహార సిర్కాతలు

ఆదిని శ్రమనుగూర్చివ్రాయుచో దేహమనశ్శ్రమంబు
లని, యది రెండు తెఱంగులని, యంటిరి గాని యామనశ్శ్రమ యే
మూల డాగెనో యెక్కడ కేగెనో మాకంటఁ బడలేదని చదు
వరులు హాస్యమునకుం బూనుదురేమో? ప్రస్తావవశంబున నక్క
డక్కడ వెదజల్లినట్లు, ఈవిషయమునకు సంబంధించిన చర్చలఁ
బొందించితిమి గాని కలిసినట్లు వ్రాయ వీలుదొరకదయ్యె. ఈ
కొఱంత నిటఁగొంత నివారితము:—

వ్యవహారములు విస్తరించుట

వ్యాపారము లల్పములై యిరుగుపొరుగు సీమలమాత్ర
మాత్రమయిరిచి యల్లుకొని యుండినకాలములో దీర్ఘాలోచ
నకు నెడమెక్కడిది? ఇంత గిరాకీయ వచ్చునని శిల్పులకెల్ల
మున్నుండుగనే తెలియును. ఏ యే వస్తువులలో నెవరికెంతమా
త్ర మాదరమున్నదో యది తూచినట్లందఱకును విశదము
ప్రాచీనాచార పద్ధతులే పరమపదవులని యుండువారు గాన
నడుగువారు కోరునవియు, నిచ్చువారు చేయునవియు నన్నియుఁ

బ్రాతలే..తాత గోరినదే ఘనుమడును గోరును. తాతచేసినదే మఱుమడును జేయును! గిరాకిదారులకును సరఫరాదారులకును బాత్తు సంపూర్ణముగాఁగుదిరియుంటఁబట్టి వ్యవహారముల నభావితములెవ్వియుఁ బుట్టినయ్యె." మఱియు సాచారబద్ధులొంటఁజేసి ప్రాతవి మఱుపునకురావు. క్రొత్తవి మననునకురావు. లాభనష్టములు రెండును లఘువులై జీవనోపాయము లొక టేరీ తివర్తించుచుండెను. ఉడునవి గిట్టవు. లేనివిపుట్టవు. ఇట్టివ్యవస్థలో యోచనాశక్తికేమిపని? కావున జడులరీతిని జనులు ప్రవర్తించుచుండిరి. శిరస్సులు చూపునకేగాని విచారణలకుఁగానివయ్యె. తఱువాత ముఖ్యముగాఁ బశ్చిమఖండము వారు కాలక్రమమ్మున నభివృద్ధి నొందుడు, ఉత్పత్తి వినిమయములు రెండును వెలయందొడంగె. రక్షక సంపద, రానపోకలు, చదువులు, నతిశయించుకొలఁది జనులు మూఢభక్తి నదఱుపుకొన్నవారై దూరపు వ్యవహారముల కారంభించి ప్రత్యక్షమైన గిరాకినేగాక, పరోక్షంబు నాశించియు వస్తువుల రచియింపంబూని, తద్రచనాసామర్థ్యంబు నమగ్రత నొందుబడ్డై యంత్రస్థాపనలు, శ్రమవిశ్లేషము, రొక్కమునకుంఁగాక నాణెముమీఁద నిచ్చి తీయుట, ఇత్యాది ఘనతర తంత్రంబులకుందొడంగి సామాన్య జనులకు నివ్వెఱసాటు గలుగుమాడ్కి ఆర్థిక చక్రంబు వినయసింది తిరుగునట్లొనరించి కృతార్థులు నుజ్వలులునునైరి.

‘ఈవ్యాప్తిచేనైన మాటుజాటులెవ్వియనిన?’

(౧) పూర్వము వివరింపఁబడినట్లు, ఉత్పత్తిపరులకును విని
యోగపరులకును మధ్యవర్తులైన వర్తకులేర్పడుట.

(౨) తొలుత నీవర్తకులే మూలధనముగలవారు గాన యజ
మానులట్లు శిల్పులకు నుత్తరువులిచ్చి వలయువస్తు
వుల నుత్పత్తిచేయించు కొనుచుండిరి. కాని వ్యాప్తి
యింకను నెగయుడునీయుత్పత్తియున్వ్యాపారమును వేటు
పడి ప్రత్యేక కర్తల యధీనముఁజెందె.

(౩) ఈ ప్రత్యేక కర్తలేల్లరు మూలధనోపేతులగుట మూల
ధనముఁడువారెల్ల యజమానులైయుండుట సహజ
కృత్యమో యనునట్లు శాస్త్రజ్ఞులకు సైతము దోచె
గాని, యాధునిక వృత్తాంతములంబట్టిచూడ యజమాన
తకు మూలధనం బావశ్యకంబనుట యప్రతి హత
న్వాయముగాదు. ఎట్లన.

(౪) ఇంగ్లాండు, అమెరికా, ఇత్యాది దేశముల వ్యవ
హార పరీణతంజూడుడు. వారివాణిజ్యము లోకమంతట నిండి
యున్నది. దీనికీడ్చిన యుత్పత్తియు నున్నదనుట చెప్పకయ
గ్రహించుకొనఁదగిన సంగతి. మఱియు, ప్యాక్టరీలు మనజిల్లాల
లోని కస్పాపట్టణములంత పెద్దగ నున్నవనియు, కొందఱిది
కారణముగ వేటు పట్టణములఁ గట్టించియున్నారనియు నంటిమి
గదా! యజమానుడైన వాడినేవక మండలి నంతయు

సాధించి సీక్రమవర్తులం జేయఁజాలినంత ప్రభావము పేతుఁడై యున్నాఁగాని యొక్కనాటిలో సర్వము భ్వంసంబగును. ధనమున్నమాత్రమున నీతేజంబు గలుగునా? బహుశః కలుగదు. దేశదేశములు వ్యవహార విషయమున మిళితమౌతై యున్నవి గాన, నొక్కడ నుత్పాతములుపుట్టిన ధానిదెబ్బ యన్నిచోట్లకుం దగులును. ఇందునకు దృష్టాంతములు:—

ఇంగ్లాండులో 'మాక్ చెస్టర్' అను పణ్యపట్టణమువారు కోట్లకొలది రూపాయలు విలువగల వస్త్రముల ననునయించి మనకంపుట తెలిసిన విషయమ. మన కీ మాత్రము సెలవు కావలసియుండునని మదింపువేసి యా మదింపు ననుసరించి వస్తువుల రచన కుపక్రమింపవలయుననుట సర్వవ్యాపహారికులును బాటింపవలసిన పద్ధతి. ఈమదింపువేయుట సామాన్యమగు పనియా యోచింపుడు! ఒక్కటి. వానలు జేలిపోయి పంటలు పాడువడిన దేశములోని ప్రజలకు భోజనపు సెలవులు, అధిక ములుగాన నట్టి తామ కాలమున వస్త్రములకు గిరాకీమట్టు. రెండవది. స్వదేశవస్తువులనే కొనవలయు, విదేశవస్తువులు భ్రష్టములు, ముట్టరానివి' యని కంక్షణము గట్టుకొనియున్న వారి సంఖ్య యేమాత్రమనియు, వారిమాటలరీతి నే చేతలున్న వా యనియు యోచింపవలయు. మఱియు, స్వదేశప్రతిష్ఠ లేన్ని యున్న నేమి? ఇచట వారే పరదేశపు సరకులఁగొని స్వదేశపు పేర ముద్రలువేసి మోసగించి యమ్మువారుండకపోయెదరా?

ఇట్టి వా రెవ్వరు? ఎంతమంది? యనియుఁ గనుఁగొనవలయు.
 మూడవది. మనదేశమునకు జర్మనీవారు, జపాన్ వాతను,
 సరకుల నెగుమతి సేతురుగాన నాదేశములలో నాయా సంవ
 త్సరములలో వెలయఁజూపు వెలలు, రాసులు, సరకుల గుణ
 ములు నరసి, వారిలో షోటీచేసి యమ్మకము సంపాదించవల
 యునన్న నెట్టిపదార్థముల నే రీతుల నే ధరలలోపల సిద్ధపఱువ
 వలయునో యనుట నిర్ధారణజేయవలయు. ఇవి యల్పులచేఁ
 బరిష్కరింపఁబడు యత్నములా? దీర్ఘాలోచన, యగోచరార్థ
 విజ్ఞానము, భవిష్యద్వర్తమాన పరిశోధన, ఇవి పంచాంగముల
 కట్టలచేఁగాని బల్లిపలుకులలోఁగాని తేలవు. మఱి వ్యవహార
 నిర్మాతలయందు ప్రతివాసరానుభవ సంప్రజ్ఞాతములైన విద్య
 లుగా నున్నవి. మాన్ చెట్టరులోని కార్యచోదకులు, ఇక్కడి
 వానల సంగతి, పంటలతెఱంగు, మొదలగువానిని గవర్న
 మెంటువారి ప్రకటనలు, తమ నౌకరులు, ప్రతినిధులును బంపు
 వివరణపత్రకము, వీనిచే నెఱింగి తమ ప్యాక్టరీలలోఁ జేయింప
 వలయు వస్తువుల పరిమాణము తీర్మానింతురు. ఇదియే ఘన
 మైన కార్యంబనఁగా దీనికి మించిన ఘనతర కార్యంబొందుగలదు!
 అది యేదనఁగా, పూర్వము గిరాకి నెఱింగియో యుత్తరువులఁ
 బొందియో యుత్పత్తిచేయుచుండిరి. ఇప్పుడు గిరాకి లేకున్నను,
 రుచిచూపిన నాశలు తమంతటఁబుట్టునను నూహచే, వస్తువు
 లను గొంతమాత్రము తయారుచేసి జనులు వీనింగొందురా

లేదా, యేని పరీక్షించుటయుంగలదు. ఈ సాహసము నేమన వచ్చును? ఉపయోజకుల మనసులో నానఁబుట్టింప నేరనివైన, విక్రయము లేక, వేసిన మూలధనబంతయు నష్టమగును. ఒక వేళ జనులమనసుల నాకర్షించెఁబో నవీనమును ననన్యర్థచితంబును నగుటఁజేసియు, నరుదు గావునను గిరాకికొలంది, పెలల విధించి యమితలాభంబు వడయవచ్చు. రుచుల సృజింపఁ జూచు వ్యాపార లక్షణమేమనఁగా, మొదటికి మోసము వచ్చినను వచ్చును. లేదా సర్వసంపదత్తినను గుదురును. ఊర్ధ్వగతియోయథోగతియో ఈరెంట నొకటి తప్పదు. కొన్ని సమయములలో తలఁచినంత శీఘ్రముగ వస్తువులపై నామోదంబు గలుగకున్నను, ధైర్యము వదలక వేచి మంచికాలము నిరీక్షించి తుదకు లబ్ధప్రాభవులైన వారెందఱో యున్నారు. భావికాలము నాశ్రయించిన యుద్యమములు జయప్రదములుగా జరుగవలయునన్న భావనాశక్తియు ధైర్యసాహసములును సమగ్రముగాఁ జెందియుండవలయుననుట స్పష్టము. ధనమున్న మాత్ర నీ గుణములుండుననుట యబద్ధము. కావున ధనశక్తి కన్న ధీశక్తి యీనాటఁబ్రధానము. పశ్చినుఖండియులెల్లరు జడ పదార్థలోలురని కువాదముఁజేయు వారీసంగతి మఱువఁగూడదు. జడపదార్థలోలు రనుట గర్హ్యవాక్యము. అపారమైన మనోవ్యాపారమే యపారమైన వస్తువ్యాపారమునకు మూలమును నాధారమును. జడములయందుమాత్ర మాస్తక్కిఁగొన్న.

వారు జడులగుటయకాక, జడులెల్లఱు జడమ్ములందక్క నింక
ద్దాని నాసింపరన్కుటయు నిశ్చయము. పాశ్చాత్యులు జడు
లేనాటికింగారు.

అభిరుచి లేనిచోట్లను దానింగలిగింతురనుటకు నిదర్శ
నము. మనదేశములో పది పన్నెదేడులక్రింద కాఫీ, తేయా
కునీళ్లు ఇంకా స్త్రవిరుద్ధములనియు ననారోగ్యకరములనియు
ననేకులు నిరసించుచుండుట నేనే చూచియున్నాను. ఇప్పటికిని
కుగ్రామములోని పెద్దలు “ఇవి యింగ్లీషువారి దేహములకు
మంచివేయైనను మననల్లయొడలులకు నరిపడవ”ని గట్టిగావాదిం
చెదరుగదా? ఆదిని ఈవస్తువ్యాపారమునకుం బూనినవారు
కాలక్రమమునఁగాని శీఘ్రముగా లాభము రాదనుమాట
యెఱుఁగకపోలేదు. అయినను తాత్కాలిక నష్టమునకోర్చి,
మనయెదుర నాలుకలలో నీళ్ళూరునట్లు, అన్ని సంవత్సరము
లుంచి నేడు దానిఫలము ననుభవించుచున్నారు. ఇప్పుడు,
వీటేటకు నీవస్తువులయం దభిమానము పెఱుగుచుండ్లుటవే
నెక్కువరాను లుత్పత్తిచేయఁబడుచున్నవి. కూటిసీళ్లతో, దృ
ష్టింజెందు నమ్మలు సైతము, ఉదయాన కాఫీ లేనిది తలతిరుగు
చున్నదని మొఱలిడుట యీవ్యాపారులకు వీనుల విందుగాదే!
ప్రారంభముననే లాభము రాలేదని వినుగుజెంది “ఈహిందు
వులు, అశాస్త్రీయములైన ద్రవములను బహిరంగముగఁద్రాగు
దురా” యను శంకచే వెనుకదీసియుండిరేని మొత్తముమీఁద

కొంతవడినవారై యుండుదురు. హిందూ దేశమున నిప్పుడు ప్రబలముగానుండు చక్కెర, బూట్లు, సరాగ్లు, కోట్లు, కాలరులు, తోలు మొలపట్టెలు మొదలైన వస్తువుల బేహారము తయు సీరీతిని బట్టువడినదేకాని, మనమై ప్రాచీనవిధమనిగాని, స్వతస్సిద్ధపరమార్థమని కాని యవలంబించినది కాదు. రుచి చూపి మఱపించుట యాధునిక వ్యవహారములలో మిక్కిలియు గణ్యమైన కార్యము.

ఈ న్యాయము నుగమమవుటకై యొక నిదర్శనముం జూపెదను. పూర్వము ఋషులు జితేంద్రియతండొల్పి తపములోనుండఁగా సర్వధర్మ సంరక్షకుఁడైన దేవేంద్రుఁడు తన పదవి కూనమానో యను సహజ చాపల్యముచే వారి మనస్సులను తపములను నీటుగాఁజేయ నప్పరసలబంవుట ననాతన మర్యాదగదా? దీనివలన దేవేంద్రునకు స్థానభ్రంశమో స్థైర్యమో రెంట నొకటి యగుట మీకెల్లరకు విదితమ. సాహస వ్యాపారములన్నింట నిట్లే. పదుటయో లేచుటయో యనివార్యము. అట్లని యూరక కూర్చుంట మాత్రము సాసఁగదు.

గిరాకి యేకరీతి నుండునది గాదు. కాల దేశ వర్తమానాను గుణముగ తయవృద్ధులం గాంచును. అది నదులవంటిది. ఒకప్పుడు దరులఁగిక్కిటి సిపాటును. వేటొకప్పుడు శుష్కించి యిసుక దప్ప మఱేమియుఁ గానరాకుండును. ఉత్పాదకులు

గిరాకి యొక్క గతుల గమనించుచుండవలయు. లేనిచో తక్కువైన యొక్కవైన వస్తువులం బుట్టించి తక్కువ చేసినప్పుడల్ప లాభమును నెక్కువ చేసినప్పు డమిత శ్రద్ధమును గాంతురు.

ప్రపంచమంతయు నేక వ్యవహార చక్రముగ నున్నందున నీ గణనలన్నియు నసాధారణ జ్ఞానశోభితులకుంగాని లాతులకు వలను గాదనుట విశ్రుతము.

ఇట్లు గిరాకి యొక్కయు నుత్పత్తియొక్కయు స్థితిగతులను మాటుపాటులను విచారించి గ్రహించి సమయానుగుణముగ వ్యవహారముల మార్పుచు నూతనోద్యమములం బ్రారంభించుచు వ్యాపార పరీణ భావముందాల్చిన కోవిదులు వ్యవహార నిర్మాత లనఁబడుదురు. వీరు ఆర్థిక ప్రపంచమునకు బ్రహ్మలు, విశ్వకర్మలు వంటివారు. సృష్టి స్థితివ్యాప్తుల కాధార భూతులు. వ్యవహారాండ పోషకులు.

‘అవునుగాని, యెట్టి చతురుడైన నేమి? తానై పరిపణము ప్రయోగింపఁ జాలఁడేని వ్యవహారముల స్థాపించుటెట్లు? బుద్ధి కుశలతచే యంత్రముల జాడలెఱుంగ నగుఁగాని యంత్ర నిర్మాణ మొనర్చుటెట్లు? మనశ్శక్తి యనునది యినుమా, ఉక్కా, కొయ్య, చీలయా?’ యను ప్రశ్నకు సమాధాన మేమన్ననో, ఐరోపాలో ధనరాసులు మితిమీరి, యుపయోగమున కెవరైనఁ దెచ్చువారు గలరాయని తహతహపడుచున్నవి. ప్రోగుచేసి పాతిపెట్టుటయో నగలఁ జేయించుటయో

యాచారముగ లేని దేశములలో నీపరిపణమంతయు బాంకీలలో నుంతురు. బాంకీల యజమానులు నూటికి రెండుమూడు వంతున వడ్డీ యియ్యవలసినవారు కావున, నీధన మెల్ల నూరక భద్రముజేసి యుంచిన వారికి నష్టమింతంతయని చెప్పితీరదు. కావున వారు దీని వినియోగించు వారైననైన నీదారి వత్తురాయని యెదురు నూచుచుందురు. అట్టి సమయములో బుద్ధిబలమున నూతనోద్యమములఁ గల్పించుటయో యున్నదాని విస్తరింపజేయుటయో యుద్దేశ్యముగాఁ గలవాఁడు నాగియొద్దకుంబోయి తన సంగతులన్నియు సవిస్తరముగఁ జెల్పి, ప్రారంభము ఫలనంతమగునని వారు నమ్మునట్లు చేసిన, వారు వీఁడు శక్తిమంతుఁడు. యోగ్యుఁడు' అని నిశ్చయించి గోని బ్యాంకీల యినుప పెట్టెలలోఁ గృశించి కుళ్ళుచుండెడు ధనము నప్పుగా నేల నియ్యరు ?

నా నై ము

• • యోగ్యత కుశలత సంయోగించిన నానైమేర్పడును. నానైముగల వానికి నిధు లుల్లసిల్లు నీదినంబులలో మూలధనము లభించుట దుర్లభంబుగాదు. సొమ్ము నమ్మదగినవారి కియ్యక సంచులలోఁ గట్టియుంచుట తెవ్వఁడును సమ్మతింపఁడు. కావున వ్యవహార నిర్మాతలకు ముఖ్యముగానుండవలసిన లక్షణములు రెండ. బుద్ధికౌశల్యము, సుశీలము, ఈరెండు సంపదలున్నఁ దక్కినవి యనాయాసముగ వచ్చిచేరును. బ్యాంక్

మేనేజరులు వ్యవహార సమర్థులుగాన వారిని వరించుట దుష్కరము. వారినామోదింపజేయు చాతుర్యమున్న మూల ధన ప్రాప్తికిఁ గొడువరాదు.

చూచితీరా యీవిశేషము? నాణ్యము, విశ్వాసము, నడవడియొప్పిదము, భావగాంభీర్యము ఇత్యాది సుగుణము లర్థవిన్యాసమునకుం బ్రధాన నిదానములు. ఇక నగ్ధోపార్జన ము దుశ్చరిత్రములకెల్లఁబుట్టి నిల్లు' అనువారి బుద్ధివైశద్యము నేమని వర్ణింతము?

ఏ వ్యవహారమైనను ముందు వెన్నులు చూచి స్థాపించి కొన్నిదినములు తామే నడిపించి యదియొక క్రమమునకు వచ్చినతోడనే నిపుణులైనవారలం గార్యదర్శులుగ నియమించి యానిర్మాతలు పై విచారణమాత్రము చూచుకొను చుందురు. అమెరికాలో 'పియర్ పాంట్ మార్గ్' అను కోటీశ్వరుఁ డొకఁడున్నాఁడు. వీఁడు వందలకొలది వ్యాపారముల సృష్టి జేసి పానికెల్ల చోదకుఁడైయుండెడిని. ఇట్లుండియు న్నాయా శాలలకుఁ దాను తఱచుచుపోవుట లేదు, ఆ పేశనములనుండి పని దీయించుట వానిముక్త్యురులపని. ఇకఁ దానేమి చేయుననఁగా తనకచ్చేరీగదిలోఁగూర్చుండి లోకములోని యావద్వర్తమాన ములను తంతి, తపాల్, పత్రికలు, తననౌకరులు పంపిన పత్ర ములు, వీనిమూలకముగ నారసి యెయ్యెవిధంబుల నాజ్ఞ లియ్యవలయునో యని యోచించి సర్వమునకు సూత్రధా

రుడైయుండును. ఏదైన దేశములు యుద్ధసన్నద్ధములగు నని నూచనయుండెదో, అప్పుడే యామర్మముల నెట్లునఁగనిపెట్టి యుద్ధము ప్రారంభించిన నెగుమత్తులెట్లు మాఱును నిగుమత్తులెట్లుమాఱును అని యోచించి, యీవస్తువుల సేకరింపుడు, వీని నిలువఁబెట్టుడు' అని యాదేశించుటలో మార్గక అనన్యతుల్యుడని ప్రసిద్ధి. రుష్యావారికిని జపాన్ వారికిని ఘోరమైన రణమైనప్పుడు “సైన్యములెన్ని ముందునకుంబోవును, వాని భుక్తికి నేయేవస్తువు లేయేమాత్రముపట్టును. యుద్ధోపకరణముల కెంత గిరాకి యుండును” అని ముందేయోచించి బాగ్ర త్తఃజేసినవారు, ఒక్కదాఁటున లక్షాధికారులైరి.

సంభూయ సముత్థాసములు

గొప్ప గొప్ప వ్యాపారము లొక్కచే నిర్వాహ్యములు గావు. పలువురు గలిసి భాగము లేర్పఱచికొని యుద్ధరించినం గాని కార్యంబు తుదముట్టదు. అత్యంత చతురుడొక్కఁడు, అషాయము లేని యుపాయమని యొక వ్యవహారముందలపోసి దాని స్థితిగతుల వివరించి కొందఱకు నమ్మికఁగలుగఁజేసి చేర్చుకొని యొక కంపెనీగఁ గుదిర్చి, భాగములు గొనువారున్న నీ తేదిలోపున దరఖాస్తులు పంపవలసినదని ప్రకటనలంబగును. ఇట్లు పంపుటకుం బూర్వమే బ్యాంకీదారుల సమ్మతియుఁ బడసి యుండును. అనేకు లా సంఘములో భాగస్థులుగాఁ జేరుదురు. పిమ్మట న్నందఱును పెద్దతనమునకుం బూనిన నేపనియుఁజేడు

నుగానై రైక్తర్లు, అనఁబడు కార్యచోదకుల సభ నేండు నియమింతురు. ప్రతి భాగస్థుఁడును తన యామోదము' రీతిని చోదకుల వరించు హక్కుగలవాఁడైనను, తనకు న్నా కార్య విషయమంతగాఁ దెలియదుగావున, తొలుత స్థాపించిన వారెవరిని గోరుకొనిరో వారినే యుండనిచ్చుట మేలని తలఁచుచి యూరకుండుట స్వాభావికమేకదా ? కావున చోదకులు భాగస్థులచే నియమింపఁబడెదరనుట పేరుమాత్రము. యాభాగస్థ్యముం బరిశీలించిన నిర్మాతలచేఁ జోదకులు నియమింపఁబడుదురనుట నిజము.

ఈచోదక సభలలో నిర్మాతలకు తప్పక స్థానముండును. సృష్టించిన వారుగాన వీరికిఁ దెలియని మర్మము లింకెవ్వరికిని దెలియవు. వీరులేకున్న రక్షణము పదిలమా? కాదు. కావున వీరందుండియే తీరవలయును.

నిర్మాతలు స్థిరముగ నుండువారు. తక్కిన చోదకులు మార్పఁబడకున్నను మార్పునకుం బాత్రులు. ఎట్లన నాంవత్సరిక భాగస్థసభలలో, చోదకులెల్లరు సభ్యుల సమ్మతిమీఁద నియుక్తు లౌదురు. ఎట్లును నిర్మాతలం గోరికొనవలయుట పాలివారికి విధి. తదితరులను మొత్తముమీఁద నా మోదించుటయే సాధారణమైనను, నిర్మాతలకు వారికిని సరిపడకపోయిన నొకవేళ వారిని నిరసించినను నిరసింతురు. అట్లగుటఁ జోదకులు నిర్మాతలు చెప్పినట్టు వినుటయు బహుళము.

భాగస్థులందఱును యజమానులు. అనఁగాఁ గౌర్యనిర్వహణమునకు వలయుధనమును వేసినవారగుట సొంతగాండ్రు. సొంతమున్నను పైవిచారణకన్న నెక్కువగా నందు వీరికిం బ్రవేశములేదు. ఎట్లన, తమకు విషయములందుఁ బరిచయము చాలదు. రెండవది, సమష్టిగా నెల్లరుగ్గూడు సభలఁదక్కప్రత్యేకముగా నిచ్చవచ్చినప్పుడు కార్యవిచారణచేయు నధికారము లేదు. ఇట్టి సభలు సంవత్సరమున నొండు రెండుకన్న నెక్కువ గాఁగూడవు. కాఁబట్టి యజమానులైన భాగస్థుల ధర్మమనఁగా, కార్యము సరళముగ జరుగుచుండెనేని చోదకుల నమ్మి యూరకుండుట, భంగమైనఁ గూఁతలిడుట. ఇంతకన్న నెక్కువ జోలియుంచుకొన్న నుండునదియుఁబోవును. కావున వ్యవహార సంఘముల నిర్మాణ మెట్టిదనగాః—

సంభూయ సముత్థాన నిర్మాణము

(౧) మూలధనము సన్నద్ధము చేయు యజమానులు, అనఁగా భాగస్థులు. సర్వమును వీరి సమ్మతులననుసరించి నడుపఁ బడుననుట యొక విధముగా నిజమేయైనను మొత్తము మీఁద నిది పైమాట.

(౨) భాగస్థుల సమాజముచే నియమితులైన చోదకుల సభ. వ్యవహారము ఏ త్రోవలఁబోవలయునని నిర్ణయించు నధికారము వీరిది. వీరు భాగస్థుల కుత్తరవాదులు. చోదకులలోఁ జేరినవారలై నిర్మాతలుండురు. ఈ నిర్మాతలు పేరునకు

సభ్యులతో సభ్యులుగానున్నను' షరీక్షించి చూచిన చోదక మండలికి గురుప్రాయములు. వీరి యుపదేశము వేదవాక్యముగా భజించుట తగినదో తగనిదో కాని తప్పనిది. చోదకులకు భాగస్థులతోపాటిని లాభములలోని పాలుగాక ప్రత్యేక వేతనములు నియతములు.

(౩) చోదక మండలిచే నియమింపబడిన కార్యదర్శులు (మేనేజరులు) గొప్ప వ్యవహార శాలలనుందురు. వీరు నౌకరు లేగాని స్వతంత్రాధిపత్య సంపన్నులుగారు. ఏలికల యుత్తరువుల నెరవేర్చుట, ఆయ వ్యయముల లెక్కలను దీరుగానుంచుట, శిల్పులకెల్ల నధ్యక్షులై పనులుతీయుట, ఇత్యాదులు వీరికిం జేరిన కృత్యములు.

(౪) శిల్పులు, పరిచారకులు. దినదిన వేతనములతో, పనికొలది నియ్యబడు కర్మ వేతనములతో నిలిచి యధ్యక్షుల మనను ప్రకారము క్లప్తముగఁ గట్టించువారు.

ఇందు మొదటి రెండు తరగతులవారు మూత్రమే నాధులయ్యును మూడవ తరగతివారును శిల్పులపైఁబెల్లుగ నధికారముచేయువార కాన కర్తృకారయితలపరస్పరవైరచర్చ లో కారయిత్ర లోకమునకుం జేరినవారుగాఁ బరిగణింపబడుదురు. వీరెల్లరు నధ్యక్షులు. నాయకులు.

నాల్గవ తరగతివారు నియోజ్యులు. అనఁగా నధీనులై పాటుషడ వలసినవారు, ససాధులు.

నిర్మాతలసత్త్వంబు భిషదంబు చేయన్వదేశనిదర్శనంబులు
 గలవృత్తాచూడుడు ! కావేరీ, గోదావరీ, కృష్ణా తీరముల వరి
 ధాన్యపుయంత్రములు, స్థాపింపఁబడుచున్నవిగదా ! ఈవిధాన
 ముల లాభకరములుగాఁ జేయవలయునన్న నెంతయూచనతోఁ
 బ్రారంభింపవలయునో యానిర్మాతలకేగాని మనకెట్లు తెలి
 యఁగలదు ? “వరియొక్క యుత్పత్తియెంత ? మనశాలకు
 నేమాత్రము సరకు వచ్చును ? దంచి సిద్ధపఱచిన బియ్యము
 నేయేస్థలముల నమ్మవచ్చును ? వెలల విధములెట్లు ? బర్మా
 బియ్యమువచ్చి మనబియ్యమును మాయముచేయునా ? అట్లు
 చేసెఁబో, బర్మావా రిదివఱకుఁజేరనట్టి సీమలున్నవా ? అక్కడి
 క్రయవిక్రయముల స్థితులెట్లు ? మనము లాభముచెందుచుంటం
 జూచి గొట్టెలమాదిరి మనవారెల్ల నీయంత్రస్థాపనకే గుమి
 గట్టివత్తురా ? రైలులో నొకబండి వాకిలిదెరువఁగానే యంద
 టును బెదరిన మెకములట్లు దానిలో నుక్కుమ్మడిం బ్రవే
 శింఘఁబ్రయత్నించి తలలు బద్దలుగఁజేసికొండ్రు గాజే ? అట్లు
 వారితలలతో మాతలలను బద్దలుసేతురేమో ? ఒకవేళస్పర్ధ
 యమితమైనది. అపుడీయంత్రముల నమ్మియో మార్చియో
 మూలధనము మిక్కిలిగాఁ జెడకుండ రక్షించి వేఱువృత్తుల
 కారభింపవచ్చునా ? మఱియు నమ్మకముతోఁబనిచేయు గుమా
 స్తాలు దొరుకుదురా ? తప్పులెక్కలుచూపి వృత్రానురుఁ
 డింద్రుని మ్రొంగవచ్చినట్లు యజమానులనే గ్రుక్కఁగొనఁజూ

తురా ! ఇట్లనేక విధముల పరివ్యాప్తమంతయు త్రిప్పించి మళ్ళించిచూచి మఱిపూనినంగాని యపకారము రాకపోదు.

వ్యవహార చక్రము నడపించువారైనరనగా బుద్ధిబలము గల నిర్మాతలగుట స్పష్టము. అర్థిక ప్రపంచమునంతయు బామ్మలనేలె నాడించు నూత్రధారులు వార. మ్యానేజరులు సయితమే వ్యవహార కళాకుశలులుగ నుండుట యుక్తము.

‘కార్నెగీ’ యనుకోటీశ్వరుడు నెక్కి వక్కాణించి నట్లు ప్రజ్ఞావంతులకు వెలయేలేదు. సంబళమెంతయిచ్చినను వారిచే సధికోత్పత్తి సిద్ధించుంగావున సరాసరికి నయమేకాని వ్యయముగాదు. మందుడైనవాఁ డుచితముగ వచ్చెదనన్నను దానిచే నష్టము తప్పదు. కావున కూలితక్కువగ దాయనిష్ప) యోజకుల నియోగించుటకన్న నెక్కువ కూలియిచ్చి చతురులఁజేర్చుకొనుటయ మేలు.” ఇందునకు దృష్టాంతముగా, ‘కార్నెగీ’ గారే లండనులో తమకుఁ బ్రతినిధియైనవానికి, ఏటకు 75000 రూపాయలిచ్చెదరు ! 75000 రూపాయలనఁగా సీబ్రిటిష్ రాజ్య తంత్రమంతయునడుపు ప్రధానమంత్రి. కేర్పడియుండు జీతమంత ! బొంబాయిలో ప్రతిశాలవారు కొందఱు తమ మ్యానేజరులకు నెలకు రెండువేలరూపాయలిచ్చెదరు. ‘రాకిపెల్లరు’ ‘మార్గ్’ మొదలైన యపారవ్యాపారుల మంత్రులకు మన జమీన్దారులకన్న నెక్కువ యాదాయమున్నది. ఇట్టిచ్చుట దుర్వ్యయమా ? కాదు. ఏలన, కూలికి మించిన పనితేలేనేని కూలి

యధికమనియెట్లు చెప్పవచ్చును ! మంచివస్తువుగావలయునన్న
 మంచివెల యీయవలయును. అట్లుగాక దానధర్మముగా వచ్చి
 నాయొద్ద పాటుపడ్డుడీయని బ్రతిమాలుట పేడిమాటగాని
 మగతనపు లక్షణముగాదు. దానధర్మముల నాశించి బ్రతుకువా
 నికి నికృష్టములేకాని యుత్కృష్టములు దక్కవు. అట్టి యంగిలి
 బ్రతుకునకన్న చావుమంచిది !

అరవ ప్రకరణము

సంక్షేప విధానములు

సంక్షేప మనఁగా కూడిక. ఇది పరిపరివిధములు. అందొక్కటి మాత్రము పూర్వము వివరింపఁబడియె. ప్రకృతము సంక్షేపతత్త్వము నామూలా గ్రముగఁ బరిశీలంతము:—

ఈ విధానముల పరంపరయుఁ జరిత్రమును నెయ్యవి యనిన?

సంఘీభావ తత్త్వము

మనుష్య వర్గము సమూహముగా నేర్పడుటకు వారి స్వభావమే ముఖ్యకారణము. మఱియు, తేనెటీగలు, చీమలు మొదలైన జంతువుల నడవడింబట్టి చూడ సంఘీభావము వానికిని సామాన్యంబనుట విశదమగు. ఈ గుణంబేల యల వడియె?

ఏ కాకిగానున్న భూతములకు సహాయంబు చూపి శత్రువులచే వినాశంబు సిద్ధంబు. మఱియు నెంటిరి తన మెంత ముదిరినను మృగముల యందైనను స్త్రీ పురుష సమాగమంబు లేనిది వంశంబు నిలువదు. కావున ప్రాణ సంరక్షణమునకు సంశ్రయంబు ప్రధానంబు.

జీవ రాసులలో కామంబు సహజ గుణంబు. కామము యొక్క ముఖ్యోద్దేశము జాతిప్రాబల్యము. ఒక్క కామము

దప్ప నింకెవ్వియు లేనిచో బిడ్డలఁ గలిగింపఁగలము గాని కాపాడ లేము. కావున కామముతోడ వాత్సల్యమును గలిసియుండును. పక్షులు సైతము పిల్లలు పెరుగుదఁక వానిఁ బోషించుట యందు సహజమైన యాదరముం బూననవిగా నున్నవి. మానవ జాతిలో నింకను విశేషించి యీ ప్రేమ కుటుంబము, వంశము, దేశము, ఇత్యాదుల యందలి యనురాగముగాఁ బరిణమించి యున్నది. ఈయనురాగము స్థిరమైయుంటకు నది యనవసితమై యుండుట ప్రాణావశ్యక మగుటయే కారణము.

ప్రీతి, కామము, మొదలైనవి చిత్తగతములు. చిత్తము అతి చంచలము. ఈ చంచలత్వమును నిరోధించునవి, ప్రాణ రక్షణమునకు సాధనములైన యార్థిక స్థితిగతులును, శత్రు నిరాసనకార్యమైన యన్యోన్యతయు. వీనియొక్క నిర్బంధము లేకున్నయెడల నేడు ప్రేమింతుము. జేవు గలహింతుము. ఒకప్పుడు కూడుదుము. వేఱొకప్పు డెడఁబాయుచుము. సంఘీ భావము దృఢమై యుండదు. సంఘోర్ధారణ క్రియను భరించు నవి ప్రాణరక్షణ క్రియలు.

మఱియు నొక విశేషంబు. ప్రాణములశాశ్వతముగా నిల్చు చర్యలన్నియు మొత్తముమీఁద నాహ్లాదకరములు. కామంబు వాత్సల్యంబు నత్యంత సుఖదాయకంబులని వేఱుగఁ జెప్పవలయునా? ఇవి యెల్లరు గుర్తించునవి. బిడ్డకు పాలిచ్చుటలో బిడ్డకు సుఖమే, తల్లికిని సుఖమే. సంఘపరమైన కార్య

జాతంబు లుభయపక్షంబులకు సంతోషము నొసంగునవి. కావున సుఖములు గర్హ్యము లను వారు ప్రాణహింస యను వ్రతముఁ దాల్చినవారు గాని కరుణామయాత్ములు గారనుట సత్యము.

సహజేచ్ఛాప్రధానమైనది దాంపత్యము. దీనిస్మృప్తికి కాలము మూలమైనను, స్థితికి నార్థికవ్యవహారము లాధారములు. ఎట్లన్న, కామము పలుపోకలఁ బోవునది. ఒకయెడ స్తిమితమై యుండునదిగాదు. ఇట్లు సలుతెఱంగుల నంచరించు నదియైన కుటుంబము లేర్పడవు. కుటుంబము లేర్పడవేని కృష్యాదిక్రియలు వెలయవు. కృష్యాదు లసంభవములైన భుక్తికి లేక చత్తురు. కావున కామమునకు నిలుకడనిచ్చునది జీవనోపాయము. వివాహమాడుట యేల? భార్యాభర్తలు ప్రాణపోషణమున నన్యోన్యసహాయకర్తలగుటకు. ఈసహాయ మనా వశ్యకమైనచో లోకమెల్ల రాసక్రీడయం దభిరుచిగలిగి యేచింతయు లేక మనవచ్చుఁగదా! రాసక్రీడకు విఘ్నకారి యుడర భారము. కలికాలములో నమృత మలభ్యమయ్యెనని కొందఱు మొరలిఁజెదరు. వారు బుద్ధిహీనులు. ఆకలి, తృష్ణ, ఇత్యాది వ్యసనము లస్తమించిన లోకములో పెండ్లాలుండరు. అందఱును భోగపుసానులగుదురు. కావున గృహస్థధర్మములకుఁ దావలయులు ఆర్థికప్రయాసములు.

౧౪౦ . . . అర్థ శాస్త్రము

బలాత్కార సంశ్లేష

• పూర్వకాలమున చిల్లరచిల్లర తెగలు, అమేయములుగ నుండినందున సదా యుద్ధములు నడుచుచు దినదినాచారము లలోఁ జేరినవిగానుండెను. పరాజయమునొందిన వారల బాని సలంజేయుటయుఁ బ్రసిద్ధము. భారతములో ఖోడశ రాజుల చరి త్రము చదివినవారెల్లరు, అప్పటిభూపతులు వేనవేలు స్త్రీపురు షుల బ్రాహ్మణాదులకు దాసీదాస జనంబులుగా కోళ్లను గొట్టెలను మనము బహుమానమిచ్చునటుల దాసముఁజేయుటఁ దలపోసి, యిట్టి దౌర్భాగ్యకాలములు వర్ణనీయ యుగములా యని యాశ్చర్యపడి యుందురేమో! శత్రువులయొక్కయుఁ దుదకు ప్రజలయొక్కయు స్వాతంత్ర్యములం గొల్లఁగొట్టుట పెద్దలనాఁటి పరమధర్మము. ఈగీతుల జనులను దమకు లొంగునటులుచేసి వారితోఁబనిఁజేయించుకొనుటయు నొకవిధ మైన యార్థికసంశ్లేషయ. దీనికి “నిర్బంధ సంశ్లేష” మనిపేరు. భార్యలును సేవకమండలిలోఁ జేరినవారుగ వగవఁబడినవార గుటచే వివాహములయందును బలముం బ్రయోగించుట య పుడాచారముగ నుండెను. ఆనాళ్లప్రభావములింకను సశింపక మనలో నిలిచియున్నవి.

రానురాను బలాత్కార సంయోగములు క్షీణతకు వచ్చినవి. కుల, వర్ణాది బంధనము లింకను వీడకున్నను, పూ ర్వమట్లు ఇవి నేడభేద్యములుగావు. సంఘము, కులము, వేద

ములు. మొదలైనవానిచే వృత్తులు ముచుపటివలె సంపూర్ణముగ నిర్ణీతముకాట వర్తమానమున పొసగని మర్యాద.

స్వతంత్ర సంక్షేప

ఇప్పుడు జనులిచ్చవచ్చినట్లు వృత్తులనవలంబింపవచ్చును. శిల్పులును నిచ్చవచ్చినవారి కొలువులో జేరవచ్చును. పారతంత్ర్యము, అస్తమితముగాక పోయినను పడమటి దిక్కువ్రాలియున్నది. స్వాతంత్ర్యము, ఉచ్చస్థానమున లేకున్నను, ఉదయాద్రినైన నెక్కినది.

మిక్కిలిగా జ్ఞానము స్వతంత్రతగలిగి మెఱయు దేశముల నార్థిక సంక్షేపణము మొత్తము మీద నొడంబడికలచే గుదిరెడు. ఇట్లు స్వేచ్ఛపైఁగలసిన గుమికీ నాయకులు మూలధనము నిర్మాణశక్తియుఁగలిగిన యజమానులు. ఉద్యమములకు వలయుపాటు మెసంగువారు బేరమాడి కూలి నలవరించుకొని నిలుచు జీతగాండ్రు. స్వతంత్ర వర్తనాపరిశోభితంబుగావుననే యీకాలమున ననిరుద్ధస్పర్ధ దీపించియుండుట.

స్వతంత్రత నేటికిని బరిపూర్ణస్థితికి వచ్చినదిగాదు. ఎట్లన, బీదలుగనుండు వారల నిర్బంధించి హీనవేతనములకుం బనిచేయునట్లొనరించుటకు ఋషిప్రోక్తములు, రాజప్రోక్తములు నైన శాసనములు లేకున్నను కడుపాత్రమను క్రూరవిధియున్నది. ఒక్క కడుపాత్రమేనా? అజ్ఞానమునున్నది. యజమానులతో సరినిలిచి నియమములనేకరించుకొన వచ్చునను అను

మతియున్నజాలునా? శక్తియునుండవలదా? స్వాతంత్ర్యము నకు సమత్వము ప్రధానము. సమత్వము లేనిచయ్యేనేని స్వాతంత్ర్యము పేరునకు నిలిచియుండునేగాని యాచరణ పాత్రంబు గాదు. పశ్చిమఖండములలో సమత్వము సర్వసాధారణముం జేయుటకై యనేకులు సాహసముగొని యున్నారు. వారి ప్రయత్నములు క్రమముగ పండునకువచ్చుచున్నవి.

సమత్వసిద్ధికై చేయఁబడిన యుపాయములఁజర్పించుటకు నిది సమయముగాక పోయినను నూచనగఁ గొన్నింటినైన భావవైశద్యమునకై తెలుపుటమంచిది. అవియెవ్వయినః— సర్వజనులకు నిర్బంధపూర్వకమునైనఁ గొంతవఱకును జదువు సెప్పుట, యజమానులు నిర్ణేతకముగ నేవకులఁ బనినుండి నివర్తించిన వారిచే నష్టమిప్పించుట, యజమానులకును సేవకులకును జీతము కర్మకాలము మొదలైన విషయములంగూర్చిన భేదములుపుట్టిన సర్కారువారు వానిని విచారించి సమాదానముఁజేయఁ బ్రయత్నించుట, కొన్నికళలలో సర్కారువారే కనీసము కూలిని విధించుట, కర్మశాలలం బరీక్షించి జేహఁ రోగ్యకరములైన యేర్పాటుల స్థాపించుట, స్త్రీలు, బాలప్రాయమువారు, మొదలైన హీనబలులను విశేషించి శ్రమింపఁ జేయకుండునటుల యజమానుల నుక్కడంచుట, ఇవన్నియు రాజ్యకృత్యములైన నియమములు. ఇవిగాక కర్మకరులు తమ లోఁదామే యనుష్ఠించు పద్ధతులుంగలవు. అవి యెవ్వయిన,

శ్రేణులుగట్టి సమూహముగా జేరములాడుట. యజమానులేల, యుత్పత్తివర్తకము, ఇవియన్నియు మనమే చేయుదమని నాయకులనేర్పఱచుకొని కళలనడుపుట. దీనికి నిరీశ్వర వ్యవహారమనియు సముచ్చయ వ్యవహారమనియు నామములు. రాజ్యమును బాలించు నాలోచనాసభలకుఁ దమకుం జేరిన వారినే ప్రతినిధులుగాఁ బంపుట. ఇత్యాదులు :—

ఈ రెండు విధములైన యుపాయములయు సామాన్య లక్షణంబు లెవ్వియన:—

- (౧) రెండును మాత్సర్య నిరోధిమార్గములు. అనిరుద్ధ స్పర్ధ నవరుద్ధముఁజేయు నుద్యోగము గలయవి.
- (౨) రెంటియందును నాయకత్వము సంఘమున కారోపింపఁ బడియున్నది. చూడుఁడు! స్పర్ధనాపవలయునన్న నాయకత్వము ప్రధానము. అందఱును స్వేచ్ఛా వర్తనులైన దానిచే సిద్ధించునది మహాత్పాత కార్యమైన యరాజకము. కావున స్పర్ధయు స్వాతంత్ర్యమును నిరర్గళముగ నేదేశములను నేకాలమునను గలిసియుండుట కూడక పోవుటయకాదు, అసంభవమును. అట్లగుట యోచింపవలసిన విషయ మేమనఁగా, నాయకత్వము తగునా తగదా యనుటగాదు. అది యుండియే తీరవలయు. మఱి యెవరియెడ నుండవలయుననుట.

౧౪౪   అర్థశాస్త్రము

దీనింగూర్చిన వాదము లనేకములున్నవి. వానినెల్ల నొక్కమొడఁ బొందించుట కనువుగాదు. సంగ్రహముగ నొండు రెండుం బేర్కొనెదము.

వ్యక్తివాదము

కొందఱు న్నాయకత్వము ప్రతివానిం జెందియుండుటయే యుత్తమమని యాదేశించెదరు. ఈ మతమునకు వ్యక్తివాద మనిపేరు. వ్యక్తివాదమునకు నాధారములైన కారణము లెవ్వియన :—

(౧) ఇండియా, చీనా, ఇత్యాది ప్రాశ్చేత్యములలో ప్రజలకు రాజ్యతంత్రాది విషయములయందు స్వాతంత్ర్యము లేక పోవుటంబట్టి యాదేశము లభివృద్ధినందక నూతనోద్యమములకుంబూనక యెండి మాడి మసియై యుండుట యఖిలజన వేద్యంబ. ఊపిరి యాడకుండునట్లు, ఆచారములచే నానరింపఁ బడినవారి కే గతిగల్గునను విచారమునకుఁ దార్కాణముగ శుష్కశరీరముదాల్చి ప్రాచివారైన ప్రాచీనులు ప్రశంతులై పరాకు వల్కుచున్నారగాన, వారి ఘోషయైన విని నేర్చి కొనుట కర్తవ్యము.

(౨) తమతమ శక్తికొలఁది నార్జన వినియోగములందు ప్రవేశము లేనివారైన నర్థమ్ములుత్కటములుగఁ జేయ గడఁగు వారుందురా? నే సంపాదించిన దానిని నా యిచ్చవచ్చినట్లు సెలవుఁజేయు స్వామ్యము నాకుంబాపితిరేని నే నేల యెక్కువ

గడింతును ? నా కూలివారికి బేరముకొలది సంబళమిత్తును. ఖండితముగా నిత యిచ్చియే తీరవలసినదని శాసించితిరేని నది శాస్త్రరూపమైన కొల్లగాక మతేమి ?

(3) ఈ పద్ధతిచే గీడుగలుగుననుటయు ససత్వము. ఎట్లన, యజమానులమైన మేమును నొండొరులతో మత్సరించుటగజేసి వ్యాపారము ననుసరించి కూలిహెచ్చుటయుం గలదు. లాభముగోరిన శిల్పులపాటు గోరవలయు. మా వైరులు శిల్పుల నందఱను జేతమెక్కువచేసి తమ యధీనతకు నాకర్షించి కోఁజూతురు. మేమును నట్లే చేయఁజూతుము. మాసందడిలో కర్మకరులకు గతులు మోక్షములు తమంతట సిద్ధించును.

(౪) మఱియు సమత్వమునకు స్పర్ధ శారణముగాని మీ రన్నట్లు స్పర్ధకు సమత్వము శారణముగాదు. హిందూదేశములో స్పర్ధలేదు. సమత్వమున్నదని యెట్టిపిచ్చివాఁడైనఁ బలుకఁడు. ఇంగ్లాండులో స్పర్ధయుండుటచేత నానాఁటికి సమత్వము హెచ్చుచున్నది. ఎట్లన, ఈ వ్యాపారములో నమితల్లాభము తటస్థించిన దనుకొనుఁడు. విచ్చలవిడి వృత్తులకుం గడంగుట మన యాచారముగాన నీలాభముచేఁ బ్రేరితులై యనేకు లీ దిక్కువత్తురు. దానిచే పోటీహెచ్చి సరకులు బలసి లాభముల బక్కవడఁజేయును. అట్లగుట సమత్వమలరారు ననుటగాదే ?

(౫) ఇంకను నొకటి. అనర్గళమును నప్రమేయమును నిర్ణీతమునైన స్పర్ధను మే మాసించినవారముగాము. ఆసించి

నను నది యలవడునదికాదు. మాసిద్ధాంతమేమనగా స్పర్థ యెంతోయెక్కువగ నున్న సంతమంచిది. ఇది యసమాధానమైన నింకొకరీతిని విన్నవించెదము. అనివార్యమైన యెడలందప్పశిక్ష విధించుట న్యాయంబుగాదు. అనగా ననవరోధకములెంత తక్కువగనున్న సంతమేలు.

సమష్టివాదము

సంఘశ్రేయస్సునకు బాధకంబగుటవలన ననవరోధ స్పర్థ తగదనియు, నద్దానిని సంఘము, ఆత్మీయశ్రేయము కాలముగ నిరోధించుట యుక్తమనియు, సంఘమునకు నాయకత్వంబిచ్చి పట్టాభిషేకంబుఁజేయఁజూచుటకు సమష్టివాదంబనిపేరు. దీనికి నానికగానుండు హేతువుల వినరమేమనః—

(౧) సంఘము శరీరము. ప్రజలు దానినిజిందిన యవయవములు. క్రియలయొక్కఫలంబులు ప్రజలశోభాగ సంఘము నావేశించుంగాన నాక్రియల నిర్దేశించు నధికారియు సంఘమునకుఁ జెంద వలయుననుట ధర్మము.

(౨) అమితస్పర్థ యరాజకముతో సమానము. ఆరాజకమునకన్న మించిన యనర్థము, ఎయ్యదియుఁగానము.

(౩) వర్తమానమునందలి యార్థిక ప్రపంచమున బీదలకు బ్రదుకు కష్టము. అనిత్యము. స్పర్థచే సమత్వము సిద్ధించుననుట బొంకు. బలాధ్యుల పోటునకుఁ దాళలేక బలహీనులు సమయుదురు. బలము లేనివారెల్ల సమసినపిదప బలవంతులలో

సమాసేపదవి పదిలమగునేమో! అట్టి ప్రళయకాలపు టీడు జోడుతనము మా కెవ్వరికిని వలదు!

(౪) ఇంతియ కాదు. స్పర్ధ తేలువంటిది. తన వినాశ హేతువును దనగర్భమందే ధరించిన వికారి. అయ్యది నై జముగ నేకేశ్వరత్వమున సమాప్తినొందును.

(౫) మేమును శుద్ధముగ స్వాతంత్ర్యము స్పర్ధయుఁ దగ దనువారముగాము. మఱేమన్న సంఘమునకే మాత్రము మేలో యావఱకును దానిని శాంతింబొందఁ జేయుట శుభకరంబను టయే మామతము.

వ్యక్తి సమష్టి వాదులకుండు పరస్పరమైత్రి యేమనఁగా?

ఇరువురును సంఘముయొక్క మేలు మనమంచికన్న పరమప్రయోజనంబను వారే. మఱియు నపారములైన స్వాతంత్ర్య పారతంత్ర్యములు రెండును, అననుష్ఠేయములను వారే.

మఱి వీరికింగల భేదముయొక్క విధంబెట్టిదన, స్పర్ధను నేమాత్రమెవరిచే నిరోధింపఁ జేతమను నీతివిషయమృన.

వ్యక్తివాదులు స్పర్ధానిరోధ మల్పమాత్రము చాలు ననియు, ఆ యడ్డగింపు సహజముగ స్పర్ధచేతనే కలుగునుగాన నూతన నాయకులను పెదకి యందుఁ బట్టంబుఁగట్టుట తెలివి మాలిన తెఱంగనియు నివేదించెదరు. సమష్టి వాదుల యభిప్రాయము వేఱు. సంఘము నాయకత్వముందాల్చి యార్థిక క్రియల నడిపింపవలసినదనియు, మాత్సర్య స్వాతంత్ర్య విహార

ముల విశేషించి యుపశమనఘ్నమునకుం దెచ్చుట యిష్టమనియు దృఢ నిశ్చయములై యున్నారు.

ప్రస్తాప వశఘ్నమునఁ బేర్కొనఁబడిన యిరు పక్షముల యొక్క లక్షణములు సంగ్రహముగ వివరింతము.

(౧) సమష్టియనఁగా మనమెద్దోని యంశ భూతులమై యున్నామో యాసమూహము. సమూహములు బహు విధములు. కుటుంబము, వర్ణము, రాజ్యము, ఇత్యాదులు. ఇందు సర్వసమూహములకును రాజ్యమునకును బ్రకటమైన వ్యత్యాస మొండుగలదు. కుటుంబమునఁ బెద్దలుచెప్పినట్లు వినకపోయినఁ గలహములు మెండగును. మనస్తాపములు వుట్టును. రాజ్యాంగము వారు శాసించునట్లుండక మీటి వర్తింతుమేని నొక్క మనస్తాపముతో ముక్తిదొరకదు. అపరాధములు, కారాగార ప్రవాసము, ఇత్యాది శరీర తాపములును వదలక వచ్చి చుట్టుముట్టును. ఈ వ్యత్యాసముయొక్క స్వభావము నిర్వచించు రీతి యేదనఁ రాజ్యాంగము వారి యధికారములకు దండనీతి నిదానము. తక్కుంగల సమూహములు దండ నీతిం బ్రయోగింప సమర్థములుగావు. మఱి సామాన్యపాయములు వారికి నిదానములు. దృష్టాంతము. తండ్రియొక్క వచనముల నుల్లంఘించితిమేని నాతఁడు మొగము చేవురించుకొని, నాఁడు భోజనము చేయకుండుట, భార్యను గద్దించుట, మనతో మాటాడకుండుట, ఇత్యాది దారుణ కార్యములతోఁ దృప్తిఁజెందును. పన్నులఁ

జెల్లింపకుందుమేని ప్రభువులు మనశాత్తుల జప్తిచేసి లాగికొని పోదురు. తాత్రవిధులచే నుజ్జ్వలములు గావుననే రాజ్యాసనముల యందు మనకు భక్తియొక్కవ. పూర్వము వర్ణ ధర్మములు సైతము రాజధర్మములుగా నుండినందున వానిని విధి లేక భయముచే బాటించిన వారమైతిమి. ఇప్పుడు బ్రిటిష్ వా రో యాచారములు రాజరక్షకు ననర్హములని దండ నీతి బాహ్యములం జేసినందున వానియందలి యాదరము చదువులు కలుములు వెలయు పట్టణ వాసంబులలో పంచబంగాళమై పాటిపోవుచున్నది.

అట్లగుట, సమష్టి ప్రచారముల నేరీతి స్థాపింపనగును? రాజ్యాంగ మూలముగనా, సామాన్య సమూహములచేతనా? యనుప్రశ్నకుఁ గొందఱు ప్రభుమార్గమున ననియుఁ గొందఱు ప్రజా మార్గమున ననియు నుత్తర మిచ్చెదరు.

ప్రభుమార్గ సమష్టివాదులు, ప్రజామార్గ సమష్టివాదులు, అని సమష్టి ప్రచారము లుత్తమము లనెడవారు విభాగింపఁ బడియున్నారు. తాత్రవిధిని సామాన్య రీతిని జేయఁ బడిన సంస్కారముల నిదివఱకే వినిపించితిమి. వీనియొక్క యంతరువుల నిర్ణయించుట కిదిగాదుతఱి. అయిన నొక్క విన్నపము. వర్తమానమున సమష్టి ప్రచారము రెండు తెఱఁగులను నడువ నారంభించినది. ఈ మార్గములు పరస్పర విరుద్ధములు గాకపోవుటచే నట్లు సాగుచున్నది. మఱియుఁ బశ్చిమ దేశము

౧౫౦   అర్థ శాస్త్రము

లలోఁ బ్రజా ప్రతినిధులే పరిపాలకులు గావునఁ బ్రజాప్రభు మార్గము లేకీభావమునకు వచ్చు జాడగలవిధమై యున్నవి. ఈ కారణములచే నవి భిన్నములయ్యు నన్యోన్యమైతి గలవియ యని యెఱుంగునది.

ఎట్లును, ఇంతదూరము చెప్పితిమిగాన నమస్త్రివాదులం గూర్చి యింకను నెక్కింత వక్కాణించి విరమింతము:—

ఆధునిక సంఘస్థితిని ఖండించుటలో వీరెల్లరు నేక వా క్యముగా నున్నారు వీరి మతప్రకార మైరోపాలోని ముఖ్య దోషము లెవ్వియన.

(౧) అమితస్పర్ధ (౨) అనిరోధస్వామ్యము.

స్వామ్యంబనఁగాఁ దన సొత్తులయందుఁ దనకుఁగల సొం తము. ఇయ్యది యాధునికమున నిరాఘాటముగ నున్నదని చెప్పవచ్చును. పరిపూర్ణమైన స్వామ్యము దుర్లభము. ఎట్ల నఁగా, మనయొక్క హక్కులెంత దుర్భేదములైనను సర్కారు వారి కొకభాగము నరికట్టవలయుననుట యనివార్యమైన కార్య ము. ఈ పన్నులు కట్టుటయేల? పన్నులు గట్టకున్న రాజులకు నాదాయము లేకపోవును. అట్లైన సైన్యము మొదలగు ప్రకృ తుల నుద్ధరించుటకుఁగాదు. రక్షణక్రియ వెలయదు. రక్షణము లేనిచో సంఘమును దుదకు సాంఘికులును క్షీణతకు వత్తురు. సంఘమునకు దండమును దండమునకు ద్రవ్యమును శరణ్య ములు. ఈ తత్త్వముయొక్క ముఖ్యార్థ మేమనఁగాఁ దనకు

నధీనములైన వస్తు రాసులయందును రాజునకు, అనగా సంఘమునకు హక్కు లేక పోలేదనుట. కాననేగదా నిర్మాణాట స్వామ్యంబు మృగ్యంబని యంటిమి. అట్లుండినను మొత్తము మీఁద నొది నీదియను కర్తృత్వము నిరవధికమై ప్రకృతమున్నదనుటకు సందియంబేల?

స్వామ్యము స్పర్థకు నుద్ధారకము. ఎట్లన నానంపాది తార్థము నూరివారి కెల్లరకుఁ బంచిపెట్ట వలసినదని వ్యవస్థ నేర్పఱచిన నేనేల త్రికరణశుద్ధిగ నుల్లాసముతోఁ బనిజేతును? తనదని మనియుండ వెరవుంటంజేసి కాదె కూడఁబెట్టుటకు నరుండు గడంగుట? అటుకానియెడ మొగము వ్రేలవేసి కొని వేదాంతములకు దిగఁడా! కావున నర్థార్థనోత్సాహమునకు స్వామ్యము భద్రమైన మూలము. ఈ యుత్సాహముయొక్క మూర్తులలో మాతస్వయ మనునది యొకటి. స్వామ్యము వలనఁ బ్రోగుచేసి రానులు గట్టుటలో ఫలమున్నది. ఈ ఫలంబుండుట చేత నాచులు స్పర్థలు జ్వలించుచున్నవి.

కావున నిర్వక్తవైరము సమంజసము గాదనువారు, అఖండ స్వామ్యము ఖండితముగాఁ గూడదని వాదింతురు. ఇయ్యది సహజము కదా!

ఈ వాదమునకుఁ బ్రత్యాఖ్యాన మెద్దియనినః—

స్వత్వముచే స్పర్థ యుత్కటమాట నిజము. ఇందుచేఁ గొందఁ టమితముగ సంక్రమింతురు. కొందఱకు వస్తువులు

చాలకపోవును. అత్యర్జనము, అనార్జనము నను బాధలకు నియ్యడ్కి యాకరము. ఉండనిండు! ఐనను తనదియను నిశ్చయము లేకున్న నెవ్వఁడును భాటుపడఁడుగదా! పాటు పూజ్యమైన ఫలము పూర్ణాను స్వారమగును. ఇపుడు గొందఱుకైన నుభిక్ష సిద్ధియున్నది. స్వామ్య విరహిత స్థితియందో దుర్భిక్ష మెల్లఁగకు సామాన్యమగును. ఈ తౌమసమత్వము శ్మశాన సమత్వము.

మఱియు స్పర్థ లేనిది వృద్ధియుండదు. స్పర్థచే ముస్సాలు గలుగక మానవు. నిరంజనత భూలోక వాసులకు నలభ్యము. మీరు గోరు పరిపూర్ణ సుఖ సంకీర్ణమైన స్థితి యసాధ్యము. మించిన దానికై వగచుట పామరగుణము. బుద్ధిమంతులు నైజములు ననివార్యములునైన స్థితిగతుల ననుసరించి కూడి నంత సౌఖ్యముంగొని యంతటితోఁ దృప్తి నహింతుడు. లేని దానిని దెచ్చిపెట్టుమని యేడ్చువారు బాలిశులు. చూడుఁడు! బలపరాక్రమములు గణ్యములందురు. దీనినలని ప్రయోజనం జేమి? శత్రు భంజనము. “అయ్యో! వారు చచ్చుచున్నారే! వారిభార్య లె ట్లలమటఁ బడుదురో” యను పెరిశాపంబునందఱేసి పరమశాంతి పరులమైయున్న నీ సుగుణములు ముందునకు రావు. శత్రువులును మనయట్లే యహీన మార్దవ పర్యుత్తన సరే. లేకున్న మనకుం బ్రాణమానంబులు దక్కవు. అందుచే నాత్మహింసయు సంఘహింసయుఁ జేసినవార మగుదుము. శావున నేమాలిన్యమును లేని మంచిగతులు కావలయుననుట

మనసు. మెత్తందనముం జూపునది, ధైర్యము జూనశూన్యతయుఁ జూపునదియ. నీడలేని వస్తువులు లేనట్లు లోపములు లేని పరిపూర్ణత బెట్టి పట్టుబట్టి వెదకినను దొరకవు.

దీనికి సమస్తి వాడు లిచ్చెడు ప్రత్యుత్తర మేమనఁగా :—

మనుష్యుడు తన మేలే చూచుకొను కూళమృగముగాదు. పరులయెడ పశ్చాత్తాపము నుపకార ప్రసక్తియను నివియు వానికి సహజముల. కావునఁ దనకై మాత్రము పాటుపడు ననుటతప్పు. ఫలము లితరులంజెందినను పాటుపడఁగలఁడు. ఎన్నియో దోషములపాలైన యీకాలమందును నాలుబిడ్డలు, స్వజాతి, స్వదేశము మొదలగు వానియందలి గాఢానురాగంబు కతనఁ బ్రాణములనైన విడువ సిద్ధముగ నెందఱుండలేదు? ఇట్టి సాహసములచే నీరేమి వారు కొనెదరు? కావున సర్థార్థజ్ఞులమునకుఁ బరోపకారబుద్ధియే చాలును. స్వామ్య మనావశ్యకము. అట్లుండియు వర్తమానమున నెందులకయ్యది తఱుచు వాడుకలోనికి రాకయున్నదనఁగా సమంచితమైన విద్యయు శిక్షయు లేమింజేసి. మనుష్యులు పరిపూర్ణజ్ఞులైనచో సంఘ ప్రయోజనమందుఁ దవిలిన మనసులుగలవారై సహజానురాగ భరితులౌదురు. చూడుఁడు! తేనెటీగలు. అవి సంఘక్షేమమునకై పాటుపడుచుండుట సర్వజనవేద్యముగాదా? చీమలును నట్టివకదా? ఇట్టివి పరోపకారవ్యాపార పారీణములై యుండఁగా మనుష్యు లానీతినుండువారేల కాఁగూడదు? మఱియుఁ బురో

వృద్ధియం దొక లక్షణము గలదు. అదేదన, కాలక్రమేణ మను
జాల యనురాగములు విస్తరత వహించుచున్నవి. అదిని కుటుం
బముమీది కలవరమేనాని వేఱొందుగానము. తరువాత పంశ
ములని వర్ణములని యింకను దూరస్థములైన సమూహముల
పర్యంతము యోచనలు వ్యాపించినవి. ఇప్పుడన్ననో పంశమేల,
వర్ణమేల, నేనేల, నీవేల? దేశము ప్రదీప్తముగనుండినం జాలు
నను మహామమత యనేకుల నావేశించియుండుట తెల్లమేగద!
మఱికొందఱు జాతి మత దేశాది విభేదములం బాటించుటయుఁ
బూర్ణుల బుద్ధిగాదనియు సర్వజనులయందును నిశ్చలంబైన
ప్రేమఁజూపుట సనాతనంబైన ధర్మంబనియు, లోకము సంతయు
నక్కచెల్లెండుగాఁ గాకున్నను నన్నదమ్ములుగాఁ జూడవలయు
నని యొకరాద్ధాంతము హృదయములఁ గాకున్నను గొసనాలు
కల మీదనైనను నాట్యమాడించుచున్నారు. ఎట్లును ముఖ్య
విషయమియ్యది. కాలక్రమేణ, లోకము పక్షమగుచు గాను
రాను, ఉపకారబుద్ధి అహమున నాటియుండునదియైనను తీగ
వలె దూరదూరమ్మున వ్యాపించి యన్నిటియందును బ్రాకు
స్వభావము గలదిగా నున్నది. స్వోపకారబుద్ధి యయమును, సర్వో
పకారబుద్ధి వృద్ధిని గనుచున్నవిగాన సంఘపరానురాగంబాకా
మైకప్పుడు వెన్నతోడవచ్చిన గుణంబొక సిద్ధము. పూర్వముట్లు
తెగిన వారుగాక యాససౌకర్యాది సాధనముల యనుకూల
తంజేసి సాంఘికులందఱు కరుడుగట్టి నట్లేకనస్తుభావముం

దాల్చియున్నారు. కావునఁ బ్రత్యేకముగ ఫలము లనుభవింపం గోరుట నానాటికిఁ గృశించు హీనగుణము.

దీనికిఁ బ్రత్యామ్నాయ మేమనిన :—

నిశ్చయమే. పరోపకారబుద్ధియు స్వతస్సిద్ధమైయున్నది. అది వికసించి యెల్లెడలఁదానయై యుండిన మీప్రసంగములు లేకయే మేమును తేనెటీగ తొడుము. కావున మీ బోధ యప్రకృతము. ఆనాటిమాట యానాటికి. నేటికేల ? కాశిలో దొంగలింపవలయునన్న రామేశ్వరము వద్దనుండి వంగుకొని పోవలయునా ? ఈ వాదము లిప్పటికింత చాలును.

సమష్టికి నాయకత్వంబు గుదుర్చవలయునను వారల
వర్గంబు లెవ్వియన

(౧) కొందఱు సొత్తులయం దెవ్వరికిని బ్రత్యేకాధికారము లేకుండ సర్వజనసామాన్యముండేయ నుపదేశింతురు. వీరి మతమేమనఁగా, సర్వానర్థములకును స్వామ్యమాలవాలము. కావున సంఘమును వేఱులతోఁబెఱికి మేముకాంక్షించు తీరున నుండుస్థితిలో నాటిన నే యవస్థకుం బాత్రంబుగాక పెఱిగి యయ్యది వుష్పఫలోపేతంబై నిఖిలప్రజానంద కారియగును. స్వామ్యమును గత్తరింపక యెన్ని దోహదములుచేసినను, అంటులు గట్టినను, నిర్దుష్టములైన నుఖంబులు చేకురవు. సంఘసామాన్యములై యర్థంబులుండెనేని పరోపకారబుద్ధితో మాత్రమందఱుఁబాటువడుదురు. మఱియు దొంగతనము మొదలగు

దురుద్యమంబుల కెవ్వండును బోడు. ప్రత్యేకముగ న్నాస్తులు పాస్తుల్లుంటచే దురాశలు దౌష్ట్యములు నావిర్భవించినవి. ఇది లేనిచో సైన్యములేల, పోలీసువారేల, వక్కిళ్లేల? రాజులకు రక్షణక్రియ ముఖ్యధర్మమట! ఈ రక్షణక్రియ యనవసరం బగును. వీరికి సమూల సంస్కారు లనిపేరు.

(౨) మఱికొందఱు మీదివాదముల నిగకను పోడుగు చేసి రాజ్యాంగమున కురి త్రాడుగాఁజేతురు. ఎట్లైన, సంఘసా మాన్య స్వామ్యము మాత్రము పదిలపడెనేని రాజ్యాంగము వారనావశ్యకమని యంటిరిగదా! కావున సర్కారును నిర్మూలముఁజేయుదము. మఱియుఁ బ్రజాపీడకములైన స్థితులన్నియు దొరతనమువారు, మతగురువులు, ఇత్యాద్యధికారులచే వచ్చి నవిగాని స్వతస్సిద్ధములుగావు. ఆచార్యులైనవారు తమకు నను వైన యనాచారములనెల్ల సదాచారములని ప్రజల మోస వుచ్చుట నెవరెఱుంగరు? దొరలునట్లే. కావున నాయకత్వమే తగదు. పశుపక్షు లేలికలులేక స్వభావముగ వర్తించుచు సుఖంబుగ నుంటఁజూడమా! కావున సంఘమునకు మఱియెద్దా నికిని నధికారమిచ్చుట మన తలమీఁద మనమే దుమ్ముకొట్టు కొన్నట్టు. అందఱును నిర్ణీత స్వాతంత్ర్యములమై మెలంగుటయ కర్జంబు. ఇట్లు వాదించువారి కరాజక వాదులనిపేరు. చూడం బోయిన వీరివాదము వ్యక్తివాదముతో నేకీభవించునది.

(3) మఱియుఁ గొందఱు, ఉన్న దానిని సవరించుట నీతిగాని, మేఘములనీళ్లనునమ్మి దొన్నెలోని నీళ్లు పాఱఁబోయుట నీతిగాదు. మఱియు నిప్పటి యార్థికస్థితియందే కర్తలు కార్మికులు శ్రేణులు గట్టుచున్నారు. ఇట్లే శ్రేణులు ఘనతరములై విస్తరించుచుఁజూయిన నెకానెకప్పటికి సంఘమెల్ల నేక శ్రేణియగును. గవర్నమెంటువారనేక వృత్తులను సర్కారు ద్యోగముల మాడ్కిఁ దామే నడిపించుటయు నిష్పాదుగలదు. హిందూదేశమున, రైల్వేవ్యాపారము ఉప్పువ్యాపారము, సర్కారువారి యధీనమైనవి. ఈరీతినే యన్నియు నేలఁకాఁగూడదు? అట్లైన ప్రజలందఱు నుద్యోగస్థులౌదురు. సంఘముచే రాజ్యాంగము ద్వారా ప్రచోదితములైనక్రియల నాచరించి నియమిత వేతనములతోఁదృష్టిఁజెంది యేస్వర్ధయులేక యమందానందులౌదురు. కావున రాజ్యతంత్రములను విస్తరింపఁజేసి సర్వము నాక్రమించునధిగా నొనర్చుటయే మంచిసీతి. దానిని గృశింపఁజేయుట మొదటికే మోసము; అని వాదింతురు. వీరికి సామాన్య సమష్టివాదులనిపేరు. ఆధునికస్థితి తనంతట నహజముగఁజెందు పరిణామమే మంచి చికిత్సయనువారు. వీరి మతప్రకారము గవర్నమెంటువారికిఁ బ్రధానలక్షణము దండనీతిగాదు. మతేమన్న, వర్తకసంఘములలోని చోదకమండలి యట్లు వ్యాపారపారిశ్రామికములై యుండుట.

ప్రజలే విజృంభించి యాసంస్కారముల నెఱవేర్చవలయుననుట యీ మాఁడు వర్ణములవారియు సామాన్యమతము. ఇదికొంద్రులకు నసమ్మతము.

(౪) ఎట్లన, జనులెల్ల రేగి రేని సంఘ మరాజకమై చిందర వందరతానని యనేకులు భయపడి “రాజ్యాంగమువారే సాధ్యమై సంతవఱకుం గృతప్రారంభులై యాధునిక స్థితిలోని యకృత్యముల మాఱి, చట్టదిట్టములచే నడలుల నుడిపించిరేని, నరులు కష్టదారిద్ర్య విముక్తులై, యిట్టియాలోచనల పాఠఁ బోక శాంతింతురుగదా ! కోపతాపములకు దీనతయే కారణము. దీనతఁబాయఁజేసితిమేని నీయుడుకులన్నియు నుపశమించును. చూడుఁడు ! ధనికులైనవారు సంస్కరణంబులేలయని యూరకుందురు. కావున నెల్లరకును భుక్తిభాగుగా జరుగు నట్లు పద్ధతులుప్రకటించిన దొరతనమువారిమీఁదఁ బ్రజలేలవగఁ గొని దండెత్తుదురు?” అని, చెప్పుదురు. ఇట్టివ్యాఖ్యానములం జేయువారిపేరు రాజ్యాంగ సమష్టివాదులు. వీరిముఖ్యోద్దేశ్యమే మనఁగ్గాసంతోషమునాపాదించిజనులకోపాఘోషములసంహరింపఁ జూచుట. జర్మనీమొదలగుదేశములలో వీరుకొంతవఱకుం బ్రబలినవారై గణనీయములైన శాసనముల స్థాపించియున్నారు.

ఈ తెగలయొక్క సిద్ధాంతములును జయసిద్ధులును బ్రస్తావ వశమ్మున నచ్చటచ్చటఁ జర్చింపఁబడును.

సంస్కార చింతల నింతటితోనిలిపి ప్రకృత మభ్యాసము లోనుండు సంశ్లేషముల నవిస్తరముగ వర్ణింపఁజూతము.

అధిక ప్రకరణము

న్యాయశబ్ద నిర్వచనము

న్యాయంబను పదము నానార్థములు గలది గావున సం
దిగ్గదోషంబుచే బాధితంబు. ఈయర్థముల గణ్యములు మూడు.

(౧) ప్రకృతి స్వభావము. (౨) శాసనము. (౩) నీతి
సమ్మతము. అనునవి. దృష్టాంతములు.

(౧) ప్రకృతి స్వభావమునకు, ఉదా. హీనవృద్ధి న్యాయము. ఎట్లన, ఏకమాత్రశ్రమ మూలధనంబులకు భూమ్యాదుల యుత్పత్తి సాగను సాగను ఫలముతఱుగుచు వచ్చుననుట స్వభావలక్షణము. దీనింగూర్చి ఇది నీతియగునా, కాదా, ధర్మమా? అధర్మమా? యని ప్రశ్నించుట యసంభావ్యము. మనుష్యులచే విధింపఁ బడనిది కావున మనుష్యయత్నముచే నద్దానిని రద్దు చేయుటకుఁగాదు. దానిబలమును నితర ప్రకృతుల సహాయముచే నాపనచ్చుననుట నిజమేయైనను దానిని లయింపఁజేయుట మనకసాధ్యమైనపని. ప్రకృతిన్యాయము లన్నియు నీతరగతికిం జేరినవి.

(౨) శాసనము. అనఁగా రాజ్యాంగ శాసనమనుట. పన్నులుగట్టుట, న్యాయమా యని యడుగుదురేని నుత్తర

మెట్లు? అది సహజగుణంబుల్లో నొకటిగాదు. మనకు కల్పాది నుండి వెన్నంటివచ్చిన కర్మముగాదు. మఱి పరిపాలకులు విధించినందున న్యాయమై వెలయుకార్యము.

రాజ్యాంగ న్యాయములకు ప్రకృతిన్యాయములకును భేదమేమి? జైల్ ఖానా, జల్మానా, ఇత్యాదులు రాజశాసన మునకుం బోషకములు. అనఁగా రాజ్యాంగ న్యాయములకు దండ నీతి యూతకోల. ప్రకృతిన్యాయములకు మనుష్యుల కృషలు కత్తులును గావలసినవి గావు. అవి స్వశక్తి చేతనే యన్నిటి యందును జెల్లును. అవి యనివార్యములు. అప్రతిహతములు. రాజశాసనముల ధిక్కరింపవచ్చును. తప్పించుక పోవచ్చును. ప్రకృతికి మించి నడుచుట యసంభవము. దొంగలించిన వాఁడు పోలీసువారికి లంచములిచ్చి నుఖముగాఁదప్పించుకొని యుండఁజూచుటయసాధ్యమునుగాదు. అసాధారణమునుగాదు. విషము మిక్కుటముగఁదిని బ్రతుకు దక్కించుకొనవలయునను నాశతో కాలమునకు యమధర్మరాజునకును లంచములియ్య నెంచువారెవరు నుండరు! ఏలన, కాలము, యమధర్మ రాజు మొదలగు నధిదేవతలు స్వేచ్ఛావర్తనములేని ప్రకృతులు.

రాజశాసనములు స్వేచ్ఛావర్తన గలవారిచే నేర్పఱుపఁ బడునవి. ప్రకృతిగతులు వస్తువులయు జీవులయు స్వభావము ననుసరించిపోవును.

. అది కావున రాజశాసములంగూర్చి ధర్మాధర్మవిచారణ చేయుట సాధ్యమును, కర్తవ్యమును. చూడుడు! మనవా రెల్లరు చట్టము అనేకములు నీతి పథములుగావని వాడుటయే, ఇందునకుఁ దార్కాణము. అడవులఁ బశుసంతానములు విచ్చల విడి మేయఁగూడదనియు, దొరతనమువారు వలదన్న సభలఁ జేయుట యక్రమమనియు రాజశాసనములున్నవి. శాసనములు గావున నివియొక తీరున న్యాయములు. అనఁగా న్యాయస్థానములో పీనియెడ నందఱును విధేయతఁజూపుట ధర్మముగా కున్నను గర్మము. జడ్జీలు విచారణచేయునపుడు చట్టమెయ్యది యని యొక యంశముయోచింతురుగాని, ఆచట్టము మంచిదా చెడ్డదా, యను ప్రసంగముల పొంతకుంబోరు.

ఇట్లనుటచే శాసనములన్నియు దుర్మార్గములని యర్థముగాదు. మొత్తముమీఁద నివి సన్మార్గములే. అయినను శాసనములు తప్పక సత్పథంబులన పోవలయునను విధివానికి లేదు.

శాసనములు నేడు ప్రచురమునకు రావచ్చును. శేవు మార్పఁబడవచ్చును. ఎల్లుండి మాయింపఁ బడవచ్చును. అవి మనుష్యులకు వశ్యములు. ప్రకృతీన్యాయములు నిర్వికారములు. అశ్వశరములు, అతీతములు, అనఁగా భావాతీతములు గావు, పౌరుషాతీతములు.

ఈచిత్రమేమన వచ్చును! ప్రకృతి న్యాయంబుంగూర్చి యది సన్మార్గమా, దుర్మార్గమా, యని విచారించుట విపరీత

మని యంటిమి. ఇట్టి ద్వంద్వములకు మించినదగుటఁబట్టి మే
యది నిర్వికారి. వికారి యనఁగా మార్పులకుఁ బాత్రమైనది.
ఎద్ది మన్మథయత్నముచే సంస్కరింపఁబోయినో యద్దానియెడ
మంచిచెడ్డల నారోపింతుము. చెడ్డగనున్న మంచిదానింజేయఁ
జూతుము. మంచిగనున్న నింకను బాగునరింపంగోరుదుము.
కావున వికారములనఁగా నభివృద్ధికి ననుకూలించునవి యని
వ్యాఖ్యానముం జేసినదప్పులేదు ! వికారముల కాస్పదములై
యుండుట గౌరవహీనమా ? ఏనాఁటికిఁగదా. నిర్వికారంబులు
జడంబులు. దీనికి హిందువులలో నొక ప్రబలమైన యాశ్శేపణ
గలదు. ఏదనః- వికారియనఁగా నభివృద్ధి పాత్రము. అభివృద్ధి
యనఁగాఁ గీడునుమేలుసేయుట, మేలును మఱింతమేలుసేయుట
ఇత్యాది సంస్కార క్రియాకలాపము. నిజముగాని, సంస్కరింప
నంస్కరింపఁ బరిపూర్ణత సిద్ధించుంగదా. పరిపూర్ణతవచ్చిన
పిమ్మట మరలఁ బరిష్కారమునకు నవకాశమెట్లు ? వికార
మొయ్యెడ నిలువనేర్చును ? కావున నిరంజనత నిర్వికారత జడ
త్వమును. నిర్వికారత్వమనుట పరిహాసమో పరివాదమోకాని
యథార్థత త్వంబు గాదు. దీనికై పాశ్చాత్యులు ప్రయోగించు
ఖండనమే మనఁగాః- సరికాని, పైవాదములలో నభివృద్ధికి
మేరయేర్పఱుపఁ బడియున్నది. మేర లేకుంటయే అభివృద్ధి
యొక్కముఖ్య లక్షణములలో నొకటియని మాయభిప్రాయము.
అభివృద్ధియపారము. చూడుఁడు! ఉష్ణదేశములలోనుండుమీకు

‘పనిపాటలెప్పుడు ముగింపునకువచ్చును? ఎప్పుడు తనివిదీర నిద్ర పోదుము!’ అను నిరీక్షణములు సహజలక్షణములు. కాబట్టియేమీరు అచలబ్రహ్మమును—అనగానిద్రాదేవి—నారాధించుట. చలనము మీకు నాయాసకారణము. వికారము కారముగాన మీరు నిర్వికారస్థితింగోరుదురు. ఇక మాదియన్నోచలిదేశము. మూలఁగూలఁబడి యుండుటలో సుఖము లేకపోవుట యొకటియే కాదు, కాలుసేతులు ఘనీభవించి కొయ్యవాటును. శ్రమించకున్న దేహమున రక్తము పాటుదు. కాబట్టి చలనమెంతయో ప్రకృష్టతమ మనుట మాకు సహజమైనమతము. అచలముగా బ్రహ్మముగూర్చున్న నయ్యది పేరు లేక పేరిపోవునేమో! కావున మే ముపాసించు పరిపూర్ణ తనిత్య ప్రవృద్ధియుతంబు సమేయంబుగాని స్థిమితంబుగాదు. “నిలుకడ నిలుకడ”యనుట మీతపస్సు. దానియొక్కఫలము ఇంటికడ. మూలకడ. పట్టుపట్టి సాగిన పేటంటకడ! కావున నిర్వికారత జడవదార్థముల తక్కువతనముగాని, దైవపురుషులకు వివేదింపఁదగిన గొప్పతనముగాదు.

మఱియు లోకాచార మెఱుంగరా? ఎట్టిపండితుఁడైనను బలవతితుఁడైనను బరిశ్రమలేకున్నఁ గృశింపక పోవునా! నదులచలములైన కంపుగుంటలుగావా? అట్లే పరిపూర్ణ భావము ప్రాప్తమైనను బరిశ్రమము లేనిది నిత్యంబగుట దుర్లభము. కావున నిలుకడకును జలసము ప్రధానము! ఈ వింతయెట్లున్న

౧౬౪   అర్థ శాస్త్రము

దనఁగా, బొంగరముయొక్క మనోహరమైన యచలస్థితికి గిర
గిరమనో వేగముగఁ దిరుగుటయే యాధారమైనమాడ్కి.

శాసనములకు తొంగిపోవుట భయముచేత. ప్రకృతికి
లోబడి యుండుట విధిలేమిచేత.

మనవారిలో ధర్మశాస్త్రములనఁబడు వర్ణ శాస్త్రములు
చట్టములంబోలిన న్యాయములుగాని యుత్కృష్టమైన తత్త్వ
మార్గమునకుం జేరినవిగావు. పూర్వకాలమున రాజులచేతను,
ఇప్పుడు కులమువారిచేతను బ్రయోగింపఁబడు శిక్షలును, చిర
కాలాభ్యాసముచేతఁ గరుడుగట్టిన వాడుకలును, వీనికి నుద్ధా
రకములు. ఇంతయే కాని యవి కేవలము సత్యమునకుం జేరిన
నీతులుగావు.

(3) నీతి. దృష్టాంతము:-సత్యము చెప్పవలయునను న్యాయము. ఇచట న్యాయంబనిన ప్రకృతిన్యాయంబుగాదు. సత్యము చెప్పుట విధిలేనిక్రియ గాదనుట స్పష్టము. మఱి రాజశాసనముగాదు. కల్లలాడఁగూడదనియు, నాడినంత దండ్యులొందురనియుఁ జట్టములెక్కడను లేవు. న్యాయంబనఁగా నిట కర్తవ్యమనియర్థము. అనఁగాఁ జేయఁదగినది. ప్రకృతిన్యాయంబుల ప్రకారము తప్పక చేయుదుము. రాజన్యాయము లనుసరణకుఁ దగినవి కాకపోవచ్చును. అనఁగా నీతిబాహ్యములుగా నుండుటయుంగలదు. అయినను భీతిచే వాని ననుసరింతుము. నీతిన్యాయముల కేరీతిని నడుచుకొవలయుననుటకు బహిర్నిర్బంధము

లెవ్వియు లేవు. చూడుడు! ప్రకృతికి విధేయులమైయుండునట్లు మనలనిర్బంధించునది మనుష్యుల సంకల్పమునకు మీఱిసేస్వభావము. ఉదా. కాలుజాతినఁగ్రిందఁబడుదుము. ఇందు మనయిచ్ఛాశక్తికి నధికారము లేదు. అనఁగా మనము పడరాదనుకొన్నను బడుటతప్పదు. ఇక రాజశాసనములకు విధేయులమై యుండునట్లు చేయు బంధనము దండపారుష్యము. ఇచ్చట నిచ్ఛాశక్తికిఁ బ్రవేశమున్నది. అనఁగా జట్టముల నుల్లంఘింతునని ప్రతిజ్ఞఁ గొన్న నుల్లంఘించుట కష్టముగాదు. కాకపోయినను గట్టనట్టభయములచే మనస్వాతంత్ర్యము నిరోధింతుము. సీతికి విధేయులమై యుంటుకు మనమనస్సాత్మ్యమనఁబడు సత్యవాత్సల్యముదప్ప నితర నిర్బంధకములు గానరావు. ఇది యంతరంగ బంధనము. స్వేచ్ఛాశక్తితో సంబంధము గలది. “సత్యమనుష్టిం పఁదగినది కావున నేను అనుష్ఠింతును” అను సంకల్పములేని నాఁడు నరుండు సత్యగరిష్ఠుండు కాఁజాలఁడు. హరిశ్చంద్ర ప్రవర్తనకు మనల బయటినుండి బలాత్కరించు కారణములు లేవు. కావున సీతి మనుష్య స్వాతంత్ర్యమునకుఁ జేరిన వ్యాపారమని కొందఱు తత్త్వవేత్తలు వచించిరి.

• ఈ త్రివిధన్యాయములకు మఱియొక యంతరము .

ప్రకృతిన్యాయము లమోఘములు. ఇవి విధించుక్రమంబులకు విఘ్నములును వికారములును లేవు. ఉదా. భూమ్యా కర్షణశక్తిచేత నూతలేని వస్తువు క్రిందఁబడును. ఒకతాయని

బల్లపైనుంచినచో నదిక్రిందఁబడదుగదా యందురేమో! నిజమేకాని, ఆతఱు బల్లపైనుండువఱకు నాశర్వాణశక్తి నిద్రపోవుచున్నదనుట తప్పు. భూమికి నిరంతర మాకర్షించుచు నుండుటయేపని. కావుననే తఱు బల్లపై నదిమి భారము గలదియైయుండుట. ఇట్లే సర్వత్ర ప్రకృతి న్యాయముల క్రమములు శాశ్వతములు. ఎన్నివిధముల కృషిచేసినను ఫలితముఁ బెంపవచ్చుఁగాని హీనవృద్ధినిఁ జంపఁగాదు. ఇందులకు సాక్ష్యము భూమిలోఫలితము సమవృద్ధిగా శ్రమాదులతోడఁ బెఱుగక తక్కువగాఁ బెఱుగుటయ. కావున ప్రకృతి న్యాయముల క్రమమునిత్యము. రాజశాసనములచే విధింపఁబడు క్రిమములు సర్కారువారి బలము జాగ్రత్తకొలఁది పదిలములుగాని నిర్భేద్యస్థితులుగావు. మఱియు నాక్రమములను బ్రచారమునకుఁ దేగల కారణవస్తువైన గవర్నమెంటును నొకటి యున్నఁగాని యవి న్యాయములను పేరఁ బరగ నేరవు. మీరును మేమును శాస్త్రములం బ్రకటింపఁబూనితిమేని నవ్వులు తప్ప నిరాశవ్యయ బయలు వెడలవు గదా! బలముగల పరిపాలకులచే నిర్వృద్ధింపఁబడునుగాన నాక్రమములు సంపూర్ణముగఁ బ్రచారమునకు రాకపోయినను వచ్చుజాడగలవిగానున్నవి. అందఱుఁబన్నులు గట్టరేమోకాని ముక్కాలు మువ్వినముమంది కట్టుదురనుట నిజమేకదా! కావున రాజశాసనములయందుఁ గ్రమము బహుశము.

ఇక నీతియం దన్న నో చూడుడు ! లోకమున నిత్య సత్యులెవరైన నున్నారా ? లేరు. నిత్య సత్యులు లేకున్నను “నిత్యసత్య సంధత్వము న్యాయము” అనుమాట యందఱు సంగీకరించు నదియ. కావున నిందుఁ గ్రమము లేక యోయున్నను న్యాయముయొక్క స్థిరత కపాయములేదు. క్రమ మసంభవ మైనను న్యాయమేమో నిత్యము.

ఈ నిత్యతకుఁ బ్రకృతిన్యాయ నిత్యతకుంగల భేదమేమి? ప్రకృతి న్యాయము, అనుభవములో నిత్యములు. వీనింగూర్చి యోగ్యాయోగ్యతా విమర్శచేయుట తప్ప. నీతి న్యాయములు యోగ్యతలో నిత్యములు. అనుభవమున నివి సిద్ధికి వచ్చునో రావో? రాకున్నను జేతనైనంత వఱకు వానికి సిద్ధి గల్పించుట కరణీయము.

ఈ మూడు న్యాయములకుంగల మఱియొక భేదము:- రాజశాసనములరీతిం బ్రవర్తింపమేని శాసనముల రద్దుచేయరు. మఱి ఘనల దండించి శాసనముల ననువర్తింపజేయుదురు. నీతి న్యాయములయందు నిట్లే. జనులలో సత్యముజేదని సత్యము న్యాయముగాదని మందలింపము. మఱి సత్యముతో మనము గలసి యుండునట్లు వర్తించుట తప్పక యాచరణకుఁ దేవలసిన క్రియ యని యాదేశింతుము. అనఁగా న్యాయమునకుఁ గ్రమ మునకును భిన్నత గలిగినయెడలఁ గ్రమము దుష్టమని మార్పఁ జూతుము.

ప్రకృతి న్యాయముల రీతి వేఱు. ఉష్ణముచేత వస్తువులు విస్తృతము తాను' అను నొక న్యాయము గలదు. ఇందునకు నీళ్లు పాలు పొంగుట, చీలలు మరలు, ఇట్టివి యెండ కాలమున బిగువుగాంచుట యిత్యాదులు నిదర్శనములు. ఒక వేళ వేడిమిచే విరివిగాంచని కొన్ని వస్తువులుండెఁబో. అట్టివస్తువులును గలవు. పచ్చికొయ్యలకు కాక దాఁకించిన నవి శుష్కించినన్నగిల్లును. పై న్యాయమునకు విధేయములుగా వని యా పచ్చికొయ్యలను మనము దిట్టము. కొట్టము. చర్యల మార్పవలయునని గురూపదేశము చేయము! మఱి న్యాయములనే మార్తుము. ఎట్లన, ఉష్ణముచే గొన్ని వస్తువులు విస్తృతముతాను. కొన్ని కావు. అగువాని గుణంబులియ్యవి, కాని వాని గుణంబులియ్యవి, అని నిర్ణయింతుము. ప్రకృతిన్యాయములమోఘంబులనుట కిదియ యర్థము. అనఁగా న్యాయమొక్కడ చెల్లదో యక్కడ చెల్లుట కనుపైనతీరున న్యాయములనే దిద్దుదుము. ప్రకృతియొక్క స్వభావములను వర్తనములన్న దెలుపు న్యాయములు మనుష్యులచే గనుఁగొనఁబడినవి. మనము సర్వజ్ఞులము గాము కావున నందుఁ బొరపాటు లెన్నియో కలుగక పోవు. అట్లగుట మనచే నిర్దిష్టములైన న్యాయములకుఁ బ్రకృతికిని భేదము గల్గెనేని ప్రకృతిని మార్పఁజూడము. ఏలన నది మనకు తరముగానిపని. మార్పుటకుఁగాదు కావుననే దానియెడ నింద నారోపింపము. అపరాధము విధింపము. మఱి యీ

భిన్నత మనయజ్ఞానముచే వచ్చినదని యింకను జక్కగఁ బరీక్షించి న్యాయమునే సంస్కరింతుము. అట్లైన ప్రకృతి న్యాయము లమోఘములెట్లు? నిర్వికారము లెట్లు? అనఁగా నిట్లు. ప్రకృతి నిర్వికారము. నిరర్గళ గమనముగలది. కాని దానిస్వభావము మనకు సంపూర్ణముగ గోచరించునో లేదో! అట్లగుట మనచే నిర్ణయింపఁబడిన న్యాయములు శాశ్వతములని దృఢముగఁజెప్పఁగాదు. మఱి మనతర్కమేమనఁగా, ప్రకృతియొక్క నిజస్థితి నెఱింగితిమేని, తద్వర్తనములఁదెలుపు న్యాయములు ప్రకృతియట్లు శాశ్వతములు నఖర్వములు నై వెలయుననుట.

కావుననే రాజశాసన నీతిశాసనములు, అతి క్రమమునకుం బాత్రములు. ప్రకృతియొద్దతిక్రమం బఘటమానంబు. దేశకాలాదులను సరికుగొనక దైవమానుషముల సడ్డసేయక, శుభాశుభముల లెక్కపెట్టక, ఏకక్రమమున నిర్వికారతంబోవునది ప్రకృతి. చూచితిరా! నిర్వికారమన నచలంబుగాదనుట కింకొక ప్రమాణము.

‘ఈ తర్కంబునో నర్థశాస్త్రమున కేమిపని? ఎంతపని?’ అని యందుగేమో! ఎంతోపని! ఈ శాస్త్రమున న్యాయము లనఁబడునవి యేతరగతికింజేరిన న్యాయములని నిర్ధారణ చేయుట మాననగునా? కాదు.

కొన్ని న్యాయంబులు ప్రకృతి న్యాయంబులతోఁ దుల్యంబులు. ఉదా. హివృద్ధ్యాదులు. వీనికి ఫిలుగుపాటు, అలయుపాటు, మొదలగుపాటు లెవ్వియులేవు.

మఱికొన్ని శాసన సమంబులు. ఉదా. (౧) పన్నులు గట్టవలయుట. (౨) రాజ్యాంగమువారు కర్మశాలలంఘార్పి విధించిన చట్టములు. (౩) సమష్టివాదుల మతము ప్రకారము కనీసజీతముల నాదేశింపజూచుట. (౪) స్వామ్యముంగూర్చిన చట్టదిట్టములు. (౫) దాయభాగాది నిర్ణయము, ఇత్యాదులు. వీనిచే నార్జన విభజనాదులు మార్పులంజెందుట సిద్ధముగాన నివన్నియు సర్థశాస్త్రమునకుం జేరినవియ.

నీతి న్యాయముల సంఖ్యయెంతయుఁ దక్కువయ్యినను వీనియొక్క ప్రభావ మెక్కువ. ఉదా. దేశాభిమానము. దీనికన్న మించిన నీతి యరుదు. దానియొక్క యొకానొక ప్రభావమే మనఁగా, రాజ్యరక్షణమునకు వలయు సామగ్రులన్నియు స్వదేశముననే యుత్పత్తి చేయవలయుననుట. పరశాస్త్రముల నుండి యిట్టి సరకులఁ దక్కువవెలకు దిగుమతిచేయ వీలుండినను నట్లుచేయుట తగనికార్యము. మఱియు సాధునిక స్పర్ధలు సంఘములకు కీడుసేయునని నమ్మినవారు స్పర్ధల నిరోధించు నన్యోన్యత, సంఘపరిపాలన, ఇత్యాది పద్ధతుల నాశ్రయింపంబూనుదురు. దీనిచే నార్థికలోకమున నూతన శృష్ట్యలెన్నియొకలుగ నున్నవనుట స్పష్టము. కావున మానవులకు నీతియం

దుండు. నాదరమును నార్థికభావములకు మూలము. నిష్పక్ష పాతమును, బీడ్వసాదల కనుకూలించునదియునగు మృద్ధుమార్గము నవలంబింపవలయునను స్వేచ్ఛాపూర్వక సంకల్పముగల వారివలననే సమష్టిపద్ధతులు, ఇకమీద వివరింపఁబడి నన్యోన్యతాపద్ధతులు నాచారములోనికిఁ దేబడుచున్నవి.

అయిన నొక ప్రశ్న. ఏమి? ఆధునికస్థితి స్వేచ్ఛాపూర్వముగ మనుష్యులు కల్పించుకొన్నది కాదా? మఱి వాన, యెండ, మొదలగునై, సర్గిక ద్రవ్యముల రీతిని బ్రకృతి న్యాయములచే సిద్ధించినదా? మనుష్యులు నేటివఱకు బామ్మలవలె నాడింపఁ బడుచుండిరా? కొంచెము యోచింతము.

ఇంగ్లీషువారు హిందూ దేశము నాక్రమించుకొనిపాలించుచుండుట మీ కెల్లరకుం దెలియుఁగాదె! ౨౦౦ సంవత్సరములపుడు వారు వ్యాపారార్థ మీ దిక్కువచ్చినపుడు రాజ్యస్థాపనముంగూర్చి చింతించిరా? లేదు. ఇది యపుడు వారి యుద్దేశ్యము గాకండిను. ఉద్దేశ్యమున తేనిది సిద్ధికెట్లు వచ్చెనందులో! సహజ క్రమములనేత. ఎట్లన, వ్యాపారార్థము ప్యాక్టోరుల గట్టిరి. మన రాజులూ శాలమున నుండొరులతోఁ గుక్కలరీతిఁ గాట్లాడుచుండుటచే దొంగతనము, బందిపోటులు మితిమీఱి యున్నందున ప్యాక్టోరీల రక్షించికొను కొఱకు సొంతముగ సైన్యముల నాయత్త పఱచిరి. వీరి యాశ్రయమున బ్రతుకు బాగుగనున్నందున శిల్పులు, వర్తకులు తండ్రివ తండమ్ములుగ వచ్చుటయుఁ

దన్నులమునఁ బల్లెలు పట్టణములగుటయు సంభవించె. ఆరీతి పాల్గొనకార్యమం కురించెను. అంకురించినదిఁగఁ పెఱుగక యుండునా? రాజులలోఁ ధామును రాజులై నిల్చినపిమ్మట సంధి విగ్రహాది తంత్రములకుం బూనకుండుట యిట్టి యరాజకదేశములో నసాధ్యము. తంత్రములకు ఫలముగ జయము, జయమునకు ఫలముగ రాజ్యవైశాల్యమును వెన్వంట వృద్ధిసేందఁగా నీరీతి బేరసారములకై వచ్చినవారు సార్వభౌమపదవిం జెందు వఱకును విడువక రాజసన్మృత్తిలోఁ బ్రబలిరి. మనుష్యజీవితమందు సైతము కార్యకారణములు ప్రకృతి న్యాయములట్ల మనకు మించి మనల నీడ్చుకొని పోవు స్వభావము గలవిగానున్నవి. ఇందునకు నితర దృష్టాంతములు వలయునా? హిందువులమగు మన జీవితమున స్వతంత్రత యేమాత్రమున్నది? కర్మముచేతఁ బుట్టుక యేర్పడుట నిజమొదబ్బుటయో కాని పుట్టుకచేతఁ గర్మమేర్పడుట పండిత పామర వేద్యము. ప్రతి వానియు స్వేచ్ఛయే బక్కవడి యుండఁగా సంఘము మొత్తము యొక్క స్వేచ్ఛ యొకను బలమఱి యుండుననుట కేమి సందేహము? అదెట్లన, చేరఁబిలిచి బోధచేసి యెవనినైన నొకని మూఢభక్తి వదలునట్లు చేయుట కష్టమైనను ససాధ్యముగాదు. అట్లే సంఘము నంతయు మార్పవలయునన్న మన తరమా? నేను విదేశయాత్రచేసి నవనాగరకుండ నైసండున మావారికిఁ బ్రబాచీన గంధ మే మాత్రమైనఁ బలుచనొనా? పారంపర్యముగ

వచ్చు సాంద్రతను నా గంధమేలవేదలును? కావున స్వాతంత్ర్యము ప్రతివానియందును ననేక భంగుల నడ్డగింపఁబడి యుండును. ఇంక సంఘమున కన్ననో దాని స్వాతంత్ర్యము సహజముగ మఱియుఁ దక్కువ. అట్లగుట మనచర్యలు ప్రకృతి చర్యలతో నించుమించు సమ్మానములు. సంఘ మింకను బ్రకృతిం బోలినదీయై యుండును. కావున దానియందుఁ బ్రవర్తిల్లు న్యాయములు ప్రకృతి న్యాయములట్లు కొంతకుఁ గొంత యని వార్యములును స్వచ్ఛందములును.

దీనికి నింకను నొక ప్రమాణము. ప్రకృతియందు స్వేచ్ఛావర్తనము బొత్తిగాలేదు గాన నికముందు సంభవించువాని మున్నగా నెఱుంగవచ్చును. తుపాకిలో గుండు పెట్టి కాల్చితిమేని, అది యే దిక్కునకైన నెగిరి పోవునని యెవఁడును శంకనూనఁడు. మఱి గుఱికొలఁది నూటిగాఁ బోవుననుట నిశ్చయము. ఈరీతిని బ్రతి మనుష్యుని జాడలును; నెఱుంగఁబోలదు. అయినను సంఘముయొక్క జాడలముందుగా నిర్ణయింప నంత దుర్దమముగొదే. వేయిమంది వేయికూఁతలు గూసిరిపో బాల్యవివాహములు త్వరలోనంత ముందునా? ఓందవు. కావున నిప్పటి యార్థికస్థితులు మనుష్యులు ద్వేష్య పూర్వకముగఁ దెచ్చుకొన్నవి కావని కొందఱి యభిప్రాయము. మఱి యెట్లేర్పడిన వనఁగాఁ బాశ్చాత్యుల ఖండములలో సహజ స్పర్థచేతను, మనలో సహజ ప్రాచీనాచార

పరాయణత్వము, గ్రీకులు తుగ్గుష్కులు మొదలగు విజేతీయుల
దండయాత్రలు మున్నగు వానిచేతను నేర్పడినవి.

పాశ్చాత్యుల స్పర్థ మంచిదనియు, దానిచే నిపుడు
వ్యాప్తిలో నుండు స్థితులు పుట్టిననియు మున్నుండ యెఱింగి
వర్తించిరా? లేదు. ఇంతటి జ్యోతిషము స్లేచ్చులకుఁ దెలి
యునా? తాత్కాలిక ఫలముల నాశించియో, సహజమగు
తాత్రబుద్ధినో, స్పర్థకుంజొచ్చిరి. కార్యకారణ సంకలనంబునం
జేసి యీ సిద్ధులన్నియుఁ జేకుటినవి.

ఇక మనజనులన్ననో, ఏ పాశము నెఱుంగని పశువులు.
పగ్గములచేతమవారుఁ బెరివారు నీడ్వనీడ్వఁ గాలక్రమేణ తుద
కీ గతికి వచ్చిరి. కావున నిప్పటిస్థితి మొత్తముమీఁద సహజ
క్రమములచే వచ్చిన స్వయంభువు.

ఇకముందుఁ గలుగఁజూపు పరిణామము సయిత మీ
రీతిన స్వభావ సిద్ధమయి తనంతట రాసీ యని మన మూర
కుదమా? లేక పూర్వికులకన్న మనము తాకిక జ్ఞానమునం
దును సనుభవమునందును బ్రౌఢులముగాన ముందు జాగ్ర
త్తమై నీ యీ తెఱింగుల నున్న మంచిదని యోచనతో నిర్ణ
యించి తగవైన శాసనముల విధించి భవిష్యత్తును బ్రతిమను
దీర్చినట్లు తీర్పఁ బూనుదమా? సామాన్య సమష్టి వాదులకును
బ్రభుమార్గ సమష్టి వాదులకును గల భేదమీప్రశ్నలకు వారిచ్చు
ను త్తరములచే విశదంబగును.

సామూన్య సమష్టివాదుల యుక్తరము:—

సంఘస్థితిమనుజుల మూలమునఁ బని చేసెడు శక్తులచే నుత్పాదితము. మనుష్య కృతంబు గాఁడు. రాజశాసనములు, వర్ణ ధర్మములు, ఇత్యాదులనేక చలనములఁ గలిగించునవి యైనను మొత్తముమీఁద వాని ప్రభావ మంత ఘనముగాదు. ఘనము లెవ్వియనిన స్వచ్ఛందములైన స్పర్థాదులు. నీతి విన్యాసములంగోరు నుద్దేశ్యముల గుణము విస్తారమా? చూడుడు! సంఘసంస్కార విషయమై హిందూ దేశములో చర్చలన్ని యోజరిగినను వర్ణ సాంగత్యము, రైల్వేలవల్ల, కచ్చేరీలవల్ల, కలిగినంతమాత్రము సకారణములైన యుపదేశములవల్లఁ గలుగలేదనుట వేఱుగ నెట్టి చూపవలయునా? మనుష్యులను వశపర్తులంజేసి వెలుంగు యంత్రము వివేకము గాదు. అట్లదియే యనుపక్షమున మూఢభక్తి యింకను కనకపు సింహాసనమున శునకము" వలె నీ రాజ్యము నేల యధిష్ఠించి యున్నది? సరికాదని నిరూపించిన మాత్రమైన విధవలకు వికారవేషము గట్టుననాచారము వదలు వారున్నారా? కావున వివేకమునకన్న విమూఢత్వము విశేష శక్తియుతము. అట్లగుట యోచనతో భావికాలమును దీర్పజూచుట తెలివి తక్కువ తలపోత. మఱి మనుష్య సంఘములనుండు ప్రకృతి శక్తులంబోలిన స్పర్థాదులకు నిరోధములఁ గల్పింపఁ జూచుటయుఁ బిచ్చితము. ఎట్లన, నీయందు నాయందును స్వేచ్ఛకు దారియున్నది గాని సంఘ

మందంతగా లేదు. ఏ విషయముంగూర్చి మైనను సకల సమ్మతి నడిగితిమేని కొందఱొనందురు. కొందఱు కాదందురు. సమ్మతులు పరస్పర విరుద్ధముగావున మొత్తముమీఁద సంఘములో, దేలు సంకల్పమునున్న. కావున బ్రభుమార్గమున సమష్టి పద్ధతి నుద్ధరింపం జూచుట పొనఁగదు.

మఱియు నీ ప్రభుమార్గమసాధ్య మగుటయ కాదు, అనావశ్యకమును. ఎట్లన రాజశాసనముల సహాయములేకయ సమష్టి స్వతస్సిద్ధముగ దిగ్విజయ యాత్ర శారం భించినది. యజమాన సంఘములు, శ్రమకర సంఘములు, ట్రస్టుల నఁబడు ధర్మ సంఘములు, విస్తార వ్యాపారములు, యాన సౌలభ్యము, అన్యోన్య తాసరణులు, ఇవన్నియు నేమి? ఆధునిక లోక పర బ్రహ్మయగు నాసమష్టియొక్క మూర్తులేకదా! మఱియు శ్రమకర సంఘాదులు కూడవని రాజ శాసనములు వాని శిక్షింపఁ జొచ్చినను నవి యాపఁబడినవా? లేదు. ఆవుటకే బలము లేనిది ప్రోచుటకు బలమెక్కడనుండి బిచ్చమెత్తి తేగలదు? కావున సమష్టికి నాయకత్వముంగోరుదమేని వర్తమానస్థితిలో సంగతములై యుండు శక్తుల సహజక్రమమునం బోవనిచ్చినఁ జాలును. అవే సమష్టిని నపౌరుషముగఁ దమంతట పరిణతికిఁ దెచ్చును. వీరి మంత్రమునకు నాధారమైన యూహయేదనఁగా, ఆర్థిక న్యాయములలో వర్ణ నీయంబులైనవి ప్రకృతి న్యాయంబులం బోలిన స్వశక్తి యుతంబులైన వనుట.

ప్రభుమార్గ సమస్తివాదుల యుత్తరము :—

అదిని మనుష్యులు మృగంబులఁ బోలినవారు. స్వాతంత్ర్యమును దీర్ఘదర్శనమును చొలుత ఘోరచిమోలవని స్థితిలో నుండినవి. ఇప్పుడన్ననో యివిరెండును నానాటికి వృద్ధిని వీర్యమును బడయుచున్నవి. కావున ముందువోలే గ్రుడ్డియెద్దు చేనిలోఁబడినట్లు పోవలసిన విధిలేదు. కావున నిచ్చాళక్తులుగల మనము బుద్ధిని బ్రయోగించి భావికాలమునేల వంగఁ దీయరాదు ?

మఱియు శాసనము లుపయోగములేనివి కావనుట మా ప్రతివాదులు నెప్పుకొ నెదరు. అట్లగుట శాసనములను పగ్గములతో నార్థికశక్తులనేల నడిపింపఁ గడఁగరాదు ?

సమస్తిశక్తి సహజముగఁ బ్రత్యక్షమకాసనియంటిరి. అట్లగుటలో మాకేమియు దుఃఖములేదు. కాని, మనమును గొన్ని క్రియలఁజేసి యారాధించిన మఱింత త్వరలోఁ బ్రసన్నమగును గదా !

సహజవృద్ధిని నిరీక్షించువారిలో నొక గొప్పలోపము న్నది. సహజవృద్ధి పరిధివిల్లు రీతి యెయ్యది ? ఇప్పుడు కొన్ని కష్టములు వచ్చిన వానిని సంస్కరించుట, మఱియుఁ గొఱతలు గానవచ్చిన వానిని జక్కఁజేయుట, ఇత్యాది యత్నములచేతఁ గదా ! ఈ సహజయత్నముల కొకలక్షణము సామాన్యము. వీరన, మేలును బుట్టించుటకుఁదత్పర్వముండు కీడుకారణము.

మందంతగా లేదు. ఏ విషయముంగూర్చి యైనను సరే సమ్మతి నడిగితిమేని కొందఱొనందురు. కొందఱు కాడందురు. సమ్మతులు పరస్పర విరుద్ధముగావున మొత్తముమీఁద సంఘములోఁ దేలు సంకల్పమునున్న. కావున ప్రభుమార్గమున సమష్టి పద్ధతి నుద్ధరింపం జూచుట పొసఁగదు.

మఱియు నీ ప్రభుమార్గమసాధ్య మగుటయ కాదు, అనావశ్యకమును. ఎట్లన రాజశాసనముల నహాయములేకయ సమష్టి స్వతస్సిద్ధముగ దిగ్విజయ యాత్ర శారం భించినది. యజమాన సంఘములు, శ్రమకర సంఘములు, బ్రహ్మసంఘములు, విస్తార వ్యాపారములు, యాన సౌలభ్యము, అన్యోన్య తాసరణులు, ఇవన్నియు నేమి? ఆధునిక లోక పర బ్రహ్మయగు నాసమష్టియొక్క మూర్తులేకదా! మఱియు శ్రమకర సంఘాదులు కూడవని రాజ శాసనములు వాని శిక్షింపఁ జొచ్చినను నవి యాపఁబడినవా? లేదు. ఆవుటకే బలము లేనిది ప్రోచుటకు బలమెక్కడనుండి బిచ్చమెత్తి తేగలదు? కావున సమష్టికి నాయకత్వముంగోరుదమేని వర్తమానస్థితిలో సంగతములై యుండు శక్తుల సహజక్రమమునం బోవనిచ్చినఁ జాలును. అవే సమష్టిని నపౌరుషముగఁ దమంతట పరిణాతికిఁ దెచ్చును. వీరి మంత్రమునకు నాధారమైన యూహ యేదనఁగా, ఆర్థిక న్యాయములలో వర్ణ నీయంబులైనవి ప్రకృతి న్యాయంబులం బోలిన స్వశక్తి యుతంబులైన వనుట.

ప్రభుమార్గ సమస్తివాదుల యుత్తరము :—

అదిని మానుష్యులు మృగంబులఁ బోలినవారు. స్వాతంత్ర్యమును దీర్ఘదర్శనమును చొలుత యెలచియెలవని స్థితిలో నుండినవి. ఇపుడన్ననో యివిరెండును నానాటికి వృద్ధిని వీర్యమును బడయుచున్నవి. కావున ముందువోలే గ్రుడ్డియెద్దు చేనిలోఁబడినట్లు పోవలసిన విధిలేదు. కావున నిచ్చాశక్తులుగల మనము బుద్ధిని బ్రయోగించి భావికాలమునేల వంగఁ దీయరాదు ?

మఱియు శాసనము లుపయోగములేనివి కావనుట మా ప్రతివాదులు నెప్పుకొ నెదరు. అట్లగుట శాసనములను పగ్గములనో నార్థిక శక్తులనేల నడిపింపఁ గడఁగరాదు ?

సమస్తి శక్తి సహజముగఁ బ్రత్యక్షమననియంతిరి. అట్లగుటలో మా కేమియు దుఃఖములేదు. కాని, మనమును గొన్ని క్రియలఁ జేసి యారాధించిన మఱింత త్వరలోఁ బ్రసన్నమగును గదా !

సహజవృద్ధి సరీక్షించువారిలో నొక గొప్పలోపము న్నది. సహజవృద్ధి పరిధివిల్లు రీతి యెయ్యది ? ఇప్పుడు కొన్ని కష్టములు వచ్చిన వానిని సంస్కరించుట, మఱియుఁ గొఱతలు గానవచ్చిన వానిని జక్కఁజేయుట, ఇత్యాది యత్నములచేతఁ గదా ! ఈ సహజయత్నముల కొకలక్షణము సామాన్యము. వీధన, మేలును బుట్టించుటకుఁదత్పర్వముండు కీడు కారణము.

కాఁబట్టి సహజవృద్ధిలోఁ గీళ్లు చిరంజీవులు ! మనమే భావికాల
జ్ఞానమోతో సన్నాహములం జేసితిమేని, ఈ కీడులు రాకయుం
డునట్టి యేర్పాటులు చేయవచ్చునుగదా ! అనుభవముమీఁదఁ
గీళ్లఁ దొలంగించుట బుద్ధిశాలుల తనమే. నిజము. ఆ కీళ్ల నవతా
రమే యెత్తనీక మూలోచ్చేదముసేయుట యింకను విశ్లేషిం
చిన బుద్ధిమత్త్వమనుటలో నేమి సందియము ? ప్రాప్తకాల
జ్ఞానికన్న దీర్ఘదర్శిశ్రేష్ఠుఁడు కాఁడా ?

మఱియు, మనమూరకయున్న నభిదృద్ధి తనంతటవచ్చి
నోటిలోఁబడునా ? పౌరుష మప్రధానమని యెంచిన హిందువుల
గతి లోకులు కాంక్షింపఁగూడినదా ? హిందువు లెన్నియో
యిడుమలఁ గుడిచిరికాని యాయిడుముల నివారితమను నుత్సా
హముఁగొనరైరి. కావున మన పరాక్రమము లేకయ సహజ
శక్తులచేతఁ గీడులు దొలంగింపఁబడుననుట యప్రశస్తము.

మఱియు మీరు నమ్మిన శిల్పసంఘము లాదియగు నిర్మా
ణములును పౌరుషోద్భూతములే. ఇంక పూర్వోద్దేశ్యము కూడ
దంటిరే ! ఉద్దేశ్యము లేకుండవలయు ననుటయు, స్వభావసిద్ధ
శక్తులకు యథేచ్ఛావిహారముల నుసంగవలయు ననుటయు
నుద్దేశ్యములు గావా ?

ప్రజలు స్వయముగ సంఘముల నిర్మించుటకై చేసి
కొను సమయములు కూడుననువారు రాజశాసనములనేల తిర
స్కరించుట ? రాజ్యము, సంఘము, ఈ ద్వివిధసమూహముల

కుం: జేరినవారు శాసనములను సమయములను సతిక్రమింపక
 యుండుటకు సభిశబ్దాహుళ్యముయొక్క దండనశక్తియే కదా
 'కారణము! ఇంతేకాదు. రాజులు అట్టులేక పాలించుకాలమే
 స్పష్టో యస్తమించినది. నాగరకతః గల దేశములలో, బ్రజా
 ప్రతినిధులే పాలకులు. అట్లగుట ప్రజలుసంఘములుగాఁ జేరి తమ
 కుందామ యాదేశించుకొను సంకేతములకును, ప్రతినిధుల
 ద్వారా, ఆజ్ఞాపించు చట్టములకును వ్యత్యాసము కొంచెమే
 కదా! చూడుడు! రెంటికిని గర్తలు ప్రజలే. ఒకదానియెడ
 రాజ్యాంగమూర్తిని, ఇంకొకదానియెడ సంఘావతారముం
 దాల్చిన ప్రజాబాహుళ్యమే యన్నిటికిం గారకము. కావున
 సమయములు యుక్తములు, శాసనములు అయుక్తములు,
 అనుట లేనిపోని భేదము గల్పించినట్లు.

రాజ్యాంగ నిర్మాణములు పరిపూర్ణత వహింప వహింపఁ
 బ్రజలే ప్రభువుకొదురుగానఁ బ్రజాప్రభుమార్గములు రెండును
 సంగమించును. అట్లగుట శాసనముల నాశ్రయించుట దోషం
 బుంగాదు. నిష్ఫలంబుంగాదు.

' నిజముఁ జూడఁబోయినఁ బ్రభుమార్గ సమష్టివాదులయెడ
 నొక కపటమంత్రముగలదు. అదియేదన. రాజ్యాంగమువారే
 కర్మకరులకు శాసనములచే మంచిజేతములు, విరామకాలము
 లును నేర్పఱింపి సుఖులుగనుండునట్లు చేసిన వారు గలిసి యజ

౧౫౦   అర్థ శాస్త్రము

మానులపై నెత్తివచ్చి వారి పక్షవి నాశమించుకొనరు గదా
యను తంత్రాలోచన.

శ్రమకరులును బ్రకృతము ప్రభుమార్గమే శరణ్యమని
యుండునట్లు గాన్పించెడి. ఏలన, రాజ్యాధికారములేని సంఘ
ముల సమయముల సభ్యులెవరై న నిరాకరించిన వారినిఁ గతిన
శిక్షలకుం బాల్పఱుచుట యశక్యము. ప్రభువుల యాజ్ఞల
నిలుపుటకు సైన్యము, పోలీసుదళము, న్యాయాధికారి మండ
లములునున్నవి. కావున బ్రభుమార్గమునఁ గార్యము సుఖతర
ముగ నెఱవేరఁగలదు. నిరాకరించువారిసంఖ్య యల్పమైనచో
వారు దిక్కులేక వినయ వినమితులౌదురు. ఈ సంవత్సరము,
ఇంగ్లాండులో గనులలోఁ బనిచేయువారికి, అధమపక్షవేతన
ములు పార్లమెంటు చట్టములచే నాజ్ఞాపించి యాశిల్పుల కృత
జ్ఞత నందినది.

ధర్మము నీతి యనుపదములు సందిగ్ధములు. ప్రశస్త
మైన యర్థమే దనఁగా, నిష్పక్షపాతముగ నెల్లరును సీములని
తొంది, మనుజులమైనందులకు మనకు సర్వోత్కృష్ట పురుషా
ర్థమ్ము, ఎయ్యదియని విచారించి, దానిం గడింప ననువగు మార్గ
ముల నిరూపించితిమేని వానికి ధర్మము నీతులు ననునామములు
జ్ఞెల్లును. మనవారిలో సిట్టిత త్వవిచారణ లేకపోలేదు. కాని
యది యతులకుండక్క తొకికులకుంజెల్లదని తత్త్వాభాసము
నొందు గల్పించుకొనినందునను, మఱి సంసారులకు రాజులు

మతాచార్యులు మొదలగు వారిచే దండబలంబునఁ బోసింపఁ
బడు వర్ణాచారములు పరమ కర్తవ్యములను సిద్ధాంతమొందు
యెల్లర న్నావేశించి నందునను, ధర్మమా నీతి యనఁగా రాజశా
సనప్రాయములైన యాచారముల యని హీనార్థముగలిగినది.
మఱియు నీతి యనఁగా రాజ్యతంత్రమనియు నొక భావము !
తాకికమునఁ బెద్దలచే ధర్మము, నీతి, యనంబడునవి చట్టముల
యట్లు నిజమైన ధర్మమునకు నీతికిని విరుద్ధములై యుండవచ్చును.
ఉండవచ్చునననేల ? స్పష్టముగ విరుద్ధములై యన్నయవి. మన
ధర్మశాస్త్రముల నొకసారి నిద్రకండ్లతోఁ జూచిననుజాలు.
ఈయాభాసము విశదమగును. చూడుఁడు ! ధర్మములు నీతులు !
బ్రాహ్మణుఁ డే తప్పు చేసినను దండ్యుఁడుగాఁడట ! శూద్రులకు
విద్దెలుచెప్పినఁ బాపమట !! ఇయ్యవి మనువువంటి బ్రహ్మ
లకు మంచివని తోచునేమో ! మనుష్యమాత్రులమైన మనకు
భాగ్యవశంబున నట్టి దివ్యదృష్టి లేకున్నయది ! వర్ణాచారము
లన్నియు చట్టములతో నమంబులు. ధర్మములని పేరున్నం
దున సామసామ్యముంబట్టి యథార్థ ధర్మములని భ్రమించి
పానిని నిత్యసేవ్యములనుట యెట్లున్నదనఁగా, హరియను
పదము కోరియందును బ్రయుక్తంబుగాన విష్ణువును మఱచి
కోరిని గొలిచినట్లు !

ఏడవ ప్రకరణము

విస్తార వ్యాపారములు

సంస్లేషముయొక్క ముఖ్య ప్రయోజనము వ్యాపారముల విస్తృతములందేయుట. తన మూలధనముతో మాత్రము వృత్తిని స్థాపింపవలయునన్నఁ గోట్లకొలఁది జనములు కొన్నివందలకన్న నెక్కువ ద్రవ్యము వినియోగమునకుం దే జాలరు. ఎవఁగో కొందఱు కొన్ని లక్షల వేతురేమో! ఇట్లు మూలార్థము మితగ్నబైనచోఁ గళలయందు నమిత వ్యయసాధ్యములైన యంత్రాదాలకుఁ బ్రవేశముండుట యరిది. అట్లగుట నుత్పత్తి ప్రముఖోద్యమగుబులు చక్కఁగాఁ గొనసాగవు. కావున విస్తార వ్యవహారములలోని గుణదోషముల గణించుట యావశ్యకము.

మూలధన సంస్లేషణ

పూర్వము చిల్లర వ్యాపారములు తఱచుగా నుండు కాలములో ననేకులు గలిసి భాగము లేర్పఱచికొని సమాజములుగఁ జేరి నడుపు కళలు మిగులఁ గొద్దిగా నుండినవి. ఇప్పుడు నాగరక దేశములలో సమాజోద్యోగము లపారములుగా నున్నవి. కాఁగా మేచునఁగా వ్యవహార చక్రమఖండముగ వ్యాపించి యుండుటయ. ఈ వ్యాప్తిచే నధిక రాశి కళలకు మంచి

యనువు కలిగినది. అధిక రాశీకర్మల సాధించుటకు జనులు పాత్ర చేరుట, యావశ్యకంబు.

ఉత్పత్తికి నాధారములు మూడని యింటిమి. ప్రకృతి, శ్రమకరులు, మూలధనము. ప్రకృతి స్థావరము. కర్మకరులు కదలికఁ గల వారయ్యును దేశ వేష భాషాది తారతమ్యములం బట్టియు నాలుబిడ్డల యందలి యను రాగవిశేషంబునఁ జేసియు విచ్చల విడిగఁ దిరుగఁజాలరు. మూలధనము ద్వివిధము. చరము, అచరంబు అని. అచరములు యంత్రాదులు. ఏక విధప్రయోజనములు. కాన నివియు దిశలం బ్రాకఁజాలవు. ద్రవ్యంబున మూలధనము చరము. యాత్రలఁ జేయుటలో మన దేశము లోని యవ్వలకన్న నెక్కువ సమర్థము. పాదరసము పైలె చంచలంబుగ నుంటచే దీనికి “ద్రవమూలధనము” అనియుఁ గీర్తి గలదు. ఇంతేకాదు. ద్రవ్యమును వలసినట్లు పంచి పెట్టినప్పుడు, నూఱు, ఇన్నూరు, మున్నూరు, వేయి, ఇత్యాదిగ సూపాయల నిచ్చుకొలఁది విభజించి దిక్కు దిక్కులకుం బంపనచ్చును. కర్మకరులను గాని ప్రకృతిని గాని, ఇంత సులభముగ విభజింపలేము. ఈ కారణములచే తొలుదొత్త సంగ్రహ మార్గమును ద్రొక్కినది మూలధనము.

భాగస్థ సమాజములు (అనఁగా జాయింట్ స్టాక్ కంపెనీలు) పుంఖాను పుంఖములుగ వెడలుటకు హేతువు మూలధనముయొక్క స్వభావము. ఒక కంపెనీలో శక్తిని, ఇచ్చును.

సనుసరించి నూఱు గూపాయతో లక్షరూపాయలో, మఱి యెంత మాత్రము, అపాయము లేని వినియోగమని భావించుమో యంతమాత్రము పాలుగొననచ్చును గాన నియ్యది యనేకులకు సాధ్యమైన కృతి.

సంకలిత మూలధన సమాజముల నిర్మాణముం బూర్వమే జెలిపితిమి. దాని యంగములు సాధారణముగ నాలుగు. నిర్మాత, చోదకమండలి, కార్యదర్శులు, శిల్పిలు. నిర్మాత చోదక మండలిలో జేరినవాడైనను నుపద్రష్టవంటి వాడగుట ప్రత్యేకముగ గ్రహింపఁదగినవాడు.

సంభూయ సముత్థానముల యొక్క గుణములు

(౧) చిల్లర చిల్లరగ భాగములుగొని యనేకులు చేరవచ్చునుగాన నెంత ద్రవ్యమైనను బ్రోగు చేయవచ్చును. నష్టమువచ్చిన ప్రతి సమాజకునకును బోవునది కొంచమే. నిండు ముక్కలు తటస్థించునను భయములేదు. అయిన నిందొక కీడ్మగలదు. ఎక్కువ నష్టము రాదుగదా యను తెగువచే నుదాసీనులై భాగస్థులు కార్య విచారణమునం దనొదరబుద్ధిఁ దాల్చుదు. అందుచే బేరునకుఁ దామును యజ్ఞమానులుగా నుండినను మొత్తముమీఁద చోదకు లడ్డులేని యధికారము గలవారగుదురు.

(౨) వర్తమానమున గొప్పగానుండు నౌకాయానము, ధూమశకట యాత్రలు మొదలైన గంభీర యత్నములు వీని సహాయము లేనిది రూపుఁజెంది యుండవు.

ఇంక భోగములు

(౧) వీనియందు సంయోగించునది మూలధనముగాని భాగస్థులు గారు. ఎట్లన, మదరాసు బ్యాంక్‌లో దేశ దేశస్థులు భాగములు గొనియున్నారు. తమలోఁదమకు నేమాత్రమైన బరిచియముండుట యరుదు. ఊరుపేరు తెలియని వారిలో నిక్కమైన పొత్తు గలుగుటెట్లు? భాగస్థుల లక్షణమిది. వ్యవహారము నెఱుఁగరు; తమ్ము నెఱుఁగరు. పేరునకు మాత్రము యజమానులు.

(౨) భాగస్థులు ద్రవ్యము వేయుట తప్ప మఱేమియుఁ జేయక యుండువారు. శిల్పులు కష్టించి క్లేశము లెల్లఁబడువారు.

(౩) అట్లయ్యును వచ్చులాభములో భాగస్థులకుఁ బాలు గలదు. కర్మకరులకు నియతమగు కూలియేగాని యెక్కువ గిట్టదు. సమష్టివాదులందఱు నిదియెంతయు నన్యాయమనియు ఘోరమనియుఁ గోపింతురు. చూడుఁడు! గొప్పయాస్తికిఁ బుట్టిన వాఁడు జన్మమంతయు నేపనియుం జేయకయ భాగస్థులం దాల్పుట చేతనే మంచి రాఁబడి గలవాఁడుగావచ్చును. కూలి వాఁడెంత పాటుపడిననేమి? నానాటికి భుక్తి నేకరించుకొనుట యే వానికి దుర్భరము. ఆధునికార్థిక స్థితియందు 'కష్ట ఫలీ' యనుట బొంకాయె. పాటులకన్న మూటలే మిన్నలా యె. ఇట్లగుట నిప్పటిస్థితి యధర్మంబు. అధర్మంబగుట శాస్త్రతంబు గానరదు.

(౪) ఇక భాగస్థులేమి తెలిసి భాగములఁగొందురనఁగా, చోదకమండలియందలి నమ్మకము చేత. ఇది తెలిసి నిర్మాతలు చోదక మండలిలో వన్నెయు వాసియుఁగల పెద్దమనుష్యుల నెన్నియుపాయములచేస్తేనఁ జేరునట్లు చేతురు. గొప్ప వారు ప్రచురించు ప్రకటనలంజూచి “వీరు తప్పు ద్రోవలఁబోదురా?” తెలిసినవారుగదా, వీరిమాత్రమెన్నఁటికినిఁ గీడుగాదు” అనియు “ఎండఁగో తమ ధనము వేయుచున్నారు. వారి కైనగతి మనకు. స్వాహానము చేయనిది జయము గలుగదు. తప్పక లాభము వచ్చునని నిర్ణయించుట యసాధ్యము. అయిన నేమి? శంకుచేయనిది కార్యారంభము గలుగునా? ఒక చేయిచూతము, అసియు, దలపోసి జనులనేకులు పాళ్ళఁగొందురు.

(౫) సంకలిత మూలధన సమాజములు నాణెమాధారముగ నిలుచునవి. చోదకులును ర్హార్డులైన చోజనులనంచించుట దుష్కరము గాదు. అనేకు లాపాధిభూతులై ప్రజల బేలువుచ్చి సాహుకారులగుటయుఁ గలను. ఇందునకు నిదర్శనమైన చీరి త్రాంశ మొందున్నదది వినుఁడు!

సనిమిదేండ్లక్రిందట నే నింగ్లాండులో నుండినప్పుడు ‘విటకర్కరైట్’ అనునొకని యాధికమాయలు బహిరంగ పఱుపఁబడెను. ఇవి కృష్ణమాయలట్లు, ఆశ్చర్యజనకములు. రైట్టు బహు చాతుర్యవంతుఁడు. తొలుత కొన్ని సత్సమాజములను

౧౮౮

అర్థ శాస్త్రము

స్థాపించి కార్యములం జక్కఁగాఁ దీర్చినవాఁడై, ఇంకను నొన్న
త్యముంజెందవలయునను నుత్సాహముతో ననేక సమాజము
లం బ్రతిష్ఠించెను. ఇందుఁగొన్ని నష్టముదెచ్చినవి. ఇంకేమి
చేయవచ్చునని క్రొత్తక్రొత్తకంపెనీల లేవఁదీసి వీనిభాగముల
నమ్ముటచే వచ్చిన ధనమును ప్రాతఃభాని కప్పిచ్చునట్లు వ్రాసి
యాభాగస్థుల కప్పుడొకరీతి సమాధానముంజూపి, యిట్లనేక
విచిత్ర గతులకుం దొడంగిన వాఁడాయెను. కంపెనీలు వెవ్వేఱు
పేరుదాల్చి భిన్నములని బయటి వారికిఁదోచినను నిజము
చూడఁబోయిన నన్నిటికి నాథుఁడు వీఁడే. ఒక కంపెనీ పేరఁ
దీసి యింకొక కంపెనీకి ఋణమిచ్చుట యనఁగాఁ దనకుఁ దానే
యప్పిచ్చుకొన్నట్లు! ఈయప్పులు దీఱునవియేనా యోచిం
పుఁడు! భాగస్థుల యేడుపెట్లున్న నేమి? తాను ప్రచండుఁడై
వెలసి యద్భుతమైన సౌధమొందు నిర్మించి యందు చక్రవర్తి
గారిని గూడ విందులచేఁ బూజించి కీర్తిమంతుఁడాయెను! తనచే
సృజింపఁబడిన సమాజములయందు జనులకు విశ్వసనమున్నర
మగుటకై యొకానొకప్పు డిండియాదేశపు గవర్నర్ జనరల్
గానుండిన డఫర్డ్ ప్రభువుగారిని చోదకాధ్యక్షుఁడుగనుండఁ
బ్రార్థించిన నాయుదారచిత్తుఁ డేకాపత్యము నొనఁగని
వాఁడగుట నిట్టి చతురుఁడు చేపట్టిన పనికి విఘటనములుండునే
యని సమ్మతించెను. మాయా వ్యాపారమెన్నఁగి నడువఁ
గలదు? తుదకున్నట్లుండి రైట్లుగారి కంపెనీ లనేకములు దివా

లెత్తినవి! ఇక్కడ “అర్హత్ నష్ట” ప్రళయము మాదిరి నక్కడ ‘రైట్టు’ ప్రళయమాయె! లక్షలకొలది జనములు సర్వముం బోగొట్టుకొన్న వారై దిక్కులు గంపింప నాక్రొశించిరి. డఫరిక్ ప్రభువుగారు నిర్దోషులయ్యును తమ పేరునకు బ్రహ్మదమువచ్చేగదాయని ధుఃఖించి యాదుఃఖముచేతనే పరమపదవింజెందిరి. ‘రైట్టు’యెన్నియో జిత్తులు తెలిసిన ప్రాతనక్కయగుటచేత వానిపైగినుదెచ్చినను జయమసిద్ధమని గవర్నెంటు వారుపెక్షించిరి. గవర్నెంటువారి యుపేక్షతో మనకేమని జనులందఱు సంతకములుచేసి ధనముగూర్చి వానిమీదనేరము మోపఁగా హైకోర్టులో గొప్పకేసు నడిచి రసంవత్సరములు కఠినశిక్ష విధింపఁబడఁగాని ‘రైట్టు’మాత్రము తుదకుఁ దప్పించుకొన్నాడు! ఎట్లనఁగా, ఆక్షణమే విషము దీసికొని చచ్చుటచేత!

ఒక్క న్యాయసంగము నొక కంపెనీ పేరఁజేయుచు దానిలో వినియోగించుటకై ద్రవ్యము నాకర్షింపఁగోరి యింకొక పేర బ్యాంకీలు, ఇంకొక న్యాయసంగము కంపెనీలు, తేలఁజేయువారు నున్నారు. ఇట్టివన్నియుఁ గృత్రిమములేకాని సరియైనవిగావు. ఎట్లందురో, నిధులయొక్క ధర్మము, అప్పులఁగోరివచ్చు నాసాముల యుద్యమములు యుక్తములా, అయుక్తములా, యని పరిశీలించుట నిధినిర్మాతయే వ్యవహార సమాజ నిర్మాతగను నుండినయెడ జన్మలచే నిక్షేపింపఁబడు విత్తములను ధారాళ

ముగ్ధ నేవిమర్శయుఁజేయక క్రిత సమాజములలోఁ దగులఁ బెట్టును. బయటివారి కీ సమాచారము తెలియకుండునట్లు నా మధేయఘులు చోదకమండలములును భిన్నములుగ నుండు నట్లు నటించురుగాన నిదిముమ్మాటికిని మోసము. ముఖ్యముగా నిధిశ్వరులు నిష్పక్షపాతబుద్ధిలో సత్యాసత్య విచారణ నేయు వారుగా నుండవలయుననుట యెంతయు నావశ్యకము.

ఇన్ని కుటిలములకు నాస్పదమయ్యు సరికలిత మూలధన సమాజ పంక్తియేలవర్ధిల్లుచున్నదని చోద్యమందుదు గేమో? ఉత్తరము సుగమము. పశ్చిమదేశములో మొత్తముమీఁద విశ్వాసము నభివృద్ధిచేయునంతటి యార్జవముండుట యే హేతువు. ఆషాఢభూతులెందఱో యున్నను సక్కడివారి యపార వ్యవహారములతోఁబోల్చి చూచిన వారిఘోరము లలక్ష్యము లుగానున్నవి. అట్లుగాక సౌశీల్యమునకన్న శాశ్వతమైన స్థిరమై యున్నయెడ నాణెము స్థిరవ్యాపియై యుండునా? ఉండదు. నమ్మకము ప్రసరించుచుండుటయ వారియోగ్యతకు సమోఘ మైన సాక్ష్యము.

ఇంగ్లాండులో నిట్టిసమాజముల నన్నింటిని రాజ్యాంగమువారిచే నేర్పఱుపఁబడిన, గణిత శాస్త్రపారీణు లేటెట లెక్కలన్నియు విమర్శించి పరిశీలించి చోదకులు చేయుప్రకటనలు బూతులా నిజములా యనుట నిర్ణయించి యెల్లరకుం దెలుపుదురు. ప్రతిసమాజమును గవర్నమెంటువారి విచార

ణకు నేధీనమైయుండినంగాని వ్యవహారములకుఁ జొరరాదని శాసనము. కన్ను మూసికొనియుండు భాగస్థులకు దొరతన మువారి సంప్రతులే కండ్లు. లోకజ్ఞానము కీడు కాదు తెలుంగక పేదసాదలు చోదక సభలయొక్క వర్ణనలు కట్టుకథలును విని బేలువోదురను శంకచే ప్రజారక్షణార్థము ప్రభువులు సంప్రతుల నియోగించినను వీరలఁగూడ కన్నుపుచ్చునంత సమర్థులైన వ్యాపారులుండక పోలేదు.

హిందూదేశములోని జాయింటు ప్రాకు కంపెనీలు

ఇంగ్లాండునకన్న మన దేశమున సమాజవ్యాపారము నకు ప్రసక్తి తక్కువ. దీని కెన్నియో కారణము లున్నవి గాని యన్నింటిని జూప సాధ్యముగాదు. అందులోఁ బ్రబలములైనవానిని గొన్నింటినిటఁ జూపింతము:—మన దేశములో నరాజకము, జాతి మతాదిభేదములు, వీనిచే నమ్మిక కృత్రీభూతమైనది. ఇప్పుడు సౌరాజ్యము గల్గియున్నను దటుక్కున నమ్మిక చిగిరించి పొదగాఁ బెఱుగుట యసంభవము. ఐనను మునుపటి కన్నఁ గొంత మట్టినకు మేల్కొని కనువిచ్చునదిగానున్నది. భాగస్థులు నేడు వ్యవహారములలోఁ జేరిన తేవు వక్రీశ్వవద్దఁ జేరుదు రేనుట యనుభవ వేద్యము. “పరుల పరిపణముతోఁ జేయు వ్యాపారముగదా ! నష్టమునచ్చిన నాకేమి ?” యని కార్యకర్తలు పేక్షవహించి యుంటయు, నంతకు మీటి మోపుట ద్రోవలఁ దామే యంతయు నోటవేసికొని పోవుటయు.

నిచ్చుట నమితముగా నుండుటయ కాదు, ఇంద్రియభోజన
 నష్టివారిని హీనులని భ్రష్టులనియుఁ బెద్దమనుష్యులు దూర
 స్థులం జేయుటయు లేకు. కావున నిట్టి యనుచితములు మాఱు
 లేక జరుగుచున్నవి. ఆచారము లనఁబడు మూఢక్రమములు
 మీఁదనుండు శ్రద్ధాబాధ్యము సత్ప్రవర్తనయందు లేమి య
 త్యంతము చింతనీయము. గవర్నమెంటు ఉద్యోగస్థులును
 విశ్వాసయోగ్యు లనుట శ్చిమ రాజ్యములలోబలె నిటఁ
 జెల్లదు. లంచములు పుచ్చుకొను వారెందఱు? ఇచ్చువారెం
 దఱు? ఆయాసముఁ బక్షపాతము మాని యోచింపుడు!
 పోనీ, రహస్యముగఁ దీసికొనుటతోఁ బోవునా? ఈ దేశమున
 “మీకు సంబళమెంత? అదిగాక పై రాఁబడియెంత?” యని
 విచారించుట సహజ యోగక్షేమ విచారణలలోఁజేరినది!
 తప్పలుండుటయ కాదు, సిగ్గును బోయినది. కావున గవర్న
 మెంటు వారేమి చేతురు? శాసనము లెంత శ్రేష్ఠములుగ
 నున్నను వాని నిర్వర్తించువారు మాన మర్యాదా' దూరులై
 యున్న నేమి చేయనగును? ఈ గొప్పగుఱులు పేదాంతముల
 కుంబుట్టి నిల్లగు నీ రాజ్యంబులో మలమల మాడుచుండుటకుం
 గతం జేమియనిన, జనుల స్వప్రయోజన విరత్వమును ధర్మవిక
 లతయు ననునవియే. చూడుడు, పెద్దమనుష్యుడని పెరుగన్న
 వాడు, సెలవు తక్కువగఁ బ్రయాణముచేయ నిశ్చయించి,
 మూడవతరగతి టిక్కెట్టు దీసి యాతరగతి బండ్లలో బీద సాదలు

సామాన్యముగ నెక్కవత్తురుగాని వారి నాపివేయుమని, స్తేష
నులోని పోర్టును నడిగికొని, వాడట్లు పేరాసమైజేయ,
రైలుగదల్కునపుడు వానిచేతిలో గంభీరముగ నటణాపైట్టి, వాని
చేత నాలుగు వషట్కారములని బెట్టించుకొని, సమంగళముగఁ
బోవుచుండుట యెనరెల్లుంగరు? దీనిచే నేర్పడు జాతిగుణము
లెన్నియనిన :—(౧) తనయొక్క హక్కులకన్న నెక్కువగ
గ్రసింపఁగోరుట. మనవా రీషణ, ఈషణయను దానికి నిజమైన
యర్థమియ్యదియ (౨) పరులయొక్క హక్కులను దిరస్కరిం
చుట. (౩) ఈ యన్యాయమును నీచమైన పద్ధతులచే నుద్ధరిం
చుట. ఒక్కలంచములకే గాదు. దుష్టకష్టచరిత్రంబులకు నెల్ల
నియ్యవి యాకరంబులు. పోలీసు, రెవిన్యూ, ఉద్యోగస్థుల
యెడ, సాధారణముగనుండు నీ చూఁటికి సహాయముగ జనులు
గడగడమని వణఁకు భీతియు బయలుదేఱి, మనలనెట్టి యకృ
త్యములకైన విధేయులఁజేయుట సుప్రసిద్ధము. 'రైట్టు'ను దండి
తుంజేయి నుద్యమమున గవర్నమెంటువారు వెనుదీపిశను
ప్రజలేచేరి ద్రవ్యములఁ జందావేసికొని నేకరించి కేసుచేసి
పగదీర్చిరని యంటిమి. అట్టిరాజనము ధర్మసంస్థాపనశక్తియు నీ
దేశమున నేమాత్రమున్నదో మీకుఁదెలియదా? తమహక్కు
లను సర్వభంగుల రక్షింతుమను ధైర్యము, పరులయొక్క
హక్కుల నాక్రమింపమను నౌదార్యము, ఈ రెండు గుణ
ములు మొత్తముమీఁద ప్రాచుర్యమునకు రానిదేశముల యో

గృతా విశ్వాసములు శుద్ధముగ్గుండవనుట నిర్వివాదమైన న్యాయము. మోగృతయు విశ్వాసమును బరస్పర శరణ్యములైన గుణములు. వీనికాద్యము ధర్మమునందలి నిష్ఠ. దానికి నిదానములు ధీరధైర్య పద్ధతులు. అనగా బలవంతులఁజూచి తప్పు లేని యప్పుడు భయముంగొనమియు, బలహీనులయెడ ననుచిత వృత్తి భయముఁజూపమియును. రాజసగుణముల విసర్జించిబౌంగ వేదాంతములకుం దిగిన రాజ్యములలో, పండ్లు లేని పులివలె మోసముల నాశ్రయించు వారుందురేకాని, యవక్ర విక్రమాధ్యులు తఱుచుగ నుండరు. వీరిమాయలే తుదకు వీరల మాయించును. మనలోపములకుఁదోడు శాసనలోపములును జేరియున్నవి. ఇంగ్లాండులోబలె దొరతనమువారిచేఁ జేయఁబడు సమాజముల లెక్కలపరీక్ష, ఇచ్చట నంత కఠినముగాదు. ఇవుడైదేండ్లలో నెన్నియో కంపెనీలుపుట్టి గిట్టుటఁజూచియు, సమాజనిర్మాతలుసేయు చోరత్వముం బాటించియు, గవర్నమెంటువారు త్వరలో నీలోపమును నివర్తిచేయనున్నారు. ఇండియాదేశములోని చట్టముల ప్రకారము నిర్మింపఁబడిన సంఘములు, ఇంగ్లాండులోని చట్టములచే నిబద్ధములైన వానియంత విశ్వసనీయములు గావు. ఇండియా గవర్నమెంటువారును, ఈ మాయల మట్టు సేయుమార్గముల రోయుచున్నారు. అసతి కాలమ్మననే నూతన శాసనములు నెడలుననుటకు నిమిత్తములు కాననయ్యెడిని.*

* ఈ విషయమైన చట్టమొండు, ఇటీవల కాసింపఁబడినది.

విస్తారవ్యాపారము

మూలధన సంక్షేప పద్ధతులఁగొన్నింటి వినరించితిమి. ఈ నద్దానికిఁ బ్రయోజనరూపమైన విస్తారవ్యాపారముయొక్క గుణదోషములం బ్రకటింతము :—

విస్తరత ద్వివిధము: (౧) వ్యాపారమంతయు వ్యాపించుట. ఉదా. మునుపటికన్న మాదీవ్యాపార మిపుడెన్నియో మడుగుల పొడుపుగాంచియున్నది. (౨) వ్యాపారములకుంజేరిన కర్మశాలలు ఘనతరములగుట. చూడుడు! వ్యాపారము వృద్ధిగన్నను నగుదులకుఁజేరిన యంగశృన్నియు వృద్ధియగుననుట యేమి నిజము? అంగశృలో పోటీలుపెచ్చిన కొన్నియాఱడి వ్రావుటయుఁ గొన్నికఱగుటయుఁ గొన్ని పెఱుగుటయు సంభవించును. మఱియు వ్యాపారము సముత్కటముగ నున్నను నందలి యంగశృన్నియు చిన్న చిన్నవిగను పెచ్చినసంఖ్యగల యవిగను నుగడనచ్చును. కావునఁ గర్మశాలా విక్షేపమునకును వ్యవహార విక్షేపమునకును నంతరుపు, ఉండుట భావించునది.

వ్యాపారము సమష్టిని వ్యాపించుటలో నొక లక్షణము తఱుచు గానంబడియెడిది. ఎద్దియనఁగా సజాతీయములయిన కళలు, ఏకస్థానమున గుంపులుగట్టుట. ఉదా. చెన్నపురి రాజధానిలో రత్నకంబళకు ఏలూరును, దంతఃపుఃబనులకు విశాఖపట్టణము, తిరుచనాపల్లి, మైసూరు, తిరువాన్కూరులును; పుట్టినిండ్లుగానున్నవి. మఱి బజారులలో సయితము మిఠాయి యంగశృన్నియు దీపములతోను, ఈగలతోను దేజరిల్లుచు నొకేచోట బారులుగట్టియుండును. పరాపువర్తకము వారందఱు

నుకేదిక్కున గుమిగూడియుండురు. పుష్పలావికలునూ గుమి
గూడి యొక్కయిక్క ఘనుఘనుమ మని వాసనలు నలుదెనలఁ
బాట నర్హన నల్లాపము లాడుచుండురు. చిల్లర్యంగళొక్క
ప్రక్క- మొత్త పుటంగళొక్క ప్రక్క నీరీతి సాదృశ్యము ననున
రించి కళలు వ్యాహములుగట్టియున్నవి. దీనికి స్థానసాంగ
త్యము, స్థానైక్యము ఇత్యాదులు నామములు.

స్థాన సాంగత్యము

స్థాన సాంగత్యముం బుట్టించు హేతుప్రతివ్యయసిన:-

(అ) ప్రకృతి గుణంబులు. శీతోష్ణాదిస్థితుల ననుసరించి
యుత్పత్తియు నుత్పత్తిననుసరించి వ్యాపారములును బరిణమిం
చును. బెంగుళూరు మితశీతోష్ణమైన స్థలంబుగావున నచ్చట
పట్టుపురుగులు బాగుగా వృద్ధికి వచ్చుటంజేసి వానికిం దగిన
క్షేత్రములు తోటలు తత్పరిసరంబులఁ బ్రతిష్ఠింపఁబడుచున్నవి.
బొంబాయిలో సుప్రసిద్ధుడగు 'తాతా' యనుగొప్ప వ్యవహారి
బెంగుళూరి సమీపమున నుండు నేలలఁగొని పట్టుపురుగులకు
నాశ్రయమైన కంబళిచెట్టుతోటల నాటించినందులకు నాప్రాం
తముయొక్క శీతోష్ణసామ్యస్థితియే కారణము. బొంబాయి
రాజధానిలో దూది పంటకు ననువైన నల్ల రేగడ భూమి విస్తార
ముగనుంటఁజేసి యావ్యాపారమున కాసీమ యాకరమాయెను.

(ఆ) రేవులు. ఎగుమతి దిగుమతి వ్యాపారమునకు రేవు
లు ముఖ్యములు. మంచి రేవులన్నియు స్వతస్సిద్ధములు. బొం

బాయి, కలకత్తా, రంగూను, ఖైరతాబాద్ న స్థలముల యభివృద్ధికి వాని యునికిపట్టు ప్రబలసహాయకారి. మఱియు రేవులుండు స్థలములకు వస్తువులదెచ్చుటకును, అచ్చటనుండి వానిఁగొని పోవుటకును, ఆస్థానములతోఁగూడికఁగలవిగా రైలుమార్గములు వేయఁబడును. శ్రేష్ఠములైన రేవులు వర్తకము నాకర్షించుటలో నీఖండప్రభావములు.

(ఇ) గనులు. ముఖ్యముగా, ఇనుము, బాగ్గు, వీనికిఁబుట్టి నిండ్లగు గనులు. యంత్రరచనాది కళలెల్ల వీనివద్ద బ్రదుకు నవి.

(ఈ) నీటిశక్తి. యంత్రములంద్రిప్పి పనిచేయించుకొనుటకు శక్తి యావశ్యకము. మనుష్యుల బాహుబలము మహా యంత్రములకుంజాలదు. పూర్వము ప్రవాహధారలచే జక్రములఁ దిరుగునట్లుచేసి తద్వారా యంత్రముల నడుపుచుండుట పశ్చిమ దేశములలో సర్వసాధారణముగ నుండినందున ననేక వ్యాపారములు నడులయొడ్డున స్థాపనకువచ్చినవి. వర్తమానమున విద్యుచ్ఛక్తి నుత్పాదించు క్రియ మొదలగు కొన్నికార్యములకుందప్ప ప్రవాహముల నంతగా నేవింప వలసిన విధితేదు. ఏలన. నీటిశక్తికి మాటుగ నావిరిశక్తి నుపయోగించుచున్నాము. అవిరికి నీళ్ళుదొరకినంజాలును. వేగవంతములైన ప్రవాహము లక్కఱలేదు. మఱియు విద్యుచ్ఛక్తియు యంత్ర గమనమునకు నాధారము. అద్దానిని తంతులగుండ మనోవేగమున

నంతదూరమైనఁ దీసికొని నుల్లభముగ పోవచ్చునుగాన న్నదులు, ఆకాశగంగలు, వీని యొద్ద నాశక్తిని గలిగించి పలసినచోటుల వినియోగింతురు. కావున కళలు గుమిగూడక చెదరియుండుటకు నీశక్తి ద్వితయము, నిదానము.

(ఉ) పూర్వకాలమున పుణ్యక్షేత్రములు, రాజనివాస స్థానములు వర్తకమునకు శరణ్యములైయుండినవి. వీలనఁగా వీనినాశ్రయించుటకు జనసమూహమ్ము లేఁజెంచునుగాన. ఇప్పటికిని వీనిప్రాముఖ్యము మొదలంటఁబోయినదిగాదు. కలకత్తా నుండిఢిల్లీకి గవర్నమెంటువారు వలస పోవలయుననిచక్రవర్తిగా రాజ్యాపించినందున కలకత్తాలోని వర్తకులు తమయభ్యుదయమునకు విఘ్నము గల్పింపఁబడినని యాకోశించుచున్నారు. హిందూదేశములో పుణ్యక్షేత్రములకుండు నంత గౌరవ మితర రాజ్యములలోఁ గానరాదు. కావుననే తిరుపతి, శ్రీరంగము, రామేశ్వరము మొదలగు పరమ పవిత్రపట్టణమ్ములు పూజాద్రవ్యములైన పెంకాయలు, పువ్వులు, అరటిపండ్లు, కర్పూరము, తిరుమణి, తిరుమార్గము, నూనె, నేయిమొదలగువానితో నింపఁబడియుండుట. యాత్రాస్థలము లన్నియు ముక్తికేగాక భుక్తికిని ననువైన సంతలు. కాలక్రమమున నీషాదుకలిమాహాత్మ్యంబు వర్ధిల్లుటంజేసి దేవతలయొక్కయు రాజ్యాంగము వారియొక్కయు ముఖ్యపట్టణములకు ననుగ్రహశక్తియు వంగ్రహశక్తియు లాఘవంబు నొందుచున్నవి.

ప్రకృతి గుణంబు లనుగ్గుణంబులయ్యు పౌరుషంబు సాల
దేని నుపయోగమునకు రావు. నదులు గనులు నెన్ని యున్న
నేమి? ఆవిరి యెంత యబ్బిననేమి? వానియం దంతర్భవించి
యుండు ప్రయోజనంబు లెఱింగి యుచిత వృత్తులి నధీనము
లం జేయు ప్రయత్నము నేరని వాని కవియుండియు లేనట్టే.
నిరుత్సాహ రాజ్యంబుల నదలచే సముద్రమును, ఆవిరిచే నా
కాశమును బుష్కలత్వంబుం జెందుఁగాని ప్రజకుం బ్రతిపత్తి
నంకలితంబుగాదు. కావున నెన్నిభంగులఁ జూచినను, అర్థానర్థ
ములకు మనుష్యులే యుత్తరవాదులు.

స్థాన సాంగత్యమునలని గుణము తెవ్వియనిన

యంత్రములయు తదితర రచనా సాధనములయు మేలు
కీడులు సమీపస్థులైన యనేకులు పరీక్షింతురుగానఁ ద్వారలోఁ
గనుఁగొననగును. అట్లగుఁ గొన్న విశేషములన్నియు నయ్యై
వృత్తుల వారిశెల్ల బోధపడుట నుగమము.

ఏకవిధమైన శిల్పము నభ్యసించు వాగెల్లరు నొక్క సమూ
హముగ నుండుటంజేసి పారంపర్య ప్రభావంబున వారిసంతతి
కిని, అందలి కుశలత నులభముగ నలవడును. చిన్ననాఁటి నుం
డియు నొక్క కళకు చేరినమాటల వినుచుఁ జర్యలఁజూచుచు
నజేచితగా నుగదాదుగానఁ బ్రావీణ్యము తమకుం దెలియక
తమ్మావేశించును.

ప్రత్తివ్యాపార మేకస్థల్ గతంబైన దానిచే విస్తరింపఁ బడిన గింజలన్నియు గొప్పరాసులుగా లభ్యము నొనరించే గింజలనుండి నూనెదీయుట, గానుగపిండి తయారుచేయుట యను నుప కళలకుఁ గావలసినంత సామగ్రులు గల్గును. ముఖ్య కళలకు నను బంధములైన కళల కుపకళలని పేరు. ప్రత్తి యంత్ర శాలలు దిక్కున కొకటిగానున్నఁ బ్రతీ యంత్రమునుండియు రాల్పఁబడుగింజ లల్పములొటఁ బ్రత్యేక వృత్తిగింజాలక పోవును. స్థానైక్య ముపకళలకుం బ్రకాశకము. ఉపకళలు రెండు విధములు. (౧) ముఖ్యకళలందు వర్జింపఁబడు వస్తువుల రచనకుఁ దెచ్చునవి, (౨) ముఖ్య కళలకును నుపకళలకును నానశ్యకములైన పరికరముల మరామత్తు చేయునవి. పది యంత్రశాల లొకటిగా నున్న వానిలో వాడఁబడు చీలలు గొట్టములు మొదలగునవి కల్పించుటకు వేఱొక శాలయేర్పడ నీలుండును. శాలలు దూరస్థములైన నెకొక్క దానికిఁ గొన్ని సాధనములు మాత్రమే సేకురినం జాలుంగాన నీ కొంచెపాటి క్రియకుఁ బ్రత్యేక శాలలొస్తాపనకురావు. సంస్కార క్రియలయందు నట్లే. బహుశాలా సంభరిత ప్రదేశముల సంస్కార శాలలకుఁ దరుణ ముండును. తదితర స్థానముల వారివారి సంస్కారములను శారే చిల్లరచిల్లరగాఁ జేసికొనుట యగత్యము. ముఖ్యకళలలోని యా వేశనములు చిన్నవిగనున్నను వానికెల్ల సామాన్యములైన యుపకళాశాలలు పెద్దవిగ నుండకమానవు. ఇట్లు విస్తార

వ్యవహారధురీణములైన యంత్ర రాజముల నిర్మించి పనిజేయుట లాభకార్యంబగును. విస్తరతకొలది యంత్రములకు నింపు సొంపు నుండుననుట సుప్రసిద్ధము. ఏదైన నొక కళకు ముఖ్యాశ్రయమని పేరుగన్న యెడకుఁ దద్వృత్తి కరులైన శిల్పులు, ఇందఱకు శరణ్యమైనచోట మనకుఁ బని దొరకక పోవునో' యను ధైర్యంబున నత్తురు. కావున శిల్పులకు నట్టి పట్టణములు ప్రకృష్ట శరణ్యములు.

మఱియు నా.నృత్తిలో జీతములచట నేమాత్రముండు ననుటయు సులభ పేద్యమగానఁగర్మకరులను మోసగించుటకుఁ గాదు. కర్మకారులు శ్రేణు లేర్పఱచి సమూహముగా బేర మానుటకును నుపాయము సిద్ధించును.

ఇక దోషములు:—

సజాతీయ కళాకీర్ణములైన స్థలంబులలోఁ దదుచిత నైపుణీ సమేతులకుంఁగాని, ఇతరులకుఁ గూలిదొరకుట కష్టము. దృష్టాంతము. బంగళాలో మహాఘనమైన యయశ్శాల నేర్పఱచి యాశాలకుం జేరినవారినే చుట్టుప్రక్కల నివసింపఁజేసి యథుః కర్మపురినొండు నిర్మించుచున్నారని యంటిమి. అట్టి చోటుల కుఁగింబ భారముఁదాల్చు భంగులెయ్యవి? ఇనుప పనికి బలాధ్యులెకాని తక్కురులు నిష్ప్రయోజకులు. కుటుంబమున బలనొత్తులైన వారెవరు? సదునెనిమిది మొదలు నలువది సంవత్సరములలోనుండు మగవారు మాత్రమేకదా! ఇం

టిలోని స్త్రీలకు బాలికా బాలకులకు వేటువృత్తులు లేకున్న గడన యసాధ్యము. కావునఁ గుటుంబముయొక్క యాదాయ మంతయుఁ గొందఱచేఁ గూడఁ బెట్టవలసినదగును. సగానరి యాదాయము కొఱతవడని దానిం జేయుదురయేని, అట్టి చోటుల జీతములు మిక్కిలి యెక్కువగా నుండినంగాని కాదు. కావున స్థలముల కళలసంఖ్యలన్నియు తొకొకటి జీతము లధికము గావలయును. కానిచోఁ గుటుంబముయొక్క మొత్తపు వచ్చుబడి యనేక కళలఁగలిగి యందఱఁకుఁ బనులఁగూర్చు స్థలముల యందంత పూర్ణత వహింపదు.

ఈ దోషమునకుం బ్రతిక్రమ యేదనఁగా నుపకళలు మఱియు విజాతీయములైన ఇతర కళలును బ్రతిష్ఠితముకాటఁ బకటి ముఖ్యముగానున్నను దానిం బరివేష్టించి గ్రహములు ప్రాలె మఱికొన్నియునున్న నింకను మంచిది.

ప్రకృతము కళా గంభీరములైన పట్టణము లతిశీఘ్రముగఁ బశ్చిమ రాజ్యములలో వ్యాపించుచున్నవి. లండను మహాపట్టణముయొక్క జనసంఖ్యయు పైశాల్యమును గంతులు వేయుచు మీఱుచుండుట దీనికొక దృష్టాంతము. ఒక లండన్ పట్టణముయొక్క జనసంఖ్య యెంతని భావించెదరు? మైసూరి సీమయందలిదానికన్న రెండింతలు! ప్రత్తిశాలలచేఁ బరిశోభితం బైన “మాకాచెస్టరు” అను నగరమునిట్లే. ప్రతిదినము నెల్లల దాఁటుచున్నది. మన దేశములో గ్రామముల పాలిమేరలవద్ద

సరిహద్దుల రక్షించుకొనుటకు నెల్లమ్మయను దేవతను నిల్పుచు
న్నారగదా! మన గ్రామములు నిలుకడ గలిగిన పరిమాణ
ములు గలవిగాన ఎల్లమ్మ, కదలక మెదలక పెట్టినతావుననె
గూటము మాదిరి నుండవచ్చును. ఒకవేళ నింగ్లాండులో నెల్ల
మ్మలను నిల్పితమేని యీ యెల్లమ్మలు దినదినము ముందునకుఁ
బోలేని, ఎల్ల లగోచర దూరస్థములౌను. ఈ వ్యాప్తికిఁ గారణం
బేమియనిన; ఆపట్టణములలో ననేకవిధములైన కళలు నుపకళలు
నుండఁబట్టి యాబాల్గోపాల మెల్లరకుం బనివొరకుట యతిసు
కరముగావునఁ దండ్రి ప తండములుగ జనులు వానిపై దుముకు
దురు. జనస్థానమెక్కువయైన నింటిబాడుగ లతిశయించును.
అందుచే నీ నష్టమేలయని జనులు దూరముగ నుండు నూతన
భూములలో నివాసము నేర్పఱచు కొనుటచేతఁ బురములు
విరివిగాంచును. దూరముగఁబోయినఁ గర్మశాలలలోఁ బనికి
దిగుట యాలస్యముగదా యని శంకింతులేమో! ట్రామ్ బండ్లు
పొగబండ్లును గంటకుఁ బడినంతనఁ బోవుచుండఁగా నాలస్య
మేల కలుగును? పట్టణములు ప్రసరించు రీతి యిట్టిది. ఏక
కళాస్పదమైనఁజాలదు. అనేక కళలకు నాస్పదమైయుండిన నిం
కన్నును తమము.

యాన సౌకర్యముచే స్థానైక్య మిరుదెఱుంగుల విరుద్ధ
మార్గముల నీడ్వఁబడుచున్నది. ఎట్లన, (౧) క్రయ విక్రయ
స్థితుల నెఱుంగుట, దూరమున నుండియైనంగొనుట, ఇవి సులభ

పథంబులగుఁ గానఁ గళలెక్కుడైన నుండెడ నుండినను
గష్టము లేదు. ఇందుచే స్థాన సాంగత్యము దృఢతరంబగును.
(౨) అయినను బ్రయాణ సౌలభ్యముచేఁగొను వారుండుచో,
టుల శ్రమకరులును జేరి యచ్చటనే వస్తు రచనలకుందొడంగు
టయుఁ జాలకన యగుంగానఁ గళలు మూలకొక్కటిగాఁ బోవు
టయు ననుకూలము. ఇపుడిపుడు కొందఱు యాన పేతనమ్ముల
మిగిలించు నభిలాషయు, పట్టణంబుల శుభ్రమైనగాలియు నాభే
టకమునకుఁదగిన బయళ్లును లేమియుఁ దమ్ముఁ బ్రేరేప నినుప
దారుల పొంతనుండు గ్రామములలో నా వేశములఁ గట్టు
చున్నారు. ఉత్పత్తి కళలు చెదిరినను వర్తకుల యాపణము
లంతగాఁ జెదరుటఁగానము. ధూమ నాకాశకటంబులంజేసియ
కాదె యూరోపియనులు మన దేశమునఁ దామే ప్రత్యక్షించి
యార్థిక తంత్రంబులు నడుపుటాయె !

విస్తార శాలలు

ఇక నావేశన విస్తరతం గూర్చిన మంచి చెడుగుల విచా
రింతము. పరికర్షణ క్రియలైన కృష్యాదులు ప్రకృతి బద్ధంబులు
గానఁ బరినర్తన క్రియ లీ న్యాయపరీక్షకు విస్పష్టములైన నిద
ర్శనంబులు. వస్తు రచనాకళలు విరివింగాంచి నందుచేఁ గలుగు
లాభంబు లెవ్వియనిన:—

(౧) తమకు సామగ్రిలైన యనంస్కృత పదార్థముల
గొప్ప గొప్ప మొత్తములుగాఁ గొనవచ్చుంగాన నవి చిల్లర

బేరములకన్న నయముగఁ బ్రాప్తించుటంజేసి వ్యయము తఱుగును.

(౨) సంక్షిప్త వ్యవహారముల విశ్లేషణములైన బాడములు ప్రత్యేక వృత్తికిం జాలకపోవుటచే న్యర్థములుగాఁబోవును. విక్షిప్త వ్యవహారముల నివియు వినియోజ్యములగును.

(౩) యంత్రముల ప్రవేశములకు విస్తార వ్యవహారముల యందుబలె నల్పవ్యవహారముల వీలు లేదు. యంత్రములును శీఘ్రమున బలముతో మార్పఁ బడునవిగాన నీ వ్యయముభరింప సంకుచిత వ్యాపారులకు వలనుగాదు.

(౪) నూతన విధములం బరీక్షించుటకు నాధ్యులకే గాని యల్పుల కసాధ్యము.

(౫) గంభీరవ్యవహారులు ఖర్చులు గణింపక దేశ దేశములఁ దమనస్తువులం బ్రకటించి వానియందు జనుల కాసక్తిని రక్షిని సృష్టించుదురు. చిల్లరవారు వాడుకకాండకేగాని పరిచయములేనిపోరికై వస్తువుల సిద్ధపఱచుశక్తికి దూరులు.

(౬) మొత్తముగాఁగొనుట, మొత్తముగా విక్రయించుట, అన్యైచ్ఛక్రంబులఁ దమ యుద్యోగస్థులనిల్పి వారిచే వర్తమానముల నెఱుంగుట, నుప్రసిద్ధమైన పేరుఁగాంచి తమ యంజెల్లరకు విశ్వాసముండునట్లుచేయుట, తుట్టతుదకు వైరుల నిర్జించి యేకచక్రంబుగాఁ గార్యంబుల నడుపుట, ఇత్యాది ప్రచారములు బలవంతులకుంజెల్లుఁగాని దుర్బలులకుంజెల్లవు.

కావుననే యాధునిక సమయమున నెక్కడఁజూచినను చిల్లర వ్యవహారములు సూర్యోదయంబున నక్షత్రముల మాడ్కి మఱుంగువడి మందభాగ్యములొచుండుట. మఱియు వృద్ధి నృద్ధికి గారణంబు గాన నెక్కువమాకొలది నింకను నెక్కువగఁ బోవుట సుఘటము.

(2) కర్మకరుల సంఖ్యయు నాతతముగ నుడుఁగాన శ్రమను లాభాపాదనపర్యంతము విభజించి ప్రతిక్రియకును నిపుణులైనవారి నియోగించుటయు విస్తార కళాశాలలవారికి లఘుతంత్రంబు.

(౩) వ్యవహారమండలియందలి స్థితిగతుల నరయుటకు ఘనులకుఁబోలినట్లు లాతివారలకుంబోలదు. నవీనవిచారణలకు ద్యమించి యానుకూల్య ప్రాతికూల్యముల నిర్ణయించి శ్రోవఁ జూపువారు ఘనులు. వారి ననుసరించి పోవువాడు చిన్నలు.

అయినను బరిమితవ్యాపారుల పరంబులైన యానుకూల్యములును గొన్నిగలవు. అవి యెవ్వయిన :-

(౧) తామే స్వయముగ నన్నింటిని విచారించుకొనుట సులభకార్యము. మధ్యనర్తులైన విచారణకర్తల నమ్మియుండ వలసిన విధితేదు.

(౨) బంగారు, వెండి, రత్నములు ఇత్యాది పరమ మూల్యములైన నస్తువుల రచనయందు యజమానుల కంటికి దూరములైన క్రియలున్న నష్టములేవ్వుదు. ఈ వ్యాపార మందలి మళిగెలు మిక్కిలియు నల్లనేరవు.

(౩) సర్వమానమున సీమసీమల వృత్తాంతములును వార్తాపత్రికలు దొరతనమువారి ప్రకటనలు వీనిచే నెఱుంగుట సాధ్యంబుగాన నాధికస్థితిగతులఁ గుఱింఁచిన జ్ఞానము గొప్పవారి తో నించుమించు సరినమముగఁ దమకు నలవడుటయుంగలదు.

(౪) యంత్రాధులయందలి వృద్ధికరములైన సంస్కారములను బ్రకృతిశాస్త్రజ్ఞులు గనిపెట్టినట్లు వ్యాపారులు గనుఁ గొనుట యనంభవము. శాస్త్రజ్ఞులు విద్యాదానమెల్లరకు సమాదరముతోఁ జేతురుగాన సంస్కరణ జ్ఞానము దుష్ప్రబుగాదు.

(౫) వాడుక కాండ్రగు రైఠీగి వారిమనసులకుంబ్రయమైన గతుల నడుచుటకు నవసరముగలవారుగానఁ దమవస్తువులు గిరాకి విశేషించి యెరుగకున్నను దఱచు కుందునెందుటయులేదు. కావున విస్తార వ్యాపారసముద్రముపొంగి తమ్ముఁ గొట్టికొని పోవునను భయము సకారణముగాదని గ్రహింప నలయును.

సవిస్తరత యన్నివృత్తులయందును సమవర్తికాదనుట యిఁ దెలిసియున్నది. వృత్తుల గుణంబులకును విన్యాస సౌలభ్యమునకు నుండు ప్రస్ఫుత్తియెట్టిదనినః—

వ్యవసాయము. విస్తారకృషికి నియ్యది యనుపై నది గాదు. పొలములు చిన్నవిగానున్న మంచిదియా పెద్దవిగానున్న మంచిదియా యనుట యిఁకముందు చర్చింపఁబడును.

సవిస్తరత యారీతి ననేకభంగులం బ్రవర్తిల్లునదియై నను దానికిని నెల్లల విధించునడ్డంకి పాలులున్నవి. అవియెవ్వి యన:—

‘సవిస్తరతను మితమునొనర్చు హేతువులు

(౧) యజమానులయొక్క కార్యనిర్వహణశక్తి. మనుష్యులప్రమేయజ్ఞానశక్తి సంపన్నులుగారు. తమశక్తి యుక్తులకు మించిన భారముఁ దమ్మపై మోపుకొందురనుట. పరులకును దలలకును జేలునిక్కువము. మఱియు నయ్యనుముదురుకొలఁది నన్నివిజృంభణంబులు నడఁగుట నహజము కావున వ్యాప్తి యందలి యుత్సాహమును భగ్నమౌను. ఒకవేళఁ దన్నెదిర్చిన వారి నెల్ల నడంగఁద్రొక్కినాఁడుబో, ఇంకెవ్వరునములు లేరుగా’ యని పరిశ్రాంతుఁడౌటయు మనుష్యప్రకృతియ.

(౨) తానంత చతురుఁడైనను తనవెనుకటి వాఁడును నంత చతురుండగుననుట సందేహస్పదము. ఆస్తికింబలె శక్తి కిని సంతతివారి నొడయలుగఁజేయు రహస్యమింకను బ్రకాశ మునకు రాలేదు. వీనికన్నింటికన్న ముఖ్యమును, అర్థికమర్మ ములనంటు నదియునైన కారణం బింకొందుగలదు. అదెయ్యది యనిన:—

ఉత్పత్తి చక్రము వినిమయచక్రముతో సంధించునది. అనఁగా వర్తకముతోఁజేరి యుత్పాదనక్రియ యున్నదనుట. ఇదిపూర్వమే వివరింపఁబడిన విషయము. ఈ సంబంధముగాక యీరెంటికిని విరుద్ధభావ మొకటియున్నది. అదియేదనిన:—

• వర్తకము గిరాకికి విధేయము. గిరాకి యనగా వస్తువులయందలి కుమత. ఇది త్వరలోఁబూర్తికి వచ్చునదియైన నమితరానుల సిద్ధపఱచుట నిష్ప్రయోజనము. కావున వాంఛలెందుస్థిరంబులైయుండు నెందుస్థిరంబులైయుండు ననుట విచార్యము. చూడుఁడు! భోజన పదార్థములు మొదలగు నావశ్యక పదార్థముల మీఁద నెకమితము వఱకు నభిలాషయెన్నఁటికిం జెడదు. ఏవియున్నను లేకున్నను ధాన్యములు, ఇండ్లుగట్టుకొనుటకు సాధనములైన నేలలు, కొయ్యలు, మన్ను, సున్నము, కొంచెము ఇనుము, సాధారణవస్తువులకు వలయు ప్రత్తి, ఇవి యుండియే తీరవలయును. ఇంక నీవస్తువుల లక్షణమేమనగా నివి పరికర్షణ కళలకుఁజేరినవి. అనగా వీనియందు సవిస్తారోత్పత్తి, హీనవృద్ధి ప్రకృతి గుణంబులు వీనిచే బాధితము. మఱియు ఘనతరములు నఖండవ్యాప్తములునైన క్రియలు సాధారణముగ నలుఁకారకభేదలైన విరచితవ్యాపారములయందుపగతములు. ఇట్టివస్తువులయందలి వాంఛ బహుచంచలము. నముద్దములోని తరంగముల కరణి లేచుచు వ్రాలుచు నుండును. దృష్టాంతము. చీరలు తప్పక యందఱు ధరింతురుగాని బనారసు చీరలే కట్టితీరవలయునను విధియెవ్వరికిని లేదు. తఱుకుంజీరలయెడ నేడపరిమితమైన యాశయుండవచ్చును. ఇంకఁ గొన్నినాళ్ళ కిది తరహాగాదని యేమహారాణియైన స్వప్నము

గననేని, ఆమెపల్కిన పల్కుతో వేదవాక్యములుగ భావించు నంగనాచులందఱు కాశీచీరలు నలదని, ఇంకొక్కదానిపై తిక్కఁ గొందురు. ఆభరణముల్ పాటు నీరీతిదే. నేడు తరహాయని యనిపించుకొనునది రేపు వరహాశైలనఁ బోవనిదగును.

అట్లుండుట చేత విస్తారముగ రచించుటకుఁ జాలినయవి స్థిరమైన యాదరణకుం బాత్రములుగావు. అందుచేత నవి స్తరత మితముం జెందవలసినదవును. మఱి వేనియందు నాదరణము మొత్తముమీఁద ననశ్వరమో యవిప్రకృతిబద్ధంబులై యమిత విస్తారోత్పత్తికి నర్హములుగావు. అమితాశక్తియు నమితోత్పాదక శక్తియు రెండును సమంబుగ నావేశించిన వస్తువులు మృగ్యములు.

ఇంతేకాదు. దూరదేశస్థులు ఇక్కడి వారినుండి కొన వలయునన్నఁ దామే నేరుగ వచ్చుచుఁబోవుచు నుండవలయు నేని, నా యిక్కట్టుచేత వర్తక మపహృత విన్యాసమాను. అలంకార వస్తువులు కంటితోఁ జూడనిది తీయుటకుఁగాదు. వర్తకుల వర్ణనలనమ్మి ప్రత్యక్ష పరీక్షనేయక భూషణములను, పట్టు వస్త్రములను, పలురకముల నుందరములై న తలగుడ్డలను నేవరైనఁ గొందురా? కావున విరచితములకు నరచితములకుం బలె పణ్యసౌలభ్యము లేదు.

షణ్మసౌలభ్యమనఁగా ననాయాసముగ దూరస్థులకైన

• నమ్ముడుమ్రోవు గుణము

షణ్మసౌలభ్యమునకు నిదానములైన స్వభావము లెవ్వియనిన:-

(౧) ఏకగుణము గలిగియుండుట. ఉదా. బియ్యము, రాగులు, పెసలు, గోధుమలు, ప్రత్తి, కడ్డియనుము, ఇత్యాదులు. వీనిలో రకములు బొత్తిగా లేననుటగాదు. మఱి యేమన, ఖరచితములయగుదుంబలె నసంఖ్యాకములైన విధములులేవు. బయటి యూరివారు స్త్రీతము వచ్చి చూడకయే గుణముల నించుమించుగ పరస్పరములజాలినంత యమిశ్రములై యుండునవి. బట్టలయగుడిసాండు ప్రతిబస్తానుండియుఁ దుండ్రఁ గత్తరించి పంపినఁగాని చూడకయే యుత్తరువులంబంపలేము. అపుడును శంక నిర్మూలనుగుటయరును. ఏలన, చిన్నతునకగానుండునది రమణీయమైనను మనజేచాచ్చాయ కది సరిపోవునా పోవదా? చొక్కాయగాఁ గుట్టించిన సమస్తిలో నింత బాగుగ నుండునా? యను నేందియముఁ గొందుము. చొక్కాయి చేయించి త్నోడుఁ గుకొన్నపుడు స్నేహితులామోదించి చప్పట్లుగొట్టినఁగాని మనసులోని తహతహ తీరదు. ధాన్యాద్యరచితములయెడ కలవరమింత దట్టముగనుండుట యసాధారణము.

ప్రకృతి సిద్ధములైన వస్తువులలో మనుష్యసిద్ధములైన వానియందుబలె నానావిధములు లేకునికికఁ గారణమేమనఁగా, మనకన్న ప్రకృతి చిత్తము స్థిమితము ! మనలో నిమిషము

నకు నొకరుచి, రుచికి రెండరుచులుగానుండును. కావునమను
వ్యకల్పితము లమితభంగులు గలయవి. ప్రకృతి కల్పిత
ములు మితభంగులు. కల్పనాశక్తి యెట్లొ రుచులును నట్లే. సహ
జములైన బుభుక్షాదివాంఛలు సామాన్యములు విస్పష్టస్వభా
వములు. నాగరకత, విద్య, భావనాశక్తి, చిత్తచాంచల్యము,
వీనిచే బ్రేరేపింపఁబడు వాంఛ లమేయములు. వీని స్వరూప
ముం బూర్ణముగా నెఱుంగ నేరికిని నలవిగాదు.

రచితములు రెండు తెఱంగులు. అల్పరచితములు, విశేష
రచితములు. స్వల్పరచితములు:- కడ్డీయనుము, కడ్డీబంగారు,
కత్తులు, నాగేళ్లు, పాటలు, గడ్డపాటలు, ఇత్యాదులు.

విశేషరచితములు:- కాశీచీరలు, నుందరముగఁ జెక్కఁ
బడిన కొయ్యలు, చిత్రములు, ప్రతిమలు, ఆభరణములు మొద
లైన యలంకార సామగ్రిలు.

ఈరెండు విధములలో స్వల్పరచితములకు పణ్యసౌలభ్య
మెక్కువ. వీనియందు విస్తారకర్మశాలలకు మంచియాశ్రయము
గలదుగాన నవి ప్రబలములయి చిల్లర యంగళ్ల జీకాకుపఱచు
చున్నవి. విశేషరచితములు మెప్పు నూనియుండునవి గావున
విస్తారోత్పత్తికి నివి యెత్తినవిగావు.

కావున మన సిద్ధాంతమియ్యది. అధికవృద్ధి న్యాయా
కరములైన వృత్తులలో స్వల్పరచనాకళలందఱు దక్కుంగల
కళలలో విస్తారోత్పత్తికి నెడమున్నదిగాని తత్సద్భవ విక్రయ.

మునకు నెడము లేనందున నుత్పత్తి యపారంబు గానేరదు. స్వల్పరచనాకళలయందు గంభీరములైన శాలలు, అల్పశాలలకు మృత్యునిభమ్ములు. హీనవృద్ధికింజేరిన, పరికర్షణ కళలయందు క్రయవిక్రయము లనాయానముగ నడువబోలినను విస్తారోత్పత్తి నులభసాధ్యంబుగాదు.

మేలి యంత్రముల సాయముచే వృద్ధిగాంచు మళిగెల జీవిత మనిత్యము. ఇంకను నుత్కృష్టములైన యంత్రముల నితరులు నిర్మింపజాలిరేని వానికి ప్రాణము లల్లల నాడును. ఇదియు విస్తరతకు భంగకరము.

విస్తార శాలలు ప్రభవిల్లు వృత్తులు

(౧) రచనాకళలు. స్పష్టము.

(౨) విక్రయస్థానములు. పెద్దయంగళ్లలో బలుదిన నులును బ్రతిదిననునోను నానావిధములైన రకములు నుండునుగాని సయ్యవి స్వయంవర రంగములు, రసికజన సమాదరణీయంబులు, గమ్యంబులు.

(౩) సంచయములుగా వస్తువులంగొని యమ్మకమునకు నుంతురుగానఁ దీయుసలవు తక్కువపడును.

(౪) మొత్తముగ సరకులఁదెచ్చుటయుఁ గొనుటయుఁ గలదు కాన యానవేతనములు సచ్చివచ్చును.

(౫) ఉత్పాదన శాలలయందుబలె పణ్యశాలలయందును విస్తారవ్యాపారులు లఘుకార్యంబులకెల్ల సేవకుల నియో

గించి తాము గురుకృత్యంబులైన మంత్రాలోచనాదులతోజేయ నవకాశముం గల్పించుకొందురు. చిల్లర షోవులలో నిన్ని పనులఁ జేయనలసినవాఁడు యజమానుఁడొక్కఁడే.

చిన్నయంగళ్లవారియం దభిగతములైన భవ్యంబు లెవ్వ యనిన :—

(౧) స్వయంవిచారణ. స్పృష్టము.

(౨) వినియోజకుల కనతిదూరమ్ముననుండుట. పెద్ద యంగళ్లను వీధివీధికిని బెట్టుటకుఁగాను. చిన్నయంగళ్లు వెదఁ జల్లినట్లుండవచ్చును.

(౩) వాడుక కాండతోడి పరిచయము. వారి మనను పొందెఱింగి నడచియు వస్తువుల సమకూర్చియుఁ దమతో నియత క్రయకులం జేయుట.

(౪) అరువుగానమ్ముట. అరువనఁగా నాణ్యముఁబట్టి ఋణముగా నిచ్చుట. గుత్తెఱుంగని మనుష్యుల నడవడి తెలియదుగాన విశ్వాసయోగ్యత నిర్ణయించుట యసాధ్యము. మఱియు రొక్కము నప్పుడే ముందు పెట్టవలసినది లేదన్న నెక్కువ విక్రయములు వెలయఁగలవు.

(౫) హిందూ దేశములో జాతిమతాదిభేదము లల్పశోలల కనుకూలములు. ఎట్లన, ప్రతి తెగవారును ముఖ్యముగా భోజనపదార్థా న్వేషణమ్మున సజాతీయులనే తడవుదురుగాన విక్రయములు కుఱుచవడును. అందుచే నంగళ్లుప్రబలవిశాలముఁబయ్యుదు.

• పశ్చిమదేశములోఁ బ్రకృతము మళిగెలు విస్తరించుటకు సహాయకరములైన యాధారములు గొన్ని ప్రసిద్ధి కివచ్చుచున్నవి. అవియెవ్వయినః—

(౧) రొక్కపు వ్యాపారములు తఱచుగ సాచారము తాట.

(౨) ధనికులు తామే పణ్యవీధుల కారవహనియని తిరుగరు. మళిగెల యజమానులును వచ్చినవారికి దానులట్లు మెలంగుట మర్యాదకు భంగకరమని యాశ్రయింపరు.

(౩) యాన సౌకర్యముంటఁబట్టి దూరముననుండు షాపులును సమీపస్థముల యట్లే యుండును.

(౪) పూర్వముట్లుగాక ప్రతివాఁడును దనకుఁజెలువము లనిఁకొఁచిన వానిన కొననెంచును. ప్రాచీనాచారముల ప్రకారము మనసుండినను లేకపోయినను దీయుదమను వారు లేరు.

(౫) మఱియు నిప్పుడిప్పుడు రంగుల పొటగ్రావులను (ఛాయా ప్రతిబింబములను) నెత్తుక్రియ పక్వమునకు వచ్చుచుండుట చేతఁ దమ వస్తువుల యాకారము వెలయుంచు సరకుల జాపితాలను దయారుచేసి వాడుక కాంక్షకుంబంపుదురు. కావున దూరస్థులును వస్తువే సాక్షాత్కరించినట్లుండు నాభిప్రాయములంజూచి వరియింపఁగలరు. ఈన్యాయముచే విశేష రచితములైన యాభరణాదులకు మునుపు లేనియంత విక్రయ సౌలభ్యము గలుగుచున్నది. ఇందుచే విశేష రచితములకు సయిత ముత్పత్తి నినిమయములయగుదు శాలా విస్తరత సుసాధ్యము. మఱియు గ్రామములు సీమలు పరీక్షార్థమై

తిరుగు రాజ్యాంగోద్యోగస్థులు జాపితాలంబ్రకటింపనేరనియూ సాములితో బేరసారములు జఱుపజాలరు. జాపితాలున్న, వానింజూచి నలయు ద్రవ్యంబులకై ముదలనిడుట చులకన యైనపని. *

చిన్నయంగళ్ళవారికి శరణ్యములైన వృత్తులేవనఁగా:-

(౧) మరామత్తుపనులు. ఇవి స్వభావము చేతనే చిల్లర చిల్లరగాఁ దటస్థించు లోపములు.

(౨) త్వరలోఁ జెడిపోవువస్తువుల, వ్యాపారములు. ఉదా. పచ్చిచేపలు. వీనిని మూకిలుగాఁ బ్రోగుచేసిన ముక్కునకుఁజేటేగాని లాభము మృగ్యము.

యానవృత్తులు:-ఇందు విస్తారవ్యాపారులకు నానాఁటఁ బ్రవేశమధికమయ్యెడిని. ఉదా. ట్రాంబండ్లు, ధూమశకటములు, ఇత్యాదులు గొప్పగొప్ప సంఘములకు మాత్రము సాధ్యములు. జట్కాబండ్లలోఁగూడ కంపెనీ లేర్పడుచున్నవి. వీనియందు వైరములేని వ్యవహారము ముందునకువచ్చుచున్నందునఁ బ్రజలక్షేమమ్ము భద్రపఱచుటకై రాజ్యాంగమువారు చూచుకోవలసినదని యనేక శాస్త్రజ్ఞుల యభిప్రాయము.

* చిత్తరువులకుంజేరిన వస్తువుల స్పష్టికి చేతిపని యావస్థకముగావున, వీనియందు విస్తారోత్పత్తి విక్రయములకు తరుణములేదు. రంగుల పొట్రాగువుల కన్న హస్తరచిత చిత్రపటములు సామగ్రుల యాకారములఁ బ్రకటించుటకు సుకరములు. వీనిని రంగులతో ముద్రించుట సులభము.

స నిమిష ప్రకరణము

ఆర్థిక మాత్స్యముచే బుట్టు ననర్థములు
స్వగ్రావిషయమైన చింతల నుపన్యసించుచో నందుచే
మేలులేగావు కీర్త్యను బారయునని వాదించితిమి. ప్రకృత మీ
నికృష్టంబుల నింకను విస్తరముగ విశదీకరింతము.

క్రయ్య క్రేయములు తులదూచినట్లు సరిపోయిన కష్ట
నష్టము లెన్నందును గలుగవు. క్రేయమనగా నమ్మకమునకు
వచ్చు నస్తు సముదాయము. క్రయ్య మనగా నర్థులుగొన
నుద్యమించిన నస్తు సముదాయము. అనగా నొకవెల ప్రకార
ము, అను సమయము రెండింట గూఢముని యెఱుంగునది. అర్థు
లకుం జాలక పోయిన వారికి కష్టము. అమ్మువారలయొద్ద విక్ర
యమునకుఁబోక శేషించి రాసులు నిలిచెనేని వీరికి నష్టము.
కొందఱు శాస్త్రజ్ఞులు, ఇవి రెండును సూనిక వేసినట్లు సమ
త్వమందుట నర్విపక్షములకును క్రేయస్కరంబని యెంచిన
వారై, ఈసమత్వంబు నెడఁగూర్చు విధంబులెవ్వయని రోయఁ
దొడంగరి. వారి యభిప్రాయములను గొన్నిటినిటఁ జచ్చింతము.

తనుకు వలయు విదార్థములం దామే సేకరించు కాల
ములోను, అనుమతి నొందికాని యుత్పత్తికి ప్రారంభింపని కాల
ములోను గ్రయ్యవిక్రయరాసులసమత్వము సహజముగ సిద్ధించు

సనుట స్ఫుటము. ఆధునిక సమయమున జనుల యాదర్శణ నిరీక్షించి ఉత్పాదకులువస్తు రచనకుం దొడంగుటబట్టియు, గ్రయ విక్రయ చక్రములు దృష్టికి మించిన వైశాల్యవంతము లగుటఁ జేసియు నీ సమత్వ మసిద్ధము. అట్లగుట వీనికిఁ దుల్యభావంబాపాదించు స్థితి గతులున్నవా, లేవా, యనుట విచార్యము.

(౧) మూల్యములు ధరలు. ఇవి సమత కనుకూలించునని యను వారి మత ప్రకారము:—

అడ్డులేని స్పర్థ యుండెనేని, వాంఛా పూర్తికిఁ జాలినంత వస్తువు లుత్పత్తి కావేని—అనఁగా గిరాకీకన్న సరఫరా తక్కువయైన—వస్తువుల వెలలు హెచ్చును. న్యవహారలకు లాభ మధికమౌను. కావున స్పర్థచే నితరు లాక్రియకుం బూనుదురు. వస్తు రాశి యధికమగును. వెలలు వ్రాలును. మఱియు సమిత రాసులు సిద్ధములైయున్న వెలలు తఱుగును. నష్టము వచ్చును. స్పర్థయు స్వాతంత్ర్య సంచారము నున్న యెడలీ కొందఱి పనులమాని, ఇతర కార్యములకుం జొత్తురు. రాసులు తఱిగి వెలలు ఎగయును. చూడుఁడు! వెలలు ఒక మితమునకు మించినను దగ్గినను స్పర్థచేనైన చలనముచే గుఱల నా మితమునకు వచ్చి నిలుచునవిగానున్నవి. ఈ మిత మెఱువదా? ఎద్దాన నిర్మితము? అనుట యెఱింగితిమేని క్రయ్యక్రేయముల సమత్వసిద్ధికిఁ గారణం బెద్దియనుట యేర్పడును.

• లాభ మమితవశాట, నష్టమువచ్చుట, ఇవియ్యార్థిక చలనములకుం బ్రేరేపకములు . సరి, దీని యర్థమేమి ? లాభ మేష్టా డమితవశాను ? నస్తు రచనకుఁబట్టు వ్యయమునకు మించిన వెలలున్న నమిత లాభము. దీనికిఁ దగ్గిన వెలలున్న నష్టము- కావున నార్థిక తంత్రమును తులకు నట్టినడుమ హెచ్చు తగ్గుల నూచించునదిగా నుండుకీలు, ఉత్పన్న వ్యయము. ఇద్దానితో విక్రయకులు విధించునవియు క్రయకు లంగీకరించు నవియు నైన వెలల్లు ఏకీభవింపజేసి కష్టనష్టములు లేని సమత్వ మలవడును. ఇంతేకాదు. అవి యేకీభవింపజేసి చలనములు సహజ స్పర్థచేఁబుట్టి సంయోగము గలగింపఁ జూచును. ఉత్పత్తి వ్యయము రాజు. దాయకుల ధర పెద్దభార్య. గ్రాహకుల ధర చిన్న భార్య. ఈ మువ్వురికిని బ్రణయ కలహములు గలిగినప్పు డార్చి తీర్చి ముచ్చటగాఁ గూర్చు విదూషకుఁడు సహజ స్పర్థ.

కావున నార్థిక సమత్వము, ఏ కాలమందైన సంపూర్ణ సిద్ధికి రాకేపోయినను నా మార్గముగా క్రయవిక్రయ స్థితులం ద్రిప్పుటకు మాత్సర్యము చోదకము.

• ఈ మతమునకుం బ్రత్యాఖ్యానము:—

• స్పర్థచే సహజముగ సమత్వము కుదుర్పఁబడుటకు నెరవేర్పఁ బడవలసిన సమయము తెవ్వి ?

(౧) గిరాకి హెచ్చిన నా క్షణమే సరఫరా హెచ్చుట.

(౨) గిరాకి తగ్గిన నా క్షణమే సరఫరా తగ్గుట.

(3) ఉత్పత్తిఁ జేయువారు క్షణ మాత్రములోఁ దమ సాధనములైన యంత్రములు మొదలైన వానితోఁగూడ వృత్త్యంతరముఁ జెందునంత చరత్వము గల్గియుండుట.

అనుభవములో నీ సమయములన్నియు నమానుషములు, అసాధ్యములు, అసంభవములు. సద్యః కాల పరివర్తనము నాధారముగాఁగొని వాదించువారు ఋషీశ్వరుల కాలములో హిందూదేశములో నవతరించియుండి యానాసన నింకను వదలకున్నారేమో ! ఏలన నా కాలములో స్థగల్పమాత్రమున, ముఖ్యముగా సంతాన కృషిలో, జయమునొందుటయందు మనఋషు లఖండప్రభావులై, సద్యో గర్భమను పేరఁ బడినెలలు పట్టు కార్యము నిమిషమాత్రములో నెరవేర్చి, యుల్లాసముతోఁ బిల్లల నీనించుచు, పామర ధర్మమగు మమత నంతయు విడిచి, యేమామెనని వెనుకకుఁ దిరిగియైనం జూడక, తమ దారిని బోవుచుండిరనుట మహాసత్యము గదా ! ఈ కలియుగములో సద్యఃకాల కార్యసిద్ధులును నా ఋషులతో నంతర్ధానమైనట్టున్నది ! మనము కాలపాశ బద్ధులము. భార్య భయపడినను ప్రాయ్య భయపడి పనిచేయునా ? కాలంబు గడవనిది స్రయోజనములు పక్షదశకు రావు.

(౧) యంత్రముల నొక పనినుండి యింకొక పనికిఁ ద్రిప్పుట తలచిన మాత్రమున నయ్యెడి పనిగాదు.

• (౨) పంట అమితము అయ్యె ననుకొనుడు! స్పర్థ యెంతయుగడి మనసును గలచిననేమి? భూమిలో నిక్షేప్తము లైయుండు నెరువు మొదలగు రూపాంతములం జెందిన మూ లార్థములను లేవదీసి వేటుకార్యంబులలో వినియోగించుటెట్లు?

(౩) క్రయ విక్రయ స్థితులచే వృత్తులకు క్షయ వృద్ధి లుగడుట నిజమే. అయినను నీచచేనయ్యెడి మాటుపాటులు సంఘమునకు క్షేమము దెచ్చునవియా యనుట వివాదాంశము. ఉదా. లాభమున్నదని పుంఖాను పుంఖములుగ జనులు వక్కి శ్శగుచున్నారు. దీనిచే జేశమునకు మేలా? దృఢంబుగ మేలే యనుట శంకుగాని యిపుగాదు. సరఫరా గిరాకియు సదృశములైనగ జాలునా? ఇవి సంఘాభివృద్ధికి యుక్తములైన తేటం గుల నల్లిలుచున్న నా యనుచింత యుండవలదా? గ్రాహ కులున్న వారని కల్లంగల్లు ప్రబలుట శుభకరమా? క్రయ్య శ్రేయమ్ములు సరియుక్తతగగొంచు జాడగలవిగానున్న వనుట యొప్పుకొన నొసిన దీక్షింప, పిలల మాత్రముచే వఱల్లు సం యోగము సంఘమునకుమంచిదనుట మసిలేనిమాట గాదు.

• కావుననే సమష్టివాదులు అనిరుద్ధస్పర్ధ వృద్ధికి విఘాతం బని హేదించి సంఘచోదిత పథంబుల వృత్తుల నలవరించుట మేలనుట. ఉత్పాదన క్రియలనెల్లరు విచ్ఛలవిడిఁ బ్రవేశించు టచే గొన్నియుత్పాతములు పుట్టును. ఎట్లన. అమితోత్పత్తి గలిగినేని ఆయుత్పత్తి మఱల మితికివచ్చులోన వెలలువ్రాల

వలయు. అనేకులు దానిని వదలి వేణువృత్తులకు నగ్నిపోవలయు. ఇట్లు పునః పరిమితి సాక్షాత్కరించుటన దివాలెత్తి నెత్తిన గుడ్డవేసికొని పోవువారెందఱు? అలమటమొందువా రెందఱు? పశ్చిమఖండములలో వర్తకము, ఉత్పత్తి, ఇవిక్రమములేనివిగ నుండుటచేత నప్పుడప్పుడు గొప్పక్షోభలు వుట్టును.

ఆర్థికక్షోభలు

ఆర్థికక్షోభలు రెండువిధములు. అధికోత్పత్తిచే గలుగునవి. అల్పోత్పత్తిచే గలుగునవి యని.

అధికోత్పత్తిక్షోభ

అధికోత్పత్తికి గారణములేవనఁగా:—

(౧) విస్తారవ్యాపారశాలలు. మహాఘనములైన యంత్రముల నూరకయుంచినఁ జెడిపోవును. కాన బెలలు దిగుట కారంభించినను నిలుపక యుత్పత్తి జేతురు. ఇందుచే ధర లింకను బతితము లగును.

(౨) ఒకవృత్తిలో ననేకములైన గంభీర శాలలున్న నొండొంటింగడచి విక్రయముల నాక్రమించుకొను నాసతో ప్రతిశాలయందును సాధ్యమైనంత రాసుల సిద్ధపఱతురు. అట్లగుటమొత్తముమీఁద గిరాకీకన్న సరఫరా యెక్కువయ్యె యందఱకు నష్టముగల్గించు.

(౩) ప్రకృతమునఁ బ్రతిరాజ్యమువారును బరమండలములనుండి వస్తువుల ననర్గళముగ దిగుమతి జేయనిచ్చినఁ దమదేశ.

ముగ్ధుని వ్యాపారులకు నష్టమువచ్చునను శంకచే నధికముగ శుల్కముల విధించి సులభముగఁ బరసదార్థముల రానియ్యరు. ఎగుమతులకుఁ బోతాహముం జూపుటయు దిగుమతుల నాపుటయు నింగ్లాండుదక్క తక్కిన రాజ్యములం దేన్నింటను మిక్కిలి శ్రద్ధతో నుద్ధరింపఁబడు పద్ధతిగానున్నది. ఇందుచేత నుత్పత్తిచేసిన వస్తువులకు నిరర్గళ వినిమయ మలభ్యము. కావున నమ్ముడుపోక నిలిచి వ్యాపారులకు నష్టముదెచ్చును.

“అయిననొక్కటి. ఏమి? అధికోత్పత్తియను ప్రళయ మొకటియున్నదా? వస్తువులు చాలక కోట్లకొలది జనులు తమవాంఛలఁదీర్చుకొన లేక పరితపించుచుండఁగా నాదరము నకు మీఱినరానులున్నవనుట యాశ్చర్యముగాదా? చెప్ప వారికి మితిలేకున్నను వినువారికి మితిలేదా? ధాన్యములు, వస్త్రములు, బంగ్ల, మిద్దెలు, మేడలు, పట్టుదుకూలములు, ఆభరణములుచు నొక్కహిందూదేశములో నుండువారికి నాశదీక్ష నట్లియ్యవలయునన్న భూలోకములోని యుత్పత్తియంతయు మూటగట్టితెచ్చి పంచినను ఇంతేనా, కాలువాసికఱవైనఁ దీతలేదే’ యని యందులే? ఇంక నమితవస్తు సృష్టికిం జాలిన బ్రహ్మలున్నారా? వారి కెన్నితలలు? ఎన్ని చేతులు?” అని యడుగవచ్చును. నీరికేమని ప్రత్యుత్తరమిత్తుము? ఆశలమేయములుగ నుండుట నిజమే. వస్తువుల నుచితముగ దానముం జేసిన హిందూదేశీయుల సమారాధనకే చాలకపోవును! కాని

యట్టిచ్చిన వ్యవహారుల కేమిలాభము? వారివ్యయమైన వారికి దొరకునా? కావున గిరాకి యనఁగా రిత్తయోశగాదు. బదులు వస్తువులో ధనమునో ఇచ్చితిసికొనుశక్తి. వాంఛలబట్టి చూచిన ముగ్ధోకముల సంపదలును జాలనవియే! క్రయశక్తిం బట్టిచూచిన సత్యత్పత్తి యప్పుడప్పుడు ప్రత్యక్షమకా నుత్పాతమే.

అత్యుత్పత్తి నలని యపాయములు. (౧) యజమానులకు నష్టమోనాశమో వచ్చుట (౨) దానిచేతఁ గళాశాలలు మూయఁబడి శ్రమకరులకు స్థానభ్రంశము, ఉపవాసప్రతము గుదురుట.

అల్పోత్పత్తిచేఁ గలుగు నపాయములు

ఇవి మనకుం బ్రాతబంధువులు. డౌమములను గుఱించి హిందువుల కుపన్యసించుట యధికప్రసంగము. ఒక్కకాఱు వానఁదప్పిన జనులెట్లు మలమలమాడిపోదురో చెప్పఁదీఱునా? అల్పోత్పత్తి యొకయెడఁ గలిగినచో నది కారణంబుగ సధికోత్పత్తి బాధలన్నియు నింకొకయెడం జెందుటయుఁగలదు. ఈ వింత యెట్లందురో, చూడుడు! మనదేశమున ననావృష్టియే తెంచెనేని ధాన్యములవెలలు హెచ్చును. ప్రజలు తమ సర్వస్వమునంతయుఁ బొట్టలనింపుకొనుట కుపయోగింతురు. దానంజేసి బట్టలకయ్యెడి వ్యయము క్షయంబునొందును. అనఁగా బట్టలకు గిరాకి తగ్గుననుట. అందుచే నింగ్లాండులోని యెగుమతి

వర్తకులకు వస్తువులు సలవుగాక నష్టమునచ్చును. అనగా
వస్త్రవాపారమున నత్యుత్పత్తి—నమర్థమైన జనాదరమున
కన్న మించిన రాసులుండుట—జనించినట్లు.

కొందఱు శేలినితక్కువవారు, అర్థనిమిత్తమైన వైరం
బుచే బరదేశస్థుల ధనమంతయుఁ గొల్లగొట్టుకొని తమ దేశ
ములో గానులును సికొన్న నెంతమేలని భ్రమింతురు. తాము
వ్యాపారముల జరుపు రాజ్యములు పాడిండ్లబోలెనైన పిమ్మట
వర్తకము జరుగుచున్నది? మనమెల్లరు ఘోరమైన దారిద్ర్య
ముంజెందితిమేని, ఇట్లాండువారు మనయెడల దానవర్తనముం
జూపిన "నెత్తి" పరిన వర్తనముఁజేయుట పొసంగునా? కావున
నర్థప్రత్యక్షలిరువురును బచ్చగానుండక పోయిన నిరువురును
నెందుదురు. అర్థవిషయమైన వైరము లేదనుటగాదు దీని
కర్థము—అయ్యది మితిమీరిన లయకారణంబగు ననుట.

(3) మూలధనం బమితమగుట. ఇందుచే వడ్డీ తగ్గును.
నయముగ ధనము చేతఁబడియెడుఁ గదా యను కుతూహలము
చే ననేకులు నూతనవిధములైన యుద్యమములం బ్రవేశిం
తురు. ఎన్నియో వట్టివట్టి ప్రయత్నములు ప్రబలును. ఇం
దనేకములు శిథిలముకొల న్వభావగమ్యంబుగావున మూల
ధనము వినియోగించినవారు కొంతవడికి వీతోత్సాహులై నష్ట
కము ధృతియుఁ దఱుగుటచేత నన్నికళలకుం బ్రళయము
వచ్చునోయనుషూడ్కితమ ధనము రాబట్టుకొనఁదండ్ పతండ్

ములుగ మంచివ్యాపారములు సెబ్బఱవ్యాపారములను భేదము లేక మూర్ఖులుగ పట్టుతో నప్పుదీసికొన్న వాఁడైనట్లఁ దక్షణమే బదులిచ్చి వేయుఁడని బాధింతురు. మూలధనము యంత్రాదులయందు లీనమై యుంటఁజేసి వ్యాపారులు తలఁచినప్పుడు వానిని ధనముగా మాఱునేరరు. లాభము వచ్చుచుండిన దాని లోనుండి మిగిలింపఁబడిన ద్రవ్యముతో ఋణములఁ దీర్చుట వారి సంప్రదాయము. ధనము వారియెడ నిక్షేపించి యున్న వారందఱును, ఉన్నట్టుండి ఇప్పుడే మాడ్చిమా ముందు దెచ్చి పెట్టుఁడని పిటికి పట్టుబట్టి పలికిన వారేమి చేయుఁగలరు? దివాలెత్తఁగలరు. ఇట్లు మూలధనమధిక వృద్ధిఁగాంచుటచే ధన సౌలభ్యమువలనఁ జేయఁబడుపిచ్చి వ్యవహారములవలనఁ దుదకు నాణె మపాయస్థితికి రాఁగాఁ గలుగు మహాత్తోభ మొక గండము వంటిది. ఇంగ్లాండులోనిట్టి గండములు గణనశాబ్దమున నాలుగైదు పుట్టి దేశమును స్రుక్కఁజేసినవి.

(౪) మూలధనము మిక్కిలి కొఱతవడుట. దీనిచే వ్యవహారులు చాలినంత ధనము గొనుటకుఁ గష్టనూనుగ్గాన వడ్డి యెక్కువగ నియ్యవలసినవారై యారాట మందగుదురు.

(౫) రాష్ట్రములోని రూప్యములు మొదలగు నాణెములు, అత్యమితములైన వెలలు హెచ్చును. దీనిచే ననేకులు ముఖ్యముగా నికరమైన యాదాయముగల వారు మిక్కిలి

శ్రమ ఫలమగును. నాణెములు లోపమునకు వచ్చినయెడల వెలలు తగ్గునుగాన విక్రయించి జీవించు వ్యవహారులకు నష్టముతప్పదు. నాణెముల రాసుల యుదలి న్యూనాధికతలచే నగు నుత్పాతముల విస్తరముగ వినిమయకాండంబున వివరింతుము.

(౬) మూలార్థ మమితముగా స్థిరములైన యంత్రములు, ఇనుపదారులు మొదలగు వానియందు పయుక్తంబైన చోఁ గొన్ని నమయములలో త్తోభములువుట్టుటయుఁ గలదు. ఎట్లన. పూర్వము వివరించినఫక్కిని స్థిరతకొలఁది వానినుండి యాదాయము వెలునడుట యాలస్యమగును. ఉదా. ఇంగ్లాండులోఁ దొలుత నినుపదారులు వేయునపుడు, అనేకు లవి లాభకరంబులుచుట సుప్రసిద్ధముగావునఁ దమధనమును రైల్వే కంపెనీలలో నిక్షేపించిరి. లాభముసిద్ధమైనను నంత త్వరలో నొననుట యోచింపలేరి. వీరికి వృద్ధిభాగములు త్వరలో రానందునఁ దాలిమి వదలినవారై కంపెనీలలోఁదాముకొన్న భాగముల విక్రయింతమని యందఱు బయలుదేరినందున నాభాగములకు మంచివెలలురాక నష్టముంజెందిరి.

మొత్తముమీఁద నుత్పత్తి, మూలధనము, నాణెములు ఇవి మితిఁజేందక యధికముగ పెరిగినను విరిగినను నాధికమండల మల్లలనాడి పోవుట నిజము. కావున సమత్వసిద్ధి పడయఁదగిన పరమార్థము.

గొన్ని ట్కోభల చరిత్రము

ఇంగ్లాండులోఁ బూర్వము సుమారు పదియేండ్లకొక పర్యాయము ట్కోభలు గలుగుచుండెను. వీనిలో గణనీయములైనవి 1825, 1837, 1847, 1857, 1866, ఈ సంవత్సరములం బుట్టినవి. పదియేండ్లకొకతూరి యశుభములు గలుగవలయునని యెవఁడైన ఋషి శాపంబిడియుండునని భ్రమింపఁబోనఁడు ! ఇప్పుడు 40 ఏడులుగా నెక్కువ జాగ్రత్తతో వ్యాపారములు నడుచుచుండుటంబట్టియు, ట్కోభలయొక్క హేతువులు విశేషములైనందునను నయ్యవి యుపసంహరింపఁబడియున్నవి. ఇట్లనుటచే నిక నెన్నఁడు నవిరావనుటగాదు. సకృత్తుగ జరుగుననుట.

1825-న సంవత్సరపు మహాట్కోభ

ఇంగ్లాండులో ధనము లమితములైనందునను, దాచి ప్రోగుచేయువాడుక లేక ప్రయోగోత్సాహము గలవారగుటను, విశేషించి వ్యాపారములకుంబూనిరి. ధనము నీధులలో నమిత రాసులుగా నిక్షేపింపఁ బడియుండుటచేత బ్యాంకీల వారు తఱుచు విచారణచేయకయే నూతనోద్యమములంజేయునెంచి యాసించినవారికి ఋణము లఖండముగ నీయసాగినందునఁ గొన్ని వస్తువులకు గిరాకిలేకున్నను వచ్చునను నుత్సాహముతో ననేకవిధములైన క్రొత్తమార్గముల ధనము నుపయోగింప వ్యవహారులు ప్రారంభించిరి. ప్రత్యక్షమైన గిరాకికిఁ

గాక యునాగతమైనదానిని నమ్మిచేయుటలో లాభమునకుఁ దుల్యమైన యశోయమున్నదనుట యిదివఱకే మీరెఱిగిన విషయము. ఇట్లు పడసిన ధనంబును గనులయందును, విదేశ వర్తకులకు నప్పలిచ్చుట యందును వినియోగించిరి. 1824-వ సం॥ ప్రారంభంబున న్నరమిశోత్సాహంబునంజేసి 103 లక్షల సవరనులు మూలధనముగాఁగల 7 వర్తకసమాజములు సృష్టికి వచ్చినవి ! ప్రజలు లాభాపేక్షచే, నేముందు నేముంద'ని ధనము ను నర్జముగాఁగురిపించిరి. కంపెనీల భాగములవెలలు పెరిగినవి పెరిగినవే ! ఒక్కనెలలోన 100 సవరనులుగానుండిన భాగములు 150 సవరనులకెక్కినవి !! ఇట్టి ధీరవ్యాపారమెన్నాళ్లు నిలువఁగలదు ? ఉన్నట్టుండి తమసాహసమే తమకు భయముఁ గలిగింపఁగా నందఱు నికవెలలు వ్రాలునేమోయను భీతిచేఁ గొన్నభాగముల విక్రయించుటకు గుంపులుగట్టివచ్చి నందున, సహజముగనే క్రిందికిదిగుట కుపక్రమించిన వెలలింకను శీఘ్రముగఁ గ్రిందువడినందున, నసంఖ్యప్రజకు నేగివాటిల్లి ధారిద్ర్యదేవత చుట్టుముట్టెను. 19-వ శతాబ్దములోని యితర ఊభల చరిత్రములు వినిమయ కాండాంతర్గతంబులని భావించునది.

ఊభల సామాన్యలక్షణములు

మూలధనము విశేషించి యెదిగిన దగుట, అందుచే ఋణవ్యాపారములు పెఱుగుట, ధనము సుగమమగుటంజేసి

దుర్గమ స్థలంబులనైతము వ్యవహారచక్రము తిరుగుట, అనఁగా నిశ్చయములేని కళలు వృద్ధివడయుట, దానిచే నాణెము నశించుట, రొక్కముగా నిప్పుడే తమాయప్పుల నియ్యవలసిన దని యుత్తమర్థులు ప్రతిజ్ఞతోబ్రెనఁబడుట, దానంజేసి సరకులను వ్యవహార సంఘములలోని భాగములను వచ్చినవెలల కమ్ముడమని యందఱు నేకకాలమున సన్నద్ధులౌట, వెలలధోగతింజెందుట, నష్టమువచ్చి ప్రజలు వ్యవహారులును వానితోన సరకప్రాప్తిననుభవించుట. తోభలయొక్క యంశముల యనుక్రమమిట్టిది. మఱియుఁ గ్రిందఁబడి గాయములు గొన్న వారైనపిదప నమ్మకము లేనివారగుట, ఋణములు సుకరముగ నియ్యమి వడ్డిహెచ్చుట, అందుచే జాగ్రత్తతో భద్రములని యేర్పడిన క్రియల మాత్రమనుష్ఠించుట, తత్కారణమున లాభములు తఱుచగుట ; మఱియు, ఇట్లు లబ్ధ లాభులైనయెడల ద్రవ్యము మిగులంబడుట, కూడుట, ద్రవ్యాభివృద్ధిచే మఱలఁ బొగదుచ్చెట్లు చిగుర్చుట, అత్యుద్బంధకర్మల విజ్ఞప్తిగి యారంభించుట, మఱలఁ బూర్వోదిత ప్రకారము త్రుల్లి క్రిందఁబడుట.

ఈరీతి నార్థికచక్రము హీనోచ్ఛస్థానక్రమం బవల్లంబించి యుండుననుట గణింపవలసిన విషయము.

అయినను నీగతి మునుపటియట్టులు నిరర్గళ సంచారముగలదిగాదు. నిరోధనతంత్రంబునందు, అధునికులు దక్షులై యుండుటచే తోభలల్పము లగుచున్నవి.

ఖండాఖండ ఖోభలు

ఖోభలు రెండు విధములు :—(౧) అఖండఖోభలు. సర్వవృత్తులయందును వ్యాపించునవి. (౨) ఖండఖోభలు. కొన్నింటియందు మాత్రము వ్యాపించునవి.

(౧) మూలధనముయొక్క స్థితులచే బుట్టునవి సర్వ వ్యాపకములు. ఎట్లన, వ్యవహారులెల్లరు ప్రజలచే నిక్షేప్తంబులైన ధనంబులతోఁ గార్యముల నడుపువారు. మూలధన మన్ని ప్రారంభములకును సామాన్యకారణము. దీనిచే నగు ఖోభ లన్నింటికి నంటును.

(౨) అధికోత్పత్తిచే నగునవి ఖండఖోభలు. ఎట్లన. అధికోత్పత్తిచే నగు ఖోభము లఖండములు గావనుట.

జేహారమననేమి? వస్తువులకు బదులు వస్తువుల నిచ్చి మార్చుకొనుట. ఒక్క వస్తువునందుమాత్ర ముత్పత్తి యధికమైన దానికిమూల్యము తగ్గుటయో వెలకుంబోక మూలయింట నుంటయో సిద్ధము. ఎందుల కందురో, దానిం గొనువ్వారల యందును నుత్పత్తి యధికముగాలేదుగాన వారు దాని నంత యుఁ దక్కువ వెలకిచ్చినంగాని కొన సమర్థులుగారు. హిందూ జేశము దరిద్రస్థితిలో నుండుటంబట్టి కదా వస్తువులున్నను మనము గొన నేరక మిడుకుచుండుట గలిగెనని యంటిమి. దారి ద్రవ్యమనఁగానేమి? మనయొద్ద ద్రవ్యములు లేవనుట. అనఁగా మనలో నుత్పత్తి మిక్కిలియు జీర్ణమైయున్నదనుట! మనకును

విశేషించిన యుత్పత్తియున్న నైరోపావారు పంపునదియెల్ల గ్రహింపవచ్చును. మనయందుబలె ప్రత్యర్థులయందును వస్తు రాసు లఖండములైన మన సరకులను వ్హారు గొననేర్తురు.

చూడుడు ! గీరాకియన్న వ్యర్థమైన యాశగాదు. సమర్థమైన యాశయని యంటిమి. సమర్థత యనగా సర్థము తోఁగూడిన శక్తి గలిగినదనుట.

కావున సర్వవస్తువులు నేకకాలంబున నేకగుణంబుగ వృద్ధింగాంచిన నధికోత్పత్తిదోషంబు వైర్లయదు. ఇచ్చువారి తో సమముగఁ గొనువారును సమర్థతొటఁబట్టియి వాంఛ లమేయములుగ నుంటంజేసియు వానికి అమ్మకము నీళ్లుద్రావి నట్లు నులభంబగును. ఉదా. (౧) ఇంగ్లాండులో వస్త్రములు, మనదేశములో ధాన్యాదులును సరిసమముగ నధికములైన వారికి వస్త్రములేల వెలపోవు? మనకు ధాన్యాదికములేల యెగుమతి గాకపోవు?

(౨) మూల్యసిద్ధాంతముచే నియ్యది యింకను స్ఫుటం బవును. ఒకదేశమున పశువులు గుఱ్ఱములునే యున్నవనుకొందము. పశువులు 200, గుఱ్ఱములు 100. వెల యొక గుఱ్ఱము నకు రెండావులు. రెండును నేకకాలమున ద్విగుణితములయ్యెఁబో. పశువులు 400, గుఱ్ఱములు 200. ఏని యందలి యాదరణ ము రాశి యొక్కవయైనందున తగ్గును. రాసులు సమానవృద్ధిగాంచినందున నాదరము, ఏకక్రమముగఁ దఱుగును. అందుచే

మూల్యమునందు విభేదముపుట్టదు. అనఁగా నిష్పాదును నెక గుఱ్ఱమునకు రెండ్లావులు విలువ. సమానవృద్ధి లేదనుకొందేము. ఆవులు నన్నూతై గుఱ్ఱము లేబదికి వచ్చెబో. పశుపాలురకు నావులయందలి రాగము తగ్గును. గుఱ్ఱములయందలి రాగము హెచ్చును. అశ్వపాలకులకును దురగములయందలి రాగము హెచ్చును. ఆవులయందలి రాగము తగ్గును. అనఁగా గుఱ్ఱముల మూల్యము వృద్ధిని, ఆవుల మూల్యము క్షయమునం గాంచుననుట. నాలుగ్గావులియ్యనిది గుఱ్ఱము లలభ్యములౌను. ఇట్టిచోఁ బశుపాలుర కధికోత్పత్తిదోషము గలిగినను గలుగ వచ్చును.

కావున నధికోత్పత్తి యనఁగా నధికఖండోత్పత్తియని యర్థము. ఇందమితభావము కొన్నిసమయ ములం దటస్థించుట గలదు. అఖండముగ నన్నిపదార్థములును వృద్ధికి వచ్చిన సమితత్వదోష మేనాఁడుంగల్గుదు.

అట్లాట నధికోత్పత్తివలని తోభముయొక్క లక్షణము లేవియన :—

• ఒకటో, కొన్ని యో వృత్తులయందు పంట లమేయము లాట. దానిచే వానియొక్క విలువ తఱుగుట. అందుచే నా వ్యాపారములయందలి వారికి నష్టముఁగష్టముఁగలుగుట. ఇట్లు కొన్నింటిమాత్రము చెందునది గావుననే దీనికి ఖండతోభయని పేరు. అయిన నొక్కటి. బొంబాయిలోఁ బ్రధానవ్యాపారము

ప్రతి. ఇందు నమితోత్పాదనముచే తోభ గలిగినయెడల నా
యుత్పాత మావృత్తిలో ననర్థ మాపాదించుననుట స్పష్టము.
మఱియుఁ బ్రతివృత్తి పాడువడిన దానినుండి రెండు భయంకర
రూపములు వెల్వడును. (౧) సాహుకారులు బీదలౌటచే వారు
మిగిల్చిన ధనమంతయు మునిగిపోవును. అందుచే భ్యాంకిల
లోని నిక్షేప్తముల రాశి తగ్గును. అనఁగా సర్వవ్యవహారముల
కాధారమైన మూలధనము కొఱతవడును. (౨) ముఖ్యమైన
వ్యాపారము లెవ్విముగిసినను తదితరవ్యాపారములలో స్వైతము
నమ్మకము నాణెమును నుజ్జుఁతలూఁగును. అప్పుడప్పులు
చులకనగా దొరకవు. ఈరెండు కారణములచేత ఖండక్షోభలు
ప్రధానవృత్తులంజెఱిచెనేని యఖండక్షోభలును నవతాగముత్తః
జూచును.

మూలధనము, అరువు, వీనిని శిథిలములం జేయునంత
బలవంతము లైనంగాని ఖండక్షోభలు నేరుగా మహా దారు
ణములైన యఖండక్షోభలు గావు.

కొన్ని సమయములందు నస్తువులన్నియు నభివృద్ధి
జెందుచుండినను సర్వోత్పత్తులు నమితములైనఁగా యేను
భ్రమను గలిగించునట్టి వికారములు పొడిసూపుటయుంగలను.
'ఇప్పుడే యెల్ల పదార్థములును విస్తరించిన నమితత్వ దోషము
రాదని యంతరి. ఇంతలోనె విరుద్ధ రామాయణముఁ జేయు
చున్నారే?' అని యందుచేమో? చిత్తగింపుడు.

క్షోభలయొక్క యొక లక్షణము వెలలు వ్రాలుట

వెలలు వ్రాలు విధములు రెండు. (౧) వృద్ధుల నొక వస్తువుయొక్క రాశి యధికమైన దానివెలలు తగ్గును. స్పష్టము. (౨) రాష్ట్రములోని నాణెములు—అనగా శాసన స్థాపిత రూప్యాదులు--మిక్కిలియు లోపించిన నప్పుడొక వస్తువుయొక్క యేకాదు, అన్ని వస్తువుల వెలలును తగ్గును. మనపెద్దలు “మేము గచ్చకాయ లాడుచుండిన పురాతన దినములలో నొక రూపాయకు పుట్టివడ్లు దొరకుచుండెను. ఇప్పటివలె మించిన నాణె దినములలో వెలలు ప్రియములుగ లేవు.” అని వర్తమాన కాలము మీద నేరముమోపుట వినియున్నాము గామా? అప్పుడు వెలలంత తక్కువగ నుండుటకుఁ గారణమేమనఁగా రూపాయలు కొద్దిగ నుండుటయే. అపురూపముగఁ గనబడెనేని రూపాయలను వరహాలఁగఁ జూతురు. ఈ న్యాయముయొక్క యాదేశ మేమనఁగాః—వ్యవహారులు విశేషించి యన్ని వస్తువులను సృద్ధికిఁ దెచ్చిపో, అవి యమ్ముడుపోవు లోపల నేకా రణముచేసిన రూపాయల సంఖ్య మిక్కిలిగా తగ్గెనేని వెల లిందగ్గును. అందుచే నాదాయము క్షయించును. ఆ దాయము క్షయించినను దమకు ఋణమిచ్చినవారికిని నుపకరణ సామగ్రి నమ్మినవారికిని మునుపటి నిబంధనల ప్రకారము బదులిచ్చి తీసి వలయుఁగాన నట్లునేయ శక్తులుగాక సంతపింతురు. ఉత్పత్తి ప్రారంభంబున ధరలు హెచ్చుగను నుత్పత్తి ముగియునప్పుడు

తక్కువగను నున్న నష్టము సిద్ధము. అట్టి తరుణముల్లో నేక కాలమ్మున సర్వ వస్తువులు నమితములైనట్లు న్యవహరులకుఁ దోచుఁగాని దీనిచే నస్తువులఁ గొని వినియోగించువారికి మేలు గాని కీడులేదు. సరకులు నయములైన వినిశ్చితమైన యాదా యముగల గవర్నమెం టుద్యోగస్థులు మొదలగు వారికి నతి చేతికి వైకుంఠ మబ్బినట్లు.

రూప్యములు మొదలగు నాణెములు తఱచుగ నధికములైన వెలలు హెచ్చును. ఇందుచే నుత్పాదకులకు వర్తకులకు సంశోషమే యైనను నిర్ణీతమైనవచ్చు బడిగల యుద్యోగస్థులు మొదలగు వారు వస్తువులు ప్రియము తాటచేత నెక్కువ న్యయమునకుఁ బాత్రులౌదురు.

నాణెముల స్థితిగతులచే నగు నుఖదుఃఖ విచారణలును వినిమయ కాండాం తర్గతంబులు.

ఏకకాలమ్మున నేక క్రమమ్ముగ వస్తువులయు, రూప్యములయు సంఖ్యలు విశాలములయ్యెనేని యమితోత్పత్తి దోషంబుద్భవిల్లదనుట యథార్థమే యైనను, పూర్వమే చెప్పినట్లు సద్యఃకాల జన్య స్థిత్యంతరములు న్యవహార లోకమ్మున మృగ్యములు. ఉత్పత్తి యథారీతిని నన్ని పదార్థంబులయందును విస్తృతంబగుటస్వభావాతీతముకావున నార్థికగండముల మొదలంటఁ దెగ వేయవలయుననుట కొలఁదికి మీఱిన యోచన.

క్షోభలు వ్యక్తిస్థితీచే సంభవించునవి

యను వాదప్రకారము

సమస్తవాదులు తమ మతమైన సంఘ నాయకత్వమును స్థాపించుటకై యీ క్షోభల నూనియున్న యాధారం బొకటి చూపెదగు. ఎట్లన నుత్పత్తి యమిత మగుటకు హేతుప్రజల దారిద్ర్యముచే నైన గిరాకియొక్క శక్తిశూన్యత. ప్రజలనఁగా నెవ్వరు? ముఖ్యముగా శ్రమకరులు. జన సంఖ్యలో ముక్కాలు మువ్వీసమునకన్న నెక్కువగ నెల్ల దేశంబుల వీరున్నారు. వీరికి సమర్థతయున్న నగస్థుని బోలె నుత్పత్తి సాగరమెంత పొంగినను నెక్కగుక్కగా బీల్చినై తురు. కావున వీరియొక్క పేదతనమే యమితోత్పత్తికి నిజమైన కారణము. మఱి యీ దారిద్ర్యమునకుఁ బుట్టుభూమి యెయ్యది? ఆధునికార్థిక స్థితులు. ఎట్లన, ప్రతి యజమానుఁడును దనతన యాస్తి యని కూడఁబెట్టుట, ఇచ్చనచ్చిన వ్యాపారములకుం బూనుట, సొత్తు గల వారగుటచే బేరసారముల బలనంతులై యుండుట, బీదలు కుటీ బాధ కోర్వఁజాలక, యల్ప వేతనముల నాశ్రయింపవలయు వారగుట. ఇందుచేతఁ గూలి తక్కువయగుటయు యజమానులకు లాభ మెక్కువయగుటయు విశదము. కావున ప్రజలు కోరిక లెన్నియో కలవారయ్య వానిందీర్చికొన పోడిమి లేనివారై యున్నారు. తాము కష్టపడి కల్పించిన ప్రయోజనములన్నియుఁ దమ్మే చెందినయెడలఁ దామునునాధ్యులై యుందురనుట కేమి

సందియము? అయినను సీమాత్సర్యకాలములో “చెట్టుపెట్టి పెంచిన వాడొకడు. దాని ఫలము ననుభవించు వాడొకడు” ననురీతిని బాట్లుపడి ప్రయోజనములం బుట్టించువారు కర్మకరులు, దానిని దన్ని కొనిపోవువారు యజమానులు. కాకులను గొట్టి గద్దలకు వేసిన విధంబున సీ స్పర్థయనునది బీదల నదుమును. మహారాజులం బాదలఁజేయును. అట్లుగాక యార్జనముకొలఁది నర్థంబు లలవడునేని శిల్పులాఘ్య తొదురు. మూలధనము యొక్క వృద్ధి నాశించి గణనకువచ్చు వారల్పు తొదురు. కావున వర్తమాన స్థితిని లయింపఁజేసి యన్నివ్యాపారములు సంఘపరిపాలితములుగఁ జేయుట కర్తవ్యము. అట్లైన సీ దుండగములతో గండములు నడంగును.

మఱియు నొక్క విచారము. క్షోభ నినివార్యములా నివార్యములా? నివారించుటకుంజాలిన సీ హేతువు లేయ్యవి? ఈ హేతువులు సంపూర్ణ సుఖదంబులా? లేక ముల్లుదీసి కొట్టి డచునట్టివియా?

పెఱుగుటలో విఱుగుట యను నుపద్రవం బుపగతంబు. విఱుగుటకు వీలులేని యుపాయము వెదకంబోయినఁ జెఱుగుటయే కూడదనవలసివచ్చును. ఇది సమంజసమైన తంత్రమా? మఱియు క్షోభలు విశేషించి కలుగు దేశము లెవ్వియనిన, ఇంగ్లాండు, అమెరికా. ఇవియే ప్రపంచమున నత్యంత తేజో

నంతములై యున్నవి. నికృష్టములై యుండు తూర్పు రాజ్యంబుల నప్పుసప్పులేని తీవ్రముండిన నదియే యొక యతిశయము. మనలో తీవ్రభలు లేవన్నట యొప్పుకోవలసిన మాటయే. తిండికిలేదనుట దానికన్న స్ఫుటమైన వాక్యము.

కారణంబేమియనఁగా, తెగున లేనిచోజయమసాధ్యము. తెగువతో నుద్దండ విహారమునకుం దొడంగినఁ గొండఱోటమి దెచ్చికొన్నను గొండఱయిన గట్టెక్కెదురు. ఈ ప్రకరణమున గిరాకి సరఫరా వీడ్చికి సమత్వము గుదిరిన కష్టనష్టములు లేక యుండునని యంటిమి. ఇదియు నాక్షేపము లేని మతముగాదు. ఎట్లన, గిరాకి సరఫరాలు సరిపోవుటెట్లు? రెంటిని స్తిమితముగాఁ జేసియుంచినఁగదా? గిరాకి యనఁగా వస్తువులయందలి వాంఛచేఁ గలిగిన యన్వేషణ క్రియ. ఇక సరఫరా యనునది కళా ప్రావీణ్యముచే నిర్ధారితము. ఈ రెంటిని స్తిమితములం జేయుట యన్న నేమి? హిందూదేశమ్మునంబలె నాచార పాశంబులచేతఁ గోరికలను వృత్తులను బంధించి చెఱునుంచుటయ గాదె! అందుచేఁ గలుగు క్షయము తీవ్రభలకన్న మహా దైన్య కాఠి యని వేఱుగఁ జెప్పవలయునా? సాహసవ్యాపార లక్షణము లెఱింగియే యున్నారు. అనుమతిమీఁదఁ జేయుబడుటయేగాక, ఇకముందైన గిరాకి రాకపోవునా యను కుతూహములచేఁ జేయుబడు నదిసాహస వ్యాపారము. మఱియుఁ బ్రకృత యొక వస్తువునడఁ గాంక్షలు లేకున్నను వాని సృష్టింప సైతము

చూతురు. ఇట్టి వ్యాపారముల నప్పుడప్పుడు పరాజయప్రాప్తి
యగుట నిశ్చయము. సాహసము లేక గ్రామములయందలి
శిల్పులబలె నిశ్చితమైన పంపు వడసికాని పదార్థముల నేకర్థించ
లేని నష్టముండదేమో కాని లాభము వృద్ధియు సంతకు మున్నే
యుండవు. నాకుంజూడ సర్వసమత్వము సర్వా నర్థకరమని
తోచుచున్నది. తోభలు పెఱుగు ప్రాయమున వచ్చు జ్వర
ముల వంటివి. వానికి హేతువు పెఱుగుటయే. అవి లేకయే
పెరిగిన నింకను మంచిదేకాని యట్లగుట స్వభావ హితంబు
గాదు కాబోలు!

పైని చర్చింపఁబడినతోభలు యథార్థతోభలు. అనఁగా
వర్తకులును గృహ్యాది కళాప్రారంభులును దెంపుమిక్కుట మ
గుటచే మనఃపూర్తిగ వ్యవహారములు మంచిననినమ్ని వాని
లోఁబ్రవేశించుటచే దామును తమకు ఋణమిచ్చినవారును
నిరువురుంజెడుట. మంచియోగ్యతలేని వ్యాపారులు దొంగ
దివాలెత్తి తమకునప్పిచ్చినవారిని మంచి తాము నుఖించుట
గలదు. ఇట్టికృత్రిమతంత్రములు నక్కజిత్తులు, తఱుచుగఁబ్రబలె
నేని రాజ్యమున నమ్మకము చెడును. ఆర్థికస్థితులు వెలయుఁ
జాలవు.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము

మాత్సర్యము నిర్మోధింపఁజేయు వ్యవహారముల పద్ధతులు

అర్థిక మాత్సర్యముచే బెక్కువిధాల ముప్పులు మూడుననుట యేర్పడియె. వానిలో ముఖ్యములైనవానిని మఱల మీకు జ్ఞప్తికిఁదెత్తుము:—

- (౧) ఉత్పత్తికిఁ బట్టు న్యాయము హెచ్చుట.
- (౨) ఉత్పత్తి క్రమముగా జరుగక యొకప్పుడు లోపమును మఱియొకప్పుడు మితనమగ్రత్వముంజెందుట.
- (౩) ఇంకాచే వెలలు నిలుకడలేక యుయ్యెలలూఁగుట.
- (౪) నష్టము వచ్చినప్పుడు కర్మశాలలు మూయఁబడుటచే శిల్పులకు జీనన మనిత్యమగుట.
- (౫) తుదకు ట్లోభలుగలిగి యార్థికచక్రముం గరింగఁజేయుట, ఇత్యాదులు.

కీడులకుం భూతములుగాని వ్యవహారముల నిర్మింపవలయునని గుప్పడిరువది ముప్పది సంవత్సరములుగా ననేకప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. వానియందు గణ్యములైనవి యెవ్వియనిన:—

వ్యవహార సమాజములు ధర్మసంధిఁజేసికొనుట

(ట్రస్టులు నాఁబడు ధర్మసంధులు)

ఇవి మొట్టమొదలు ప్రబలత్వమునకు వచ్చినది యమెరికాలో. 1882-వ సంవత్సరమున వ్యవహార విశ్వకర్మయగు రాకీపెల్లరు మార్గదర్శియాయెను. అది మొదలు వీని విజ్ఞంభణము, అంతము నడ్డునులేక ప్రసరించుచున్నది. వర్తమానమున నివి యమోఘవిక్రమములై యుంటఁబట్టి విపులముగఁ జర్చింపవలయు.

సంధియనఁగా జనులొక్కటిగాఁగూడి చేయుసాధారణ వ్యవహార సమాజముగాదు. దానికన్న ఘనమైనది. ఇట్లేర్పడిన కంపెనీలే సంధిఁజేసికొనుట. అనేక మూలధనాధ్యులు కూడినది వ్యాపారసంఘము. ఇట్టిసంఘము అనేకములుగూడినది సంధిసంఘము. సంధియు సంశ్లేషవిధానములలోనొక్కటి.

సంధిసంఘము లేర్పడుటకుఁ గారణములు

(౧) వర్తమానమున నశ్లేషధనరాసులతోఁ జేయఁబడు విస్తారవ్యవహారము లఖండముగ వ్యాపించి యున్నవి. ఇయ్యవి యొండొంటిమీఁద వైరమెత్తి కాలు ద్రవ్వటచే నమిత స్పర్ధ వలనఁగలుగు నాపదలకన్నింటికిం బాత్రములగును. కొంతకాల మీరీతిఁ జలముతోఁ బోట్లాడి యన్ని సంఘములవారును నొచ్చి నశించినవారై యిఁకముందు పొందికతోఁ బనిచేయుదమని సంధిక్రియ కల్పించుకొందురి.

(౨) విస్తారవ్యాపారములవలని లాభములన్నియు నింకను సవిస్తరముగ వ్యాపారములంజేసిన మిక్కిలిగఁ బడయవచ్చుఁగాన నీసంఘులకు నివియు హేతుభూతంబులు.

నిదర్శనము. చక్కెరఁజేయు మహాశాలలు, అమెరికాలోఁ గొన్ని యేండ్లక్రిందట ముప్పది నలువదియుండినవి. ఇవి యొక దానికన్న నొకటి మిన్నగ నుండవలయునను చొఱవతోఁ బని చేసినందునఁ గలిగిన ఫలము తెవ్వియనినః—(౧) కొన్ని సమయముల నుత్పత్తి యమితమై వెలలు డీలువడుటచేత నందఱకు సప్టము వచ్చుట. (౨) కొన్ని శాలలు దివాలెత్తుట. (౩) అందుచేత భీతిఁగొని యుత్పత్తి కొఱతవడఁ జేసినందున సరకు చాలక పోవుటచే వెలలు మిక్కిలము లగుట. ఇట్లనేక విధముల వ్యాపారులకు స్థితిగతులు చంచలములైనవి. తఱువాత నీ సంఘములమొక్క చోదకులందఱు నొకటిగా గుమిగూడి మాట్లాడుకొని చక్కెర వ్యాపారముయొక్క యా నాఁటి చందమురిజూచి దానికిఁ దగినట్లు స్పర్ధలేక తమలోఁదాము పనిని బంచుకొని చేయుదమని యొడంబడికఁ జేసికొనిరి. ఇట్లు కొన్ని నాళ్లు జరుగఁగా నిది యంతయు మేలని యేర్పడినందున నీ యొడంబడిక నింకను దృఢముగఁజేయ నూలొకని యిట్లాచరించిరి. (౧) ప్రత్యేక సంఘములలోని భాగస్థు లందఱును దమ భాగముల నాపనికై నియమింపఁబడిన ధర్మకర్తల యధీనము చేయుట. (౨) దానికి మాఱుగా నా ధర్మకర్తల వద్దనుండి

తమ హక్కులను దెలియఁబఱచు పత్రములఁ బడయుట, (3) ఇట్లు ప్రతి సంఘముయొక్కయు వారను దోడ్లుగా నేర్పడిన ధర్మకర్త లాలోచన సభగా నేర్పడి యీ సంధికార్యము నిర్వహించు కొఱకుఁ జోదకుల నియమించి వారికిఁ సర్వాధికారము నిచ్చుట. (౪) ఈ సమయములన్నియు శాశ్వత సమయములని యెల్లరును సమ్మతించుట. ధర్మ సంగఢులనఁబడు నిర్మాణముల ముఖ్యములైన విధులియ్యవి.

చూడుఁడు ! పేరునకుఁ బ్రత్యేక సంఘము ల్లికను నుండుటచేత వానికిని గౌరవము లాఘవము నొందలేదు. అయినను వానికి స్వాతంత్ర్య మస్తమితము. అధికారమంతయుఁ గొందఱు చేతిలోనికి వచ్చినది. కావున వ్యాపారము పూర్వమునకన్న విస్తరించిన యేక కళఁగాఁ జేయుట నుపాధ్యము.

ధర్మసంఘ చోదకుల ప్రవర్తన

(౧) స్పర్ధచేత హెచ్చు తగ్గులుగాఁ బనిచేయు నాళ్లలోఁ గొన్ని శాలలు మూయఁబడి యుండుట, కొన్నింటి దినమంతయుఁ బనిజేయుటకుఁ గాక యర్థదినమో ముక్కా యదినమో పనిచేయుట, సమధిక వ్యాపార సమయములలో రేయిరిబ వల్లం బని సేయుట. ఇట్లు కార్యము తాఱుమాఱుగ నుండెను. ఈ స్పర్ధ యంతర్ధానమైన తోడనే పిశాచి పట్టిన నడువున నాడుట మాని కార్యము నేకగతిం జరిగింప ననువైనందున నా ముప్పది నలువది శాలల యుత్పత్తినంతయు పది పదునై.

డింట నిరంతర శ్రమతోఁ దయారుచేయుట సులభమాయె.
అందుచేతఁ జోదగులు సగము శాలల విక్రయించివేసి తక్కుం
గల వానితోనె మునుజటికన్న నెక్కువగ సరకుల నుత్పత్తికిం
దెచ్చిరి. అమిత స్పర్థ దుర్వ్యయకారిణి యనుట కింతకన్న
మించిన తార్కాణమేమి కావలయు? వైరము ముదిరిన దిన
మాలలో నలునది యంత్రములు నిలిచి నిలిచి చేయుపనిని, ఇరు
వది యంత్రములలో నిలుకడ లేక సాగించినఁ దీఱగలదు.
కావున నిందుచేఁ గలుగు మేలు తెయ్యవియనిన, కాలము
వ్యర్థము గాకుండుట, ఉత్పత్తిని దక్కువ వ్యయముతో సాధిం
చుట యనునవి.

(౨) విక్రయమునకు వచ్చు సరకుల మొత్తములో
ముక్కలుపాలు తమకుం జేరినది గాన వెలలు విధించుటలో
వీరు పెట్టినది భిక్షము. చక్కెర యావశ్యకంబగు వస్తువు.
సాధారణముగ భోజనాదుల యందఱును దానిని వినియో
గింతురు. కావున వెలకొంత హెచ్చినను గిరాకి మిక్కిలి తగ్గదు.
అట్లగుట వెలలు హెచ్చించిరి. అనఁగా బ్రజా వీడనమనువ్రత
ముం దాల్చిరనుట.

(౩) చక్కెర వ్యాపారమున ననిరోధ ప్రభుత్వముం
గైకొన్న వారగుట వెలలను స్థిరత వహింపఁజేయును సమర్థు
లైరి. వెలలును నిలుకడఁ గాంచె. అయిన నొక్కటి. ఎప్పుడు
చలనము గలిగినను బైకెక్కుటయేగాని క్రిందికి దిగుట లేమిచే
. వినియోజకుల బ్రతుకు పాటు మేలిమిఁ జెందదాయె.

(౪) ఇక నాసంధి సంఘములకు సంగభూతులైన వారి జల్లరకును లాభములు మెండయ్యెననుట వేయిగఁ జెప్పవలయునా ?

(౫) చక్కెర వ్యాపారముం జల్లర చిల్లరగాఁజేసి జీవించువారలకు నీ ధర్మసంధి యమధర్మఱ్ఱాజు నంటిదామెను. ఇరోసి నూనె వ్యాపారమున నెట్లో యిక్కడను నశ్లే. శరణి వచ్చినవారి నాదరించి కాఁపాడుటయు, నా దారిని నేఁబోఁగూడదాయని స్వతంత్రతఁ గోరి యస్వాధీనులైన వారి బాధించుటయునను తౌత్రముందాల్చి నిర్వైరముగాఁ గాలింప నుద్యోగించిరి.

(౬) బయటి దేశములనుండి చక్కెర యనర్గళముగా దిగుమతి యయ్యెనేని వెలలు తగ్గునను భయముచే నట్టి సరకులమీఁద గొప్ప నుంకముల విధించుటకును, విధించిన వానిఁ దీసివేయక యుంచుటకును నై రాజ్యాంగము వారికింగూఢఁ గోట్లక్లోలఁది లంచము లియ్య నన్నద్ధులైరి. ప్రభువులు, మంత్రులును, నైచ్యమునకు లోబడని వారైనను దక్కువ యుద్యోగస్థు లందఱుఁజెడిన న్యాయమైనదొరతనము నడచుటెట్లు ?

ఈ సంధిసంఘముల వృత్తంబులేమనవచ్చు ? , ధనమూల మిదంజగ' త్తను న్యాయమును సార్థకము చేయఁబొడమిన యవతారములో యనునట్లు బేహారులు స్వలాభంబు.

మాత్రమాసించి ధర్మాధర్మముల గమనింపక దుశ్చర్యలకుం
బూనిరి. చూడుడు ! ఏ కేశ్వరత్వము నిర్భయతంబుట్టించును.
నిర్భయత, దుర్మార్గావలంబనమునకు నైతిన కారణముగదా !

1882-వ సంవత్సరమున రాకీపెల్లరు కిరోసిక్ వ్యాపార
ములయందుఁ దనచేయిక్రిందైన సంధి నొండు గల్పించి యీ సం
శ్లేషపద్ధతికిఁ ద్రోవనూపెను. తరువాత శర్కరావ్యాపారసంధి
యట్లులు సంధిసంఘము లనేకము లా విర్భవించెను. అందు
ముఖ్యములు :—మూంసము, ఉక్కు ఇనుము, విస్కీయను మొక
విధమైనమత్తునిచ్చెడుద్రవమువీనికిఁ జేరినవి. ఇట్లు లింకను ననేక
వస్తువుల వ్యాపారమంతయు నీడుతోడులేక యనివార్యముగా
నేలు ధర్మసంఘుల పాలయ్యెను. ఈసంఘుల చర్యలన్నియు సజా
తీయముగొటచేఁ బ్రజకే గాదు రాజ్యాంగము వారికిని నీసును
రోసమునుబట్టి, ఇవి యితరములను బంధించినట్లు వీనిని
బంధింప వలయునని శాసనపాశముల నల్లనారంభించిరి. ఈ
శాసనము లెవ్వియన :—

రాజ్యాంగమువారు ధర్మసంఘుల బంధింపఁజూచుట

(౧) ధర్మకర్తలపరముగా భాగస్థులు తమ హక్కుల
నిచ్చుటయను బూటకము చెల్లదనుట.

దీనికి సంఘులు చేసిన ప్రతిక్రియ :—ధర్మకర్తల నేర్పఱ
చిన జేలయనఁగాఁ బ్రత్యేకశాలలు పేరైన లేకపోవునే యను
మొత్తదనముచేత. మఱియుఁ గొన్ని శాలలవారిం బిలిచి మీ

అరసా అర్థ శాస్త్రము

సంఘము రద్దుచేయుడని యాదేశించిన వారు, మీ కన్న మేమేమిట, దక్కన'యని తిరుగఁబడుదురేమో'నియను శంకయు నొక కారణము. అయినను నొక్కతూరి సంఘులు సృష్టికివచ్చి దానివలని తీపులను భాగస్థులు చవిజూచిన పిమ్మట వట్టి వ్యర్థ ములైన యభిమానముల నావశ్యకముల్లు గావున, "మాకు ధర్మకర్తలు విశ్వాసపత్రములు నివీగోవియు నిష్ఠుడు పనికి రావు. రాజ్యాంగము వారు కావలయునన్న నెట్టికొనిపోయి మ్రింగివేయనిండు? మా కేమి తక్కువ? డేము ప్రత్యేకసంఘముల సంధియను బిరుదము వదలి యేకసంఘముగో నేర్పడుదుము. ఇష్టము వచ్చిన జనులందఱు నేకీభవించి భాగము లేర్పఱచుకొని వ్యాపారముం జేయుటలో నే తప్పును లేదు గదా!"

ఇట్టి శాసనమును మోఘంబుగాఁజేయు సంఘములు సంధిచేసికొనియుంట మాని యైక్యముంజెంద మొదలిడినఁ బ్రజలతో 'గోరుచుట్టుపై రోకలిపోటు' అన్నటులామె.

(౨) ధర్మసంఘుల నడుపువారు తమకింత యెక్కువ లాభము వచ్చుచున్నదని ప్రజలెఱింగిలేని, ఈర్ష్యచే వైరమెత్తి నూతనసంఘముల నిర్మింతురను శంకచే దమ లాభమును గుప్తముజేయ నొక యుపాయముంబన్నిది. అది యేదనఁగా, చూడుడు! ఏబదియేండ్లప్పు డొకానుకఁడు అంకాయతోట.

శొమ్మిదవ ప్రకరణము. భాని యప్పటివెల 1000 రూపాయలు. అనఁగా నిచ్చితీసిన వెల. కొన్ని ఋతువులకు దానియందలిఫలము, 100 రూపాయలు చేయునదియాయె. అప్పుడు బ్యాంక్‌లో నిక్షేపించిన నారికి లభించువడ్డీ 100-కి 5 రూపాయలు. అట్టితరుణమున శోటమొక్క వెలయెంత యనిప్రశ్న. ఉత్తరము :—

బ్యాంక్‌లో 5 రూపాయల వడ్డీరావలయునన్న నిక్షేపింపవలసిన మూలధనము ... 100 రూపాయలు.
కావున 1 రూపాయ ... $\frac{100}{5}=20$ రూపాయలు.
కావున 100 రూపాయ ... $20 \times 100 =$ రు. 2000-లు.

అట్లుండుటచే నేడాదికి 100 రూపాయలిచ్చు శోటమొక్క వెల 2000 రూపాయలకన్న దక్కునయగునా? సాధారణముగ్గఁ గాదు.

మరియు 40 సంవత్సరములు గడచిన వనుకొందము. దేశములో మూలధనము మిక్కిలిగాఁ గూడినందున వడ్డీ 100-కి 4 రూపాయలుగా దిగిననియు, శోటలో ఫలితము జనసంఖ్యవృద్ధియగుటచే గిరాకిశోడ వెలయు పెచ్చినదై 150 రూపాయలకు వచ్చెననియు ననుకొందము. ఇప్పుడు శోటమొక్క వెలయెమి?

బ్యాంకిలో రూ 4 ల వడ్డీ రావలయునన్న మూలధనము
రూ 100 లు.

„ 1 రూపాయ ... $\frac{100}{4} = 25$ రూపాయలు.

„ 150 రూపాయ ... $25 \times 150 = 3750$ రూ.

తోటయందు లీనస్థియుండు విలువయొక్క పరిమాణ మయ్యెకాలముల ఫలితము, వడ్డీ, వీని ననుసరించియుండునది గాని యచలంబుగాదు.

తోటయెట్లొ న్యవహారసంఘములోని భాగములును విలువవిషయమున నట్లే. తొలుత మద్రాసు బ్యాంకి కంపెనీగా నేర్పడినపుడు భాగమునకు 500 రూపాయలుగా వేసికొని కూడిరి. ఇపుడా బ్యాంకి భాగముల ధరలు 1500 రూపాయలకు మించియున్నవి. కారణమేమి యనఁగా :—

సామాన్యమైన నిక్షేపములకు బ్యాంకిలలో దొరకు వడ్డీ 100-కి 4 రూపాయలు. మద్రాసు బ్యాంకి భాగస్థులకు నేతేట సరాసరికి నిచ్చు లాభముయొక్క-పాలు 100-కి రూ. 12.

కావున రాబడింబట్టిచూచిన స్థాపకులు 500 రూపాయలిచ్చి కొన్నవియైనను భాగములు 1500 రూపాయలకుఁ బోవునవిగానున్నవి.

ఈయుపాఖ్యానముయొక్క యా దేశ మేమనిన

ట్రస్టులయొక్క కార్యచోదకులు మర్మములన్నియుం దెలిసినవారగుట లాభము మఱుఁగుఁజేయఁ జెన్మాయము నూ దిన యధర్మతంత్రం బొండాచరింతురు. ఎట్లనఁ—

ఒక ట్రస్టులో 10,000 భాగస్థులనియు, భాగమునకు నాదిమక్రయము 1000 రూపాయలనియు, సాధారణమగువడ్డీ 100-కి 4 రూపాయలనియు, వచ్చిన లాభము 100-కి 24 అనియు ననుకొందము. ఈసంగతి బహిరంగమైనచో బోటీసేయుటకునై ప్రతిసంఘము బయలువెడలక మానదు. కావున రహస్యరక్షణము సేయుటెట్లు?

(౧) ప్రతి భాగస్థుని యొక్కయు భాగము 1000 రూపాయలేకాదు 6000 రూపాయ లామొనని ప్రచురించి రేని లాభము 100-కి 4-గు వంతునవచ్చినదివలె గన్నట్టును. అవునుగాని యిది యనువైన క్రియగాదు. ఎట్లన సామాజికుల సంఖ్య పెద్దది. 10000. వీరికెల్లరకు నిష్కారణముగ భాగముల విలువ యంతయయ్యెనని తెల్పిన నమితలాభమువచ్చినందున నిట్లు చేసిరనువార్త యెల్లెడల వ్యాపింపకపోదు. 'పెదవి దాటిన చదలుదాటు' నను సామెతయుండలేదా? పదివేలమందికిఁ దెలిసినపిమ్మట నదియెట్టి రహస్యము? అయిననుక్కటి. ఊరీతిం జేసిన వ్యాపారస్థితి ప్రకాశమునకు వచ్చుట తప్పనిదై నను లాభమునఁ గ్రమభాగము భాగస్థులకందఱుకును జేరును. కొందఱు చోదకులకు నిర్మాతలకు నియ్యదిగూడఁ గడుపు నుబ్బఁ జేయునది.

(౨) అమితలాభము వచ్చుననుట వ్యక్తంబయ్యెనేని చోదకు లీరీతిఁజింతించుట సహజము. "భాగస్థులీవ్యాపారము

ఫలాధ్యక్షాటకునై యేమి చేసిరి? ఎన్నియో యేర్పాటు
గొంత మూలధన మొసంగిరి కాని వారివటననైన యితర
ప్రయోజనములెయ్యవి? రేయనక పశులనక మంత్రాలోచనఁ
జేసి కార్యంబులఁ దగుతెఱంగులనడపి లాభసిద్ధిని స్ఫుటము
చేసిన వారము మనముగదా! ఇపుడిల్లాభములో సమ్మతైన
పాలిచ్చుటయేల? వారికి న్యాయముగ నియ్యవలసినదేమి?
సాధారణమగు వడ్డీకిఁదక్కువగాని యాదాయము. పోనీ!
నూటికి 4-గు వంతుగాకున్న నైదువంతుల నిత్తము. చివరకు
6 ఐనను హానిలేదు.” అని తలపోసి 100-కి 24-గు ప్రకారము
వచ్చుబడి యుండుటంజేసి యప్పటి సాధారణమగు వడ్డీయొక్క
క్రమముఁబట్టి మూలధనము మఱియై వేతురు. అనఁగా 6 శా
గుణింతురన్నమాట. మూలధనముయొక్క పరిమాణమెంతయ
గును? 60,000,000 రూపాయలు. అందుల నెక్కి పించిన మూల
ధనము 10,000,000. అదిపోగా శేషించిన 50,000,000,
రూపాయల నెట్లు నాచుకొందమని కుయు క్కులంబగావింతురు.
అందొకయు క్తియేదన :—

(౧) వ్యాపారము మిక్కిలియు విస్తరించుచున్నది.
ప్రారంభమునవేసిన మూలధనము చాలదు. ఎక్కువ శేయ
వలయునని యేమియుఁదెలియని భాగస్థులకుఁజెప్పి 80-వేలు
క్రొత్తభాగముల నేర్పఱుప వారితో ననుమతిఁగొని వీనిని
తొక్కమునకు విక్రయింపక కార్యసాధనమున బుద్ధిబలుము.

జ్ఞాపి సహాయులైనవారికి జీతములకు బదులుగా భాగములనిత్తు' మనిచెప్పి తామును దమమిత్రులును లోలోన నీనూతన భాగములఁ దమలోఁ బంచుకొనుట.

(౧) 10,000 భాగములకు సామాన్య మైనలాభము 40,000-కు సామాన్యమకాటచేత సీకపటము తెలియనివారలకు నీవ్యాపారమున లాభమట్టె యెక్కువలేదని శోచును.

(౨) భాగస్థులు నంచనకు లోనయినవారగుదురు. లాభమునందధిక భాగము చోదకులకును వారియంతరంగ మిత్రులకును జేరునుగాని సాంఘికులకెల్లరకును సమప్రయోజనకారి గాదు.

ఈక్రియకు భాగములను నీళ్లువ్రాసి కలుపుట, యని కొందఱు పేరిడిరి. బోలుభాగముల సృష్టించుట యసియుంజెప్పవచ్చును. ద్రవ్యరూపమైన భాగములు స్థాపకులచేఁ దొలుతఁ గూర్పఁబడిన 10,000 మాత్రమే! తక్కిన 30,000 లును రొక్కనూఢాగముగాఁగలిగినవిగావు. మఱి నోటి మాటలచేఁ దీతినవి. వారు సహాయముచేసిరి, వీరుసహాయముచేసిరి యను విషయచే వారివద్దనుండి ధనముదీసికొనక మే యియ్యఁబడినవి. ఇదియూద్యంతము శుద్ధవంచనము. విషప్రాయము!

సర్కారువారు దీనికేరీతిఁ బ్రతివిధానముచేయవచ్చును? చెప్పుడు? వ్యాపారముయొక్క గుట్టు తెలిసి యుండినంగాని లాభముయొక్క పెంపు ఎంత, కృత్రిమభాగములెన్ని, నిక్క

ములెన్ని? యని నిర్ణయించుట యసాధ్యము. చుట్టియు నుత్పత్తికింత వ్యయమువట్టును, సాధారణలాభము, వడ్డీ, ఈమాత్రము, అని తెలియనిది ధరల మితముమీటి ధారుణమున హెచ్చించుచున్నారా? యని నిర్ధారణ నేయుటకుం గాదు. ఇట్టి బ్రహ్మయంతరంగములనన్నియు బహిర్లంగములంజేసినఁగాని దేశమునకును, బ్రజకును, వానిభాగస్థులకును క్షేమ మనిత్యము. పెనుఁబాముల చందముననుండు నీ బ్రహ్మయంతరంగముల కోరికలు వెఱికి వేయవలయునను ప్రతిజ్ఞతో, జేయఁబడియుండు శాసనముల ముఖ్యాంశములెవ్వియనః—

(౧) గవర్నమెంటుచే నియమింపఁబడిన సంప్రతులకు బ్రహ్మయంతరంగములను తమలెక్కలన్నియు నొక్కొక్కయైన దాపక చూపవలయు. మఱుఁగుఁజేసిన జుల్మానాలు మొదలగు శిక్షలు దప్పవు.

(౨) బ్రహ్మయంతరంగములచే నుద్ధరింపఁబడి వ్యాప్తికివచ్చు వెలలు, అమితఃఖరములని యేర్పడినచో గవర్నమెంటువారు ప్రత్యక్షముగ నైనను, తమచే నీకార్యమును విచారించుటకై నియుక్తులైన యుద్యోగస్థుల మూలమున నైనను, ఆ వెలలదగ్గింప వచ్చును.

(౩) వ్యాపారము వర్తకము వీని నిరోధించుటకై యేర్పఱుపఁబడిన పద్ధతులును నిబంధనలును న్యాయస్థానమువారు రద్దుచేయవచ్చును. ఈరీతినే కృత్రిమధరల స్థాపించుటకై నియ

స్థింపఁబడిన సంఘములు, ఒడంబడికలు, మొదలగునవి శాసన విరుద్ధములు.

(౪) గవర్నమెంటువారు, ఆయా ప్రాంతముల సంఘములను స్థితిగతులను జర్యలను నారసి తమకు యుక్తమనితొఁచిన నాయుదంతముల నంతయుఁ బ్రజలకుఁ బ్రకటనరూపమునఁ జాటిచెప్పవచ్చును.

ఇట్లనేకములైన కఠినశాసనముల విధించినందునఁ బ్రకృతముః సంధిసంఘములు బలమఱి యున్నవి. రాకీపెల్లరుగారు ప్రతిష్ఠించిన కిరోసెకా నూనె సంఘమును 1911-వ సంవత్సరమున గవర్నమెంటువారు శాసన విరుద్ధములైన దుర్మంతంబులఁ జేసినట్లు నిరూపించి రద్దుచేయించిరి. కొన్ని నెలల క్రిందట నాసంధిక్రియ యంతమునకువచ్చి ప్రత్యేక శాలలు పునరుద్భూతములైనవి. అయినను లోలోపల నేమికుట్రలు జరుగుచున్నవో యెఱుఁగ నెవరితరము ? నాటకములోని వేషధారులవలె నాసంఘమే నామూకార భేదముందాల్చి మఱియు నవతార మెత్తునేమో ! ఒకసంవత్సరమైనఁ గడచినంగాని యది నిజము గఁజిచ్చినా, లేక యూపిరి బిగబట్టుకొని దొంగచావుతో నున్నదాయనుట విశదమగుట దుర్లభము.

సంధి సంఘముల యాజమాన్యముం దాల్చినవారును కార్యదగ్గులును భాగస్థులు మొదలగువారిని నింకను నొక విధమున దోచుటయుంగలదు. మర్మములన్నియుం దెలిసిన

వారు తాము. వీరు చెప్పినది నమ్మియుండ నలసినవారూ భాగస్థులు. అట్లుగఁటఁ దమవ్యాపారమేదో కారణంబునఁ జెడుచున్నదని వదంతిని గల్పించి యదినిజమని నమ్మి బీతిచే ననేకులు తమభాగముల నమ్ముటకు రాఁగాఁ దక్కున వెలకు పొనినెల్లఁ దమయంతరంగ మిత్రులద్వారా తామేక్షానుటయుఁ బిమ్మటఁ గొన్నినాళ్లకు వ్యాపారము గండముదప్పించుకొని మఱల నెదుగుచున్నదని వదంతిఁబుట్టించి భాగములకు వెలపెచ్చఁగా మఱల నమ్ముటయు, నిట్లనేకవిధములైన యింద్రజాలములం జేసి యన్యాయముగ విత్తంబుల నార్జింతురు.

స్వాతంత్ర్యమఖండముగనుండు నమెరికాలో వీనినడంగ ద్రొక్కఁజాలిన వైరిసంఘంబులేల పొడనూపకున్నవి యని యెంచితిరేని దానికి వ్యాఖ్యానం బిచ్చుది. చక్కెర వ్యాపారములో శ్రీ వాసి యొక సంధిసంఘ ముత్పత్తిసేయఁ జాలెనేని దానితో నెదిరించి మానము ప్రాణమును దక్కించుకొనఁగల యున్నదని దానికి సరియైన విస్తారకార్యముగల్గ సంఘంబొందు బయలు వెడలినంగానియపజయముతప్పదు. అట్లుసరియైనసంఘంబొందు వెల్వడెనేని, అదియు శ్రీ వాసి సరకు నమ్మకమునకుఁ దెచ్చును. అపుడు గిరాకీకన్న ½ వంతు సరకులెక్కువగ నుంటచేత వెలలు వ్రాలినను ఉత్పత్తియంతయు విక్రీతము గాదు. అందుచే రోషాహతాన్యోన్యమై రెండు సంఘముల వారుం జెడుదురు. కావున నీసంధిసంఘములతో వైరంబు

గొనుట, దుర్లభంబు. ఇయ్యవి శాసనములచే నేకేశ్వరత్వంబు వహించినవి గాక పోయినను సనితర సాధ్యంబులుగాన నేకేశ్వర తుల్యంబులే. ఇతరులు వీనిపై దగ్గఁజేత్తివచ్చుట యాపఁబడని తంత్రంతైనను నాచరించుటకు నలవిగానిది.

ట్రస్టులచే గలుగఁజూలిన లాభంబు లెవ్వియనిన:—

(౧) గొప్పగొప్ప సంఘములు సంశ్లేషించుటచే వ్యాపారం బతి విస్తృతం బగును. విస్తారమువలని ఫలంబులెల్లఁ బడయవచ్చుట.

(౨) అట్లగుట నిర్వైరంబుగఁ గార్యంబు జఱుపుట.

(౩) ఉత్పత్తి వినిమయము మొదలైన వానికిఁ బెట్టెడు వ్యయము తగ్గును గాన వెలలను దగ్గించి యమ్మ సమర్థులౌట. ఇకఁ గష్టంబు లెవ్వియనిన:—

(౧) తమ వ్యాపారము వైరుల నిర్జించి నిలిచినదే వెలల హెచ్చించుట.

(౨) చోదకులు మొదలగు కార్యజ్ఞులు, ఇంద్రజాలములు చేసి ప్రజలను భాగస్థులను వంచించి వారి యైశ్వర్యము నపహరించుట.

(౩) చిల్లర వ్యాపారముల స్వాతంత్ర్యమును నేలకుఁ దెచ్చుట.

(౪) రాజ్యాంగము వారిని సైతము లంచము లిచ్చితమకు నశపర్తులుగ నుండఁజేయఁ జూచుట.

అట్లుగా దౌష్ట్యమును వారించుటకు జేయఁబడిన క్రియ లెన్నియనిన:—

(౧) శాసన విరుద్ధములని యాహేళించుట. ఇది మంచి చికిత్సగాదు. ఎట్లన, అవి వేషాంతరముందాల్చి మఱలఁ బ్రత్యక్షమునకు వచ్చును. మఱియు వానియందభేక గుణమ్ములుండుటచే బాత్తిగా నశింపఁజేయుటయు నీతిగాదు.

(౨) మొత్తముమీఁదఁ జేయఁదగిన యుపాయము లేవనఁగా, రాజ్యాంగమువారు వీనిని విచారించిపరీక్షించి క్రమము లేర్పఱచుటకు నిష్పక్ష పాతులును యోగ్యులునైన యుద్యోగస్థుల నియమించుట మొదటిది. రెండవది, వీని స్థితిగతుల నెల్ల నారసి యప్పుడప్పు డా వృత్తాంతముల నన్నిఁటిని బహిరంగ పఱచుట.

ధర్మసంధి సంఘములంగూర్చి సమష్టివాదు లుపన్యసించు ప్రకారము

వర్తమానమున నుండు నాధిక నిర్మాణము లయించు ననియు, లయు మొందుట మేలనియు, వితర్కించు సమష్టివాదులు, ఈ సంధి సంఘములు రాఁబోవు సంఘ నాయకత్వము నకు సోపానములని యాడెదరు. ఎట్లన:—

(౧) పణ్య చక్రమునంతయు నాక్రమించిన వగుటచే నివి గిరాకియొక్క స్థితి నరసి యుక్తమైనంత, యుత్పత్తిం జేయుంగాన నమితోత్పత్తి దోషంబు నివ్వారిల్లబగును.

(౨) ఇట్లే యన్ని వ్యాపారములును జేయఁబడనేని యజమానులకు, శిల్పులకు, ప్రజలకును, లాభములు, వేతనములు, వేలలును, నిలకడఁ గాంచిన వవును. హెచ్చు తక్కుల వలని బాధ లిఁకముందు పుట్టవు.

(౩) స్పర్థయే శరణమనియుండు నీ కాలమునందును సంధిసంఘములఁ గొంతవఱకును రాజ్యాంగమువారే పరిపాలింపఁజూచుచున్నారు. ఇఁకముందు నన్నియార్థిక తంత్రములును రాజ్యాంగకృత్యములై నమష్టి నాయకత్వంబు పట్టభద్రంబా ననుటకు నిది మార్గమును శుభశకునమునై యున్నదనుటకు శంకయేల?

ఇంగ్లాండులో సంధిసంఘములు ప్రబలకుండుట

ఇంగ్లాండులో సంధిసంఘములింకను అమెరికా, జర్మనీ, జేశములలోఁబలె నావిర్భవింపలేదు. ఇందులకు ముఖ్యమైన హేతువులు మూఁడు :—

(౧) దిగుమతుల మీఁద స్వదేశ వ్యాపార రక్షణార్థము శుల్కములు విధింపఁబడమి. ఇందుచే బరదేశ వస్తువులు ధారాశముగఁ దెప్పింపఁబడును.

(౨) ఇంగ్లాండులో నయ్యైవ్యాపారముల సంఘముల యజమానులు సంధియను నియమమున బద్ధులుగాకయున్నను వేళవచ్చినపుడు తమకు సామాన్యములైన విషయములంగూర్చి కలఁగి మాట్లాడుకొని యంగీకారభావముతోఁ బని జేతురు.

ఇంతకన్న నెక్కువగ బద్ధులైయుండుటకు వారి కిష్టములేదు. దీనికై యేర్పడినయవి కారయితృసంఘములు నాఁబడు.

(3) సత్సంప్రదానము, సౌశీల్యము, గొప్పబుద్ధియుఁ గలిగి వ్యాపారముఁ జేయుటయందుబలె నపారార్జనమందు వీరికంతగా నాసక్తియుండునట్లుగానము. ల్లోభంబు మాత్రము మహావ్రతమని యిప్పటివఱకును బూనరైరి. ఇకముందెట్లొ!

అన్యోన్యతా (కో ఆపరేషణ) పద్ధతులు.

వర్తమానమున నార్థికవిచారములంబట్టి చూచిన దేశ ముల్లోని జనులు మూఁడు తెగలుగ నున్నవారు. కారయితలు, కార్మికులు, వినియోజకులు, అనఁగా కొనువారు. ఇది గుణభేదముగాని మూర్తిభేదముగాదని యెఱుంగునది. ఎట్లన ప్రతిమనుజునందును సీవ్యాపారములన్నియు లీనమైయున్నవి. కారయితలును బాటుపడుదురు. నస్తువులఁగొని యనుభవించుదురు. కార్మికులును దమ పాటునకుఁ దామేకర్తలు. వ్లారును గూలీబీడయుట భోగమునకేకాని పాతిబెట్టుటకుఁగాదు. వినియోజకులును పదార్థములను సేకరింపఁగోరిన మాటుపదార్థములనిచ్చియో శ్రమించి యోగడించుట యగత్యము. అట్లు గుట వారును ఉత్పాదకులే. కావున సేమియుఁదినక కష్టపడు వారుగాని, కష్టపడక తినువారుగాని, యున్నారని భ్రమఁ జెందఁబోకుండు!

ఇమ్మాఁడు జాతులకునుండు పరస్పరమైత్రి యెట్టిదనిన :-

(౧) కౌరవుతలు, కార్మికులు నుత్పాదకులు. ఉత్పత్తికి వినియోగనూఢారము. వినియోగమునకు నుత్పత్తి యాధారము.

(౨) కౌరవుతలు కార్మికులును గలసినంగాని యుత్పత్తి గొనసాగనేరదు.

ఇక వీరికుండు శత్రుత్వము :-

(౧) ఉత్పాదకులు వెలలు హెచ్చిన మేలందురు. వినియోజకులు తగ్గిన మేలందురు.

(౨) ఉత్పాదింపఁబడిన ఫలముఁ బంచుకొనునెడ యజమానులకును కర్మకరులకును ద్వేషముపుట్టుట సహజము. కర్మకరులు సంబళ మెక్కువగాఁ గావలయునందురు. నాయకులు తగ్గింపఁజూతురు.

కావున నాయక సేవకులకును, ఉత్పాదక వినియోజకులకును, గొన్ని విషయములలో పరస్పర భేదములున్నవనుట స్పష్టము. ఇదియు నొకవిధమైన మాత్సర్యము. దీనిని నిరోధించు పద్ధతులు కొన్నిగలవు. అందుఁ గొన్ని యుత్పత్తికాండమునకును గొన్ని విభజనకాండమునకును జేరినవి. ముఖ్యంశములమాత్రమిట సూచింతము :-

నిక్కమైన యన్యోన్యతాపద్ధతియొక్క ముఖ్యలక్షణము

లెవ్వియన :-

(౧) యజమానులును లాభనష్టములకుఁ బాత్రులు నైన భాగస్థులలో నందఱో కొందఱో యా యా వేశనముననే పనికిఁ గుదురుట.

(౨) భాగములు గలవారుగాక పోయినను శ్రమకరులు గూడ కూలిగాక లాభములో నొక పాల్ వడయువారుగను, ఆవేశనము నడుపు నాలోచన సభయందుఁ జేరినవారుగను నుండుట.

ఈ లక్షణములు చక్కఁగఁ బట్టువడియెనేని సామాన్య మైన వ్యవహారసమాజములయందలి దోషములు హాయిను.

ఎట్లనిన :—

(౧) శ్రమకరులకును యజమానులకును గాఢమైన సం యోగము సిద్ధము. కావున వీరిలో వీరికి వైరస్యము సంభవిం చుటయు, కర్మోపహారము మొదలగు నాపదలు పుట్టుటయుఁ దొలంగును.

(౨) ఆవేశన తంత్రంబున భాగస్థులు తూఁగుజోతులు గానుండక యజమానత్వము సార్థకముంజేతురు. యజమాను లలో ననేకులు శ్రమకరులును నగుటంజేసి చోదనశక్తి యుల వడినవారై కార్యంబుల స్వబుద్ధితోనేర్చి తీర్పఁజాలుదురు.

(౩) సామాన్య సమాజములలో నావేశనముండుచోటు ఒకటి. ఇంక భాగస్థులన్ననో ధిక్కుధిక్కులనుండియు రావచ్చును. ఇంగ్లాండులో బ్రబలములైన కంపెనీలలో ఇండియా

మొదలైన తూర్పురాజ్యములవారును భాగములఁగొన్నట్ల సర్వ సాధారణమైన క్రియగానున్నది. నిర్మాతలయొక్కయు చోదకులయొక్కయు నాణిమును పరుస్తునుజూచి యా వ్యవహారముల స్వరూపమునైన నేమాత్రము నెఱుంగనివారు సైతము మూలధనము నిక్షేపించుట మిక్కిలియు వ్యాప్తమైనవాడుక. ఈవిశ్వాసము మొత్తముమీఁద నుచితమైనది. వ్యవహార సమాజములయొక్క యఖండమైన వృద్ధియే యిందులకుఁ దార్కాణము. నమ్మిక జేహారములకన్న మోసపు వ్యాపారములు ఘనతఁగాంచునా? వానిలో నెవరైనఁ దమసొత్తులను బ్రయోగింతురా? మొత్తముమీఁద సమాజములు విశ్వాస యోగ్యములయ్యును, భాగస్థులెక్కడనోయేమూలనోయుండు వారు గావున చోదకులు సర్వస్వాతంత్ర్యమును వహించి యడుగువారు లేరుగదా యను ధైర్యముచే నిశ్చరకముగ సామాజకులను బ్రజలను వంచింది యర్థముల దోచుకొనుటయు లేకపోలేదు. అన్యోన్యతా పద్ధతియందట్టి యకృత్యముల కవకాశము తక్కువ. ఏలన, భాగస్థులు కార్యవిచారణాది కార్యముల సమర్థులగుటంబట్టి.

(ర) అన్యోన్యతా పద్ధతియందు మఱియు నొక గుణము గలదు. కొంతకుఁగొంత పరిచయముగలవారు చేరి చేసినంగొని యీపద్ధతి బాగునకురాను. అట్లగుట సమీతములైన మూలధనముల సేకరించుట దుర్లభము. సామాన్యసమాజములలో లోక

స్థులెల్లరును భాగములఁ గొనవచ్చును. దాన శాధలేద్దు. కో ఆపరేషన్ సమాజములలో నిది పొసఁగదు కోవున వ్యవహారములు సాధారణ సంఘ సాధితములయింత విస్తారముం జేందవు. చుట్టుప్రక్కల స్థలములవారు దక్క నితరులు చేరిన నన్యోన్యత నశించును. కావున నిట్టి వ్యాపారములు మితవ్యాప్తికములు. మితములైనను నిఖరమైన వాడుక కాండ్ర సమూహము నవలంబించి యుండునవిగాన స్థిరతరములు.

(గీ) శ్రమకరులును కొంతమట్టునకు యజమానులతోఁ దుల్యులుగ గణింపఁబడుదురు కాన వారు శ్రద్ధతోఁ బనులం గావించురు. మేస్త్రీలు మొదలగు విచారణ కర్తల నియమింపఁ గారణము లేనందున సెలవు మిగులును.

సిద్ధాంత మిట్టిదయ్యును ననుభవమున కో ఆపరేషన్ సంఘముల యందును లోపము లనేకములు గన్పట్టెడిని:—

(౧) శ్రమ కరులకు యజమానత్వ మిచ్చుట “కనకపు సింహాసనమున శునకముఁ గూర్చుండఁబెట్టి పట్టము గట్టినట్లు” లగును. గొప్ప బుద్ధియు దీర్ఘాలోచనయు లేనివారు గావున తగిన కార్యచోదకుని నియమింపఁజాలరు. మంచివానిని నమ్మి తించి ప్రతిష్ఠించిరిబో! తఱుచు వానిపైఁ గన్నుంచి “ఏట్లు చేయవలయునట్లు చేయవలయు” ననితామే యాజేశింపఁదొడంగి కార్యంబుండిన్నఁగ జఱుగ నీరు. మఱియు|చోదకుఁడు తమ యందలి తప్పులంజూపి శిక్షించెనేని “మనచే నియమితుడైన వాఁడే

ఘనబద్ధుడైను వాడాయెనే! రాగల వత్సరమున వేతొకనికి,
ప్రభుత్వమిత్తమేని దురహంకారముగొనుటయు నరుదుగాదు.
దండ నీతి ప్రవర్తింపజేసి యరాజకన్య సాక్షాత్కరించును.

(౨) ఈ కాలమున బుద్ధి బలము మిక్కిలి ముఖ్యమైన
వ్యవహార సాధనమనియు సమూల్యమనియు మున్నే తెలిపితిమి
గాదె! లక్షలకొలది సంబళము లొసగి కళాకోవిదులఁ దమ
తమ పక్షమువారిఁగాఁ జేయ సమాజముల వారు స్పర్ధింతురు.
అన్యోన్యతా సంఘములలో శ్రమకరుల కింకను జ్ఞానశక్తి
యొక్క విలువ తెలియనట్లున్నది. చోదక పదవికి నెత్తఁబడిన
వానికి జీతము లెక్కువగ నిచ్చుట యింకను వారలలో నా
చారమునకు రాలేదు. సంబళముతో నరిగ పనియు జచ్చే.
అత్యంత సమర్థులు వేతొడలకుఁ బోదురు. మొత్తము మీఁద
కోఆపరేషన్ సమాజములలోని కార్యవిచారణ కర్తలు ప్రథమ
గణ్యులుగాదు. మిక్కిలి నిపుణుల నాకర్షింపఁ జాలినంత వేతన
ముల నిచ్చు బుద్ధి వానికున్నంగాని యవి ముందునకు పోవు.
“మనము చెమటగారునట్లు దినమంతయుఁ గష్టించుచున్నాము.
మన యజమానుఁడేమి చేయును? ఒక మూలలో పిళ్ళారి
మాదిరిఁ గూర్చొని కాగితములఁ ద్రిప్పుచు చుట్టగాల్పుచుండు
టయే కదా యతనిపని? ఇందులకా యతనికి నెక్కువ జీతమి
చ్చుట? యని శ్రమకరులు వాపోవుదురు కాబోలు? పాపము

విద్యాగంధము లేనివారు! 'మన శ్రమయొక్క స్వభావము జ్ఞానాంధులకెట్లు గోచరించును?

(3) చిల్లర వ్యాపారములలో జయము దాల్చునదియై వానియందు వ్యాప్తికిఁ గాలక్రమేణ వచ్చుచున్నదనుట నిజమై యైనను మహా వ్యవహారముల నీ పద్ధతికిఁ జొరవ యింకను లేదు. అయినను నీ పద్ధతి నిస్సంశయముగ గౌరవింపఁదగినదే.

ఎట్లన:-

(౧) ఆర్థిక మండలము నందలి సమస్త వైష్ణవములకు నియ్యది విఱుగడ.

(౨) విద్యాభి వృద్ధులు మించుకొలఁది దీనియందలి దోషంబులు సర్వసానమునొంది గుణంబులు మాత్రము నిలుచును. ఈ మార్గ మింకను నారంభ దశలోనున్నది. బాల్య చాపల్యము త్వరలో వీడును. నిండు జన్మనము వచ్చు తఱికి నియ్యది నిష్కల్మష తేజో విరాజితంబై లోకంబుం బావనంబుంజేయును.

(3) పరోపకారంబు సహజముగ లీనమైన హృదయము గల వారికి నీ పద్ధతి పరమాశ్రయంబు. ఈ కాలమున స్వలాభాపేక్షయను తాపమున నెల్లరు దహింపఁబడి యెదరు. బొమ్మలు మొదలైన వానిని తండ్రి యింటికిఁ దెచ్చినతోడనే 'నాకే యిండు, నావేయివి, నీవికావు, దూరముగాఁబో' యని కాట్లాడుచు నాట్లాట మొనఁచు పసిపిల్లల మాడ్కి తోకము.

వారు సంపదల విషయమై మూంఢ వైరంబుంచాల్చి యొక్క
యెదుటి వారి ముఖమునేగాక తమనుఖమును సైతము వేళింపఁ
జేయుట చూడఁగా మృదుష్య పదవి నుండువారికిని నిట్టి వెట్టి
యెత్తునాయని యాశ్చర్యమును దుఃఖమును గలుగఁగమానవు!
మనుష్యులు జ్ఞాన సంపన్నులై కేని ఈ వెట్టి తనంతట వద
లును. అపుడన్యోన్యతా పద్ధతుల నెల్లరు సహజకాములై యవ
లంబింతురు. ఇకముందుఁ గృతయుగమును గనిపించి పోషించు
మాత యీ పద్ధతివేయని త్రికరణశుద్ధిగ నమ్మువారు కొంద
ఱున్నారు. వీరికి నిదియే నీతి ధర్మము, మతము సర్వమును!

(౪) భావిని దీనిం జెందఁబోవు మహాభ్యుదయమునకు
సూచనమోయనునట్లు కొన్ని న్యవహారముల నిప్పటికే
యన్యోన్యత ప్రబలమై వచ్చుచున్నది. ఈ న్యవహారముల చారి
త్రము శీఘ్రముననే వివరించెదము.

మీఁదఁ జెప్పిన విషయములన్నియు సర్వ సంపూర్ణ
మైన పరస్పరతా వర్గముయొక్క ధర్మములు. ఇట్టి వర్గములు
తఱుచు గానరావు. కాని, యీ ముఖ్యాంశ ములయందుఁ
గొన్నింటి మాత్రము స్వీకరించిన యనమగ్రపద్ధతు లనేకములు
గలవు. అవరి పూర్ణములైన యన్యోన్యతా విధానములలో
ముఖ్యము తెయ్యవియనినః—

(౧) లాభభాగము:—కర్మకాలాధిపతులు తమ శిల్పు
లకు వేతనము లిచ్చుటగాక వచ్చిన లాభమునందొకా నొక

వంతు పంచి పెట్టుట. ఇంతేకాని సేవకమండలి నెట్టి యాధికారమును స్వామ్యమును మృగ్యములు.

ఈరీతివలని ఫలంబులు:- కారయిత కర్మకరులికువురును లాభాధిక్యమందానక్తి గలవారగుదురు గావున వారలలోఁ గలహాము లంతగాఁబుట్టవు. శిల్పులును మనసుంచి కష్టింతురు. మఱియునిట్టి శాలలలో స్థానము లలవడినమేలుగదాయని నిపుణులైన పనివారువచ్చి చేరుదురుగాన కార్యములు నిండుఫలము నొనంగును.

(౨) నష్టభాగము:- కొన్ని యావేశనములలో శిల్పులకు లాభమునందొక భాగమిచ్చి నష్టమునచ్చేసేని వారును నొకవంతు భరించునట్టుచేతురు. ఇయ్యది పనివారికి నమ్మతమైన తెఱంగుగాదు. తమకు యజమానత్వము లేమింజేసియు, నష్టము కొన్ని సమయముల నకస్మాత్తుగఁ దటస్థించుకారణములవలననేగాక యజమానుల బుద్ధిహీనతవలనను వచ్చుట ప్రసిద్ధముగొవునను శ్రమకరులు నష్టమునకుంబాత్రులాట కొదంబడమి సహజమ. అట్లునష్టమును భరింపవలయునయేని కాశ్యమును భరించుటలో తమకు హక్కునియ్యవలయునని వారివాదము. నష్టభాగమునుస్థానములోనున్న శిల్పశాలలో కాలక్రమేణ శిల్పులకు యాజమాన్యమునఁ బ్రవేశముగల్గు సరణియున్నదనుట స్పష్టము.

(౩) సంభూయసముత్థానములు:- అనగా నల్పమూల్యములైన చిల్లరభాగముల నేర్పఱచుకొని శ్రమకరులనేకు లేక భవించి స్థాస్థించెడు కంపెనీలు కొన్నిగలవు. అయిననిందొక్క విశేషము. కార్యకర్తలుగా నియమింపఁబడినవారికిని దమకును మనస్తాపములు గలిగి సంఘము శిథిలమగునోయను శంకచే దానియందు భాగస్థులు గానుండుశిల్పులు, అందు పనికిఁ గుదరక యితరశాలలలోఁ బ్రవేశించి కూలినంపాదించికొందురు. శిల్పులొకేశాలిలో నొక విధముగఁజూచిన నేవకులుగను వేతొక విధముగఁజూచిన యజమానులుగను నుండిన కార్యము పొందికగా జఱుగుట కష్టసాధ్యమని పూర్వమే వివరించితిమి. ఈయిక్కట్టులు లేకుండుటకై యొకశాలలో భాగములు గొని యింకొక శాలలో నొకరులుగా శిల్పులుచేరుటయుఁ గలదు. యజమానత్వముండుచోట దానత్వము, దానత్వముండుచోట యజమానత్వమును లేనివద్దతి యిది.

శ్రమకర్తులు మూలధనము వినియోగించి భాగస్థులై యొడయలై యుండుదురను నొక విషయమునందప్ప తక్కిన విచారములనెల్ల నీసంఘములు సామాన్యములైన కంపెనీల కరణి నుండునవి. నిర్మాణముంబట్టి చూచిన వీనికి భేద మిశుమంతయుంగానము.

(౪) కొన్నిసంఘములలో శ్రమకర్తులు మూలధనము నిక్షేపించి భాగములు గొనువారు కాకపోయినను, గార్యతం

త్రంబుల యజమానులట్లు తామును నాలోచనఁజెప్పి తమ నమ్మతివెల్లడిపఱచు హక్కుగలవారు గానున్నాడు. ఇట్టిసంఘములలో నాయకులకు, సేవకులకు నడతెగని సంయోగము సిద్ధము. మఱియు శక్తికొలఁదిఁ బదవుల నందవచ్చుఁగాన నెల్లరు మహిమాత్సాహమునఁ దమతమ పనులనెరవేర్తురు.

గొప్ప వ్యవహారముల నడుపుటకు నాధారములు రెండు. మూలధనము, బుద్ధిబలము. ఈకాలమున బీదలు సైతము కుశలతయు, యోగ్యతయుఁగలవారు గానున్న మూలధనము సేకరించుట దుర్ఘటముగాదు. ఎట్లన, అనేకులు గలసి తమకుఁ గలిగినది కొంచెమో యధికమో వేసికొనిన “ఓల్డ్ థేమ్” అను నింగ్లాండులోని యొకానొక పట్టణమువందలి శిల్పుల మాడ్చి. తామే ఘనమైన శాలిలఁ బ్రతిష్ఠింపఁజాలుదురు. బ్యాంకీలు, నిధులు మొదలగు ధనాగారములలో నంతో రొక్కఁము వ్యర్థముగాఁబడి కుళ్లుచున్నదిగాన తగిన వ్యావహారికులు వచ్చిరేని నయమైనవడ్డితో ఋణమిచ్చుటకు నెందఱో కాచుకొని యున్నారు. మఱియు, తాను బీదవాఁడుగావున తనొకవ్వరు నష్టనిత్యురనుశరక గొనిననది సహజమేకాని, యనేకులు బీదలైన కర్మకరులు సంఘములుగానేర్పడి నమోహముగ మేమెల్లరము నుత్తరవాదులము, అని నమ్మకఁజెప్పి యర్థించిన నట్టిసంఘములకు మితవృద్ధిఁగోరి ధనము నొసంగ నవరును వెన్నఁదీయరు. ఇండియాదేశములో శో అపరేటివో.

క్రైస్టియన్ సంఘములు (అనగాఁ బరస్పర ముత్తరవాదులుగా నుండవలయు నను నియమముతో ననేకులు గలసి ఋణప్రసాదనమునకై యేర్పఱచిన సంఘములు) సంఖ్యలో న్నానాటికిం బెఱుగుచున్నవి. కారణమేమి? కలసి యర్థించిరేని మోసము నకు నవకాశముతక్కువ, దివాలెత్తుదురను భయముతక్కువ, కావున వడ్డీ తక్కువ. ఇచ్చుసొమ్ము ఎక్కువ. కావున నన్యోన్యతమై సమాజములుగ నేర్పడిన బీదలు సయితము కావలసినంత మూలధనము లేవగలరు. విశ్వాసము, విమర్శ, ఉత్సాహము మొదలైన యుత్తమ వ్యవహార సంప్రదాయము లఖండముగనుండు ఇంగ్లాండు మొదలగు పశ్చిమదేశములలో మూలధనమును పంటకు తామములేదు. మఱియెన్నఁడును రాదు. మూలధనము గడించుట దుస్తరముగాదు. కావున శ్రమకరులకుండు ముఖ్యమైన లోపము పరిపణమునుట తప్పి. మఱివారినిఁ దలయెత్తనీయక హీనస్థితిలో నుంచునట్టి ప్రమాదమెయ్యదీయన, జ్ఞానకూన్యత. ఇప్పటికాలముతో వ్యవహారములు విస్తారము నొందినంగాని సమగ్రఫలంబులుగావు. విస్తార వ్యవహారసంఘటనకు దత్సంబంధములైన యన్నివిషయములయొక్క యుజక్రములయొక్కయు నుదంతముల నెఱింగి యాలోచనతో వర్తించుట యావశ్యకము. ఇది ఫర్వజ్ఞులకే కాని లాటివారలకుఁ జెల్లదు. శిల్పాలెన్నియోగా విధంబుల నారి

తేటిసవ్వారై నను విద్యావధానంబులఁ బరిశ్రమ లేని వార్తగుటఁ జేసి వలసినంత ధీశక్తిఁబడయుట వారికి నులభంబు గాదు.

అయినను నీకాలమునఁ బశ్చిమ రాజ్యములలోని జను లెల్లరు చదువను వ్రాయను నేర్చినవారగుటచేతను, పుంఖాను పుంఖములుగ వార్తాపత్రికలుండుట చేతను ఈ కొఱంతయుఁ గొంతకుఁగొంత వారింపఁబడుచున్నది.

పరస్పర సముదాయముల చరిత్రము

ఈక్రిందఁ బేర్కొనఁబడిన దేశముల యండలిముఖ్యాంశములు మాత్రము గొన్నింటి నిటఁబొందు పఱచుచున్నామని తెలియునది.

(౧) ఇంగ్లాండులో :—

ఈసముదాయములు రెండు జాతులు. వినియోజకములు, ఉత్పాదకములు. అనఁగా వినియోగము, ఉత్పత్తి వీనిని సరసముగ నడిపించుటకై వినియోజకులు, ఉత్పాదకులను గలసి కట్టిన పరస్పర సహాయ సంఘములనుట.

వినియోజకాన్యోన్య సంఘములు

నిర్మాణోద్దేశము:- భోజ్యములు, పానీయములు మొదలగు వస్తువులను జిల్లగగాఁగొనిన వెలయెక్కువ యయ్య వలసి వచ్చుననుట స్పష్టము. వానిని మొత్తపువెలకుఁ గొన్న నచ్చివచ్చును. మొత్తపుఖరీదులకుఁ గొనవలయునన్నఁ గొను

మొత్తము గంగభీరముగ నుండవలయు. ఒక్క పలము చక్కెరను మొత్తపు వెల్లపకారమెవ్వఁడు నమ్మఁడు. ఒక్కమణుఁగుఁగొంటి షేని వర్తకులు ధరలదగ్గించి యిత్తురు.

చూడుఁడు! అట్లగుటంజేసి కూలివారు మొదలగు బీదలు మొత్తపు ధరలకు నొప్ప మొత్తములఁ గొనవలయునన్న నుపాయమెట్లు? వారు సంఘముగాఁజేరి కొనుటయే. అట్లుకొని నస్తువుల విభాగించుకొనికేని వ్యయము మిగిల్చిన వారగుదురు. ఇదియే వినియోజక సమాజముయొక్క ముఖ్య ఫలమును దాత్పర్యమును.

1844-న సంగనత్సరమున 'రాక్ జేల్', అను పట్టణములో 28 మంది శిల్పులు కూటముగ నేర్పడి భోజ్యముల మొత్తముఁగొని యంగడి వెలలకే తమలోఁదమకు నయ్యవి విలిచి, సెలవులుపోగా మిగిలిన లాభమును అప్పుడప్పుడు పంచుకొన నారంభించిరి. వీరిచర్య యీసంఘములసిద్ధికి బీజము వంటి దనుటలో నతిశయోక్తి యేమాత్రమునులేదు. మహానదుల జన్మస్థానములు అల్ప ప్రవాహములుగ నుండురీతిని పరస్పరతా పద్ధతియు నీచిన్ని యుద్యమమున నుద్భవించినదాయె! మూర్ఖ దర్శకులైన యీ సమాజములవారు లాభములో నొక పాలు దుకాణములోని నేవకులకును మఱియొకపాలు తమ దారిఁ జదువు సాములు చక్కఁగా నేర్పుటకునై యెత్తిపెట్టి

అర్ధ శతాబ్దము

మిగిలిన భాగము మాత్రము తాము స్వీకరించునట్లు సహాయం బానర్చి యన్యోన్యతను నిలిపిరి.

తదనంతర మిట్టి సమాజము లనేకములు నెలువడినవి. గాని, స్వలాభాపేక్షచే సాంఘికులు కొన్ని యెడల శ్రమకరులకు భాగము లేర్పఱుపక యావత్తును తామే సంగ్రహింపం దొడంగిరి. ఇవి సామాన్యములైన భాగస్థులు కలసి చేయు వ్యాపారముల వంటివి. సామాజకులు భాగస్థులవంటి వారు. వచ్చిన లాభముఁదామే స్వీకరింతురు. సామాజకులే వాడుక కాండ్రుగదా యని యందురేమో? అయిన నేమి? కింపెనీ లలో భాగస్థులు వస్తువులుగొన్న వద్దను వారుగలరా? అట్లగుటంజేసి యిది నిజమైన తారతమ్యము గాదు.

పరస్పర సమాజములలో మొత్తపు లాభమును సామాజకులకుఁ బంచి యిచ్చుటయేగాక ప్రతి సామాజకుఁడును తమ యంగడిలోఁ గొను సరకుల వెలల పరిమాణమును ననుసరించి, వానికి తఱుగుడు నిత్తురు. అనఁగా 100 రూపాయల వస్తువులు గొన్నవారికి 10 రూపాయలు, ఇట్లు నియమముల ననుసరించి త్రోవుడుచేయుట. ఇట్టి సహాయములచే సామాజికులు తమయొద్దనే తీయునట్లుచేయఁ జూచుటయుంగలదు. ఈ త్రోవుడు తమ సమాజమునకుంజేరని వాడుక కాండ్రుకీయ్యరు.

ఈ యంగళ్ళకే యింగ్లీషులో “కో ఆపరేటివ్ స్టోర్స్” అని పేరు. ఇవి విక్రయశాలలుగాన—అనఁగా వస్తువులను

వాడుక కాండకుఁ బొచియిచ్చునవి యనుట—వీనిని స్థాపించు సమాజములకు విభజన సమాజములనియుం బేరుగలదు. ఈ శాలలనల్లన కర్మకరుతికుఁ గలుగు ఫలములు:—

(౧) కూడబెట్టిన ధనమును వడ్డీ వచ్చునట్లు నిక్షేపించుట కివి యనుక్మాలములు.

(౨) వస్తువులఁగొనుట మొదలైన విధముల వచ్చు లాభము చిల్లరచిల్లరగా వచ్చిన నప్పుడప్పుడే సెలవైపోవును. అట్లుగాక నావత్సరమున కొకటి రెండు తడవలుగ మొత్తముగాఁ జేరిగి నందిన నీ లాభమును వ్యర్థముగాఁజేయక లాభకరములైన యుద్యమములలో మూలధనముగఁ బ్రయోగించురు.

ఈ రెండు గుణములుండిన మాత్రముననే వీని నన్యోన్య సమాజములని చెప్పి శక్యముగాదు. పరస్పరత నిక్కంబగుటకు నాధారములు రెండు. సేవకులకు లాభములో పాలిచ్చుట, లేక భాగస్థులు గాకున్నను యజమాన మండలిలో జేర్చుకొనుటయును, వాడుక కాండకు అనఁగా వినియోజకులకుఁ దాము గొను వస్తువులయొక్క ధరల పరిమాణముంబట్టి తలుగుదు మొదలగు విధముల లాభమునఁ గూర్చుటయును. ఈ లక్షణములు లేకున్న శ్రమకరులకు వీధలకు సంత యుపకారముం జేయునది యయ్యును అది నిజమైన యన్యోన్యతా వర్గములు గావు. మఱి క్షత్రియములు. సామాన్యములైన కంపెనీల వం

టివి. అన్యంగా ధన సంపాదనముందప్పు నింకేయర్థమును జూటిక పనివి.

విక్రయములకై స్థాపించబడిన వినియోజక (లేక విభజన) పరస్పర సమూహములుగాక ఉత్పత్తి—అనగా వస్తు రచనాదికళ—నెఱవేర్చుటకై యాక్రమము నవలంబించిన యుత్పాదక పరస్పర సమాజములుం గలవు. ఇవి విక్రయశాల లట్లు ఘనతరములుగావని యీ సంఘముల గుణదోషములఁ జర్చించు నవసరంబున నూచించితిమి. ఇందులకు చరిత్రాంశ ములును సాక్ష్యము నిచ్చుచున్నవి. ఎట్లనః—

ఇంగ్లాండులో 1890 సంవత్సరాంతముననున్న పరస్పర వర్గముల వివరము:—

	సంఖ్య	సామాజికుల సంఖ్య	మూలధనము (గుర్రములు)
విభజన సమాజములు	1418	10,28,912	10,607,482
ఉత్పాదక సమాజములు	119	27,214	597,988
ఇతరములు	16	62,929	10,86,587

వీనియొక్క వృద్ధివేగముం దెలుపు నంశములు:—

సంవ॥	సమాజముల సంఖ్య	సామాజికుల సంఖ్య	మూలధనము (గుర్రములు)
1866	915	174,993	1,048,810
1876	1165	507,857	5,804,019
1886	1296	885,200	9,297,506
1890	1554	1,117,085	12,281,952

పనివాండ్రచే నిండిన యీ సమాజములు మిక్కిలి తక్కువనడ్డికి 2,800,000 సవరనులను బ్యాంకీలు మొదలగు ఖుదాదాయి నర్తములనుండి వ్యాపారార్థ మప్పుబడ్డసినవి. ఇది చూడగా నిశముండు మూలధనము గలవారు కూలికి శ్రమ కరులను నియంత్రించుటపోయి శ్రమకరులు వడ్డీయనుకూలి నిచ్చి మూలార్థములఁగొని ప్రభువుల పదవింజెందుదురేమో యనినోచెడిని!

ఉత్పాదకసంపరస్పరవర్గములు బీడువడియున్నవనుట స్పష్టము. దీనికి పేతువులెయ్యవి? అరయుదము.

సేవకులును లాభముఁబాలుగొనియుండుట యీ పద్ధతియొక్క యాధారలక్షణములలో నొకటిగదా! ఈలక్షణ మింకను ముకుళితస్థితిలో నున్నదిగాని వికాసమునకు రామిం జూడ చింతనీయుము. 1889-వ సంవత్సరమున జరుపబడిన యీ సమాజములవారి సాంవత్సరిక సభలో నుత్పాదకసంఘములు స్పృహగలిగిరిగదామిగిలినారణము లీక్రిందివని వారేయ్యెప్పుకొనిరి. అవియెవ్వయన:—

(౧) ఈసమాజములు చాల చిన్నవి. విస్తారవ్యాపారము వహింపఁజాలినవి కావు.

(౨) ముఖ్యముండొంటితో నిదియు మిక్కిలి స్పృహగలిగియున్నది. బయటి కళాశాలలవలని తైరమే ప్రాణాశంకముగ నుండఁగా నిశఁ దమలోఁజామే మత్సరముం జెందినగతియెట్లుకా

(౩) వీనికెల్లను సంధిగల్పించి స్నేహభావమున వర్ణించు నట్లుచేయఁ గొందఱు ప్రయత్నించిరి గాని వారతలంపు కొన సాగలేదు. నిజమైన పరస్పరత యెంతో గొప్పగుణము. మాట్టలలో దాని వర్ణించువారు పెక్కురున్నారుగాని చేసి మాపు వారి సంఖ్య యత్యల్పము.

ఇతర కారణములు మున్నే చర్చింపఁబడియె. ఈయత్పదక సమాజములలో నిప్పటికిని జయప్రదములైనవి యెవ్వియన :—

(౧) లెస్టరు పట్టణములోని బూట్సు ప్యాక్టరీ.

(౨) గోధుమలను బిండిఁజేయు ప్యాక్టరీలు ౬. ఇవి యన్నిటికన్న బాగుగా నడుపఁబడుచున్నవి.

కో ఆపరేటివ్ వ్యవసాయము ఇంగ్లాండులో నింకను బ్రబలమునకు రాలేదు. కాని యైరోపాలోని యొకటి రెండు దేశములలో మంచివృద్ధికి వచ్చియున్నది.

'టల్ డ్ హేమ్' అను పట్టణములోని నస్త్రీరచనాశాలలనేకములు శ్రమకరుల యధీనములైయున్నవి. అయిననొక్కటి ఏశాలలలోఁ దమకు భాగములున్నవ్రో యందుఁ దాము పని చేయక తదితరశాలలలోఁ గూలికి నిలుతురు. మొత్తము మీఁద నివి సంభూయ సముత్థానములకుం (జాయింట్ స్టాక్ కంపెనీలకుం) జేరినవికాని పరస్పరతా పద్ధతిం దాల్చినవికావు.

ఇంగ్లాండుగాక తక్కిన పశ్చిమ దేశములలోని
కోఆపరేటివ్ సంఘముల చరిత్రములు

ఇవి రెండు విషయములలో, ఇంగ్లాండును మీటియు
న్నవి. వేనియం దన (౧) వ్యవసాయమున (౨) ఋణసహాయార్థమైన నిధి కాలమున.

వ్యవసాయము:—కావునాడు ఇతరే తర సహాయార్థము సంఘములుగ నేర్పడి కర్షణ యంత్రములు మొదలైన వానింగొని వంత్రప్రకారము వానిని వాడుకొనుట, ఎరువు మొదలగు సామగ్రులను మొత్తముగాఁ గొని వంచికొనుట, భాగ్యమును బ్రోగుచేసి యందఱును గలసి యేకవాక్యముగ వర్తకులతో బేరమాడుట, ఇత్యాది క్రియలచేఁ దమ దారిద్ర్యము నివారించెదరు. మిఱియు సంఘముగ నప్పుగోరిన తక్కువవడ్డీకి లభించుఁగాన నర్వవిధముల వ్యయము తగ్గునట్లును, భాగ్యము, పెన్న, జున్ను, వీనివలె హెచ్చునట్లును జేసి మునుపటివలెఁ గష్టనష్టములకుం బాత్రులుగాక గుప్పడిప్పుడు ధనము మిగిల్చి కూడబెట్టు వారును అగుచుండుటఁజూడ నిట్టి వర్తకముల హిందూదేశీయు లభ్యసంపద గలిగిరేని మనవారును ఇంనుమించుగా బచ్చగానుండక మానరనుట విశదము. దామాడ్కు- దేశములో పెన్నదీయు కాల లభిండుములుగ నున్నందున నద్దాని యెగుమతి యేఁటకు నక్కువయగుచున్నది.

కో ఆపరేటివ్ బ్యాంక్‌లు కృషీనల సంఘములన్ను నె, తయుఁ దోడ్త సాహుకారుల చేతులలోఁజిక్కి కాపువారు నలఁగ కుండునట్లు లుద్ధరించుచున్నవి. తన నాశముఁబట్టియే యప్పుఁ దీయవలయునన్న నెక్కువ వడ్డీకి సమ్మతించినంగాని కాదు. సంఘ ము త్తర వాదిగానున్న తక్కువ వడ్డీకి నెవరైన నిత్తురు. కావున బలహీనులును పొత్తుచేత ధనాధ్యులవలె సత్తునగల వారగుట సర్వజన వేద్యముగాని, యట్టి పొత్తునుగలిగి కలసి మెలసి యుండు గుణమ్ము లింకను ననుభవమునకు బాగుగవచ్చి నట్లు గానము. ఇతర దేశములలోనికన్న హిందూ దేశమున నులభ యుణము ప్రధానము. కారణమేమనియందు రేమో వినుండు ! వాన లప్పుడప్పుడు రాకపోవుటచేత కిస్తీ చెల్లించుటకును, పం దుగలు, వివాహములు, చావులు పుట్టుకలు, ఇత్యాది సంస్కార ములు వలదన్నను దమంత వచ్చి పడుటచేత బలాత్కార దాన ధర్మోత్సవాదిక్రియలకు నరణముంబెట్టుటకును ద్రవ్య మమేయ ముగఁ గ్గావలసి యుండుటయే కాక, యా సమయమున కేతప్పక లభించినంగాని మానహాని సిద్ధము. కావున కాపులు తరుణము వేచి నిలిచినిదానముగ బేరమాడలేరు. వృద్ధ్యాజీవులైన సాహు కార్లు ఇదే మనకు సమయమని 100-కి నెలకు రెండు మూఁడుగ వడ్డీ విధించి, నేలల కుదువ వ్రాసికొని రైతుల నెల్ల విధములఁ గొల్లఁగొట్టి, పాప పరిహారార్థము గుల్లు గట్టించి ధర్మాత్తులని ప్రసిద్ధి వడయుట మనకందఱకును దెలిసిన సంగతియకదా !

నాకుం జూడ దేసస్థానములఁ గట్టించుట భక్తిచేతఁగాదు, మఱి కృతజ్ఞతయై. ఎల్లినిన. దేవతలకుఁ దృప్తిచేయుటకై కాదే కావున నాకుం సంతోషముల నిర్వర్తించు ఖూని తమకు వికారముం దెచ్చికొనుటయు, సాహసకార్యకు సర్వస్వము ధారయ్యెయుటయు? కావున దేవతలు అన్యాయవృద్ధికి స్థానములును, రైతులకు అష్ట దిగ్బంధనములునై, యుండుటచేత ఋణజీవులకు పరమాశ్రయము, నిత్య సేవ్యులు. పరలోకమున మోక్షమిత్తురో యియ్యరోకాని, సాహసకార్య ఇహలోక మోక్షమునకు వారు కల్ప వృక్షములు. ఈ వృక్షముల నెండఁబెట్టినఁగాని కావువారికి నుభజీవన మునంభనము. ఈ విషయము వినిమయకాండ నంబంధ గావున సిగిరిటితో నిప్పటికి వదలవలయు.

మన దేశములో కో ఆపరేటివ్ ఋణసంఘములు ప్రకృతము బహుత్వరితగతి వ్యాపించుచున్నవి. వీనింగూర్చిన వివరములిది ముగియఁ దెలుపఁబడును.

కో ఆపరేటివ్ వ్యవసాయము మొదలైన యుత్పత్తి కార్యములు నిర్విఘ్నములుగ నెరవేరవలయునన్న కోఆపరేటివ్ విక్రయశాలలతో సంధిగలిగియుంట మంచిది. అట్లయిన సరకులమ్మీదువోవు మార్గము సిద్ధము. ఇంగ్లాండులో పరస్పర వర్గములచేఁ బాలితములైన భూముల విస్తీర్ణత సుమారు 2000 ఏకరములు. ఇవి ధాన్యములు, పండ్లు, పశు సంతానములు, వెన్న, పాలు, జన్ను ఇత్యాదివస్తువుల ప్రాప్తికి నాధారములు. మఱి

యు నీవర్గములు విభజన వర్గములతో సాంగత్యముగలిగియుండుటంబట్టి యీ పదార్థములు విక్రయ శాలల్ని వారిగ్వారాయా సంఘములకుం జేర్చి శ్రమకరులు మొదలగు వారలకు ననాయాసముగ నమ్ముచువ్రాసెను. విభజన వర్గములవారే తమకు సరకు లడ్డులేక లభించుచుండవలయునను కోరికచే భూములఁ గొని పంటఁ బెట్టుటయు, వస్తురచనకై ప్యాక్టరీల స్థాపించుటయుం గలదా. ఇందుచే వ్యక్తమగు నీతి యేదన, సజాతీయములైన వినిమయ శాలలతోఁగలిసి యుండినంగాని పరస్పరతా పద్ధతిమై ప్రారంభింపఁబడిన యుత్పత్తికార్యము కొంతవఱకుజయ శీలమైనను తప్పక నిండు జయమొందునను నిశ్చయము లేనిదగును. నిర్వికల్ప సిద్ధికి కో ఆపరేటివ్ అంగళ్ళతోడి సంయోగము ప్రధానము.

కో ఆపరేటివ్ ఉత్పత్తిశాలలు

(ఇంగ్లాండులోనివి)

ఇంగ్లాండులో వస్తువుల రచించుకార్యమునఁ బ్రజేపించి యుండు పరస్పర సంఘముల సంఖ్య నుమారు 120. ఇందు సేవకులకు లాభమునను కార్యవిచారణమునను వంతుమొనగి పరిపూర్ణ పరస్పరతగలయవి నుమారు 75 మాత్రమే. తక్కినయవి లాభమును భాగస్థులకును వాడుకకాండ్రకును బంచిచ్చి, సేవకులకు కూలితప్ప మఱేమియు నీయని యపక్వ పద్ధతి నవలంబించిన వ్యావహారిక సమాజములు. ఈ సమా

జనులు జేరిన వారిలో ముక్కాట మువ్వీసముమంది శ్రమకరులయ్యును వారును దమ సేవకులఁ దక్కునగాఁజూచుచు, తాము తమ యజమానులనుండి పడయఁగోరిన హక్కులను దమకు నధీనులైనవారికి నియ్యక యుండుటంజూడఁగా, మనుష్యుల యొక్క సహజశాత్రుత్వము గోచరింపకపోదు. అయిననొక్కటి. ఇప్పుడు పది పందెం దేదలుగా స్థాపనకువచ్చు సమాజములలో కూలివారికిని లాభ భాగాదులేర్పడి యుండుటవలన భావిని పరస్పరత సర్వస్యాభినియై యుండునేమోయను కుతూహలము గలిగెడును సమగ్రమైన యన్వేషణతం బూనిన సంఘములలోని శ్రమకరుల సంఖ్య ప్రకృతము సుమారు 6000. ఈ సంఘములవలని మేలులలో ముఖ్యము తెయ్యవియన :—
(1) శ్రమకరుల యభివృద్ధి. (2) కర్తలకును గర్మకరులకును గలహములు లేకపోవుట. (3) శ్రమకరులకు విద్యజెప్పించుట, పించెను లిచ్చుట మొదలైన యుదారక్రియలకునై ద్రవ్యసంచయముల ప్రోగుచేసి వినియోగించుట, ఇత్యాదులు.

కో ఆపగేషక వలన జనసంఘమునకుఁగల్గు శ్రేయస్సులు

1899 న సంవత్సరములో నింగ్లాండులోని కో ఆపగేషక సంఘములచే విద్యావిషయముగాఁ జేయఁబడిన ఖర్చు సుమారు 24,000 నవరసులు. అనఁగా 2,60,000 మాత్రము కాదు! పాఠశాలల స్థాపించుట, పండితులచేఁ బ్రసంగములు నియించుట, ప్రస్తుతభాండాగారములం బ్రతిష్ఠించుట ఇత్యాది

సాధనములచే జనసామాన్యముయొక్క హృదయమునకునుల్లా
సము నుత్సాహముందెత్తురు. మఱియు బుద్ధికుశలత గలవా
రయ్యు దార్ఢ్యమువలన ఆక్స్ఫర్డ్, కేంబ్రిడ్జ్ విశ్వవిద్యాల
యలలో జదువనేరని బాలురకు సహాయముగా సంవత్సరము
నకు రు. 3000 ఆదాయముగల విద్యార్థి భేతనకోశముల రె
టిని స్థాపించియున్నారు. తమవారప్పుడప్పుడు వేడుకగా
ప్రొద్దుపుచ్చుటకై వినోదసభలఁజేయించెదరు. వీనినలన దేశ
ములోని జనులలో పరస్పరశాంతియు మైత్రియు వృద్ధియగు
చున్నవి. అపరిపూర్ణములైన వర్గములు, ఇంచుమించు సామా
న్యసంఘములవలె నున్నవి యంటిమిగాదె? ఇవియుఁ గొన్ని
విధములంజూచిన నట్టికంపెనీలకన్న నెంతోమేలైనవి. ఎట్ల
ననః—(౧)కంపెనీలలో భాగముల ననుసరించి యధికారము
దెడిని. అందఱుఁగలసి యాలోచనకుఁగూర్చున్న ప్రశ్న ఒక్క
భాగముగల వాఁడీయఁగల సమ్మతియొక్కటియ. పది భాగ
ముల్కుగలవానియవి పది. అసమగ్రపరస్పర వర్గములైనైతము
భాగస్థులందఱు సములు. 10 రూపాయలు మూలధనము
వేసిననానికెంత సొంతమున్నదో యంతేగాని 100 రూపా
యల యాసామికి నంతకన్న నెక్కువసొంతముండదు. (౨) కంపె
నీలలో మూలధనముయొక్క - అనఁగా భాగములయొక్క-పరి
మాణము నియతమై యుండును. లక్షరూపాయల మూలధన
ముగల కంపెనీ యిది యని సర్కారులో రిజిస్టరయ్యేనేని.

అంతకన్న నెక్కువ భాగముల నేర్పఱుపవలయునన్న గవర్న
మెంటువారి యేంగీకారము బడసినంగాని కాదు. మఱియు
భాగములు నియతములై యుండుటనలన కొందఱు ధనాధ్యు
లాయుధ్యమము లాభకరమని యెఱింగి రేని పాశ్చాత్యులదామ
కొని యితరులకు న్నాదియ్యరు. ఇక నిర్మాణమన్న నో యదియు
బలాధ్యులకు కార్యము నెల్ల గై వసము చేయునదియ. సాధా
రణములైన సంభూయ నముత్థానములన్నియుఁ గొందఱుగొప్ప
వారిచే బరిపాలితములు. భాగస్థ బాహుళ్యమునకు సంతగా
నధికారము లేదు. అసంస్కృతములైన యన్యోన్య సమాజము
లయు మార్గములు వేఱు. భాగములిన్ని యని నియతములుగానం
డున నెందఱైన వాసిలోఁ జేరుటకు నాటంకము లేదు. అధికారము
సమాజ బాహుళ్యమున జింది యున్నదిగాని యొక రిరువురియంద
స్థిరమై నలుచునదిగాదు. మఱియు నిన్నింటికన్న నెక్కువ భాగ
ములొక చేతిలోనిది. రాగూడదని నియమముండుటచేత
గొందఱు ధనికులు వానినెల్ల నాశ్రమించుకొనుట యాపా
ధ్యము. అనేక వర్గములలో నిమిత్తము 8000 యాపాయల విలు
వగల భాగము. ఇంతకన్న నెక్కువగ నెవ్వఁడును మూల
ధనము వేయఁగూడదు. (3) కంపెనీలలో భాగమును పొ
ములప్రకారము పంచియిత్తురు. ఇందుచే నెక్కువ భాగములు
కలవారు అదాయములో నెక్కువపాలు ప్రయోగింపఁబడిన
యిచ్చివ్వము నితరులకుం బెట్టుదురు. శాస్త్రములు దెల్పుచున్నవి.

వాడుక కాండ్రకు వారు గొను సరకుల కొలది తొలుత్త లాభములో నొకవంతు పంచియిచ్చి, మిగిలిన దానిని సమాత్రము మూలధనమునకు జెందునంశమని నివేదింతురు. వాడుక కాండ్రకు నీలాభముల జేర్చు విధములు రెండు. (౧) తఱుగుడు విచ్చుట. (౨) ఇంకను ముఖ్యమైనదీతి యేదనఁగా 100 రూపాయల సరకుల గొన్న వారికి నీమాత్రమని సంవత్సరాంతముననిచ్చుట. అనఁగా బ్రతివాఁడును గొను సరకు మూల్యము లెక్క పెట్టి తదనుక్రమముగ లాభభాగముల విధించుట. వినియోగముననుసరించి సరకుల గొందురు. ఎక్కువ లాభము గ్రహింపఁగోరి వినియోగ కార్యమును అనఁగా తినుట, కట్టుట యిత్యాదుల నే లోభియు నెక్కువ సేయఁడు. మొత్తముమీద పుంజీదార్లకు నీ వర్గములో ప్రధానత్వము మిక్కిలి తక్కువ.

అక్కడక్కడ పెదఁజల్లినట్లుండు నీసంఘములు, కలయికఁ గలిగియున్నంగాని తమకు బ్రదుకు బలము కష్టములని యొందొంటితో సంధి నెఱపి, జేఱీయమైన యొక్కటే మహాసంఘముగా నేర్పడునట్లున్నవి. ప్రతినమాజములవారును, ఏటేట జలుగు దేఱీయ పరస్పరవర్గ మహాసభకు ప్రతినిధులను బంపుదురు. ఈ మహాసభలో నన్యోన్యతా విషయమైన యుఖల విషయములును చర్చింపఁబడుటయే కాక అయ్యై సంఘముల వారిచేఁ బరిశీలితములైన నూతన సంగతులును అఖిలవేద్యములుగఁ జేయఁబడును. ఇవియన్నియు నేకకుటుంబమునకు.

జేరినవానివలె నుండవలయుననుట వారిముఖ్యోద్యమము. కావున నుత్పత్తిపీఠముల సర్వాధిక క్రియామర్మములన్నియు నెండ్రొరులకు ధారాళముగఁ దెలిపి యువిభక్తముగ నుంచికొందురు. ఇట్లు స్థలము విక్రయశాలలను పొత్తుగలిగి యుండు చోట్ల వానిని వచ్చులాభము, అట్లుపొత్తులేక స్పర్ధ మైఁబని చేసినవానిని రాదుగాన, నానంభుములకుంజేరిన యుత్పాదకులకును వర్తకులకును గాఢమైన కూటమి పట్టువడియున్నది. మఱియు సత్యుల విస్తారవ్యాపారోపేతములైన వినిమయ శాలలు, సరకులఖండితములుగఁ దమకు దక్కుటకై వ్యవసాయము, వస్తురచన, ఇత్యాద్యుత్పత్తి ప్రయత్నములఁ దామే ప్రారంభించుటయుం జూచి యున్నారము. సహవర్గములతో సంధనలదని ప్రశ్నకముగ నిలిచిన సంఘము లనేకములు బీడువడినయవి. దీనింబట్టి చూడఁగాఁ బరస్పరతాధర్మమున వర్గసంయోగమును ధర్మము లేనమైయున్నదని తోఁవకపోవునా? అట్లగుట దేశమెల్ల, మైత్రితోఁ జేయఁబడు వ్యాపారమునఁ జూరెనునంగాని యనోన్యతాపద్ధతి సంపూర్ణత వహింపదు. కావుననే ఇదా సంఘ సంస్కారములుగోరు మహాత్ములు, ఈపద్ధతియే సర్వదోషపరిహారిణి యనియు సర్వసుఖ ప్రదాయని యనియు ఘోషించుచుండుట. ఇంక నేయాధిక పద్ధతి యిందును దీనియందుబలె శ్లేషములకోర్చి పరోపకారబుద్ధితోఁ జూపువడువారు, అంత తఱుచుగ లేరు. అనేకుల కిదియే యొక

అంక ౧   అర్థ శ్లో స్త్రీ ము

మతము! యావజ్జీవము దీనిని వ్యాప్తికిఁ దెచ్చుటలోఁగడపి
యదియే మహానందమని యుండువారి సంఖ్య యునల్పము!

స్పర్ధను నిరోధింపఁ జూచుట యన నేమి?

ఒక విధమునఁ జూడబోయిన స్పర్ధను నిగ్రహించుట
యప్రకృతమైన యత్నము. ఎట్లన. స్పర్ధను నిగ్రహించుటకు
నా స్పర్ధతో స్పర్ధించుట యావశ్యకముగదా? అట్లగుట స్పర్ధ
యే రీతిని నిర్మూలమగును? “స్పర్ధ నిత్యము. సర్వ వికారముల
నంతర్యామియైన తత్త్వము” అనుటయు సత్యము.

చూడుడు! బ్రహ్మ లనఁబడు మహాసంధులు స్పర్ధకు నాటం
కము లంటిమి. అనఁగాఁ దమ్ము నిరాకరించి ప్రవర్తిల్లఁ జూచు
వైరుల స్పర్ధకు ననుట గూఢము. తమచేతనే ప్రయోగింపఁ
బడు స్పర్ధకు తాము అడ్డులు ఒడ్డులు కామి తెల్లంబు. ఈ
బ్రహ్మలకన్న నెక్కువ మాత్సర్యముతోఁబని నేయు వ్యవహా
రములున్నా? మఱియు హిందూ దేశములోన నస్పర్ధ తంత్రములు
వాలాదుముగ నాచారములో నున్నవంటిమి. ఇవిమోత్రము
స్పర్ధించుట లేదా? తత్సార్వభౌ స్థితుల నంత యుండించనిది
నీని కిట్టి ప్రాశస్త్యము వచ్చియుండదు. మఱి యీ కాలమున
వీనిపై వైరమెత్తి వచ్చు నవనాగరక ప్రచారముల నిరాకరించి
యెదిరించినిలువనిది వానికి నింకను ఉనికి యుండదు. ఇంతే
కాదు. ప్రాచీనాచార పద్ధతుల నంగీకరించు వారి యందును
వానియందుఁ ద్రికరణ శుద్ధిగ నమ్మువారికి శ్మారపము నాయ

క్షత్వము సేకూర్పఁబడవేని యాయాచారములకు భంగము
తప్పదు. అట్లగుట సంఘమున యాజమాన్యపదవి నందుటకై
స్వర్థ యున్నదనియు, నందు భక్తికొలది జయము కలుగు
ననియు, నేర్పడియె. నిర్మాతృద్యులమను మన వారును మెత్తని
పులులు. అను సర్పించిన నాశీర్వాదము, తేనిచో బహిష్కా
రము, ఇత్యాది యుపాయములు లేనివారుగారు.

కావున స్వర్థ మొదలంట నశించునని యాశించుట
యుక్తముగాదు. ప్రాణములు మ్రోయునగాని యది మనల వద
లదు. ఏలన, అయ్యది యార్థిక తంత్రములలో నెక్కటిగాదు,
మఱి సర్వ తంత్రములయందును జీవరూపమై యిమిడియుండు
మహాశక్తి.

ఏ యార్థికస్థితియందుఁగాని మూఁడు విధములైన స్వర్థలు
శాశ్వతములు

(౧) తనకుం బూర్వమైన స్థితిని స్థానభ్రష్టముం జేయుట.

(౨) తన్ను నాక్రమింపఁజూచు ఇతరస్థితుల నిరోధింపఁ
జూచుట.

(౩) తనకుంజేరిన పాత్రములలోఁ దనభావమునకు నెంతయు
సరిపోయిన వారిని తదితరులకన్న నెక్కువ ఫలముల
ప్రసాదించి యుద్ధరించుట.

మన శరీరమునందును నీ వీరోధ్యోగములు విరామము
లేక జలుగుచున్నవి. ఎట్లందురో? కలరా, మహమ్మారి, చల్లి

అం. . . . . అర్థశాస్త్రము

జ్వరము. వీనిని కలిగించు పురుగులు మనదేహములోఁ జొరఁబడ వేచియున్నవి. వానికిఁ జోటియ్యక దేహశ్చక్తి యడ్డపడెడును. అనఁగా సాధ్యమైనంత దనుక. మఱి జ్వరము వచ్చెఁబో, దానిని రూపుమాప సహజముగ శరీరముద్యోగించును. ఇంకను అమితభోజనము, అమితనిద్ర, ఇత్యాది నిజస్వభావవిరుద్ధ క్రియలకు నేయంగములైనఁబూనిన వానికి మాంద్యము, నొప్పి, వాపు మొదలగు శిక్షల విధించును.

స్పర్ధ ప్రాణులకు సహజము. ఈ స్థూలప్రపంచము యొక్క ప్రధానగుణంబులలో నొకటి.

కావున స్పర్ధను నిరోధించు పద్ధతులనఁగా, నిప్పుడు దాఁదాఁపు నూతేండ్లుగాఁ బశ్చిమ సీమలలో వ్యాపించిన స్పర్ధను అనుట గాని, సర్వవిధములైన స్పర్ధలను అనుట కాదు. అన్యోన్యపద్ధతులం గూర్చి యోచింపుడు. ఇవి ప్రాచుర్యమునకు రావలయునన్న తదితర పద్ధతులఁ బడఁగొట్టవలయు. మఱియు పీ యన్యోన్యతా భావముగల వారి కివి మేలుచేసినను తక్కిన వారిని చేరనియ్యక తఱుముఁజూచును. కాఁబట్టి పరమశాంతి పీనుగులకుఁగాని ప్రాణులకుఁ బట్టువడుట యస్వాభావికము. అంత చల్లఁదనము రావలయునన్న నూపిరి పోవలసినదే.

మాత్సర్యము నిరోధించుట యనఁగా 'నొక విధమైన మాత్సర్యమును నింకొక విధమైన మాత్సర్యము నవలంబిం.

చుటవేత ననియర్థము. అట్లయిన నన్యోన్యతాది పద్ధతులు విద
శింపజూచు నిప్పటి స్పర్థయొక్క లక్షణములెవ్వి యనినః—

(౧) ప్రతివాఁడొను దనలాభము మాత్రమాశించి యిత
రులెల్లకులతోను కైరంబుదాల్చి యుపక్రమించుట.

(౨) ప్రతివ్యవహార చక్రములోను నుండు శాలలన్ని
యు నే ముందు నే ముందని ద్వేషబుద్ధి నొందొంటి గడవ
బూని, యప్పుడప్పుడన్నియు బల్లములో బడుట.

అన్యోన్యతాపద్ధతియొక్క ముఖ్యగుణంబులన్ననో

(౧) ధనలాభ మాత్రమాశింపఁగూడ దనుట. ధనమున
కంటె శ్రమయు మేలు.

(౨) న్యవహారాదుల సంఘక్షేపపరమైన దృష్టితో
నడప వలయుననుట.

(౩) చిల్లర స్పర్థలు తగవు. గొప్పగొప్ప కూటములు
గానెర్పడుట యుక్తము.

కాఁబట్టి యార్థిక రంగమున నీ రెండువిధములైన స్పర్థ
ల ప్రతిఘటించి యున్నవి. ఇక బ్రహ్మలును నీరెండింటిని
మింగి యింకొక విధమైన శక్తిచే (అనఁగా విశ్వరూపముఁ
దాల్చి యందఱిని భయకంపితులంజేసి) నేక చక్రముగ వ్యా
పారప్రపంచము పాలింపఁ బ్రయత్నించెనును. శిల్పులు నూర
సంకునట్లు కానము. భుజములైన కర్మకర సంఘముల సంఘ

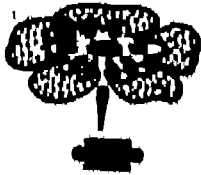
అర్థశాస్త్రము

టించి యజమానుల నోడించి తామే యవక్రముగ నన్నింటిని
తల్లకిందుగఁ జేయుదమని వారును ఉన్నారు. శావున స్పర్థలు
నిరోధింపఁ బడుచున్నవని సామాన్యులకు నందఱు పలుకు.
నట్లు పలుకుట కన్నను, వివిధ స్పర్థలొండొంటిందాకి నెసంగు
చున్నవనుట యింకను నెప్పు.

అర్థశాస్త్రమున

ఉత్పత్తికాండము సర్వము

సమాప్తము.

• వి న్న ప ము

క॥ పరికితిన నేదమూటలఁ

బరికితిన హితముకాని పలుకుల నొకచోఁ

బరికితినిపో ననుం గృపఁ

దెలియమి యని మనుపరయ్య ధీరప్రవరుల్.

క॥ నరులార ! మీకు మీతర

తరముల వారికిని భారత భువికిని శుభం

మిథసియ తెగించి ప్రాసితఁ

బరుషములైనను గణింపవలయు విషయముల్.

GLOSSARY

పారిభాషిక శబ్దములకు నింగ్లీషు టీక

(ఈ గ్రంథముయొక్క ప్రథమ సంపుటములోని యతి విపులమైన

ఈ మాదిరి టీకను చూచుటయు నగత్యము.)

అంతరంగ నిబంధము = Internal sanction or compulsion
 అఖండక్షోభ = General crisis
 అధికోత్పత్తి = Over production
 అనిరుద్ధ యత్యాది = Unlimited, Uncontrolled, Unrivalled
 అన్వేషణ = Seeking, demand
 అస్వాన్వయపద్ధతి = Co-operative principle or system
 అనుకోత = Direct
 అవసాద = Exception
 అరాజక కాదము = Anarchism
 అరి = Demander
 అయిత = Credit
 అన్వయచార = Continuous, without stopping
 అహము = Ego
 అర్జునము = Honesty
 ఆశ్రయము = Factory
 ఉత్పత్తి, ఉత్పన్న యత్యాదివ్యయ = Cost of production

ఉద్దీపకము = Stimulus
 ఉద్వహనయంత్ర = Lift, Elevator
 ఉపకర్మ, ఉపకళ = Subsidiary industry, Bye-industry
 ఏకతంత్ర } Tyranny, Despo-
 ఏకరాజక } tism, Monopoly
 ఏకత్వర }
 కర్మవేతన = Piece wage
 కర్మోపసంహార = Strike, Refusal to work
 కార్యక్షేత్ర = Sphere of Industry, The Industrial world
 క్రయ = Stock demanded at a price
 క్రేయ = Stock offered for sale at a price
 కారయిత = Employer
 కార్యదర్శి = Secretary or Manager
 క్రియాపరిచ్ఛేద, విభజన యత్యాది = Division of labour

ఖండక్షోభ = Partial crisis
 గృహికవృత్తి = Domestic art
 గ్రామ్యపద్ధతి = Village system
 గ్రాహక = Buyer, Receiver
 చోదక = Director
 జాతి = Species
 జాడ = Tendency
 తఱుగుడు = Discount
 దండనీతి = Punishment, Physical force
 ధర్మసంధి = Trust
 ధర్మన్యాయము = Statute Law or Moral Law (according to Context)
 దాయక = Seller
 దేశపద్ధతి = Principle of Nationality or Country-state
 దేశము = Space, Country
 నాణెము = Credit, Coin
 న్యాయ } Law
 న్యాయము }
 నిరర్థక యిత్యాది = See అనిరుద్ధ
 నివేశనవృత్తి = Domestic or household industry
 నీతిన్యాయము = Moral Law or Policy (according to Context)
 పణ్యసౌలభ్య = Easy marketing
 పరతంత్ర = Unfree
 పరస్పరపద్ధతి = Co-operation

పరోక్ష = Indirect
 ప్రకృతిన్యాయము = Natural Law
 ప్రభుత్వ సమష్టివాద = State Socialism
 ప్రయాసవ్యవచ్ఛేద = Division of labour
 బలాత్కారసంశ్లేష = Integration or unity by force
 బహిర్విచ్ఛేద = External sanction or compulsion
 బహురాజక = Divided or many-headed authority
 భాగస్థసభ = Shareholders' meeting
 భోక్తృ = Consumer
 మాధ్యవర్తి = Middleman
 మాతృస్వయిత్యాది = Competition
 యానము = Transportation
 రాజ్యాంగ సమష్టివాద = State Socialism
 వ్యక్తివాద = Individualism
 వ్యవహారనిర్మాత = Enterpriser
 వాణిజ్యచక్ర = Sphere or world of commerce, Market
 వినియోజకాన్యాయసంఘము = Consumers' Co-operative Society
 విభజనసమాజ = Distributive Society
 విశ్వాసము = Faith, credit

విస్తారవ్యాపార = Large scale
 industry
 వృత్తిపరిణామ = Evolution of
 industry
 వృత్తివిచ్ఛేద యత్యాది =
 Separation of trades
 కుల్య = Duty
 శ్రమవిచ్ఛేద = Division of labour
 శ్రేణి = Guild, Union
 సంకలితమూలధనసమాజ = Jo-
 int-Stock Company
 సంకలిత } Small scale,
 సంక్షిప్త } abbreviated
 సంధి సంస్థ = Trust
 సంప్రతి = Auditor, accountant
 సంధూకాసముఖాన = Joint =
 Stock Company
 సంశ్లేష = Integration, Co-
 ordination
 సమత్వ = Equality i.e., politi-

cal and economic
 సమష్టిరాజక = Government by
 Society as a whole
 సమష్టివాద = Socialism
 సమాజ వ్యాపార = Business
 Conducted by a Society
 సమూలసంస్కర్త = Communist,
 radical reformer
 సరణి = Tendency
 స్పర్ధ = Competition
 స్వచ్ఛంద = Free, Voluntary
 స్వత్వ = Right of private pro-
 perty
 సార్థ = Guild, Union
 స్థానికత } Localisation,
 స్థానిభావ } Unity of
 స్థానసాంకత్య } locality
 స్వామ్య = Private property
 విఘాత = Crisis

శ్రీయుత కట్టమంచి - రామలింగాశ్రేణి శృత

కవిత్వ తత్వ విచారము

Principles of Poetry

with special reference to the works of
PĠGALI SURANARYA.

సంక్షిప్త విషయసూచిక

అక్షరములు గుణదోషములు-గద్యపద్య తారతమ్యము.-
భావనాశక్తి-నాటకరచనాశక్తి. భాషాచరిత్రమును దేశచరి-
త్రమును నిశ్చయముగాగములు. పాండిత్యబలము. భారతకవుల
ప్రతిభ-జనకశిష్యులు, లక్షణము. ప్రబంధ లక్షణ విమర్శన.
సూరన్నయొక్క చిత్రకవిత్వము-మోహ ప్రకృతి-వృత్తి వర్ణన
ముత్కృష్టము-ప్రాచీనుల మోహతాపము-పాశ్చాత్యుల శృం-
గార వర్ణనము-అనన్య శృంగారము-ఎఱ్ఱా ప్రగ్గడ-నన్నయ-
తిక్కన-భారతకవుల శృంగారి వర్ణనము దివ్యము. ఉత్తరసంహ-
రము:—

మఱియు సనేక మహత్తర విషయములిందు.విపుల-
ముగా జర్పింపఁబడినవి. సుప్రసిద్ధ కవి వర్యుడగు సూరనా-
ర్యుని గ్రంథముల గూర్చిన విమర్శనమే ప్రధానమైనను నిం-
చాది కవుల ప్రతి భాశక్తియు, తరువాతి వారి రచనలందలి
శాస్త్రములు నిష్పక్ష పాతముగా విమర్శింపఁ బడినవి.

వేమేల ! మన యాంధ్రభాషా ప్రపంచమంతయు నీ విఘర్షకుడు సంచరించి సూక్ష్మ దృష్టితో పరిశీలించి విశ్లేషాంశముల వెద జల్లియున్నాడు. అనుదిన మినుళ్ళ పుట్టవలె గ్రంథములవతరించు ఇక్కాలమున, ప్రతి నిరక్షర కుక్షీయు గ్రంథకర్తయను మహాబిరుదము నందగోరు నీయుగమున, నిజముగా నీ గ్రంథ పఠనము ప్రతివారి కెంతయు నావశ్యకము. ఆశుకవులు, బాలకవులును, శతావదానులును, పండితులును, విద్యావంతులును, గ్రంథకర్తలును ఈ గ్రంథమును తప్పక పఠించవలయును. మనోహరమగు పద్యము తెన్నిటినో ఇందుదాహరింపబడినవి.

ఆంధ్రాంధ్రేయ భాషా విశారదులగు పండిత శ్రేష్ఠులు, భాషాకోవిదు లీ గ్రంథమును మిక్కిలి పొగడియున్నారు. “జగమెరిగిన బాపనికి జన్నిదమేల?” యన్నట్లు, ఈ గ్రంథకర్తగారిని గూర్చిగాని వీరి శైలి రచనా చమత్కారములను గూర్చిగాని వేఱుగా వర్ణించుట యనవసరముగదా !

ప్రతులు స్వల్పముగా నున్నవి. క్రొత్తరకము అచ్చుముద్దలొలుకు బైండింగు. వెల. 1 8 0 మాత్రమే.

చిరునామా:—

హెచ్. వి. కృష్ణా అండ్ కో,

చింతాద్రిపేట మద్రాసు.

విజ్ఞాన చంద్రికా గ్రంథ మూల

ప్రకటిత గ్రంథములు

చరిత్ర గ్రంథములు.

రూ. అ.

	రూ.	అ.		రూ.	అ.
హిందూ మహాయుగము	1	0	పాతాళభైరవి	1	4
మహావృద్ధియ మహాయుగము	1	12	ఆస్తమ్యము	1	4
• ధీనీదర్పారు	1	8	ప్రకృతి శాస్త్రములు.		
ఆంధ్రుల చరిత్రము 1-వ భాగము			జీవశాస్త్రము (ప్రతులు లేవు)		
(ప్రతులు లేవు)			పదార్థవిజ్ఞానశాస్త్రము		
ఆంధ్రుల చరిత్రము (రెండవ భాగము)	1	8	మొదటి భాగము	0	12
			రసాయనశాస్త్రము	1	4
జీవితములు.			కలగా	0	6
అబ్రహంలింకను	0	12	జంతుశాస్త్రము	0	9
రా. బ. కందుకూరి వీరేశలింగముగారి స్వీయచరిత్రము	1	8	వృక్షశాస్త్రము	0	7
చంద్రగుప్త చక్రవర్తి	0	12	కారీరశాస్త్రము ఆరోగ్య		
మహాపురుషుల జీవిత చరిత్రములు	1	4	బోధిని	0	11
నవలలు.			భౌతికశాస్త్ర ప్రథమపాఠములు	0	10
• రాణీసంయుక్త విమలాదేవి	0	12	భౌతికశాస్త్రము	1	8
విజయనగరసామ్రాజ్యము	1	4	చరిత్రము	0	7
• డిటో శివరకవరు	0	12	అర్థశాస్త్రము 1-వ భాగము	1	8
రాయచూరు యుద్ధము	1	4	డిటో 2-వ భాగము	1	4
			వ్యవసాయశాస్త్రము 1-వ భాగము	1	4
			వ్యవసాయశాస్త్రము 2-వ భాగము	1	8

N. B. ఈ పై పేజీలు కాశ్యతపు చందాదారులు కాని వారల
 • చూసేవి. చందాదారులకు పోస్టేజి మేమే భరించి వీనిని తక్కువ ఖరీదున
 • దొరుకును. నియమములు జూడుడు.

జూలై 1914.

ఆ. లక్ష్మీపతి, బి. ఏ. ఎం. బి. సి. ఎం.

మేనేజరు.

విజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథమాల. 25.

కౌత్సనవల!

ప్రథమాంధ్రనవల!!

రాయచూరు యుద్ధము

(Battle of Raichur)

కథ : ఆంధ్రదేశచరిత్రాత్మకము.

ఆంధ్రదేశచరిత్రాత్మక నవలలో నిదియే మొదటిది. అద్భుతముగానుండును. రామయామాత్యుని కృత్యము లద్భుతములు; భయంకరములు. విజయసింహుని సాహసాదార్యములు 'బలీ' యనిపించును. ముక్తాంబ బుద్ధికుశలత వర్ణనాతీతము. అనంగసేనస్థితి జాలికరము. మాలతి చాక్రచక్రము 'వాహ్వారే' యనిపించును. తిమ్మరుసు మాంత్రికము అసమానము. కృష్ణరాయుని రణకౌశల్యము ఆంధ్రుల గర్వితుల జేయును. రామరాజు శంకరరెడ్డి మొదలగువారు మారుదూపములను దాల్చి కార్యసాఫల్య మొనర్చుట విచిత్రము. పద్దనవల. చిత్రమయిన నవల. బొమ్మలుగల నవల. ప్రథమాంధ్రనవల.

ఇంత యేల కథ తీగెవలె ప్రాకిపోవుచుండును.

మదాలస, తారాబాయి,

యశస్తిలక మొదలగునవలలను

వ్రాసిన కేతవరపు. వేంకటశాస్త్రిగారిచే రచియింపఁ

బడినది. క్యాలికోబై డు. 350 పుటలు. వెల రు. 1-4-0.

చిరునామా:--

విజ్ఞానచంద్రికా మండలి.

చింతాద్రిపేట - మద్రాసు.

అమూల్యగ్రంథములు!!!

ఆంధ్రరఘువంశము.

కాళిదాసు శంస్కృతమునకు తే
టగీతములు. సమాలము. భాషాంత
రమును మిగుల కొనియాడియున్నా
రు. గొప్పగ్రంథము. వెల రు. 1-0-0

విజయేంద్ర విజయము.

కథాకల్పన మద్భుతము. వర్ణన
లపూర్వములు. భక్తి రసబోధకము.
నీతి వాక్యసంభరితము. పూర్వప్రబం
ధములవలెగాక స్త్రీ పురుషాదులం
దరు చదువవచ్చును. వెల 0-12-0

శ్రీరామచరిత్రము.

బహైరవోత్సవకృతము. భాగవతాం
తగతము. శబ్దాగ్ధాలంకార శోభితము.
టీకాతాత్పర్య వ్యాఖ్యానసహితము.
కవిహృదయ దర్పణము. విద్యాార్థి
మిత్రము. క్యాలికోబెండు— వెల
0-8-0

త్రోత్సవవ శతకము.

శతకములలోనిది శ్రోతమాగ్ధము.
మిగుల హృద్యములయిన వృత్తములు.
వెల 0-2-0

త్రైవిక్రమ నాటకము.

వ్యామానావతారకథ. వీరకరుణ
భక్తి రసప్రధానము. పతకప్రదర్శన
ములకు రమ్యము. వెల 0-8-0 లు.

విజ్ఞాన చంద్రికా బుక్కు డిపో, చింతాద్రిపేట—మద్రాసు.

రమేశచంద్రదత్తు

రాజనీతి విశారదుడు. గొప్ప
గ్రంథకర్త. దేశాభిమాని. హిందువు
లలో గొప్పపదవులనూ గౌరవమును
బొందినవాడు. ఈజీవితము ఉమేశ
చంద్రబనర్జీ, ఆర్.వి. రంగరావుగార్ల
జీవితములుకలిపి జీవితచరితావళి గా
ప్రకటితమైనది. 160 పుటలు. మంచి
బైండు, పటములు. వెల 0-8-0 లు.
గీతాంజలి.

రవీంద్రనాథుని గ్రంథమునకు
తెలుగు. పూర్వపశ్చిను దిక్కుల
యందు ప్రఖ్యాతిగన్నది. ఇందలి
భావగంభీరమునకై రవీంద్రునికి రు.
1,50,000 ల నోబిల్ బహుమానము
దొరికినది. చదవండి. ఉన్నతభావము
లను కలిగించుకొండి. వెల 0-8-0

పురుషార్థప్రకాశము.

ప్రస్తుత కాలోపయోగమునకు త
గిన గొప్పగ్రంథము. స్పష్టర్యయొక్క
వేద్యుకేవల అను గ్రంథముతో
తులనాగుచుండును. రు. 1-4-0 లు.

అజచరిత్ర.

అధునికకవిచే రచియింప బడిన
పద్యకావ్యము. కథ రఘువంశము
లోని యిందుమతీ పరిణయము. భా
షాప్రాధిమ్యముగలది. వెల 1-0-0

ఆంధ్రవిజ్ఞానసర్వస్వము

• ముఖ్య సంపాదకుడు: కే. వి. లక్ష్మణారావు, టం. ఏ.

౧౯౧౩ సం॥ జూలై మొదలు డిసెంబర్ క్రాన్ ఆకారమున నెలకు ౧౦౦ పుటల వంతున ఈ విజ్ఞాన సర్వస్వము వెలువడుచున్నది. మీకు సాధారణముగ నేవిషయమును గూర్చి తెలియవలె నన్నను ఈ గ్రంథమును ద్రిప్పినచాలును.

దేశముల చరిత్రలు, మహా పురుషుల జీవితములు, జంతు జీవ పదార్థవిజ్ఞాన రసాయన మొదలగు సర్వ ప్రకృతి శాస్త్రములును వానిలోని ముఖ్యవిషయములును, వేదవేదాంగ పురాణేతిహాస విషయములును, వడ్రంగము, కమ్మరము, పింగాణీ, నేత మున్నగు కర్మల విషయములును, శిల్పము గానవిద్య మున్నగు కళావిద్యలును, వైద్యము, లా, మున్నగు తాకిక విషయములును, అవి యివి యననేల? పాకశాస్త్ర విషయములతోఁ గూడ అన్ని విషయములును అకారాదిగ నీ విపులగ్రంథమందు వర్ణింపఁబడును. విషయములు బోధ సదుటకు పటము లనేకములు గూర్పఁబడును.

దీనికి చందా సంవత్సరమునకు పది రూపాయల. దీనిని రెండుభాగములుగ ఆరుమాసముల కొకవర్యాయము వసూలు చేసికొందుము. ప్రథమసంచిక నంపి మొదటి ఆరునెలల చందా క్రింద అయిదురూపాయలు వసూలుచేసికొనగలము. ఇదు సంచికలు వెలువడినవి.

కే. వి. లక్ష్మణారావు, ఎం. ఏ.,

తెలుఁగు ఎక్స్ ప్లెక్టోపీడియా ఆఫీసు,

చింతాద్రిపేట, మద్రాసు.

విజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథమాల

చింతాద్రిపేట మద్రాసు

ఈ 3 గ్రంథములను గవర్నమెంటువాడు పఠనీయములుగా నుంచుటకు
సమ్మతి నిచ్చియున్నారు. 11-10-13. పేజీ 565 పోర్టు సెంటు జార్జిగెజటు.

1. రాణీ సంయుక్త

జగద్విఖ్యాతమైన నాలుగు నాటకరచనలకు మార్గదర్శకమై, తెలియం
దును నర్ణనలయందును, కథా చమత్కారమునందును నిరుపమానమై పండితుల
చేతను, పామరులచేతను, పొగడ్తగన్న ఈ అద్భుతనవలను గురించి ఎంత
వ్రాసినను తనివిదీరదు. దీనింజదివి యిందలిస్వార్థస్యమును పాఠకు లేగ్రహింతురు
గాక ! గ్రంథకర్త. పేలాల-నుబ్బారావు. 0-12-0 లు మాత్రమే.

2. హిందూమహాయుగము

ఇది 250 పుటల గొప్పచరిత్ర గ్రంథము. హిందూదేశ కథాసంగ్ర
హముయొక్క మొదటి భాగము. మనవూర్వుల రాజ్యవిస్తారంబును, అప్రతిమ
శౌర్యమును, అకలంక స్వదేశభక్తియు, తెలిసికొనగోరు వారీగ్రంథమును
తప్పక చదువవలయును. అత్యంత పురాతనకాలమునుండి మహమ్మదీయుల
దండయాత్రవరకు గల చరిత్రమంతయు సవిస్తరముగా వర్ణింపబడినది.

బుద్ధ, ఆశోక, కనిష్క, కాళిదాస, శ్రీహర్ష, చంద్రగుప్త, భవభూతి
నన్నయ, తిక్కన మొదలయిన పవిత్ర జీవితములు శ్రద్ధతో వ్రాయబడినవి.

ఇది యింతవరకు ఐదుకూర్పులుపడి యెంతో జనసమ్మతమును ఎడసియు
న్నది. ఇట్టిది తెలుగులో లేదు. అనేక పరీక్షలకును, పాఠశాలలయందును పఠ
నీయముగ నియమించియున్నారు. నియమించుచున్నారు.

గ్రంథకర్త. కే. వి. లక్ష్మణరావు, ఎం. ఎ. వెల రు. 1-0-0 మాత్రమే.

3. పదార్థ విజ్ఞానశాస్త్రము

దీని నింగ్లీషులో ఫిజిక్సు అనెదరు. ఇది గొప్పశాస్త్రీయ గ్రంథము.
ఇందనేక యపూర్వవిషయములు వర్ణించబడినవి. పాఠశాలలోని 1, 2, 3
ఫారములకును త్రైనింగుస్కూళ్ళకును అనుకూలముగ నుండునట్లు వ్రాయబడినది.
వెల 0-12-0 లు. గ్రంథకర్త. ఎం. సాంబశివరావు, బి. ఏ. ఎల్. టి.

ఈ 4 గ్రంథములు పుస్తక భాండాగారములయం నుంచుటకు గవర్న
మెంటువారును ముఖ్య నిచ్చియున్నారు. 21-10-1913 పేజీ 581 పొడవు
పెంట్టుబాద్ గెజటు.)

రావుబహదూరు క. పీ. శేషలింగమువారి

1. స్వీయచరిత్రము

ఆంధ్రవాఙ్మయమున నిదిక్రొత్తరచన. నవలవలె మనోజ్ఞముగా పంతు
లవారి చరిత్ర విరచింపబడియున్నది. వెల రు 1-8 0

2. రసాయన శాస్త్రము

దీనిని కమిస్ట్రీ యందురు. ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞానాభివృద్ధి కిది మిగుల
సహాయకారి. పటములుగలవు. వెల 1-4-0

3. విమలాదేవి.

విచిత్రమైన చరిత్ర విషయకనవల. గంగులపరమములు కలవు. చదువ
మొదలిడిన ముగించుదనుక పుస్తకమును క్రిందపెట్టరు. వెల రు 1-2-0

4. కలరా.

ఇది యమూల్యమైన వైద్యగ్రంథము. దీనిని బాగుగఁదరించి యందలి
విషయములను గమనించినయెడల ఈ వ్యాధినుండి భయపడఁజాలనిన యవసరము
లేదు. మందులు, పథ్యసానీయములు వివరింపబడినవి. వెల. 0-8-0 లు.

మహమ్మదీయమహాయుగము.	1	12	చంద్రగుప్తచక్రవర్తి	0	12
అబ్రహములింకను.	0	12	చలిజ్వరము (Malaria)	0	7.
భౌతిక శాస్త్రము.	1	8	అర్థశాస్త్రము.	1	8
జంతుశాస్త్రము.	0	9	ఆంధ్రులచరిత్రము (2 వ భా.)	1	8
వృక్ష శాస్త్రము.	0	7	మహాపురుషులజీవితచరిత్రములు	1	
కారీరశాస్త్రము.	}	0 11	వ్యవసాయశాస్త్రము. (1వ భా.)	1	4
ఆరోగ్యభోధి			డిప్లో (2 వ భా.)	1	8
భౌతిక శాస్త్ర ప్రథమపాఠములు	0	10	రాయచూరుయుద్ధము (నవల)	1	4
డిప్లీదర్బారు.	1	8			

చిరునామా:—

ఆ లక్ష్మీవతి, బి.వి., ఎం. బి., సి. ఎం.

మేనేజరు—విజ్ఞానచంద్రిక

చింతాదిపేట—మద్రాసు.

వ్యవసాయశాస్త్రము

శాస్త్రీయపద్ధతులమీద తెలుగులో వ్రాయబడిన గ్రంథ మిది యొక్క టియె. రెండుభాగములు సిద్ధమయినవి. రెండుభాగములలో 5, 6 వంగుల రూపాయల విలువగల పుస్తకములలోని విషయములు సంగ్రహముగ, న్దులభశీలిని వ్రాయబడినవి. నుబోధకముగనుండుటకై యశేక పటములను చేర్చియున్నాము. వ్యవసాయాభివృద్ధికిని, దేశముయొక్క భౌగోళికవంతము నకును పాటుపడ్చువారు వీనినిగొని లాభముపొందుదురని నమ్ముచున్నాము.

గ్రంథకర్త పితాపుర సంస్థానము లో వ్యవసాయ శాఖాధ్యక్షుడుగా నున్న గోపేటిజోగిరాజు పంతులుగారు. మొదటిభాగము వెల రు. 1-4-0 రెండవభాగము వెల రు. 1-8-0

అర్థశాస్త్రము

దేశముయొక్క నిజస్థితిని, రాజకీయస్థితిని తెలిసికొనగోరు వారి కి శాస్త్రమే శరణ్యము. విఖ్యాత పండితవర్యులగు క. రామలింగారెడ్డి, ఎం. ఏ. గారిచే వ్రాయబడినది. మొదటిభాగము వెల 1-8-0

మహాపురుషుల జీవన చరిత్రలు.

ప్రపంచమున మనుజులెక్కువగా పరించవలసినవి మహాపురుషుల జీవనచరిత్రము లయినను మన భాషయందు దట్టివి మిగుల తక్కువగా నున్నవి. జీవనచరిత్ర పఠనముచే పాశ్చాత్యదేశములలో గొప్పగొప్పవారు పుట్టినారు. దేశమునకు మహోపకారము చేసినారు. స్వయిల్పవంటి గ్రంథకర్తలకు సామగ్రి దొరికినది. ఈ మహోద్దేశముతో మేమీ గ్రంథమును ప్రచురించియున్నాము. ఇందు పుట్టారుగ్గరిత చరిత్రలును, బెంజమిను ప్రాక్షిను చరిత్రయుగలవు. పుట్టారుగ్గరి మహాకవికి పాశ్చాత్యదేశములలో హాల మన్ననగలదు. ప్లాంక్షిను యోగ్యత లోకవిదితము. కావున గ్రంథస్థ విషయ గౌరవమునుగూర్చి వివరింప వలసిన పనిలేదు. వెల. రు 1-4-0

గ్రంథకర్త ప. శ్రీనివాసరావు; బి.ఏ,

విజ్ఞానచంద్రికామండలి, చింతాద్రిపేట-మద్రాసు.